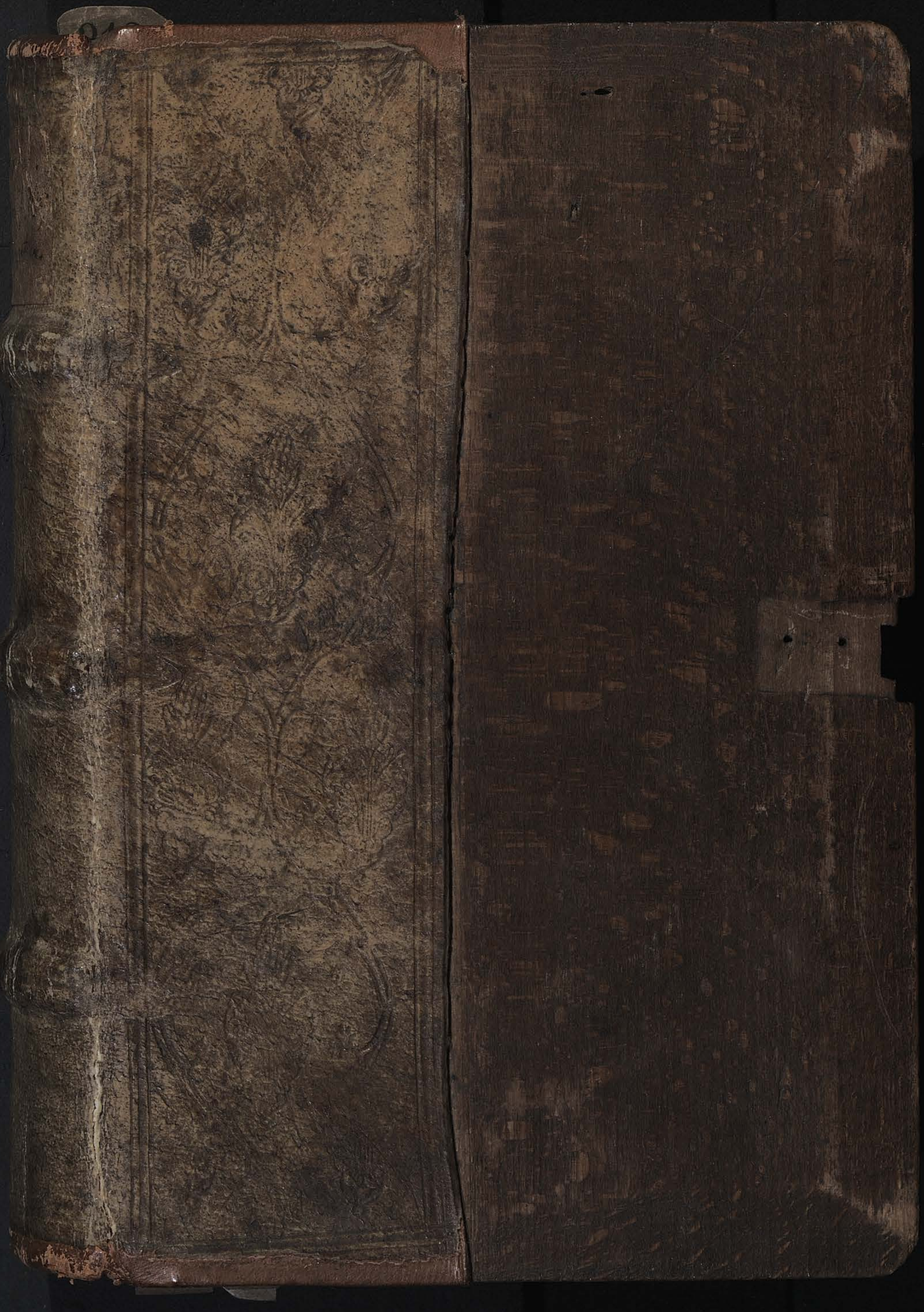

Oprawę wyrestaurował introligator Jan Wyżga w r. 1935. Dawne wyklejki są nalepione na kartkach ochronnych na początku i na końcu bloku.

Exercitiũ puero-rum grammaticale per dietas distributum.

Prologus in quo grāmatice necessitas demonstratur.

Grāmatice noticia eiusqꝫ institutio que latinū ⁊ grecū ideo-
ma docet ante oēs alias artes. omnesqꝫ sup̄iores facultates
adeo quidē oportuna ⁊ necessaria ꝓhibetur: vt ipsa de se sa-
ne posset dicere. sine me nihil potestis facere. qm̄ phi. orato-
res. theologi. iuriste. medici. atqꝫ sophiste nil pn̄t sine greca
linguaqꝫ latina. quarū doctrix est grāmatica. Quis oro sine grāmatica
sperādus est poeta. quis historiarū scriptor. quis causarū orator. q̇s ꝯtra
hereticos valens disputator. aut q̇s vnqꝫ alteri deditus studio sine gram
matica fuerit. Tolle grāmaticā ⁊ certe omniuz studioꝝ labor inanis est
Quintiliano dicēte. Grāmatica nisi studijs grauioribꝫ fundamēta fide
liter iecerit quicq̇d sup̲struxeris corruet. Ideo grāmatica ceteris artibꝫ
sane potest dicere. sine me nihil potestis facere. Est p̄terea oībus linguis
atqꝫ nationibꝫ ideoma ꝯmunissimū et nobilissimū oībus sciētijs funda
mentū. oībus l̄raruz studiosis lumē ⁊ ornamentū. Proinde vt ait Quin
tilianus grāmatica est necessaria pueris. iocūda senibꝫ. ⁊ dulcis ambulā
tium comes. que sola oīm studioꝝ plus hꝫ operis q̄ȝ ostentatōis. Quis-
quis igiṫ litteraꝝ amator si q̇d in secretis phoꝝ dictis. si in poetica ⁊ ora
toria facultate. si in ceteris bonis artibꝫ illustribusqꝫ doctrinis ꝓficere cu
piat. an̄ omnia id curet vt ꝯgrui sermonis rōem habeat vt nō barbare nō
inepte. sed apte latineqꝫ mentis cōceptū exprimere sciat. ne dum maiora
et illustriora prosequaṫ: turpiter cum dedecore in minoribꝫ labi videaṫ.
Grāmatica em̄ sm̄ Alphorabiū est inuēta ne in lingua erretur ⁊ ne in ser
mone pecceṫ. Postremo grāmatica est phoꝝ poetaꝝ ⁊ oratoꝝ ideoma.
sub quo suas sentētias suaqꝫ archana tradiderūt. q̄re si nostris ingenijs
nō oīa scibilia inuenire sufficimus. sed phoꝝ aliorūqꝫ egemꝰ auxilio. q̇p
pe illoꝝ ideoma (quod sola grāmatica docet) scire nobis expedit. Sane
igiṫ ipsa ⁊ libere potest dicere. sine me nihil potestis facere.

Complanctus super puerorū nimia detentione in obscuris ⁊ prolixis et inutilibus grammatice.

☞ Graui merore et iniquo animo ferendū existimo. cū ipsa grāmatica
apud om̄es nationes vna sit. eius tamē institutio ⁊ dogmatisatio nimi
um multiplicatis ⁊ diuersis opusculis tradiṫ atqꝫ voluminibus. Sunt
nōnulli qui sup̲ Alexandri partes ꝯmentaria cudūt longa: obscura: ⁊ inu
tilia: quibꝫ paruoꝝ ingenia ꝑturbant ⁊ obtundūt. atqꝫ non recto trami-
te sed p̲ deuia ad finē grāmatice ducūt. quo fit vt in vanis vilibusqꝫ rebꝫ
in graue pueroꝝ dispendiuz impensas ⁊ tp̄a ꝑdunt. Ach quanto satius
illis friuolis tanqꝫ pestiferis reiectis ad illustriora studia se cōferrēt Ha
bent italici p̄ceptores laudabiles ꝯsuetudines. qui pueros sibi ad erudi
endū cōmissos p̄mis aliquantulū iactis fundamētis: statim ad virgilia
na carmina: comediasqꝫ therentianas ⁊ plautinas omniū poetarū p̄nci-
pes collocant. Epistolasqꝫ familiares Tullij: cū de amicicia. de senectu-
te. de paradoxis ⁊ ceteris ad manus hn̄t. Quāobrem ipsi in lingua lati-
na ornatissimi ⁊ elegātissimi ceteras oēs natiōes an̄cellūt. Nos vero in

eoꝝ compatione nõ latini. sed tanq̃ barbari mag꜡ balbutire q̃ dicere videmur. Quapropter cũctos scolariũ rectores p̃ceptores atq̃ lectores et charitate hortor oro ⁊ obsecro vt oĩbus dispẽdiosis vanis ⁊ obscur꜡ spretis atq̃ ꝓiectis. facilia. neccãria ⁊ magis vtilia dogmatisent. quo citius ad poeticã (que grãmatice decor est) ex animo ꝑuenirent. Id q̃dem elegãter nos admonet Cicero dicẽs Hoc viciũ vitandũ est ne nimis magnũ studiũ in res obscuras difficiles ⁊ nõ neccãrias ꝯferamus. Parua ꝑuos decent ⁊ breuia q̃ cito ad finẽ ducũt ex pluribꝫ deligant᷑. vt p̃clare canit Horatius. Quicq̃d p̃cipies esto breuis vt cito dicta ꝑcipiant animi dociles capiantq̃ fideles. Est aũt breuitas cũ nullũ nisi necessariũ sumit᷑ verbũ vt ait Tullius. Preterea ꝑuulos suos regulas atq̃ p̃cepta doceãt multis exẽplis cũ practica ad finẽ grãmatice applicando. Nã vt Uarro testatur. Lucidissimum docẽdi genus est exemplaris subiunctio.

¶ Cum vero hoc opusculũ (q̃d exercitiũ pueroꝝ appellat᷑) iuxta doctissimoꝝ p̃fatoꝝ sentẽtias ꝑcedat clare faciliter breuiter ⁊ exẽplariter debẽt pueri illud sibi familiarissimũ habere ⁊ in illo summoꝑe sese exercitare ⁊ oblectare q̃uo finẽ grãmatice (qui est ꝯgrue loqui) citius facilius ⁊ breuius ꝯsequi valeãt. Sine qua oĩs sciã tanq̃ mutilata claudicat. ⁊ oĩm sciarum imperatrix theologia (cuius subiectũ deus est) nõ theologisat: qui piissimus sup̱ oĩa benedictus in sempiternũ regnat Amen

Hoc exercitiũ pueroꝝ grãmaticale ꝓ nostris ꝑuulis linguã latinã breuiter ⁊ clare scire cupientibꝫ ꝯpositũ in duos tractatus diuidit᷑. Primus docet vnã spẽm grãmatice. videlicet ethimologiã p̃me parti Alexãdri respõdentẽ. cuius noticia q̃ maxime est neccãria. Scd̃s docet de alia specie grãmatice. scȝ diasynthetica. vt mõ patebit. Prim⁹ tractatus diuidit᷑ in quinq̃ capl'a. in q̃bus sic ꝓceditur.

In primo capitulo

In p̃mo capitulo q̃m pueri nouiter ex declinatõe ꝓnominum ⁊ ꝯiugatione verboꝝ more donati ad istud opusculũ assumunt᷑. ideo noua eoꝝ declinatio ⁊ ꝯiugatio in forma luceclariori depingit᷑. in qua añ oculos casus ⁊ tp̄a videbunt ⁊ discent sine molestia.

In scd̃o capitulo determinatur de generibꝫ

Primo de generibꝫ adiectiuorum ponitur regula vna.

Secundo de substantiuis masculini generis penes significatõem ponũtur regule quinq̃ cum variis exemplis

Tertio de substãtiuis masculini generis penes terminationem sunt regule decem. sed interponũtur quinq̃ exceptiones de eis. ⁊ paulo post adhuc tres multum notande.

Quarto de substãtiuis feminini gñis ꝑ s̄cationem ponũtur regule q̃nq̃

Quinto de substãtiuis feminini generis ꝑ terminatõem ponũtur regule septẽ. Sed interponũtur magne exceptões de a. do. go. io. ⁊ de us. q̃ sunt pueris notande.

Sexto de substãtiuis neutri gñis penes s̄cationem ponunt᷑ regule tres

Septimo de substantiuis neutri generis penes terminationem ponuntur regule vndecim

Diuisio libri

Octauo de noībus communis generis solum penes significatiōem po
nitur vna regula cuius sunt varie terminationes.

¶ In tertio capl'o determinatur de declinatōibus

Primo pingit̄ forma p̄me declinatōis ꝑ suas terminatōes. vt clare vide
ant ⁊ magis illas mēorie imp̄mant. Deiñ subiūgunt̄ regl'e Alexād̄ri
Et intꝑonit̄ ꝓ practica declinatio adiecti ⁊ substātiui sil'ꝑ regl'as p̄me
Secūdo pingit̄ forma secunde ꝑ suas terminatōes quibus subiūguntur
regule cū practica declinandi per quadruplicia substantiua. masculinū
femininum. neutrum. ⁊ commune cum suis adiectiuis
Tertio depicta est duplex forma declinatōis tertie ꝑ suas terminatiōes
in ntō qui sīt circiter sexaginta. post quas sequunt̄ regule gñales Alexā
dri sex casuū in singulari ⁊ plurali. Deinde formant̄ spēales de forma-
tione gtōꝝ singulariū tertie: ostēdentes qui genitiui crescāt et qui non
multū plane. quas quisq̄ discere posset sine quasi instructore.
Quarto depingunt̄ due forme ꝓ q̄rta ⁊ q̇nta declinatōib⁹ q̄ sīt facillime

¶ In quarto capitulo determinatur

Primo de declinatōe nominū composite figure. ⁊ inflectione nominuȝ
patronymicoꝝ. Deinde de tribus gradibus compationis ⁊ eorū for-
matione cum additione aliquorum ab Alexandro omissorum
Preterea de noībus heteroclitis que ad oculum in septuplici numeran
tur differentia vt sine preceptore sciri poterunt.

¶ In capl'o quinto de preteritis ⁊ supinis verboꝝ

Principio ponunt̄ verba p̄me ꝯiugatōis circiter ducēta sexaginta ⁊ eoꝝ
ꝑcata. q̄ ideo numerant̄ vt pueri videant q̄ nō om̄ia verba in eo termi-
nata sint scd̄e ꝯiugatōis. ⁊ in io q̄rte. ⁊ nō oīa in bo co do go mo no ro
sint tertie ꝯiugatōis. quoꝝ significationes nosse nō erit inutile.
In secūda ponūtur fere oīa simplicia in beo ceo deo geo meo neo seo ⁊c̄
cum eorum preteritis supinis ⁊ significationibus
In tertia quoq̄ oīm simplicium p̄terita ⁊ supina tertie cōiugationis ad
oculum numerantur. ⁊ eorum significatōes clare exponuntur.
In quarta credo omnia verba quarte ꝯiugationis paucissimis exceptis
sub ordine optimo depingunt̄. scȝ in bio. cio. dio. gio. lio. mio. nio. pio
rio. sio. tio. uio. quorum significata illic videbuntur.
Post hec de p̄teritis ⁊ supinis ꝟboꝝ passiuoꝝ ꝯmuniū ⁊ deponentaliū
et numerant̄ ausim dicere fere oīa deponētalia p̄me ꝯiugatōis. secūde
tertie. q̄rte ꝭm ordinē alphabeti. p̄terita quoq̄ ⁊ supina. regimīa ⁊ ꝑca-
ta singuloꝝ nescio si planius ⁊ euidētius tradi possint. illic patescunt.
Finaliter verba defectiua cum quattuor verborum formis sequuntur
huius opusculi primi tractatus finem concludentia.
Secūdus tractatus huius opusculi docet de diasynthetica. hoc est docet
quo pacto dictiones ad inuicem combinare debeamus in forma regi-
minis ⁊ ꝯstructionis. Et diuiditur in octo capitula.
In p̄mo capl'o docet̄ de modo traducēdi materias latinas ī theutonicū
seu vulgare nr̄m. Ad qd̄ p̄ncipal'r q̄ttuor sunt nccāria q̄ illic videant̄
In scd̄o capl'o post diuisionē grāmatice in p̄ceptiuā. ꝑmissiuā ⁊ ꝓhibitiuā

ponunt̃ decẽ regule ↄgruitatũ grãmatice p̃ceptiue maxime neccãrie. q̃rum q̃nq; ↄtra se hñt aliq̃s orõnes figuratiuas grãmatice ꝑmissiue. et aliq̃s orões impedimẽtales grãmatice ꝓhibitiue q̃ illic clare ponũtur q̃ꝝ oĩm cognitio summopꝫ pueris ẽ neccãria vt sciãt discere q̃d p̃ceptũ q̃d ꝑmissuꝫ eis sit ad imitãdũ ⁊ q̃d ꝓhibitũ sit ad fugiẽdũ ⁊ declinãdũ.

In tertio tractat ꝑpulcre de regimine noĩm substãtiuorum regentiũ gtm̃ dtm̃ ⁊ abltm̃ regulis sex. ⁊ de regimine adiectiuoꝝ regulis decem

In quarto de regimine pronominum regulis quattuor

In quinto de regimine verboꝝ. Et p̃mo de verbis regentibꝫ ntm̃ ante se congrue ⁊ figuratiue. ibi pulcre de figuris in breui videbis regulas sex Et de regimine nominatiui post se regulam vnam.

Postea de verbis regentibꝫ genitiuum ponuntur regule sex.

Ibidem de numero ⁊ regimine impꝰsonalium actiue ⁊ passiue vocis

Deinde q̃ oĩa verba mũdi pñt regere dtm̃ accm̃ tp̃is. ⁊ abltm̃ sine prepositõe tanq̃ tres casus cões oĩm verboꝝ ꝑ tres regulas aureas.

Consequenter de regimine verborum actiuorum. passiuorum. neutralium. ⁊ deponẽtalium multum distincte clare et breuiter

Postremo de regimine ⁊ ↄstructõe infinitiuoꝝ. gerũdioꝝ ⁊ supinorum

In sexto de regimine ꝑticipioꝝ ꝑ regulas q̃ttuor pulcerrimas. ⁊ de ↄstructõe ꝑticipioꝝ de vtilitate breuitate ⁊ multa eoꝝ elegãtia videat̃ ibi.

In septimo de ↄstructiõe aduerbioꝝ regulis duabꝫ. de regimine eoꝝ regulis tribꝫ. ⁊ de interrogatiuis locoꝝ ⁊ eoꝝ rñsiuis distinctõibꝫ q̃ttuor

In octauo de ↄstructione coniunctionum prepositionum ⁊ interiectionum simul. in quo huius secundi finis concluditur.

¶ Ut preceptorum labor minuatur.

☞ Pro pueris nr̃is instruẽdis in hoc opusculo nõ est opus lectõe p̃uia q̃m ip̃a res clarissime atq; facillime añ oculos est depicta. Scolariũ igit̃ rectores p̃ceptores atq; lectores nõ sua capita frãgãt legẽdo vociferãdo clamãdo. sed maiore vel minore lectõe discipulis data ꝓ eoꝝ q̃litate ↄditõe ⁊ etate ipsi legãt ⁊ relegãt resumãt repetãt. Et post auditionem atq; redditõem p̃ceptoribꝫ suis factã. tũc semel aut bis in die septeni vel octeni petitões atq; questiões in auditis ⁊ redditis inter se faciant sub pena mutuo se vexantes. Hec em̃ vexatio mirabilẽ dabit intellectuꝫ. eos sane ꝓmptos exercitatos ⁊ audaces efficiet. latine loq̃ assuescẽt arguere ⁊ causas suas rõibꝫ defendere ꝑcutiẽt. ⁊ ꝓ honore victoria atq; gloria ↄsequenda ↄcertare inardescẽt Nunq̃d nõ hec exercitatio multo vtilior multoq; magis in ꝑuuloꝝ cedit ꝓfectũ q̃ꝫ magistri clamãdo vt eoꝝ ilia frangi videant̃ cerebra sua marcerẽt. Exercitatio em̃ magnã vim hꝫ. Hoc eleganter Cicero testat̃ cũ nos admonet dicẽs Exercitatio nostro studio adhibenda est que oĩm magistroꝝ p̃cepta exuperat. Si tãta vis in exercitatione. illꝰ ꝑpi igit̃ seinuicẽ petendo q̃rendo vexent molestẽt exerceãt. q̃m sic vt exꝑientia ↄpertũ est ad finem grãmatice multo breuius ꝑuenient

¶ Modus exercitandi se in hoc opusculo.

☞ Si querat̃. quis erit modus q̃ se pueri exercitabũt. Dico q̃ exercitatio huius p̃mi tractatꝰ distributa est in duodecim dietas. quaꝝ sex faciẽt

Dieta prima.

hebdomadā primā ꝫm numerū sex feriaꝝ.alias sex ferijs hebdomade se cūde.Et sic in qlibet qndena suū ꝯplebūt iter petēdo arguendo respon dendo ꝑ totā ethymologiā ⁊ totam Alexādri partē primam hoc pacto
Die lune faciēt dietā pmā in petitoīb incipiēdo a pmo caplo vsq ſcōm
Die martis.a secundo capitulo vsq de substantiuis feminini generis.
Die mercurij.ab hinc vsq ad tertiū capitulū quod est de declinatioīb.
Die iouis.a capitulo tertio vsq Primus pluralis dabit es.
Die veneris.ab hinc vsq ad capitulum quartum.
Die sabbati.a quarto capitulo vsq de heteroclitis.
Die lune secunde hebdomade faciēt dietam septimam ab heteroclitis vsq quintum capitulum:quod est de preteritis et supinis verborum.
Die martis.ab hinc vsq de preteritis verborum secunde
Die mercurij.a preteritis verborum secunde vsq de do in tertia
Die iouis.a de do in tertia vsq ad coniugationem quartam.
Die veneris.ab hinc vsq ad de deponentalibus tertie.
Die sabbati facient duodecimam ⁊ vltimam dietam.a deponentalib tertie coniugationis vsq ad finem.

¶ Die lune pro petitionibus Dieta prima.

Capitulū primū de declinatiōe pronominum et coniugatione verborū in optima forma

Atq ad genera ⁊ declinatões noim ꝓcedat. primo forma facilis lucida ⁊ clara depingit per quā paruuli an̄ oculos simul videbūt casus ⁊ declinatões pronoim.quoꝝ cognitio quantū sit necessaria docet creberrimus eoꝝ vbiq ꝯcursus. omni nanq momēto nostris sermonib presto sunt.legant psalmi vix em̄ in illis versiculis est q̄ pronomē vnum aut plura non redoleat. Deinde noua cōiugandorum verborum forma depinget.per quam practicam regule suppositi ⁊ appositi clare videbūt ⁊ prompte paucis laboribus ad manum habebunt.

Persone prime sunt duo noīatiui Ego ⁊ nos.

In singulari	Nominatiuo ego.genitiuo mei vel mis.datiuo mihi. accusatiuo me.ablatiuo a me
In plurali	Nominatiuo nos.genitiuo nostrum vel nostri.datiuo nobis.accusatiuo nos.ablatiuo a nobis.

Persone secūde sunt duo noīatiui Tu et vos

In singulari	Nomiatiuo tu.genitiuo tui.datiuo tibi.accusatiuo te. vocatiuo o tu.ablatiuo a te.
In plurali	Nominatiuo vos.genitiuo vestrum vel vestri.datiuo vobis.accusatiuo vos.vtō o vos.ablatiuo a vobis
In singlari ⁊ pli	Gtō sui.datiuo sibi.accusatiuo se.ablatiuo a se.

Omnes alij nti hic ⁊ alibi sunt tertie persone.

In sin.ntō	Ille illa illud	gtō	illius	dtō	illi	accō	illum illam illud	abltō	illo illa illo

Die lune.

	illi	illorum				illos
In plʼi ntō	ille gtō	illarum	dtō ⁊ abltō	illis	accō	illas
	illa	illorum				illa
	ipse			ipsum		ipso
In sin.ntō	ipsa gtō	ipsius	dtō ipsi accō	ipsam	abltō	ipsa
	ipsum			ipsum		ipso
	ipsi	ipsorum				ipsos
In plʼi ntō	ipse gtō	ipsaꝝ	dtō ⁊ abltō	ipsis	accō	ipsas
	ipsa	ipsorum				ipsa
	hic			hunc		hoc
In sin.ntō	hec gtō	huius	dtō huic accō	hanc	abltō	hac
	hoc			hoc		hoc
	hi	horum				hos
In plʼi ntō	he gtō	harum	dtō ⁊ abltō	his	accō	has
	hec	horum				hec
	is			eum		eo
In sin.ntō	ea gtō	eius	dtō ei accō	eam	abltō	ea
	id			id		eo
	ei vel ij	eorum				eos
In plʼi ntō	ee gtō	earum	dtō ⁊ abltō	eis vl ijs	accō	eas
	ea	eorum				ea
	quis vel qui			quem		quo vel q̄.
In sin.ntō	que vel q̄ gtō	cuiꝰ	dtō cui.accō	quā	abltō	qua vel q̄
	quod vel q̇d			qđ vel q̇d		quo vel q̄.
	qui	quorum				quos
In plʼi ntō	que gtō	quarum	dtō ⁊ ab.q̇s vel q̇bꝫ		accō	quas
	que vel q̄	quorum				que vel q̄.
	meus	mei	meo	meum	mi	meo
In sin.ntō	mea gtō	mee. dtō	mee accō	meam vtō	mea.abl.	mea
	meum	mei	meo	meum	meum	meo.
	mei	meorū		meos		mei
In plʼi ntō	mee gtō	mearū	dtō ⁊ ab.meis	meas	vtō	mee
	mea	meorum		mea		mea.

In eadem forma declinatur noster quod in vocatiuo habet noster

	tuus	tui	tuo	tuum		tuo
In sin.ntō	tua gtō	tue dtō	tue accō	tuam	abltō	tua
	tuum	tui	tuo	tuum		tuo
	tui	tuorum				tuos
In plʼi ntō	tue gtō	tuarum	dtō ⁊ abltō	tuis	accō	tuas
	tua	tuorum				tua.

Eodem modo declinantur suus ⁊ vester.

Composita de quis.

Cum quis nam.ꝗ.piam.sine qui quis iunge putas.ꝗ̄.
Ut sunt Quisquis quisnam quispiam quisq̄
Aliquis quisqꝫ quisputas.

Dieta prima.

De quibus duo non declinãtur. quisnam. ⁊ quisputas. Quisquis in singulari tm̃. Alia fere per totum.
Ntõ aliquis aliqua aliqđ vel aliqđ. Gtõ alicuius: Datiuo alicui. Accõ aliquẽ aliquã aliquod vel aliqđ. Abltõ ab aliquo aliqua aliquo ꝛc.
Ntõ quisq̃ queq̃ quodq̃. Gtõ cuiusq̃. Dtõ cuiq̃. Accõ quenq̃ quãq̃ quodq̃. Ablatiuo a quoq̃ quaq̃ quoq̃ ꝛc.
Ntõ quispiã quapiã quodpiã. Gtõ cuiuspiã. Dtõ cuipiam. Accusatiuo quempiam quampiam quodpiã. Abltõ a quopiam ꝛc. ita de quisq̃

Composita de qui.

Dam. uis. cunq̃. libet. qui sine quis retinet.
Ut sunt Quidam Quicunq̃ Quiuis Quilibet
Ntõ quidã quedã qđdã vel quiddã. Gtõ cuiusdã. Datiuo cuidã. Accõ quendã quandã quoddã vel quiddã. Abltõ a quodã quadã quodã ꝛc
Ntõ quiuis q̃uis quoduis vel q̇duis. Gtõ cuiusuis. Dtõ cuiuis. Accõ quẽuis quãuis q̊duis vel q̇duis. Abltõ a quouis quauis quouis ꝛc.
Ita alia duo quilibet quicunq̃ per omnes casus in singulari ⁊ plurali in masculino genere feminino ⁊ neutro.

¶ Declina mihi idem compositum ab is.

Ntõ idem eadem idem. Gtõ eiusdem. Datiuo eidem. Accõ eundẽ eandem idem. Ablatiuo ab eodem eadem eodem. In plurali.
Ntõ ijdem eedem eadem. Gtõ eorundem earũdem eorũdem. Datiuo ⁊ ablatiuo ijsdem vel eisdem. Accusatiuo eosdem easdem eadem
Et nota ꝙ eadem in ablatiuo feminini generis producit a. in ceteris corripit. Idem in masculino productum in neutro correptũ ait donatus

¶ Sequitur forma coniugatõis facillima pro verbis actiuis in o. ⁊ neutralibus in o.

In indicatiuo

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amo	as	at	amamus	atis	ant
Presenti tempore	Doceo	es	et	docemus	etis	ent
	Lego	gis	git	legimus	gitis	gunt
	Audio	is	it	audimus	itis	audiunt
	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amabã	abas	abat	abamus	abatis	abant
Preterito imperfecto	Docebaz	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant.
	Legebã	ebas	ebat	ebamus	ebatis	ebant
	Audiebã	iebas	iebat	iebamus	iebatis	iebant
	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi.
	Amaui					
Preterito perfecto	Docui	isti	it	imus	istis	erunt vel ere
	Legi					
	Audiui					

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amaueram					
Preterito	Docueram	ras	rat	ramus	ratis	rant
plusq̄ꝑfecto	Legeram					
	Audiueram					

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amabo	abis	abit	abimus	abitis	abunt
Futuro	Docebo	ebis	ebit	ebimus	ebitis	ebunt
	Legam	es	et	emus	etis	ent.
	Audiam	ies	iet	iemus	ietis	ient

¶ Sicut ista sex supposita Ego.tu.ille.in singulari. Nos.vos.illi in plurali depicta sunt cū appositis sub ꝯueniētia numeri ⁊ ꝑsone.ita repetant͛ in mōis ⁊ tꝑibus seq̄ntib9 ad infinitū vsq3 ad verbū impꝑsonale exclusiue

In imperatiuo

	Tu	ille	Nos	vos	illi
	Ama	amet	amemus	amate	ament
Presenti	Doce	doceat	doceamus	docete	doceant
	Lege	legat	legamus	legite	legant
	Audi	audiat	audiamus	audite	audiant
	Amato	amato	amemus	atote	anto vel antote
Futuro	Doceto	doceto	doceamus	etote	ento vel entote.
	Legito	legito	legamus	itote	unto vel untote.
	Audito	audito	audiam9	itote	iunto vl' iuntote

In optatiuo.

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amarem	ares	aret	aremus	aretis	arent
Presenti et	Docerem	eres	eret	eremus	eretis	erent
ptō impfcō	Legerem	eres	eret	eremus	eretis	erent
	Audirem	ires	iret	iremus	iretis	irent
	Amauissem					
Ptō ꝑfecto ⁊	Docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
plusq̄ꝑfecto	Legissem					
	Audiuissem					
	Amem	ames	amet	amemus	ametis	ament
Futuro	Doceam	eas	eat	doceam9	eatis	eant
	Legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	Audiam	ias	iat	audiam9	iatis	iant

In coniunctiuo

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amem	ames	amet	amemus	ametis	ament
Presenti	Doceam	eas	eat	doceamus	eatis	eant.
	Legam	legas	legat	legamus	legatis	legant
	Audiam	ias	iat	audiamus	iatis	iant

Dieta prima.

	Amarem	ares	aret	amaremus	aretis	arent
Preterito	Docerem	eres	eret	doceremus	eretis	erent.
impfecto	Legerem	eres	eret	legeremus	eretis	erent
	Audirem	ires	iret	audiremus	iretis	irent
	Amauerim					
Preterito	Docuerim	ris	rit	rimus	ritis	rint
perfecto	Legerim					
	Audiuerim					
	Amauissem					
Preterito	Docuissem	isses	isset	issemus	issetis	issent
plusq̄pfecto	Legissem					
	Audiuissem					
	Amauero					
Futuro	Docuero	ris	rit	rimus	ritis	rint
	Legero					
	Audiuero					

In infinitiuo.

¶ Infinitiuus modus sine numeris ⁊ psonis nō regit ante se nominatiuos. ego. tu. ille. ⁊c̄. sed illoꝝ nominatiuoꝝ regūt accusatiuos hoc pacto.

		Amare
Presenti ⁊ prete/	Me. te. illum	Docere
rito imperfecto	Nos. vos. illos	Legere
		Audire
		Amauisse
Preterito perfecto	Me te illum	Docuisse
et plusq̄perfecto	Nos vos illos	Legisse
		Audiuisse
		Amatum ire vel amaturum esse
Futuro	Me te illum	Doctum ire vel docturum esse
	Nos vos illos	Lectum ire vel lecturum esse
		Auditum ire vel auditurum esse

	Amandi	docendi	legendi	audiendi
Gerundia sunt	Amando	docendo	legendo	audiendo.
	Amādum	docēdum	legēdum	audiendum
Supina	Amatum	doctum	lectum	auditum
	Amatu	doctu	lectu	auditu
Participia	Amans	docens	legens	audiens
	Amaturus	docturus	lecturus	auditurus.

¶ De coniugatione impersonalium passiue vocis.

Presenti	Amatur	docetur	legitur	auditur
Preterito impfcō	Amabatur	docebatur	legebatur	audiebatur.
Preterito pfecto	Amatū est vel fuit. doctū lectū auditū est vel fuit.			

Die Lune.

Preterito plusq̃perfecto	Amatum erat vel fuerat. doctum erat vel fuerat lectum erat vel fuerat. auditum erat vel fuerat.			
Futuro	amabitur	docebitur	legetur	audietur
Pñti imperatiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur.
Futuro imꝑatiui	amator	docetor	legitor	auditor.
Presenti optatiui	amaretur	doceretur	legeretur	audiretur.
Preterito optatiui	amatum	doctum	lectum. auditũ eẽt vl' fu.	
Futuro optatiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur
Presenti ꝯiũctiui	ametur	doceatur	legatur	audiatur
Preterito imꝑfcõ	amaretur	doceretur	legeretur	audiretur.
Preterito ꝑfecto	amatum	doctum	lectum	auditũ sit vl' fuerit
Ptõ plusq̃ꝑfecto	amatum	doctum	lectum	auditũ eẽt vl' fuissꝫ
Futuro	amatum	doctum	lectum	auditũ erit vel fu.
Infinitiuo	amari	doceri	legi	audiri
Ptõ ꝑfcõ ⁊ plusq̃.	amatum	doctum	lectum	auditũ eẽ vl' fuisse
Futuro	amatũ iri	doctum iri	lectũ iri	auditum iri

¶ Sequitur forma coniugandi verba passiua deponentalia ⁊ communia.

In indicatiuo.

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
Presenti	Amor	aris vel are	atur	amur	amini	antur
	Doceor	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
	Legor	eris vel ere	itur	imur	imini	untur
	Audior	iris vel ire	itur	imur	imini	iuntur.

Preterito imperfecto	Amabar Docebar	baris vel bare batur. bamur bamini bantur.
	Legebar Audiebar	baris vel bare batur. bamur bamini bantur
Preterito perfecto	Amatus Doctus Lectus Auditus	sum vel fui es vel fuisti est vl' fuit Et pl'r amati sum' vel fuimus estis vel fuistis sunt fuerũt ⁊c̃
Preterito plusq̃ꝑfecto	Amatus Doctus Lectus Auditus	eram vel fueram eras vel fueras erat vl' fuerat. Et plural'r amati eramus vel fueramus eratis vel fueratis erant vel fuerant.
Futuro	Amabor Docebor	beris vel bere bitur. bimur bimini buntur
	Legar Audiar	eris vel ere etur. emur emini entur.

In imperatiuo

	Tu	ille	Nos	vos	illi
Presenti	amare	etur	emur	amini	antur.

Dieta prima.

	Docere	eatur	eamur	emini	eantur
Presenti	Legere	atur	amur	imini	antur
	Audire	iatur	iamur	imini	iuntur
	Amator	ator	emur	aminor	antor
Futuro	Docetor	etor	eamur	eminor	entor
	Legitor	itor	amur	iminor	untor
	Auditor	itor	iamur	iminor	iuntor.

In optatiuo

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi.
	Amarer					
Presenti et	Docerer	reris vl' rere	retur.	remur	remini	rentur
preterito imp.	Legerer					
	Audirer					

	Amatus	
Ptõ pfcõ et	Doctus	essem vel fuissem esses vel fuisses eẽt vel fuisset
plusq̃pfcõ.	Lectus	Nos amati essemus vel fuissemus essetis ꝛc.
	Auditus.	

	Amer	eris vel ere	etur.	emur	emini	entur
Futuro	Docear	earis vl' eare	eatur.	eamur	eamini	eantur
	Legar	aris vel are	atur.	amur	amini	antur
	Audiar	iaris vl' iare	iatur	iamur	iamini	iantur

In coniunctiuo.

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
	Amer	eris vel ere	etur	emur	emini	entur
Presenti	Docear	earis vel eare.	eatur	eamur	eamini	eantur
	Legar	aris vel are	atur	amur	amini	antur.
	Audiar	iaris vel iare	iatur	iamur	iamini	iantur
	Amarer					
Preterito	Docerer	reris vl' rere	retur	remur	remini	rentur
impfecto	Legerer					
	Audirer					

	Amatus	
Preterito	Doctus	sim vel fuerim sis vel fueris sit vl' fuerit. amati
perfecto	Lectus	simus vel fuerimus sitis vel fueritis sint ꝛc.
	Auditus	
	Amatus	
Preterito	Doctus	essem vel fuissem esses vel fuisses eẽt vel fuisset
plusq̃pfecto	Lectus	amati essemus vel fuissemus eẽtis vel fuiss. ꝛc.
	Auditus	
	Amatus	
Futuro	Doctus	ero vel fuero eris vel fueris erit vel fuerit. ama
	Lectus	ti erimus vel fuerimus eritis vel fueritis ꝛc.
	Auditus	

Die Lune.

In infinitiuo

Presenti z prete/rito imperfecto	Me te illum Nos vos illos	Amari Doceri Legi Audiri.
Preterito perfe/cto z plusq̄pfecto	Me te illum Nos vos illos	Amatum esse vel fuisse Doctum esse vel fuisse. Lectum esse vel fuisse Auditum esse vel fuisse
Futuro	Me te illum Nos vos illos	Amatum iri Doctum iri Lectum iri Auditum iri

¶ Gerundia z supina sunt eadem cum verbis actiuis.

Participia	Amatus	Doctus	Lectus	Auditus
	Amandus	Docendus	Legendus	Audiendus

¶ Coniugatio impersonalium actiue vocis

	In indicatiuo prime	In indicatiuo secunde
Presenti	Delectat	Oportet
Preterito impfecto	delectabat	oportebat
Preterito perfecto	delectauit	oportuit
Pretito plusq̄pfcō	delectauerat	oportuerat
Futuro	delectabit	oportebit
	In imperatiuo	**In imperatiuo**
Presenti	Delectet	Oporteat
Futuro	delectato	oporteto
	In optatiuo	**In optatiuo**
Pn̄ti z p̄terito imp.	Delectaret	Oporteret
Ptō pfcō et plusq̄p.	delectasset	oportuisset
Futuro	delectet	oporteat.
	In coniunctiuo	**In coniunctiuo.**
Presenti	Delectet	Oporteat
Preterito impfecto	delectaret	oporteret
Preterito perfecto	delectauerit	oportuerit
Preterito plusq̄pfecto	delectasset	oportuisset
Futuro	delectauerit	oportuerit
	In infinitiuo	**In infinitiuo**
Presenti z p̄te.impfe.	Delectare	oportere
Ptō pfecto z plusq̄.	delectasse	oportuisse.
Futuro	delectatum ire	futuro caret

¶ Coniugatio de sum mirum in modum est necessaria ad declinandū verba passiua. deponentalia. z communia

Dieta prima.

In indicatiuo

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi
Presenti	Sum	es	est	sumus	estis	sunt
Ptō impfecto	Eram	eras	erat	eramus	eratis	erant
Ptō perfecto	Fui	fuisti	fuit	fuimus	fuistis	fuerūt vl'ere
Ptō plusq̄p.	Fueram	fueras	fuerat	fueramus	fueratis	fuerant
Futuro	Ero	eris	erit	erimus	eritis	erunt

In imperatiuo

	Tu	ille	Nos	vos	illi
Presenti	Sis	sit	simus	sitis vl'este	sint
Futuro	Esto	esto	simus	estote	sunto vel suntote

In optatiuo

Presenti	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Ptō pf. ⁊ plus.	Fuissem	fuisses	fuisset	fuissemus	fuissetis	fuissent.
Futuro	Sim	sis	sit	simus	sitis	sint

In coniunctiuo.

	Ego	tu	ille	Nos	vos	illi.
Presenti	Sim	sis	sit	simus	sitis	sint
Ptō impfcō	Essem	esses	esset	essemus	essetis	essent
Ptō pfecto	Fuerim	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint
Ptō plusq̄p.	Fuissem	fuisses	fuisset	fuissemus	fuissetis	fuissent
Futuro	Fuero	fueris	fuerit	fuerimus	fueritis	fuerint

In infinitiuo

Pn̄ti ⁊ pterito impfecto	Me te illum	Nos vos illos	esse
Preterito pfcō ⁊ plusq̄p.	Me te illum	Nos vos illos	fuisse
Futuro	Me te illum	Nos vos illos	fore

Supplet autem fore vicem futuri de sum

Composita de sum sequuntur hanc formam

Presenti	Possum	potes	potest	possumus	potestis	possunt
Ptō impfecto	poteram	poteras	poterat	poteram⁹	poterat;	poterant
Preterito pfcō	potui	potuisti	potuit	potuim⁹	potuistis	erūt vl'ere
Ptō plusq̄p.	potuerā	tueras	tuerat	tueram⁹	tueratis	tuerant
Futuro	potero	poteris	poterit	poterim⁹	poteritis	poterunt

In optatiuo.

Pn̄ti ⁊ ptō ip.	possem	posses	posset	possemus	possetis	possent
Ptō p. ⁊ plus.	potuissez	isses	isset	issemus	issetis	issent.
Futuro	possim	possis	possit	possimus	possitis	possint

In coniunctiuo

Presenti	possim	possis	possit	possimus	possitis	possint
Ptō impfcō	possem	posses	posset	possem⁹	possetis	possent
Ptō pfecto	potuerim	tueris	tuerit	tuerimus	tueritis	tuerint
Ptō plusq̄p.	potuissem	tuisses	tuisset	tuissemus	issetis	issent
Futuro	potuero	tueris	tuerit	tuerim⁹	tueritis	tuerint

Mercurij

Die ~~martis~~.

¶ Die martis. Dieta secunda.

Caplm̄ scdm̄ de generibus noim.

Uero tibi. de quo determinat̄ in scdo caplo exercitij puerorum grammaticalium. Dico de gn̄ib9 oim̄ noim̄ adiectiuorum subo2um ꝛ pticipiorum.

Quare pmo de generibus q̄ de declinatoibus. Dico ideo. qm̄ nemo declinare poterit nisi psciat genus sub quo declinet. nisi em̄ pscirem magister esse masculini gn̄is nō dicerē ntō hic magister sub masculino genere. Et nisi pscirem sacerdos esse cōmunis generis nō declinarē ntō hic ꝛ hec sacerdos sub cōmuni genere. ꝛ ita de alijs.

Quero tibi. quot sunt genera in noie. Dico sm veritatem non sunt nisi tria genera simplicia. scz masculinum. femininum. ꝛ neutrum

Contra. donatus ponit septem. masculinū. femininū. neutrum. cōmune omne. dubium. ꝛ epychenum. Dico q

Commune genus	non est vnum sed duo genera
Omne genus	non est vnum sed tria genera
Dubium genus	est masculinum ꝛ femininum
Epychenum genus	est masculinum et femininum

Nec debēt pueri dicere nomina auium esse generis epycheni. sed esse aut masculini vt passer co2uus. aut feminini vt pica co2nix sm eorū terminationem. Pro illo nota quod sequitur

Quero tibi. cuius generis sunt nomina auium. vt passer hy2undo aquila. Si dicas epycheni.

Contra. ergo ista est congrua. passer albus. ita ista. aquila albus. Probatur. quia passer ꝛ aquila sunt eiusdem generis. scz epycheni

Secūdo arguit̄. ista nō est congrua. passer albus. q2 nullū adiectiuuz est generis epycheni. igit̄ adiectiuū ꝛ substantiuū discōueniunt in genere Dicat̄ igit̄ q nomina auium ꝛ bestiolarum. vt dama mustela stz masculina aut feminina sm eorum terminationem sicut alia nomina

Quero tibi. ad quod valet nobis cognitio capituli de generibus. Dico ad quattuo2 regulas ꝯgruitatum. Primo ad regulaz de adiectiuo et substantiuo. que tenētur conuenire in genere. Secūdo ad regulā demonstratiui ꝛ sue rei demōstrate. que volunt ꝯuenire in genere. Tertio ad regulā de ant̄cedēte ꝛ relatiuo q̄ tenent̄ ꝯuenire in gn̄e. Quarto ad regulā de adiectiuo ptitiuo ꝛ gtō pl'i. q̄ tenent̄ etiā ꝯuenire in gn̄e.

¶ De generibus adiectiuo2um

Quero tibi. per quid cognoscis adiectiuum. Dico si ad vulgare nominis possit addi man oder wyb illud est adiectiuū. si non est substantiuum. Exemplum fo2tis est adiectiuum. quoniam ad vulgare eius potest addi man vnd wyb. vt bene dicitur. starck man. starck wyb. Sed equus est substantiuum. qm̄ non bene dicit̄. pfert man. pfert wyb.

Quero tibi. cuius generis sunt adiectiua. Dico q omnia adiectiua mūdi siue nominalia siue pronoialia siue participialia sunt trium generū vel omnis generis. quod idem est per regulas Alexandri

Dieta secunda

Adiectiua notes quibus omne genus dare debes.

Item In triplici genere decet adiectiua notare
Exempla sunt albus. niger. fortis. ego. tu. amans. lectus

Quero tibi. an omnia adiectiua sint triũ generum sub vna terminatõe
Dico nõ. Pro quo nota ꝙ adiectiuoꝝ quedam habent nisi vnã terminatõem in ntõ. vt felix sapiens. quedam duas. vt fortis doctior. quedã tres. vt doctus a um. niger a um. Jam dico ꝙ

Adiectiuoꝝ quedã sunt omnis generis sub trib⁹ terminatiõibus. Et q̃ sunt illa. Dico ꝙ sunt in quintuplici differentia

Primo oẽs positiui secũde declinatiõis in us vel in er. vt albus niger

Secũdo omnes suplatiui que sub us sunt masculina. sub a feminina. sub um neutra. vt doctissimus a um. fortissimus a um.

Tertio omnia ꝑticipia in tus rus dus que sub us sunt masculina. sub a feminina. sub um neutra. vt amatus amaturus amandus. ⁊ sic de alijs

Quarto omnia pronomina preter ego tu sui. vt sunt ille ipe iste hic is meus tuus noster vester ⁊c̃.

Quinto duodecim nomina tertie declinatõis. campester. volucer. alacer. pedester equester ⁊c̃. que sub er sunt masculini generis. sub is feminini generis. sub e neutri generis.

Quedam sunt omnis generis sub duabus terminationibus

Que sunt illa. Dico ꝑmo oĩa adiectiua in is. vt facilis humilis parisiẽsis louaniẽsis. que sub is sunt masculina ⁊ feminina. sub e neutra

Secundo oĩs cõpatiuus. vt fortior fortius. pulcrior pulcrius: q̃ sub or sunt masculina ⁊ feminina. sub ius neutra. Etiam ambo duo tres

Quedam sunt omnis generis sub vna terminatione

Que sunt illa. Dico sunt in quintuplici differẽtia.

Primo vt nomina in x. vt audax loquax verax contumax capax rapax senex simplex duplex felix pernix velox atrox ferox.

Secundo omnia nomina adiectiua in ans ⁊ ens. vt demens prudens sapiens petulans recens ⁊c̃.

Tertio omnia participia in ans ⁊ ens. vt legens docens cantans mittens vigilans infirmans ⁊c̃.

Quarto multa alia tertie declinatiõis diuersarum terminationũ. vt par ĩpar vber bipes q̃drupes ꝑticeps anceps vetus ꝯcors solers expers

Quinto. ista tria ꝓnomina. ego tu sui.

☞ Nota hic ꝙ oĩa numeralia cardinalia de trib⁹ ad centũ sunt oĩs generis indeclinabilia. vt q̃ttuor quinq̃ sex decẽ viginti q̃draginta centum et mille. Item ducenti te ta. ducentoꝝ arũ orũ. ducentis ⁊c̃. Itẽ tricenti te ta. q̃dringenti te ta. quingẽti te ta. sexingenti te ta ⁊c̃. Aut loco istoruz possit dici bis centũ tercentũ. vel tercẽti tercẽte tercẽta Ita q̃tercentũ q̇n quiescentũ. Virgilius. Hic iam tercentos totos dominabit̃ annos.

Caue ne dixeris duo centũ. tria vel quattuor centum. sed ꝑ aduerbia bis

aut ter centum. Ita quoqꝫ bis mille. nō duo mille. ter mille: nō tria mille. Sed milia est substantiuum. ideo bene dicitur duo milia. tria milia. De numeralibus patebit in alio opere maiori ad longum

¶ De nominibus substantiuis

Quero tibi. cuius generis sunt omnia nomina substantiua. Dico ꝙ questio facilis est: quoniam pueri ⁊ indocti eam mouere possunt. sed solutio difficillima est. nec vna sola responsio sufficit

Quid ergo dicis. cuius generis sunt substantiua. Dico ꝙ

Noim substantiuoꝝ	quedā sunt masculina	pater	dominus
	quedam feminina	aula	domus
	quedam neutra	vinum	corpus
	quedam communia	agricola	virgo

Cognitio generum substantiuoꝝ

Quero tibi. quot modis cognoscuntur genera nominum substantiuorum. Dico tribus modis.

Aut per significationem. vt papa pirata abbas centurio: que sunt masculina. quoniam significant dignitates vel officia virorum

Aut per terminationem. vt via stella petra: que sunt feia. quia terminantur in a. Et non noscuntur ex significatione. quia iter ⁊ via idem significāt. ita stella ⁊ sidus. sic lapis ⁊ petra. ⁊ tamē nō sunt eiusdē generis.

Aut ꝑ exceptionem. vt dogma scisma sunt neutra ꝑ exceptionem. papirus domus sunt feminina per exceptionem vt patebit.

¶ De substantiuis masculini generis per significationem.

De noībus ydolorum.

¶ Quero tibi quot sunt regule de substantiuis masculini generis ex significatione. Dico ꝭm Alexandrum quinqꝫ

Idola dicta dei dant hic.

Prima regula de substantiuis ex significatione est. ꝙ omnia nomina significantia deos sunt masculina.

	Jupiter	pluto	mars	cupido
Ut sunt	neptunus	apollo	bachus	pan

De noībus angelorum

Angelicum nomen dabit hic.

Secunda regula. nomina angelorum bonorum ⁊ malorum. ⁊ nomina chororum angelorum sunt masculina.

	Michael gabriel raphael cherubim seraphim.
Ut sunt	Sathan sathanas leuiathan beelzebub belial
	Angelus archangelus thronus principatus
Excipiuntur	Cherubin seraphin per n. que sunt neutra.
	Virtus dominatio potestas que sunt feminina

Sed vt dicunt quidā docti ꝙ in vtroqꝫ numero masculina ⁊ neutra sunt cherub cherubin seraph et seraphin

De noībus proprijs

Sed quia per sexum mulierum siue virorum.

Tertia regula. omnia propria nomina virorum sunt masculina. Et additur ꝙ omnia nomina appellatiua significantia viros aut masculos sunt masculina non curando de terminatione.

De proprijs. thomas. andreas. anchises. beda. wilhelmus. petrus. ia

cob.symon.franco.hugo.iohannes.nycolaus.achilles rc.
Itē doris filius neptuni.adonis amasius veneris.paris adulter helene.
De appellatiuis.pater.auus.abauus.attauus.filius.nepos.pronepos abnepos.socer.histrio.mango.z multa similia.

Quedam sunt opera solis maribus adhibenda

De officijs solis viris cō uenientibus

¶ Quarta regula.omnia nomina substantiua significantia dignitates vel officia que solis viris conueniunt sunt masculina: non curādo de voce aut terminatione.infinita sunt.

Da exemplum de nominibus dignitatum spiritualium

Papa	suffraganeus	curatus	officialis	abbas
Patriarcha	prepositus	doctor	fiscalis	prior
Cardinalis	decanus	magister	notarius	monachus.
episcopus	canonicus	baccalarius	aduocatus	guardianus

Da exempla de nominibus dignitatum secularium

Imperator	comes	miles	baliuus	optimas
Cesar	marchio	domicellus	scultetus	primas
Rex.dux	baro	villicus	consul	secretarius

Da exempla de nominibus officiorum

Procurator	sartor	sementarius	preco
Thelonarius	faber	pelliparius	satelles
Pistor.sutor	figulus	cerdo	cliens

Arguo tibi.figulus carpentarius rc.sunt masculina p regulaz Dant hic in us facta.Dico q nō est incōueniens scire genera nominum per diuersas regulas.quando autem non scitur genus per significatiōem: tunc recurratur ad terminationem.z ecōtrario.z vna regula iuuat aliam.

Que sunt propria fluuiorum pone marina

De proprijs noībus fluuiorum

¶ Quinta regula. Omnia propria nomina fluuiorum sunt masculina

	secana	acharon	eufrates	tybris	rhenus
Ut	mosa	flegeton	lethes	iordanis	nylus
	ysela	phison	tygris	araris	padus

¶ De substantiuis masculini generis ex terminatione.

¶ Quero tibi.quot sunt regule de substantiuis masculini generis ex terminatione. Dico sm Alexandrum tredecim.sed hic on.an.in.ponuntur pro vna regula.z ol et ul pro vna.
Prima est de us secūde.secūda de us quarte.tertia de o.vt patebit.

Dant hic in us facta tibi declinante secunda

De us scde declinatōis

¶ Prima regula.omnia nomina terminata in us secunde declinatiōis sunt masculina. Exempla sunt multa.

Animus	dominus	baculus	equus	caminus
Capillus	seruus	gladius	mulus	ortus ti.
Oculus	famulus	cibus	vicus	ventus

Quero.quot exceptiones sunt a regula dicta. Dico quinq.

Hec paradisus habet nardus domus atq hiacinctus

Prima

Et sinodus costus ꝛ carbasus alnus abyssus
Aluus cristallus ꝛ humus bissusqꝫ papirus
Porticus egyptus diphthongus ad hec referantur
Cristallum tamen hoc dicemus ꝛ hic paradisus.

Secunda — Os grecum sepe mutabis in us muliebre.
Ut periodus methadus.pauca sunt

Tertia — Nominis arborei vis hec sibi vult sociari.
Ut morus pirus quercus.de quibus patebit

Quarta. — Nomina villarum dant hec
Ut egyptus parisius cyprus.de quibus patebit

Quinta. — Hoc vulgus pelagus.indeclinabile virus

Predicta metra sunt clara nec egent expositione

Cōtra.aluus ē masculini g℥ ꝑ poetā Acciū dicentē. Maria nemus retinens grauido concepit in aluo.ibi grauido aluo dicit ꝛ nō grauida. Dico ꝙ hoc nō est nobis imitandū:qm̄ vsus est in cōtrarium. Uñ vsus capit auctoritatē.Dico a Uirgilio q̄ ait. In latus inqꝫ feri curuā cōpagabis aluū.Ibi curuā aluū dicit nō curuum quod nos imitamur

De us q̄rte declinatōis — Quarte nomen in us maribus sociare solemus

Secunda regula est.oīa noīa terminata in us quarte declinatiōis sunt masculina.Exēpla sunt infinita.vt sunt oīa verbalia in tus ꝛ sus quarte.

Uisus	olfactus	gressus	spiritus	accubitus
auditus	status	circuitus	redditus	senatus
gustus	gradus	ambitus	questus	magistratus
tactus	meatus	fructus	luctus	doctoratus
strepitus	introitus	currus	potus	latratus

Contra.manus domus sunt quarte.ꝛ tñ nō sunt masculini sed feminini generis.Dico ꝙ excipiuntur.Quot sunt.dico vndecim.Que

Hec anus atqꝫ tribus et porticus ꝛ manus idus
Hec acus et pinus nurus et socrus et domus addes
Hic tenet hec ve specus.illi penus associemus

Hoc est specus reperitur in masculino ꝛ feminino.ita ꝛ penus.Sed vide penus in de heteroclitis

De O — O sicut cento maribus sociare memento

Tertia regula est.omnia nomina terminata in o sunt masculini generis et sunt omnia tertie declinatōis.

	Carbo	salmo	traco	falco	ꝯmilito
	Strabo	sermo	leo	grifo	gnato.
Ut	Bubo	nebulo	leno	muto	caupo
	Tiro	pulmo	draco	pauco	capo
	Berro	gluto	ganeo	gobio	

Omnia ista habent onis in genitiuo. Ita quoq; in io masculina

Ut Centurio tabellio mulio pugio gurgulio
Decurio opilio histrio strucio homuncio
Quaternio ternio garcio stellio cucurlio

Que fere omnia possunt esse masculini generis. p regulā ex significatiōe

Sex in do que habent onis sunt masculina: pedo spado
burdo cerdo
medo predo

Ordo inis. Cardo onis vel inis masculini generis sunt
Margo inis. Turbo onis vel inis masculini generis sunt
Cupido inis pro deo masculini generis est. pro auaricia femi.

☞ Nota bene. oīa alia in do ⁊ go sunt feminea ⁊ habēt inis. p̄ter dido qd̄ habet onis vt infra. Et p̄ter pondo qd̄ est neutrū indeclinabile

Quero tibi bubo cuius generis. Si dicas masculini. Contra. dicit Virgilius in quarto. Solaq; culminibꝫ ferali carmine bubo. ibi dr̄ sola bubo in feminino. Si dicas ꝙ sit femi. Contra dicit Lucanꝰ. Et late iurant aues bubone sinistro. Itē Ouidius. Ignauus bubo dirū mor mortalibus omen. Dico ꝙ in vsu nostro bubo est masculini gn̄is. Sed vt ait Seruius: virgilius mutauit genꝰ referēs li sola ad auē. Sepe em̄ relicta spēalitate a gn̄ali sumit genus Sicut. a breuis añ cio. i. breuis lr̄a

Contra. lectio oratio albedo nigredo ⁊c. terminant in o ⁊ nō st masculina. igit ⁊c. Dico ꝙ excipiunt. Quotuplicia excipiunt. Dico triplicia. Primo in do ⁊ go q̄ habēt inis. Scd̄o verbalia in tio que oīa st feminea. de q̄bus vide in de femininis. Tertio excipiuntur triplicia ꝯmunia in o. Primo latro onis. homo virgo nemo que habent inis
Secundo nomina gentilia in o que significant virum vel feminam

Ut sunt friso brito burgundio ligo
saxo franco macedo gasco

Tertio noīa in o p̄sonas infames p̄tātia quoꝝ significata ꝯueniūt vtriq; sexui. aliq̄bus tn̄ placet ꝙ sunt masculina tm̄ qd̄ nō impedio.

Ut sunt comedo gluto suspiro laneo
bibo palpo vispilio scurro

Hec omnia habent onis in genitiuo. vt patebit infra

Ol tenet hic vt sol. Ul tenet hic vt consul — De ol et vl

Quarta regula est. ꝙ nomina in ol ⁊ in vl sunt generis masculini. vt sol consul. Excipiuntur presul ⁊ exul communis generis.

On an in tenet hic. Alexāder dicit. Hic dat nomen in an. On maribus iungas. In dabit hic vt delphin — De On An In.

Quinta regula est. ꝙ nomina in on. an. in. sunt masculini generis.

Ut sunt demon canon phiton aceron orizon
agon arabon flegeton rinoceron acharon.

Item titan delphin. Excipitur syndon femi. Et dyathesseron hieralogodion. colon que sunt neutra.

Er maribus detur — De Er.

¶ Sexta regula est. ꝙ nomina terminata in er sunt masculini generis. intelligitur de er secunde ⁊ tertie declinationis

De se cunda	ager	presbyter	socer	siber	coluber
	magister	minister	auster	aper	coriande
	faber	mulciber	caper	cancer	culter.
	gener	puer	liber	onager	pinaster
De tertia	pater	passer	carcer	aer	
	frater	agger	asser	anser	

☞ Contra. multoꝝ istoꝝ genera cognoscuntur ex significatione ꝑ regulas supra positas. ergo supflue hic numerantur. Dico si ficatio fuerit pueris ignota sicut in multis de o. vt garcio opilio cerdo ꝑdo. ⁊ etiaȝ in multis alijs: tunc recurrendū est ad regulas terminationū Etiam nō est inconueniens scire genera nominū ꝑ diuersas regulas. Et ꝓtestor hic vnū ⁊ idē sepe cōperiatur / repperi hoc q̇dem fieri maioris eruditōis grā ꝓ pueris ignaris instruēdis quoꝝ ignorantie ex animo ꝯsulere cupio

☞ Arguo scdo. iter vesper ⁊ ruder terminantur in er. ⁊ tñ nō stȝ masculini gꝫ sed neutri. igitˀ regula falsa Hec argumēta pua ꝓ puulis facio. q̇b modus arguēdi ⁊ exercitādi cū alijs demōstratˀ. Dico ꝙ ista excipiuntu

¶ Quot exceptōes ponit Alexander a regula Er maribꝫ detˀ. Dico q nulla noīa in er scđe declinatōis excipiūtˀ. Sed ponit q̇nqꝫ exceptiones de er tertie. Prima quinqꝫ neutra. scȝ iter vesper ⁊c̃. Unde Alexander.

Iter hoc vesperqꝫ sequetur
Spinter seu ruder decet hijs adiungere iuger.

Scđa. noīa in ver ⁊ in ber. vt cadauer ver veris Item verber tuber suber et vber substantiuū ꝓ māma sunt neutra. Sed imber ⁊ sua composita september october nouember december sunt masculini generis

Tertia. fructus terre in er declinationis tertie. vt piper gingiber papauer cicer lacer siler sunt neutra. Sed cucumer est masculini generis

Quarta. tria feminina. vt linther mulier mater. sub quo commater

Quinta nomina adiectiua in er que sunt duplicia. quedam ꝯmunis vel om̄is gn̄is sub vna. vt puber vber degener pauper. quedam sub tribus

Campester volucer alacerqꝫ pedester equester
Siluester celeber acerqꝫ celerqꝫ saluber
His in bis qninqꝫ tenet hic er. hec is. et hoc e.

Adduntur his sequester ⁊ paluster. etiam dicitur sequester a um secūde declinationis. Item alacris reperitur sub is in masculino apud Uirgilium ⁊ therentium. ⁊ hoc magis vsitatum est.

☞ Notandum est diligenter ꝙ ficatum sepe mutat genus in nomine ⁊ verbo. Quomodo probabis hoc. Dico per hec que sequuntur.

Uber pro māma est masculini gn̄is. ꝓ fertilis tᵉ vruchbair om̄is gn̄is.

Tuber pro fungo. theu. schwam neutrū. pro inflatus geswollen omne.

Volucer pro aue femininū. ꝓ celeri theutonice. gerade omnis generis

Acer pro arbore femininū. pro forti vel subtili omnis generis

Cupido pro deo amoris masculinum. pro auaricia est feminini generis

Dieta secunda

Lituus, p cornu gracili mas. pro virga augurũ vel astrorũ feĩ generis
Populus pro turba hominum mas. pro arbore feminini generis

Ir maribus detur De Ir

Septima regula. nomia in ir sunt masculina. vt vir leuir semiuir duũuir triũuir centũuir ꝯposite figure. Excipit hic pir neutrũ. ꝛ martir ꝯmune. De Or

Or maribus socia.

Octaua regula. nomina terminata in or sunt masculina. Et sunt infinita nomina verbalia in tor ꝛ sor regularia ꝛ etiam irregularia.

	scriptor	dormitor	lusor	cursor	amator
Ut	lector	vigilator	delusor	rasor	dolor
	orator	accusator	irrisor	color	pudor

Quot sunt exceptiones. Dico tres. Aut fac argumentum

Prima Equor ador marmor ꝛ cor sunt neutra
Secũda Sed arbor hec tenet atqꝫ soror ꝛ vxor.
Tertia Memor discolor vinculor bicolor

Dedecor bicorpor tricorpor. Et comparatiui in or. vt doctior fortior. q̃ omnia sunt adiectiua generis omnis. vt supra

Es breuis hic ponit De es breui

Nona regula. noĩa terminata in es breuẽ sunt masculina. Quero tibi p q̃d ꝯgnoscis es longã ꝛ es breuẽ. Dico q̃ de h̃ dare regulã nõ ẽ possibile nec Alexã. hoc facit in tertia pte. q̃ de es longa ꝛ breui remittit ad pmam ptem. ꝛ de pma pte remittit ad tertiã. ꝛ facit circulũ ꝛ petitõem pncipij.

Quo pacto igitur sciã que noĩa terminant̃ in es breuẽ q̃ sunt mas. Dico necẽ erit hic ponere ꝛ numerare ad oculũ illa q̃ sunt in frequẽtiori vsu

¶ Quero tibi. q̃t sunt noĩa mas. gẽ in es tertie saltẽ appellatiua q̃ stꝫ magis in vsu nostro. Dico circiter sexaginta aut paulo plura hic numerant̃

¶ Masculina in es breuem non crescentia

Abies	celtes	gausapes	orphites	stratilates
Achates	cerastes	grissites	psaltes	syromathes
Alipes	cathetes	manes	parafrastes	theucates
Alcides	cenobates	melantes	proceres	trudes
Boetes	cometes	mirrites	strates	verres

Aules	amistes	grifes	matrimes
auledes	decures	patrimes	parastes.
agrestes	erudes	plastes	zelotes

Quinqꝫ crescunt per etis: Aries, paries, lebes, termes. Et quedam ꝓpria vt dares, chremes, tapes

	Trames	merges	satelles
Duodecĩ mascu.	fomes	gurges	veces.
crescunt per itis	limes	cespes	hames
	palmes	stipes	poples.

Nec crescũt per edis: pres predis, caliopes, ciropes, sanipes, polipes, pes pedis ꝛ sua compositiua, tripes, loripes.

☞ Notandũ est ꝙ nõ oportebit pueros ꝑ coꝛ scire oĩa exempla posit
et ponẽda. sed sciant ꝑ coꝛ regulas ⁊ quattuoꝛ vel quinqꝫ exempla

De is masculinis.

Quero tibi. cuius generis sunt noĩa terminata in is. Dico ſm regulam
Alexãdri sunt feĩa. Hec dat nomẽ in is. Sꝫ valde multa sᵗ ma scul
na nõ ꝑ regulã sed ꝑ exceptões. qs scire ꝓutile est. ideo h ponunᵗ illa.

Primo — Tamen hic declino molaris
Caulis ⁊ edilis. X is preposita.

Alexander ponit primo quattuoꝛ. sed valde diminutus est

	pugillaris	stragis	cannalis
	annularis	curulis	noualis
Adduntur	auricularis	natalis	sextilis
	maxillaris	annalis	quintilis
	cicuris	pedalis	aprilis

Secundo — Et que crescunt genitiuis.

Lapis idis. cucumis eris. dis itis. quiris itis. vomis eris. adonis idi
semis issis. seq̃tur. Alia crescẽtia sunt feĩa. vt hamis itis. glis gliris

Tertio — Aut consona bina Unica dum teneat as.

Id est que habent duas consonãtes ante is in vnica syllaba sunt masc
lina. Quot sunt. sex Ascis. fustis. vectis. fascis. postis. piscis

Quarto — Aut n littera

Nomina vbi n precedit is sunt masculina. Quot sunt. octo
Panis. cinis. amnis. vnicoꝛnis. crinis. penis. ignis. funis

Quinto — Siue in liquidã faciet penultima syllaba finem

Nomina in is quoꝝ penultima syllaba terminaᵗ in liquidã sunt masc
lina. Quot sunt liquide. q̃nqꝫ. l. m. n. r. s. Ista exceptio multũ est diffic
lis pueris. Quot sunt masculina hic contenta. Dico circiter. xxiij.

Collis	mensis	cencris	toꝛquis	octussis
Callis	sanguis	vermis	cassis is	centussis
Follis	anguis	coꝛbis	tresis	quadragessis
Pollis	ensis	toꝛris	monassis	
Puluis	vnguis	oꝛbis	septussis	

Arguo ꝯtra scd̃oꝫ modũ. sᵗ alia in is q̃ crescũt. vt caspis iaspis cuspis ⁊
Cõtra tertiũ. sᵗ adhuc q̃ habent duas ꝯsonãtes añ is. vt vestis resti.
Contra quintũ. sunt adhuc. vallis pellis turris sitis ⁊c̃. Dico ꝙ om
nia alia in is que hic nõ ponunᵗ sunt feĩ gñis. cõis. aut oĩs. vt patebit

De Os — Hic os preponit

Decima regula. nomina in os sunt masculina. Exempla sunt

Mos	heros	tripos	monoceros	
Flos	honos	lepos	rinoceros	
Glos oꝛis	ros	nepos	Masculina greca	
Antropos	agyos	athanatos	otheos	yskyros

Hic querant pueri. q̃tuplicia noĩa in os excipiunᵗ a regula Hic os ꝑp

nit. Dico quadruplicia Tūc ꝯsequēter q̄t feminea quot neutra ꝛc̄. Dico
Feminina greca. arctos. delos. samos. iacinctos. neretos. messembrios.
Feminina latina. Cos. dos. arbos. et glos glotis
Neutra. Os. melos. chaos. logos. glos glossis
Communia. Bos. impos. compos. custos. sacerdos. antipos

¶De masculinis in bs ns ps rs.

De bs ns ps rs

Mons pons fons hic dant mars stirps dens ceps quoqꝫ
quadrans. Et partes assis torrens sociabitur istis.

Hic autor excipit nouē nomina in textu posita. Et partes assis. vt bi/
cons a regula S vult hec iungi. que sunt masculina
Hic Alexander est multum diminutus de hijs octo que sequuntur

	oriens	tridens	mauors	bicons
Adduntur	cliens	rudens	serpens	quicons
	bidens	calibs	et ptes assis	secons.

Dant hic ps iuncta polisyllaba

Ista est exceptio a regula S vult hec iungi que sequitur. Et dicit po/
lisyllaba propter daps seps que sunt feminina

Exempla sunt	anceps	merops	sorops	cecrops
	cerops	canops	pelops	municeps

substantiuū. quorum aliqua possunt esse communis generis

¶De masculinis in x

De X

X e si presit maribus polisyllaba iunges.

Ista est exceptio a regula Hec x preponas. Exempla sunt

Judex	veruex	cinifex	latex	cordex
pulex	pollex	vertex	sorex	cupifex
culex	codex	pumex	lodex	opifex

Multa in ex possent hic poni. pontifex calcifex: vide supra

	Grex	cilix	gazophilax	offendix	varix	
Adduntur	Rex	fenix	abax	erix	fornix	mastix
	Calix	bilix	pollux	trilix	ramix	calx versen

Est tamen hec pellex vibex obexqꝫ supellex
Forfex et forpex. hic aut hec dat tibi cortex et silex.

Die mercurij. dieta tertia.

De substantiuis feminini generis penes significationem

De noībus dearum.

Quero tibi. quot sunt regule de substantiuis feminini generis penes
significationem. Dico ꝓm Alexandrum. quinqꝫ

Herit hec dea dictum

Prima regula. Noīa ꝓcantia deas sunt feminini gn̄is Exempla sunt

Venus	minerua	ceres	chloto
Juno	proserpina	cibile	lachesis
Pallas	diana	caliope	antropos

De noībꝫ p/pri js mulierꝫ

Sed quia per sexum mulierum siue virorum.

¶ Secunda regula. omnia propria nomina mulierū sunt feminini gn̄is

	Maria	katherina	elizabeth	agatha
Ut	Anna	barbara	eustochium	vrsula
	Lucia	gertrudis	gliserium	cordula

Additur ꝙ omnia appellatiua feminas significantia sunt feminini gn̄is

Ut	Mater	abauia	neptis	nurus	nouerca
	Auia	vxor	soror	socrus	preuigna

De officijs solis feminis cōuenientibꝫ

Quedam femineis: quedam dat sexus vterqꝫ

¶ Tertia regula. omnia nomina significātia dignitates vel officia que solis feminis conueniunt sunt feminini generis

Dignitates in spūalibus	Abbatissa	monialis	prophetissa.
	priorissa	beguina	poetissa

In secularibus	Imperatrix	ducissa	baronissa
	Regina	comitissa	militissa

	Obstitrix	lotrix	cytharistria.
Officia	Pedissequa	pistrix	tympanistria
	Nutrix	sutrix	liricina

De noībus arborum

Nominis arborei vis hec sibi vult sociari

¶ Quarta regula. nomina arborum sunt feminina. Exempla sunt

Pomus	cerusus	prunus	quercus	
pirus	volemus	sambucus	salix	
Morus	persecus	laurus	ilex	biber

Excipiuntur tria masculina. rubus. dumus. oleaster. Unde siler est neutrum. Uirgilius. Sponte sua veniunt molle siler lauteqꝫ geneste. Priscianus dicit ꝙ siler non est inter arbores computandum

Quero tibi. quomodo probantur nomina arborum esse feminini generis. Dico per Uirgilium in bucolicis qui dicit.

Sub tegmine patule fagi	non dicit patuli
Hic inter densas corilos	non densos
De celo tactas quercus	non tactos
Deducere rigidas ornos	non rigidos

Defendo a frigore teneras mirtos. non teneros

Dic mihi latine. In dem dieffen moer staet eyn hoher moerboum welcher ist seer schwartz.

De noībus villarum

Nomina villarum dant hec.

¶ Quinta regula. Nomina significantia ciuitates villas. villagia regiones ⁊ insulas sunt feminina. Excipiuntur que terminantur in um. vt louanium londonium In r. vt tybur gadir. In t. effrot. In e. vt p̄neste: que sunt neutra. Un̄ Uirgilius in vij. Quiqꝫ altū preneste viri. Exēpla sunt Parisius egyptus tarsus colonia hiacinctos damascus pontꝰ babylon Rhoma samos chorinthus cyprus vernon treueris pathmos.

Athene arum	venecie arum	brugis	hierusalem
Thebe arum	baye arum	zwollis	bethleem

Quomodo probabis. Dico ꝑ illud vulgarissimum. O inclita parisi

us nobile palladium. id est nobilis locus sapientie
Ouidius. quot tulit alta hiacinctos.
Virgilius in tertio. Apparet nemorosa hiacinctos

De substantiuis feminini generis ex terminatione

¶ Quero tibi. quot sunt regule de substantiuis feminini generis penes terminationem. Dico s[ecundu]m Alexandrum sunt septem pro latinis — De A

Sit tibi nomen in a muliebre.

Prima regula est. q[uod] no[m]i[n]a terminata in a sunt g[e]n[er]is feminini. Infinita s[unt]

Anima	aula	sapientia	candela
lingua	coquina	stulticia	lucerna

¶ Quero tibi. cuius generis est dama. Si dicas s[ecundu]m Alexandrum: epycheni per regulam. Cetaq[ue] balena

Contra. epychenum genus non est distinctum a masculino [et] feminino. quod ergo illorum est. Si dicas est feminini sub illo articulo hec

Contra dicit virgilius in bucolicis. Cum canibus timidi venie[n]t ad flumina dame. Ibi dicit in masculino timidi dame. Si dicas q[uod] sit masculini vel epycheni sub hic

Contra. dicit Oratius. Ex superiecto pauide natarunt equora dame. Ibi dicit in feminino pauide dame [etc]. Ita de talpa ait Virgilius. Aut oculis capti fodere cubilia talpe. De istis vide in alio opere

Quero tibi. quot sunt exceptiones a regula Sit tibi nomen in a muliebre. Dico tres in generali. sed septem in speciali.

Prima — Si solis maribus datur hic tenet vt patriarcha — De officijs solis marib[us] [con]uenientib[us]

Excipiuntur primo omnia nomina in a quorum significata vel officia conueniunt solis viris que sunt masculina.

Papa	patriarcha	collega	verbigena
Scriba	monarcha	sacrista	nubigena
satrapa	propheta	pirata	

Secunda — Adhuc alia

planeta	bellicrepa	adria
cometa	cerasta	fungia

Tertia — Quod declinatum dat tertia sit tibi neutrum. — De a tertie declinat[i]õis

Nomina in a tertie declinationis sunt neutra

Apostema	crisma	dogma	fantasma	probleuma
anathema	cauma	diadema	flegma	pneuma.
aroma	carisma	dragma	fleuma	poema
baptisma	clima	enigma	ideoma	reuma
celeuma	cathegreuma	gramma	nũmisma	scisma
stigma	sperma	sophisma	thema	zeuma

Ista nomina dicta in ma sunt tertie declinationis. [et] fere omnia alia in ma: paucis tamen exceptis sunt prime

	spuma	victima	bruma	gemma	flamma
Vt	lima	fama	norma	palma	lacrima
	alma	crema	cruma	forma	coma

Quarta — Mannaq[ue] neutrale cum pascha dicitur esse

Die mercurij

Excipit pascha mammona ⁊ manna. que sunt neutra prime

Quinta	Deriuatiua decet et compositiua notare
Sexta	Nomina signari debent simul officiorum
Septima	Si sexu gemino iungunt sua significata
	Omnibus hijs hic et hec iungatur.

Excipiunt hic triplicia noīa in a quoꝝ ſcata conueniūt vtriqꝫ sexui Primo deriuatiua hominū ⁊ locorum. Scđo composita a colo. gigno. cedo ⁊ alijs. Tertio noīa officioꝝ. Da exemplum de deriuatiuis hoīm

Jacobita	leuita	wilhelmita	thomista
Jsrahelita	bernardita	iohannita	schotista.

Da exempla de deriuatiuis locorum

Heremita	hierosolimita	camerista	niniuita
Gallata	bethlehemita	cellita	patriota
Numida	sarmata	chorista	persa

Prima veniunt a proprijs noībus hominum. Alia veniūt a noībus appellatiuis locorum. aut a nominibus ciuitatum vel prouinciarum

Da mihi exempla de compositis in a de gigno colo ⁊c̄.

A gigno	celigena	alienigena	francigena	hyspanigena
	terrigena	indigena	brabātigena	flandrigena
A colo	agricola	christicola	vrbicola	accola
	celicola	ruricola	maricola	incola
A cedo	homicida	fratricida	lapicida	gliricida
	patricida	matricida	muricida	pecoricida
Ab alijs	Alphabetista	iurista	aduena	cornupeta affecla
	donatista	legista	ydolatra	multipota ypocrita
	artista	apostata	idiota	porcionista latinista
	sophista	conuiua	theutonista	gallicanista
	palpanista	sycophanta. quasi fico phanta.		
Officiorum nomina	Pincerna	verna	altarista	cytharista
	lixa	sacrista	psalmista	organista
	auriga	nauta	baptista	lutinista
	agonizeta	agoniteta	augula	tympanista

Hec omnia sunt generis communis ⁊ multa alia. vt patebit infra

Quero tibi in quotuplici genere ponūtur noīa in a. Dico q̄drupliciter. Nā quedā sꝫ masculina. quedā feīa. quedā neutra. quedā cōia. Ad q̄d deseruit mihi ista scire. Dico ad ɔgruitatē adiectī ⁊ substātiui ⁊c̄. hoc mō.

Dicendum est
- Jn ntō: bona ⁊ pulcra est doctrina christi / bonum ⁊ pulcrum est dogma christi
- Jn accō: amo bonam doctrinam christi / amo bonum dogma xpi. et nō amo bonam dogmam.

Simili modo practicabis in alijs: applicando semper regulas et exceptiones ad finem grammatice. quod est congrue loqui.

Quero tibi cuius gn̄is sꝫ noīa greca ⁊ barbarica in e. Dico feī gꝫ. ibi

Dieta tertia

Hec tibi greca dabunt 7 eis se barbara iungunt — De grecis i e
Secunda regula. nomina in e greca sunt feminini generis. vt parasce — et barbaricis
ne penthecoste. vide de neutris post duo folia.

¶ De femininis in o.

Que dant do vel go bene signes: si tamen ex o — De do et go
Obliquus facit i que poscunt hec sibi subdi

Ista est exceptio a regula O sicut cento. Et dicit q bene notare debemus noia terminata in do 7 go q hnt inis in gto. qm illa sunt fei gnis Hic Alexander remittit ad caplm de declinatione vbi dicit. Sed inis do pficit 7 go femineo genere. Quid ozo dicit ibi. q noia in do 7 go feminini generis hnt inis in gto. Notate verba hic 7 ibi. qm hinc iteru remittit ad caplm d generib. 7 ita facit petitoez pncipij 7 circulu qd no est docere. Jo talia in do 7 go ponunt hic p mag pte. alia pauca scient ex istz.

Do — Valitudo multitudo viredo necessitudo teredo formido testudo acredo amaritudo certitudo altitudo albedo 7 putredo dulcedo hyrudo magnitudo nigredo grado caritudo cupido

Go — Jmago plantago rubigo caligo vertigo vorago sertago erugo prurigo lentigo virago fuligo siligo indago impetigo propago compago salsugo origo lanugo

Hec dat verbale per io: caro talio iungo — De noie ver

¶ Alia exceptio. nomina vbalia in io. id est q veniut a verbis sunt feia — bali in io.
qbus iungutur ista duo caro 7 talio. Jnfinita sunt vbalia regularia in o multa irregularia. quoz queda a vbis qdam a noib formant vt sequtur.

Regularia a supinis — Vocatio natio pmissio ziuratio lectio visio cantatio comestio oratio risio eleuatio potatio

Jrregularia a pnti — Opinio religio legio obliuio obsidio optio suspitio regio contio

A nominibus — Dictio rebellio proportio vespertilio comunio portio mensio duellio.

☞ Contra. ternio quaternio histrio homuncio 7c. terminant in o. 7 tamen non sunt feminea sed masculina. Dico q textus dicit verbalia in io sunt feia. sed illa non sunt verbalia in io

Hec dat nomen in as. — De as.

¶ Tertia regula. nomina in as sunt feminina. Exempla sunt
Bonitas liberalitas lampas ebdomas pietas pdigalitas ciclas
herodias bestialitas castitas humilitas pelias puritas troias
Quot exceptiones sunt de as. Dico sm Alexandrum. tres

Prima — as assis boreas adamas vas vadis elephas diamas masculina sunt

Item 7 noia hominum vt mas abbas primas gygas optimas summas magnas coribas calcas papas omnia sunt masculina.
Secunda. tria neutra. fas. nephas. vas vasis.
Tertia. noia coia gentilia — archas vestras saffenas rauennas cuias arpinas nostras alpinas capenas

De es lōga — **Hec dabit es longe.**

¶ Quarta regula. nomina terminata in es longã sunt feminini generis
Quō noscis illa. Dico q hoc est multū difficile vt pbatū est supra. iō ne
cesse est illa hic ponere p magna pte que nobis magis sunt vsitata

Ambages gades palumbes soboles cedes crates indoles pu
bes strages clades dapes labes rupes strues fames tantes fe-
minina sꝫ. ⁊ mutãt es in is in gtō sine crescētia. lues nubes se-
des proles sepes sordes sudes vulpes vepres.

Seges teges magnes quies veges crescunt per etis
Compes merces per edis. Ceres p eris. Apes apis.
Multa in es sunt masculina de qbus sup. Multa sunt cōia de qb infra

De Is — **Hec dat nomen in is.**

¶ Quinta regula. noĩa termĩata in is sꝫ fe. ⁊ intelligit de latinis ⁊ grecꝫ
Quero tibi. qtuplicia noĩa in is ɔtinēt sub ista regla. Dico sextuplicia.

Primo nō cre scentia latina. — Volucris securis febris bipēnis maguderis auis pup pis pestis caribdis vis buris nauis cutis sitis neptis vallis lactis clauis pellis turris vestis classis peluis messis tussis restis

Scdo crescētia latina per idis — Cassis tigris lis litis thetis iaspis egis cuspis sardis aspis isis ibis glis glissis

Tertio crescen tia greca p idis — Pyramis perichelis nereis diplois clamis eumenis bolis apsis piris emorrois hesperis parapsis.

Quarto librorꝝ noĩa. eneis. achilleis. theseis thebais(alexãdreis herois
Quinto noĩa patronomica. priamis tyndaris dardanis. que omnia ha
bent idis. ⁊ quedam idis ⁊ idos vt patebit

Sexto nō cre scentia greca — dyocesis ypocrisis ydropisis prolepsis eclipsis poesis pthysis themasis

Multa sunt in is masculina. ⁊ multa cōia ⁊ oĩa. vt patebit locis suis

Hec dant si crescat genitiuus ⁊ u sibi seruat.

¶ Quinta regula. noĩa in us tertie que seruãt u in genitiuo sunt feĩ gñis

Pauca sunt. — Virtus iuuentus seruitus palus salus senectus tellus incus

Excipit vnū masculinū vt mus. vnū feĩm vt grus. vnū cōmune vt sus.
quinqꝫ neutra thus. ius. rus. crus. pus. Itē laus ⁊ fraus sꝫ feminina

Consonãs antes — **S vult hec iungi si consona presidet illi.**

¶ Sexta regula. noĩa in s q nō hñt vocalē sed ɔsonantē añ s sunt feĩa.

Exempla — De bs. vrbs trabs plebs scobs. De ls. puls. De ms. hi ems. De ns. mens gens glans cōcernens libripens. De ps daps stips seps stirps pro progenie. De rs. pars ars sors fors mors.

Multa sunt masculina ⁊ omnis generis. vt patuit supra. Et multa sunt
cōmunia vt patebit infra. ¶ Nota oĩa participia in ans ⁊ ens substã-
tiua sunt neutra. vt accidens potens docens monstrans ⁊c.

De X — **Hec x preponas.**

Dieta tertia

¶Septima regula. noīa terminata in x sunt feminina

	pax	prex	nox	crux	lanx
Monosyllaba	fax	pix	vox	arx	faux
	lex	nix	lux	merx	calx kalg.

De ax Fornax thorax nocticorax storax limax.
De ix Salix radix pdix cicatrix ceruix ornix lotrix meretrix scriptrix.
De ex Pellex supellex cimex latex forfex vibex obex ibex lendex forpex
Itē cortex silex ramex carex in masculino z feīo sunt. Alia in x e p̄cedente sunt masculina. p̄ter illa q̄ sunt oīa vt supra. z q̄ sunt cōmunia vt infra

¶De substantiuis neutri generis ex significatione

¶Quero tibi. quot st̄ regule de substātiuis neutri generis penes significationē. Dico ƀm Alexandrū nulla est regula. possent tamē poni tres

Prima regula. noīa ƀcantia fructus arboꝝ st̄ neutra. ibi Neutralis generis est fructus arboris oīs. p̄ter auellana nux glans castanea ficus.

Exempla sunt	pomum	cerasum	fragum
	pirum	prunum	volemum.

Excipiunt̃ auellana nux zc̄. Item vua gala dala oliua que sunt feminea. z dattulus botrus acinus que sunt masculina.

Secūda regula. oīs dictio materialiter posita est substantiuū neutri gn̄is indeclinabile. vt amo est verbū. ad est p̄positio. iuxta illud. Dictio q̄cunqꝫ fuerit tibi materialis Est substans neutrū indeclinabile nomen.

Tertia regula. oēs littere scꝫ a. b. c. d. sunt neutri generis. iuxta illud. Noīa litterarū dant cuncta propria neutrū. Quod ꝓbat̃ ꝑ Priscianū dicentē. Oīa em̄ noīa elementoꝝ ꝓpria neutra sunt Scd̄o ꝓbat̃. nā in libro prioꝝ syllogisat̃ sic in neutro gn̄e. Om̄e a est b. oē c est a. ergo oē c est b.

¶De substantiuis neutri generis ex terminatione.

Quero tibi. quot sunt regule de substātiuis neutri generis penes terminationem. Dico ƀm Alexandrum. vndecim

Um neutrum facies — De um

¶Prima regula. om̄ia noīa que terminant̃ in um sunt neutra scd̄e declinatōis. Et nulla est exceptio nisi de noībus mulierū. infinita sunt hmōi noīa in um. Exempla sunt. vinū scamnū speculū templū vrticetū villum ostiū cubiculū palaciū hebertū lignū solariū brachiū stabulū quercetum Et om̄e suꝑlatiuū in um neutrū. vt doctissimū fortissimū. z oīa adiectiua positiua in um sunt neutra. vt bonū malū album nigrum zc̄.
Et om̄ia participia in um neutra. vt lectum lecturum legendum. omnia dicta comp̄henduntur sub p̄dicta regula.

Quod declinatum dat tertia sit tibi neutrum — De a tertie declinatōis

¶Secunda regula. Omnia nomina terminata in a tertie declinationis sunt neutra. z nulla est exceptio

	Enthimema	cathegreuma	perisoma
Ut	Epithoma	cathaplasma	theoreuma
	Epygrāma	paradigma	syncathegreuma

Multa alia posita sunt supra. z omnia habent atis in genitiuo. et nulla est exceptio.

De E. Neutrum nomen in e facit: vt presepe cubile

¶ Tertia regula. omnia nomina terminata in e sunt neutri generis. vt presepe altare miliare mensale monile cubile mare rhete hospitale mantile gausape doctrinale conclaue tapete preneste.

Item cete ꝛ tempe etiã sunt neutra pluralia indeclinabilia tm̃. vt creauit deus cete grandia. Tempe sunt loca delectabilia. Itẽ vespere mane velle nolle posse scire reperiuntur neutra indeclinabilia. ideo petunt adiectiua in neutro genere. vt ſm meum posse faciam. vnde Persius Scire tuũ nihil est nisi te scire hoc sciat alter.

Excipiuntur noia greca: Caliope euterpe melpomine q̃ ſm insulas significant. apocope synodoche ypallage anastraphe paragoge ypbole que significant figuras. parasceue pẽthecoste phebe dyapente dyonephane melote Hec omnia sunt generis feminini ibi. Hec tibi greca dabunt.

De J. I neutrum ponis.

¶ Quarta regula. nomina in i sunt neutra. vt carui nausi gummi Excipiuntur adiectiua. vt frugi mancipi huiusmodi cuiusmodi

U c d vel t neutris debes sociare.

¶ Quinta regula. omnia nomina in u. in c. in d. in t. sunt neutra

De u	cornu gelu	De d	quid aliquid
De c	lac allec	De t	caput occiput

De al Sit tibi nomen in al neutrum sic pone tribunal

¶ Sexta regula. nomina in al terminata sunt neutra. vt animal tribunal thoral leuigal ceruical vectigal bachinal puteal. Sal saltz est neutrũ ita iã hȝ vsus vel potius abusus. wysheyt est masculinũ. vt si sal infatuatus fuerit a quo salietur. De isto vide in alio opere ad longum vbi multorũ auctoritatibus probat sal esse masculini generis

De el et il. El neutrum pone. Il dabit hoc

¶ Septima regula. nomĩa terminata in el vel in il sunt neutra. vt mel fel nil nihil. Michael gabriel raphael vriel israel sunt masculina. Uigil cõmunis generis. ꝛ pugil masculini

De en En dabit hoc

¶ Octaua regula. noĩa terminata in n e precedente sunt neutra.

Ut nomen foramen fulmen flumen grauamen lumen semen. culmen bitumen specimen stramen limen omen documẽ certamen numen vimen regimen gestamen crimen

Excipiuntur Primo ista q̃ttuor ren pecten splen lien. addit hymen Scd̃o ꝯposita a cano. vt liricen tubicen cornicen oscen Tertio flamen, ꝓ sacerdote. hec omnia sunt masculina Quarto hoc nomen syren femininum.

De ar Ponis nomen in ar neutrum.

¶ Nona regula. nomina terminata in ar sunt neutri generis

Ut bostar nectar far epar laquear coclear torcular puluinar lacũar par calcar exemplar lupanar iubar substantiuum

Dieta tertia.

Excipiunt primo cesar sotular aspar lar ꝛ nar sunt masculina. Secundo par adiectiuum ꝛ sua composita compar dispar.
Que sunt neutra in er ꝛ in or. Dico patent supra in de masculinis De siler vide ibi. Nominis arborei.

Nomen quod fit in ur dabit hoc

¶ Decima regula. nomina terminata in ur sunt neutra. vt guttur robur iecur murmur. quod etiam in masculino reperitur fulgur ebur femur — De ur.

Excipiunt
Primo vultur lemur augur turtur ꝓ pisce astur q̄ sunt mas.
Scdo fur ligur augur sunt communia.
Tertio turtur ꝓ aue feim. furfur in masculino ꝛ feio est

Que sunt neutra in ir. Dico hir gir abadir est lapis ꝓciosus pir gadir. — De ir.

Que sunt neutra	in as	tria. fas nephas. vas vasis
	in es	vnum quod est es eris
	in os	sunt septem que patent supra de mas.

Hoc terne dabit us si non tenet u genitiuus

¶ Undecima regula. nomina in us tertie declinatiōis que non habēt u in genitiuo. sed mutant u in o vel in e: sunt neutra. Corpus dedecus pectus tempus facinus littus timpus frigus penus decus fenus tergus pecus pignus stercus habent oris curtam. doctius debilius grauius fortius facilius pulcrius habēt oris longā. Et oīa ꝯpatiua in us neutra sunt. Scelus pondus sidus genus latus vlcus munus onus glomus fedus olus viscus acus pignus opus habent eris curtam — De us

Item lepus quod habet leporis per o excipitur. quoniam masculinū est. ꝛ venus eris femininuw est.

¶ De substantiuis communis generis.

¶ Quero tibi. quot sunt regule de substantiuis cōmunis generis penes significatōem. Dico nisi vna regula quā ponit Alexander in duobꝫ locis

Quedam dat sexus vterqꝫ.

Intelligit de omnibus ꝯmunis generis cuiuscunqꝫ terminatōis fuerint — De officijs vtriqꝫ sexui ꝯuenientibꝫ
Item postea ponit alium textum sub eadem sententia

Deriuatiua decet ꝛ compositiua notare

Quod Alexāder intelligit de cōmunibus in a. vt pꝫ supra de femininis ergo prior regula est generalior Regula est hec. omnia noīa substātiua significantia dignitates vel opera vel officia vel alias res q̄ conueniunt vtriqꝫ sexui. id est viro ꝛ femine sunt generis cōmunis nō curando de voce vel terminatione. Sed quia ista regula est multū cōfusa ideo nominabuntur hic illa communia ꝓ magna ꝑte per que alia facilius intelligant

	Jacobita	thomista	agricola	auriga	nauta
In a	heremita	organista	homicida	pincerna	romipeta
	patriota	celligena	francigena	artista	cytharista

De istis vide supra multa exempla de femininis

	Uirgo	friso	gluto	
In o	homo	saxo	palpo	vide supra de masculinis
	latro	brito	scurro	

	Il		vigil. In ul vt pꝛeſul exul. Item martyr.
In	Oꝛ	vt	doctioꝛ foꝛtioꝛ. ⁊ om̄is comparatiuus in oꝛ.
	Ur		fur ligur ⁊ augur

In as vt noſtras veſtras archas rauennas. vide ſupꝛa.
In es. vt eques pedes ſupſtes hoſpes ſoſpes comes miles antiſtes ales pꝛepes heres locuples obſes deſes reſes. multa tñ capiuntur adiectiue.
In is. vt teſtis ciuis burgenſis hoſtis canis iuuenis ſcholaris impubis patruelis matruelis ſodalis eucaris epycaris conſularis ⁊c̄.
In os. vt bos impos compos cuſtos ſacerdos.
In bs ps ns rs. vt arabs celebs pꝛinceps ethiops dolops cyclops īfans parens effrons adoleſcens bifrons inſons libꝛipens tiburs miſericoꝛs concoꝛs expers.
In x. vt dux coniunx exlex remex rudux complex ſegrex
Noc in loco querunt pueri ſic. Da mihi quattuoꝛ vel plura nomina in a communis generis ⁊ ꝑ quā regulā. Da mihi communis generis in o. Da in il. in oꝛ. in ur. Da in as in es. Da in ns ps rs in x ⁊c̄.

¶ Recapitulatio omnium regularum de generibus ⁊ terminatione bꝛeuiſſima

¶ Quot ſunt terminationes nominum maſculini generis ⁊ quot regule
Dico tredecim terminationes pꝛīcipales ⁊ tredecim regule. Exceptōes ab aliꝭ regulis ſunt ſex in generali. ⁊ vndecim in ſpeciali
Dic mihi has terminationes ⁊ regulas

¶ Recapitulatio de maſculinis.

A ꝑ exceptōem	Si ſolis maribꝫ datur hic	papa pirata
Us ſecunde	Dant hic in us facta	domin⁹ ſeruus
Us quarte	Quarte nomen in us	fructus viſus
O tertie	O ſicut cento maribus	carbo ſermo
Ol ul	Ol tenet hic. Ul tenet hic	ſol conſul
On an in	On an in tenet hic	canon tytan delphin
De quibus Alexander ponit tres regulas		
En ꝑ exceptionem.	Sed ren dabit hic pecten ſimul ⁊ ſplen atq̃ lien Et compoſita de cano. tubicen lyꝛicen	
Er	Er maribus detur	puer frater
Ir	Ir maribus detur	vir leuir
Oꝛ	Oꝛ maribus ſocia	coloꝛ ſcriptoꝛ
As ꝑ exceptōez	Facit hic as vas vadis ⁊ mas boꝛeas dyamas adamas pꝛimas abbas calcas ſummas ⁊c̄.	
Es	Es bꝛeuis hic ponit	aries paries
	Tamen hic declino	molaris caulis
	Et que creſcūt genitiuis	lapis puluis.
Is ꝑ excep. q̄nq̃	Aut conſona bina	piſcis vectis
	Aut n littera	panis ignis
	Siue in liquidam faciet	menſis oꝛbis
Os	Hic os pꝛeponit	flos nepos ros
Ns rs ꝑ excep.	Mons pons fons hic dant mars ⁊c̄.	

Dieta tertia.

Ps p exceptōez	Dant hic ps iuncta	alceps pelops
Ex p exceptōem	X e si presit maribus	codex iudex.

¶ Recapitulatio de femininis.

Quot sunt termiatōes noīm fei gꝫ. ⁊ qt regule. Dico sꝫ octo pncipales terminatōes ⁊ octo regule. Exceptōes ab alijs regulis sunt quattuor.

A prime	Sit tibi nomen in a muliebre	anima aula
E grecum	Hec tibi greca dabunt	phebe parasceue
Do go p excep.	Que dant do vel go	albedo caligo
Io p excep.	Hec dat verbale p io	oratio lectio
As	Hec dat nomen in as	castitas pietas.
Es	Hec dabit es longe	sedes nubes
Is	Hec dat nomen in is	clauis vestis
Us scde p excep.	Hec paradisus habet nardus domus ⁊c̄.	
Us qrte p excep.	Hec anus atqꝫ tribus ⁊ porticus ⁊c̄.	
Us tertie.	Hec dant si crescat genitiuus	salus virtus
Bs ls ns ps rs	S vult hec iungi	plebs puls gens ⁊c̄.
X	Hec x preponas	pax crux radix

¶ Recapitulatio de neutris.

¶ Quot sunt terminatiōes noīm neutri generis ⁊ quot regule. Dico terminatōes sunt qndecim. sed regule duodecim. Exceptōes quattuor

Um secūde	Um neutrum facies	vinum ostium
A tertie	Quod declinatū dat tertia	dogma thema
E	Neutrum nomen in e	mare rhete
I	I neutrum ponis	carui nausi.
U c d t	U c d vel t neutris ⁊c̄	cornu lac qd caput
Al	Sit tibi nomen in al neutrū	animal ceruical
El. il.	El neutrū pone. Il dabit hoc	mel nihil
En	En dabit hoc	nomen lumen
Ar	Ponis nomen in ar neutrum	calcar coclear
Er p exceptiōez	Iter hoc vesperqꝫ sequer Spinter seu ruder ⁊c̄. Tertia dans ver ber. Fetibus hoc terre.	
Or p excep.	De or sꝫ qttuor. Equor ador marmor ⁊ cor sꝫ neutra	
Ur	Nomen qd fit in ur dabit hoc	guttur iecur.
As p exceptōez	De as sunt fas nephas vas vasis	
Os p excep.	Tenet hoc os oris et ossis Et chaos atqꝫ melos archos logos annumerabis	
Us	Hoc terne dabit us	corpus tempus

De cōmunibus nō est nisi vna sentētia sub duabus regulis que manifeste patent ex significatione non ex terminatione

Si dicas. pueri sepissime ignorant significatiōes nominū. quō igitr ex significatiōe possent scire genera noīm. Dico qn ignorāt scatōes tūc recurrēt ad regulas penes terminatōem. nā vna regula sepe iuuat aliam

Si dicas. licet hoc bn̄ fieri pt in masculinis. feinis. ⁊ neutris. tn̄ in cōibus nō est pssibile. qm̄ nulla est regula in generali dāda de cōibus penes terminatōem. qm̄ cōe genus habet terminationes circiter sedecim,

Ex ꝓpter istud monendi sunt pueri vt studeāt notare noīa cōīa in a po/sita folio q̄rto quaterni tertij. Et q̄ ponūtur hic añ de a vt iacobita. de o vt virgo. de il vt vigil. de ul vt exul. de ir. vt martir. de oꝛ vt doctioꝛ. Et omīs cōparatiuus in oꝛ. ⁊ ita de alijs notent exempla illic posita. Ex q̄/bus hic numeratis facilius noscent omnia.

Die Jouis. dieta quarta.

¶ Capitulum tertium de declinationibus

q Uero tibi. ad q̇d pueris vtile est capl'm de declinatiōibus. Dico nō solū vtile est pueris imo nccāriū est oībus linguā latinā scire cupiētibꝫ. Ad q̄s regulas ꝯgruitat᷑ est nccāriū Dico ad multas

Primo ad regulā adiectiui ⁊ substātiui q̄ in oꝛōne ꝑfecta sil' stare cogū/tur. iā in ntō. iā in gtō. iā in dtō accō vtō ⁊ abltō. in singulari ⁊ plurali. ergo necesse est scire ea declinare per omnes casus prime secunde tertie q̄rte ⁊ quinte declinationis.

Secūdo omīa noīa substātiua mūdi regūt post se substantiuū cum ad/iectiuo in gtō. Et quadruplicia adiectiua. ⁊ sextuplicia v̇ba regunt gtm̄ vt patebit. g̊ nccārium est scire qūo substātiua ⁊ adiectiua habeāt in gtō

Tertio. omnia verba mundi regunt datiuum.

Quarto. omnia verba mundi regunt tempus in accusatiuo ⁊ ablatiuo. Et omnia verba actiua regunt accusatiuum

Quinto. omnia verba passiua regunt ablatiuum mediante prepositiōe et omnia verba mūdi possunt regere ablatiuum sine prepositōe. ergo necessarium est scire capitulum de declinatiōnibus ꝑ omnes sex casus

¶ Quero quot sunt declinatōes nominū Dico quinqꝫ. Prima. ⁊ est que habet gtm̄ ⁊ dtm̄ in e. Scđa. ⁊ est que habet gtm̄ in i ⁊ dtm̄ in o. Tertia et est que habet gtm̄ in is ⁊ dtm̄ in i. Quarta. ⁊ est que habet gtm̄ in us ⁊ dtm̄ in ui. Quinta que habet gtm̄ ⁊ datiuū in ei.

¶ Forma declinandi nomina latina p̊me

	Nominatiuo			Nominatiuo e.
	Uocatiuo	A		Uocatiuo e.
In singulari	Ablatiuo		In plurali	Genitiuo arum
	Genitiuo e.			Datiuo is
	Datiuo e.			Ablatiuo is
	Accusatiuo am			Accusatiuo as

In singulari sunt tres terminatōes. ⁊ in plurali quattuoꝛ in p̊ma declinatiōe. Et debēt p̄ceptoꝛes istas terminatiōes pueris imp̊mere: easqꝫ sepe numero declināđo resumere. Ex hac foꝛma sic depicta ⁊ ex foꝛmis sequē tibꝫ puuli casus discēt facillime oīm noīm cuiuscūqꝫ declinatōis fuerit.

Qūo ꝓbabis istā foꝛmā declināđi. scꝫ ꝙ ntūs vtūs ⁊ abltūs habent a. gtūs ⁊ dtūs e ⁊c̄. Dico per textum Alexandri qui sic ait

De ntō p̊me declinatiōis — Rectis as es a dat declinatio pꝛima
Atqꝫ per am pꝛopꝛia quedam ponuntur hebꝛea
De gtō ⁊ dtō — Dans ae dypthongon genitiuis atqꝫ datiuis.

Dieta quarta

Am seruat quartus. tamen an aut en reperimus — De accõ
Quintus in a dabitur. post es tamen e reperitur — De vtõ
A sextus. tamen es quandoqꝫ per e dare debes — De abltõ
Am recti repetes quinto sextum sociando

¶ Quero tibi. lingua que pars. Dico nomẽ. Quale nomẽ. dico substantiuum. Cuius generis. dico feminini: ꝑ regulã Sit tibi nomen in a. Cuius declinationis. Dico prime. quia habet genitiuum ꝛ datiuum in e
¶ Quero tibi iustus que pars. Dico nomen. Quale nomen. dico adiectiuum. quod scio per vulgare ꝛc̃. Cuius generis. dico omnis sub differentia. quoniã sub us est masculinum. sub a femininũ. sub um neutrum
¶ Declina mihi adiectiuum et substantiuum simul ambo feminini generis prime declinationis per formam depictam ꝛ ꝑ regulas Alexandri

Ntõ hec	lingua iusta	Rectis as es a
Gtõ huius	lingue iuste	Dans ae dypthongon
Datiuo huic	lingue iuste	
Accõ hanc	linguam iustam	Am seruat quartus
Vocatiuo o	lingua iusta	Quintus in a dabitur
Abltõ ab hac	lingua iusta	A sextus

Primo plurali decet e quintoqꝫ locari — De ntõ ꝛ vtõ pluralib9
Atqꝫ secundus habet arum: nisi syncopa fiat — De genitiõ
Tertius et sextus habet is. — De dtõ ꝛ ab.
Accusatiuis pluralibus as sociamus — De accõ.

¶ In plurali numero

Noiatiuo he	lingue iuste	Primo plurali decet e.
Gtõ harum	linguarum iustarũ	Atqꝫ secundus habet arum
Datiuo hĳs	linguis iustis	Tertius ꝛ sextus habet is
Accusatio has	linguas iustas	Accusatiuis pluralibus
Vocatiuo o	lingue iuste	Decet e quintoqꝫ locari
Abltõ ab hĳs	linguis iustis	Tertius ꝛ sextus habet is

¶ Quero tibi. anima ꝛ dña quõ habent in dtõ ꝛ abltõ pluralib9. Dico abus. vt dñabus aĩabus. Quot sunt que habẽt abus. Dico ꝓm Laurẽtium duodecim substãtiua addũtur ambe due. Anima. domicella. famula. mula. ambe. dña. magistra. liberta. nata. due. sponsa. dea. equa. filia.
☞ Contra. Cicero scribẽs ad vxorẽ ꝛ filiã dixit duab9 aĩs ꝛ nõ aĩab9 Et Lurcius de matre ꝛ vxore Alexãdri dixit dñis et nõ dñab9. Enius. Propť te innocẽs obiecta sum filĳs ꝑ filiab9. Dico ꝙ illi dti ꝛ ablti ꝑ is nõ sunt nobis imitãdi. q̃m ꝛ illĳpi alibi ꝛ doctissimi viri vtunť ꝑ ab9.

¶ Forma declinãdi noĩa scđe declinatiõis in er. ir. ur. et us.

	Ntõ er ir ur us	dtõ o		Ntõ J	dtõ is
In singulari	vtõ us in e	abltõ o	In plĩ	vtõ	abltõ is
	gtõ J	accõ um		gtõ orũ	accõ os

☞ Nota hic nomẽ secũde in us hꝫ quinqꝫ terminatiões in singulari. ꝛ alia nisi q̃ttuor. Jn plurali etiã quattuor. Jstas pueri debẽt ꝓmpte scire

qm̄ tota vis lingue latine stat in finali terminatione ꝑtium declinabiliū.

Forma declinandi neutra secunde.

In singulari	Nominatiuo um	In plurali	Nominatiuo a
	accusatiuo um		accusatiuo a
	vocatiuo um		vocatiuo a
	genitiuo i		genitiuo orum
	datiuo o		datiuo is.
	ablatiuo o		ablatiuo is

☞ Hic nota ꝙ neutra secunde habent nisi tres terminationes in singulari ⁊ totidem in plurali.

¶ Regula vtilissima.

Regula de ntō accō et vtō noīm neutri gn̄.

Neutra notare decet sic nullum regula fallit
Primum cum quarto quintoqꝫ sono dabis vno

Nomina neutri generis cuiuscūqꝫ declinatiōis fuerint sꝑ habēt tres casus siles.scꝫ ntm̄ accm̄ ⁊ vtm̄ in noie,ꝓnoie ⁊ ꝑticipio.ita ꝙ in plurali sꝑ habent a in tribus dictis casibus. Sꝫ in singulari sicut hn̄t in ntō ita habent in accō ⁊ vtō Sꝫ illa terminatio est multiplex.nam quādoqꝫ terminatur in a vt dogma.quādoqꝫ in e vt mare.quandoqꝫ in al vt animal quandoqꝫ in ar:vt torcular ⁊c̄.sicut patet supra in de neutris.

Da regulas alexandri pro istis duabus declinandi formis

De ntō scd̄e declinatōis

Er vel ir ur aut um vel us aut eus pone secunda

¶ Secunda declinatio habet sex terminatiōes in ntō singulari q̄ sunt er ir ⁊c̄.Sed de ir nō est nisi vnum scꝫ vir cum paucis cōpositis.vt leuir semiuir duūuir ⁊c̄.Et nisi vnū in ur.vt satur Cetera ī ur sunt tertie.⁊ pauca in eus.ergo magis curandum est de er us ⁊ um.

De genitiō

J genitiuus erit

Ista crescunt in genitiuo.prosper tener liber fry.tiber exter asper miser lacer mulciber vesper adulter socer tuber puer presbyter iber dapifer gener. celtiber gibber .scutifer.lucifer.mortifer.crucifer.armiger.clauiger.corniger.laniger.nugiger.⁊ alia composita de gero ⁊ fero: que omnia habent eri in genitiuo per crescētiam.

Dexter format eri:poteris quoqꝫ dicere dextri.

¶ Item que habēt us in gtō crescunt.Alia nomina secūde non crescunt.

Unus ⁊ vllus vter ⁊ nullus solus et alter
Totus dant in ius genitiuos addes alius

¶ Ista octo excipiuntur a regula J gtūs erit.que non habent i sed ius.

De datiuo.

Tertius o posuit sextumqꝫ sibi sociabit.
Sed dabis i terno cum feceris us genitiuo.

¶ Ista est exceptio a regula Tertius o posuit Et vult ꝙ illa octo que habent ius in genitiuo habent i in datiuo.sed tenent o in ablatiuo.

De accō.

Um retinet quartus.

¶ Contra.dicit Virgilius.Orpheaqꝫ in medio posuit.nō dicit orpheum.Dico ꝙ orphea est accusatiuus grecus non latinus.

Dieta quarta

Rectus in er vel in um similem faciet sibi quintum — De vtō
Cum proprium datius tenet i quinto iaciens us

Nō est difficul/ tas in istis	gregorius ri. ambrosius si	blasius si. fabius bi.	tullius li. ouidius di.
Ista ha/ bent ti.	laurentius ti. florentius ti.	vincentius ti. boetius ti.	therentius ti. statius ti vel ci
Ista ha/ bent ci.	bonifacius ci. mauricius ci. dicūt aliqui mauriti. sed vsus seruetur	marcius ci.	briccius ci.

Us mutabis in e.
Quintus habet casus fili deus agne vel agnus
Et vulgus pelagus populus fluuiusq͡z chorusq͡z

¶ Quero tibi amicus que pars. quale nomen. cuius generis ⁊ declina/tionis sicut supra de lingua quesitum est. Postea charus que pars. Declina mihi adiectiuum ⁊ substantiuum secunde declinationis simul p formam supra depictam ⁊ per regulas alexandri.

Ntō hic	Amicus charus	Er vel ir vr aut um
Genitiuo huius	amici chari	J genitiuus erit
Datiuo huic	amico charo	Tertius o posuit
Accusatiuo hūc	amicum charum	Um retinet quartus
Uocatiuo o	amice chare	Us mutabis in e
Ablatiuo ab hoc	amico charo	Tertius o posuit sextumq͡z

Primo plurali quinto simul i sociabis. — De ntō plī.
Sed a debes ponere neutro.
Dic nisi concisis orum fieri genitiuis — De gtō

Gtūs pluralis scd͡e sp terminatur in orꝫ. nisi fiat syncopa. ⁊ hꝫ fieri qn̄ in medio dcōis auferk lr̄a vel syll'a. vt duū p duorꝫ. Itē. Hec fama virū p virorꝫ. o ductor teucrū p teucrorꝫ. hac syncopa poete sepissime vtūtur

Tertius o posuit sextumq͡z sibi sociabit — De datiuo
Os faciet quartus nisi neutris a damus illis — De accō.

¶ In plurali

Ntō hi	amici chari	Primo plurali quinto
Gtō horum	amicorum chororum	Dic nisi concisis orum
Dtō his	amicis charis	Tertius is finit
Accō hos	amicos charos	Os faciet quartus
Uocatiuo o	amici chari	Primo plurali quinto
Abltō ab his	amicis charis	Tertius is finit sextumq͡z ⁊c̄

Declina mihi adiectiuū ⁊ substantiuū neutri generis ambo secūde de/clinatōis per formam presentem pictam ⁊ per regulas Alexandri

Ntō hoc	vinum carum	Er vel ir ur aut um
Gtō huius	vini cari	J genitiuus erit.
Datiuo huic	vino caro	Tertius o posuit
Accō hoc	vinum carum	Neutra notare decet

Vocatiuo o	vinum carum	
Abltō ab hoc	vino caro	Tertius o posuit sextumq;
Noīatiuo hec	vina cara	Sed a debes ponere neutro.
Genitiuo horū	vinorū carorum	Dic nisi concisis orum
Datiuo hijs	vinis caris	Tertius is finit.
Accusatiuo hec	vina cara	Nisi neutris a damus illis. vl
Vocatiuo o	vina cara	Sed a debes ponere neutro.
Abltō ab hijs	vinis caris	Tertius is finit sextumq; ⁊c̄.

¶ Nota supradicte declinatōes facte sunt ꝑ adiectiua ⁊ substātiua eiusdem declinatōis. ⁊ ideo in fine sp̄ est eadem terminatio ⁊ ɔsonantia. Et regule ꝑ quas ambo declinanť etiā sunt eedem. Sed capianť iam diuersarum declinationum: ⁊ erunt diuerse terminationes ⁊ diuerse regule

¶ Declina mihi scriba falsus: vnum p̄me aliud secunde declinationis Et q̄re primo q̄ ꝑs. quale nomē. cuius generis ⁊ declinatōis sicut supra.

Noīatiuo hic	scriba pirata	Rectis as es a.
	falsus falsissimus	Er vel ir ur aut um vel us
Genitiuo huius	scribe pirate	Dans ae dypthongon
	falsi falsissimi	J genitiuus erit
Datiuo huic	scribe pirate	Dans ae dypthongon
	falso falsissimo	Tertius o posuit
Accusatiuo hunc	scribam piratam	Am seruat quartus.
	falsum falsissimum	Um retinet quartus
Vocatiuo o	scriba pirata	quintus in a dabitur
	false falsissime	Us mutabis in e.
Ablatiuo ab hoc	scriba pirata	A sextus.
	falso falsissimo	Tertius o posuit sextumq;

In plurali numero tali modo ɔsequēter procedetur

¶ Si queras. quare nō in fine habent eandem terminatōez. ⁊ quare semper sunt diuerse regule. Dico ideo. quoniam substantiuum est masculinum prime declinationis. ideo hoc sequi debet primam picturam ⁊ formam ꝑ regulas prime. Et adiectiuū est masculinū secunde. quia nullum est adiectiuum masculinum prime declinationis. ergo hoc debet sequi secundam picturam ⁊ formam ꝑ regulas secunde declinationis.

Ita declinatur Musa profundus

¶ Econtrario iam accipe substantiuum femininum secunde. ⁊ adiectiuum femininum prime. quia nullum est adiectiuum femininū secunde

Declina igitur mihi eyn kleyn muylberboum

In singulari	In plurali
Noīatiuo hec morus parua	Nominatiuo he mori parue
Genitiuo huius mori parue	Gtō harum mororum paruarum
Datiuo huic moro parue	Datiuo hijs moris paruis
Accusatiuo hanc morū paruā	Accusatiuo has moros paruas
Vocatiuo o more parua	Vocatiuo o mori parue
Ablatiuo ab hac moro pua	Ablatiuo ab hijs moris paruis

Nic etiam non est ɔsonātia in fine. q2 adiectiuū ⁊ substantiuum sun

Dieta quarta.

diuersarũ declinationũ. Et nota bene quomodo adiectiuum sp sequi-tur substantiuũ in eodẽ genere numero ꝛ casu. sed nõ in eadẽ declinatõe

Declina mihi ambo duo

Ego dico ꝙ ambo duo carẽt singulari numero In plurali
Nominatiuo hĳ ambo duo. he ambe due. hec ambo duo
Genitiuo horũ amboꝝ duoꝝ. harũ ambarũ duaꝝ. hoꝝ amboꝝ duorũ.
Datiuo his ambobus duobꝫ. ambabus duabus. ambobus duobus
Accusatiuo hos ambos duos. has ambas duas. hec ambo duo
Vocatiuo o ambo duo. o ambe due. o ambo duo
Ablatiuo ab his ambobus duobus. ambabus duabꝫ. ambobꝫ duobus

¶ Forma declinandi nomina masculina feminina ꝛ cõmunia tertie declinationis

Ntõ	O.ol.ul.an.in.on.er		Ntõ
et	ir.oꝛ.as.es.is.os.us		Accõ es
Vtõ	bs.ms.ns.rs.ps.x.	In plurali	Vtõ
Genitiuo	is		Gtõ um vel iũ
Datiuo	i		Datiuo ibus
Accusatiuo	em vel im		
Ablatiuo	e vel i.		Ablatio ibus.

¶ Nota in singulari pro masculino feĩo ꝛ neutro sunt quinqꝫ termiatio-nes. nisi genitiuus erit similis nominatiuo. Et in plurali sunt tres

¶ Forma declinandi neutra tertie.

Nominatiuo	A.e.c.t		Nominatiuo
Accusatiuo	al.el.en		Accusatiuo a
Vocatiuo	ar.ur.us	In plurali	Vocatiuo
Genitiuo	is		Genitiuo um ium
Datiuo	i		Datiuo ibus
Ablatiuo	e vel i		Ablatiuo ibus.

☞ Nota ꝑ neutris tertie. in singulari st̄ q̄ttuoꝛ terminatões. in plı̄ tres
Quero tibi. tertia declinatio quot terminatiões habet in ntõ. Dico decem terminationes litterales. que sunt a.e.o.c.l.n.r.s.t.x. Sed habet circiter sexaginta terminatiões syllabales. scꝫ A.an.es.uls.irps.aux.e.en is.ens.ars.alx.o.in.os.ans.ers.anx.ac.on.us.ems.oꝛs.inx.ec.ar.aus.ins vrs.vnx.al.er.abs.ons.ut.ax.el.il.ebs.vns. cps.ex.il. oꝛ.ibs.ips.abs.ix. ol.ur.obs.ubs.ox.ul.as.arx.erx.vx.ꝛc̄.

¶ Principales regule de ntõ tertie declinatiõis st̄ vndecim

O dabit eqꝫ vel a dat declinatio prima
De o vt virgo sermo. De e vt mare. De a vt dogma
C iunges a vel e.
Vt lac allec.
L cum vocali patietur qualibet addi.
Vt animal. mel. vigil. sol. consul
N u non iunge reliquis vocalibus adde
Vt tytan. nomen. delphin. canon

Quilibet r iunges.

Ut calcar.pater.martyr.doctor.guttur.

S insuper omnibus addes.

Ut pietas.miles.nauis.nepos.corpus.

B quoqꝫ preposita datur omnibus s sociata.

Ut arabs.plebs.calibs.scobs.vrbs.

N si preponas s omnibus addere debes

Ut amans.legens.tirins mons.quicuns.

Non u sed reliquis s p preeunte locabis.

Ut daps.seps.stips.ops.

Non i sed relique preeunt rs sociate.

Ut pars.solers.mors.tyburs.

X cum vocali patietur qualibet addi.

Ut pax.rex.nix.nox.crux.

¶Regule generales de obliquis. ¶De genitiuo.

Is genitiuus habet.

Exceptis grecis in e que hñt es. vt pẽthecoste pẽthecostes. parasceue ues. Itẽ qdã alia greca ꝛ patronymica q̃ hñt is vel eos.aut adis vl'ados

¶De datiuo.

Sed tertius i tibi prebet.

¶De accusatiuo.

Em retinet quartus.sed in im quandoqꝫ locamus

Quedam nomina in is habent im. Maguderis buris frenesis tybris tussis sitis themasis eclipsis peluis caribdis vis ypocrisis.

Turris puppis nauis securis restis clauis habent em vel im

¶Contra.quedã habẽt a in accõ.vt probatur p Alexandrum dicentem

Quin etiam multa per a ponuntur quasi greca

Uñ Uirgilius. Phillida mitte mihi. Item. vtraqꝫ manu pulsat versat qꝫ dareta. Itẽ Tum pater anchises magnũ crathera coronat. Idẽ Hectora donabat priamo ꝛc. Dico ꝙ omnes illi sunt accusatiui greci nõ latini.de quibus intelligitur textus predictus.

¶De vocatiuo

Par recto quintus.sed sepe tamen facit vsus

Ad morem greci ceu thebai pallaqꝫ colchi.

Quedã in as es is greca deponunt s invocatiuo.vt pallas palla.chremes chreme.vlixes vlixe

¶De ablatiuo.

Sextus in i vel in e.quandoqꝫ tamen dat vtrunqꝫ

¶Sequuntur regule speciales de ablatiuo.

¶Quot sunt regule de nominibus tertie declinationis que habent i tñ Dico quinqꝫ.

Dieta quarta.

¶Que habent i tm̄ sunt regule quinqꝫ

I dat nomen in e.

Exemplum vt doctrinale doctrinali. mare ri. cubile li. rhete ti

Excipiuntur gausape. presepe. preneste. sepe. soracte.

Cum preit er aut is per e si neutrale sequatur

Ablatiuus in i debet tantūmodo poni.

Secunda regula est de duplicibus adiectiuis. scꝫ in er ꝛ in is quando neutrum genus sequitur per e. que habent i tm̄ in ablatiuo De is infinita sunt. fortis. debilis. parisiensis. louaniensis. Et sunt duodecim in er. campester. volucer alacer. pedester. equester ꝛc.

Quod fit in al vel in ar sic formas dum genitiuo

A longam teneas.

Tertia regula est de duplici substantiuo in al ꝛ in ar

Exemplum Animal animali. tribunal ali. ceruical cali
calcar calcari. torcular ari.

Quare dicis. Dū gtō a longā teneas Dico ꝓpter ista sal hanibal. hastrubal aspar baccar bostar epar cesar iubar lar nectar q̄ hn̄t e tm̄. ꝛ par i ꝛ e.

Quattuor imber habet quibus i tantūmodo prebet

Quarta regula est de istis. september. october. nouember. december. Quibus adduntur quintilis sextilis aprilis. supellex

Quod dedit im quarto casu solet i dare sexto.

Quinta regula est de nominibus que habent im in accusatiuo illa habent i in ablatiuo. ꝛ sunt multa. vt sunt vis vi. tussis tussi. ypocrisis crisi sitis siti. diocesis diocesi. antithesis antithesi

¶Que habent i et e regule due.

¶Quero tibi. quot snnt regule de noibus que habent i et e in ablatiuo. Dico sm Alexandrum. due principales. Una est de adiectiuis.

Quidam pro certo reputant e vel i dare sexto

Cuncta trium generum. sed degener vber e tm̄

Sub ista regula continentur multiplicia adiectiua.

Primo omnia adiectiua nominalia in ans ꝛ ens. vt petulans. prudens. recens. demens. amans. insons. innocens.

Secundo. oīa adiectiua participialia in ans ꝛ ens. vt amans legens

Tertio. oīa adiectiua in es ꝛ rs. vt diues ebes locuples teres misericors concors discors. Item compar dispar pauper vetus.

Quarto. oīs compatiuus in or. vt doctior fortior pulcrior ꝛc

Quinto. omne adiectiuū in x. vt audax capax duplex felix velox

¶Quero tibi. noīa ꝯmunis gn̄is tertie declinatōis qūo habēt in abltō Dico ꝙ Alexāder est multū obscurus de hoc. qꝛ nō dat regulā generalē pro omnibus. Sed ponit vnā pro paucis gentilibus in as dicens

Quod fit in as longam gentile per i vel e ponam

Ut alpinas nate vel nati. suffenas ate vel ati. Quibus addūtur pauca substantiua in is vbi duplex cōsona precedit is Ut piscis ignis ascis

fascis.ibi. Consona si preit is dupla.

¶ Quero tibi.quomodo alia nomina cõmunis generis habẽt in ablatiuo. Si dicas.habent i ⁊ e.vt sacerdos custos p regulam Quidam p certo reputant e vel i dare sexto.aut per quãcunq̃ aliam regulam

¶ Contra.ergo p eandẽ regulã hõ virgo latro fur ligur etiã haberent e et i.qđ est falsum.qm̃ habẽt e tm̃. De isto patz in alio opere maiori

¶ Que habent e tm̃.

Inuenies alia per e sepius esse locata.

Jn a dogma. Jn in delphin. Jn is vestis. Jn o sermo. Jn on canon. Jn os nepos. Jn el mel. Jn er pater. Jn us corpus. Jn ol sol. Jn or lector. Jn ns gens. Jn en nomen. Jn as bonitas. Jn ls puls. Jn an tytan. Jn es sedes. Jn rs pars.

¶ Declina mihi adiectiuũ ⁊ substantiuum masculini vel feminini generis ambo tertie p formam supra depictam ⁊ p regulas Alexandri

Ntõ hic doctor	subtilior	Cuilibet r iunges
	subtilis	S insup oibus addes.
Gtõ huius	doctoris subtilis subtilioris	Js genitiuus habet
Datiuo huic	doctori subtili subtiliori	Sed tertius i tibi pbet
Accõ hunc	doctorẽ subtilẽ subtiliorem	Em retinet quartus
Vocatiuo o	doctor subtilis subtilior	Par recto quintus
	doctore	Inuenies alia per e.
Abltõ ab hoc	subtili	Cum preit er aut is
	subtiliore vel ri.	Quidam prõ certo

Ecce quomodo adiectiuum semper sequitur suum substantiuum: et in eodem genere numero ⁊ casu

Die veneris. dieta quinta.

¶ De ntõ accusatiuo et vocatiuo pluralibus

Primus pluralis dabit es: et ei sociemus
Quartum cum quinto. Sed a debes ponere neutro.

Sed hoc notandum est q̃ illa que habẽt i in ablatiuo habẽt ia in neutro.preter comparatiua. ⁊ vetera amplustra ludicra.

Predictis sepe tribus is veteres posuere

Dicit q̃ veteres sepe posuerunt is pro es in dictis tribus casibus

Salustius Omnis homines qui sese ⁊c.pro omnes
Tris incertos soles errauimus.pro tres

¶ Et quartus sepe fit in as: sic pone cratheras. Virgilius. Altera nauis erit que vehat delectos heroas.pro es. Oratius. Pixidas inuenies et rerum mille figuras.pro pixides.

¶ De genitiuo plurali

Um vel ium pone genitiuo vel dat vtrunq̃.

¶ Que habent ium in genitiuo.

Quod dedit i sexto formabit ium genitiuo

Et prebens e vel i.
Optima regula est. Que habent i in ablatiuo hn̄t ium in gtō plurali
Exempla sunt Cubile lium. facilis lium. torcular rium. grauis ium equester trium. september brium.
Que habent e ⁊ i in ablatiuo habent um in genitiuo. Impar rium. fal/lax cium. concors dium. felix cium. solers solertiū. duplex duplicium
Excipitur Primo oīs ꝯparatiuus qui habet orum. vt fortior orū. Secundo artifex memor vetus vigil sacerdos custos lo/cuples. que habent um non ium/ is nō cres.
Non crescens per ium facit is aut es genitiuum. iū
Pulcra regula est. ꝙ noīa terminata in es ⁊ in is q̃ non crescūt in gtō singulari hn̄t ium in gtō plurali. De is vt auis auiū. clauis clauium. ve/stis vestium. De es vt sedes sedium. proles prolium. nubes nubium. es nō cres.
Excipiunt Quinqꝫ in is. vt volucris panis canis iuuenis heresis
Quinqꝫ in es. vt soboles fruges indoles vates apes
Multa mono sylla hn̄t iū. Lac par glis prex nix gens mens sol lis dos nox dens fel sal vas os vrbs ars nar as mas plus puls pars.
¶ Que habent um in genitiuo. is crescēs
Si crescant is et es dant um. um
De is. vt lapis iaspis sanguis quiris cuspis es crescēs
De es. vt stipes miles hospes diues ebes comes.
Dempta carne per um facies a vel o sociando
Il vel ul nqꝫ simul r solam iungimus irqꝫ
Cor demas or et ur ponas. as addere debes
Amplissima regula continēs sub se decem que habent um. De a dog/ma poema. De o sermo formido. De il vigil pugil. De ul consul exul. De n. vt nomen canon. De er pater mulier. De ir martyr. De or doctor color. De ur guttur ebur. De as bonitas pietas
Preter os um faciunt os ⁊ us. sed et s preeunte
B vel p ponis vel t.
Intelliguntur hic sextuplicia noīa que habēt um in genitiuo plurali. De os. vt nepos heros. De us vt corpus virtus. De bs. vt celebs calibs De ps. vt princeps forceps. De t. vt caput. Sed os ossis habet ossium
X fixum dabit um X um
Hic dicit ꝙ substantiua in x habent um. vt fornax acum. calix calicum radix radicum. codex codicum. iudex iudicum. cōiunx coniugum.
¶ Que habent um et ium. Ans
Sepe per um vel ium facit ans aut ens genitiuum. um vl' iū
Amans amantum vel tium. sapiens tum vel tium. petulans petulan/tum vel tium. recens recentum vel recentium. Ens
¶ De datiuo ⁊ ablatiuo pluralibus
Tertius est in ibus et ei sextum sociemus.

Dicemusq3 boum seu bobus duplice casu.

Sunt quidam genitiui plurales per syncopam vel epenthesim. vt patet alibi. sicut alituū pro alitū. procerū pro procerium.

Declina doctor subtilis in plurali numero

Nominatiuo	doctores	
Accusatiuo	subtiles	Primus pluralis dabit es
Vocatiuo	subtiliores	
	doctorum	Dempta carne per um
Genitiuo	subtilium	Quod dedit i sexto
	subtiliorum	Quod comparat hinc volo demi.
	doctoribus	
Datiuo ⁊ abltō	subtilibus	Tertius est in ibus ⁊ ei sextum.
	subtilioribus	

☞ Nota sicut omnis superlatiuus qui semper terminatur in mus maximum est prime declinationis et secunde. Ita omnis comparatiuus qui terminatur in or ⁊ ius est tertie declinationis.

Declina mihi adiectiuum ⁊ substantiuum neutri generis ambo tertie per secundam formam supra pictam. ⁊ per regulas Alexandri.

Ntō hoc genus sapiēs sapiētius		S insuper omnibus addes
	generis	Sed eris damus illis
Genitiuo huius	sapientis	Es aut ns aut rs s remouebis
	sapientioris	Neutrum declina quod comparat
Datiuo huic generi sapienti ori.		Sed tertius i tibi prebet
Accō hoc genus sapiēs sapientius		Neutra notare decet.
Vtō o genus sapiēs sapientius		Par rcō q̄ntus vl' Neutra notare.
	genere	Inuenies alia per e.
Ablatiuo ab hoc	sapiente vel ti.	Quidam pro certo reputant e vel
	sapiētiore vel ri	i dare sexto cuncta triū generū.
Nominatiuo	genera	Sed a debes ponere neutro
Accusatiuo	sapientia	Si sexto dabitur i sola
Vocatiuo	sapientiora	Quod comparat inde retracta
	generum	Preter os um faciunt os ⁊ us.
Genitiuo horū	sapientū vel iū	Sepe per um vel ium facit ans
	sapientiorum	Quod comparat hinc volo demi.
Dtō ⁊ abltō generibꝫ sapiētibꝫ oribꝫ		Tertius ē in ibꝫ ⁊ ei sextū sociemꝰ

¶ Regule speciales de formatione genitiui singularis tertie declinationis.

A atis. Format nomen in a genitiuum tis sibi iuncta.

Sentētia est. nomina terminata in a tertie declinationis habēt tis in genitiuo per excrescentiam. vt dogma dogmatis. pneuma pneumatis.

E is Is facies ex e veluti mare siue cubile

Dicit q̄ noīa in e habēt is in genitiuo sine excrescentia. vt monile monilis. Et nota q̄ noīa crescētia in genitiuo crescūt etiam in omnibꝫ obliquis in singulari ⁊ plurali nisi in accusatiuis neutri generis

Dieta quinta

Sed inis do perficit et go femineo genere. Do inis
Dicit q noia in do z go fei gñis hñt inis. vt albedo dinis. imago inis Go inis
Addunt nouem homo. ordo. margo. apollo. cupido
nemo. cardo. virgo. turbo pro deo.
¶Contra. dido est femininũ in do z nõ hz inis. Uide in alio opere
Quare dicis. noia in do z go fei gñis. Dico sunt aliqua in do z go mas/
culina. que nõ habent inis sed onis. vide supra. vt pedo burdo zc.

Onis habens ex o. O onis.
Uult q omnia alia preter dicta habent onis in genitiuo nõ curando
de genere. Hic comphendunt masculina/feïa. z communia.
Masculina Sermo onis. carbo onis. muto onis
Feminina Lectio onis. oratio onis. petitio onis.
Communia Latro onis. friso brito onis curta
De do z go mascu. vt predo onis. mango onis.
Excipiuntur duo. Caro carnis. pondo indeclinabile.

L Lac lactis ponit. allec allecis habebit.
Al alis Is post l pone. sed lis mel felqz dedere.
El elis Dicit q nomina terminata in l. i. in al el il ol et ul. post
Il ilis l sumunt is in genitiuo. Sed mel z fel sumunt lis
Ol olis Exempla sunt. animal aïalis. michael michaelis. vigil
Ul ulis vigilis. sol solis. consul consulis

An erit is iuncta vt tytan tytanis. An anis
Sed in dabit inis vt delphin delphinis In inis.
E super n dat inis curtam vt nomen nominis En inis
Nomina que habent e ante n habent inis curtã in genitiuo. vt nomẽ
nois. lumen lumis. Inde excipiunt quattuor q̃ retinent e longaz. vt lyen
lyenis. ren renis. ibi Sed deme lyenis renis syrenis splenis.

On sibi copulat is. sed quedam propria dant tis. On onis.
Ut demon demonis. canon canonis. De proprijs vt demophon de/
mophontis. pheton phetontis.
¶Contra. flegeton aceron orizon renosceron habẽt ontis. z tamen nõ
sunt propria nomina. De istis z multis alijs que hic nõ soluuntur vide
in alio opere maiori

Is post ar pone. sed far facit r geminare. Ar aris
Ut calcar aris. iubar nectar aspar bostar omnia habent aris. Excipi
untur far farris. epar epatis.

Er tibi prebet eris. Er eris
Ut aer aeris. agger eris. mulier eris. Excipiuntur
Primo adiectiua in cer que habent cris. vt acer acris
Secũdo imber z sua cõposita september october que habent bris.
☞Contra. celiber saluber hñt bris z nõ excipiuntur. Tertio nomina
in ter que habent tris. vt frater fratris. pater patris. ibi Ter per tris for
ma. ibi subexcipiuntur tria que habent eris. vt later ether crather. Exci

pit iupiter nō ponens gtm̄ eius scȝ iouis. Sed hic Alexāder est diminu-
tus de istis octo panter caracter stater luter spinter clister bicter. que ha-
bent eris. Et iter itineris. vide in alio opere.

Ir iris. Ir breuiabit iris: martyr fiet tibi testis.

Or oris. Is post or pone. cor cordis debet habere.

Exempla sunt infinita. verbalia in or. lector scriptor color.

Ur uris Ur tibi prebet uris.

Ut guttur uris. fulgur fulguris. Excipiunt quattuor que habēt oris vt robur roboris. ibi. Robur ꝓbet oris ebur iecur ⁊ femur addes

As atis. Ex as est atis. elephasq̃ gigasq̃ dāt antis ⁊ diamas adamas

Nomina in as habent atis. Exempla sunt multa. bonitas atis. castitas atis feminea. Item abbas optimas magnas masculina. Excipiunt ꝑmo elephas gygas athlas coribas papas que sunt masculina. diamas adamas feminina que omnia habent antis. Secūdo mas maris. as assis. vas vasis vas vadis. Tertio pallas lampas archas ⁊ patronomica in as vt menechias. que omnia habent adis. Quarto quedam greca. ciclas ebdomas dorcas troas: que habent adis vel ados in gtō.

¶ De es crescentibus.

Es itis bre. Mas aut commune si fiet in es breuiatam
E mutans dat itis.

Dicit ꝙ noīa masculina aut cōmunia que terminant in es breuē hn̄t itis breuem in gtō. vt stipes stipitis. miles itis. Sȝ ista regula ꝑ pueris est difficillima vt probatū est supra. ideo multū expedit numerare noīa in es q̃ habent itis. q̃ etis. que edis ꝑ crescentiam. ⁊ que non crescunt

¶ Quero tibi. quotuplicia sunt noīa in es crescentia in gtō. Dico sextuplicia. Quedā crescunt ꝑ etis curtam. per edis curtam. per etis longam per itis curtam. ꝑ idis curtam. per edis longam.

Per etis curtam tredecim:
Duo masculina. vt aries ietis. paries ietis
Quattuor feīa. abies seges teges veges etis.
Septem cōmunia. ebes teres indiges interpres impes perpes prepes etis.

Per etis longam. octo:
Tria masculina appellatiua lebes tapes tremes.
Et aliqua propria. chremes dares.
Tria feminina. agnes magnes quies.
Duo communia. locuples inquies.

Per itis curtā circiter. xxvij.:
Duodecim masculina. tremes fomes limes palmes merges gurges itis. vide supra. xiiij. vel circiter ꝯmunia. antistes ales celes comes diues eq̃s hospes miles obstes pedes prestes sospes superstes substes itis per regulam Mas aut commune ⁊c̄.

Per edis curtam:
Ut sunt ꝯposita a pes: quorū quedā sūt suba adiectiua. Suba mascu. calopes sonipes loripes. feīm compes adiectiua monipes bipes tripes quadrupes ⁊c̄.
Apes vel apis in ntō habet apis in gtō.

Dieta quinta.

Per edis longā — Unū masculinum. pres p possessore vel mediatore
Unum femininum. merces mercedis.
Unum commune. heres heredis.

Per idis curtam — Ut sunt composita a sedeo. obses. deses. subses preses reses

Ceres habet cereris feminini generis. Es habet eris neutri generis

¶De es non crescentibus.

Es longam mutabis in is. Es longa is

Hic iterū Alexander more suo procedit ex ignotis ꝛc.
¶Quero tibi. quotuplicia sunt noīa in es que mutāt es in is sine crescē-tia. Dico triplicia. scꝫ noīa in es masculina. feīa. ꝛ ꝯmunia. Masculina posita sunt sup̄ circiter trigintaseptē. nō tñ nego quin plura sint. sed ista p pueris sufficiūt. Abiges ophites celtes aules. vide supra. Feminina posita sunt sup̄ circiter. xxiiij. Ambages nubes vulpes sedes proles strages Cōmunia pauca sunt. vates abiges parafrastes. i. falsus interpres Et licet supra inter masculina sint posita. tñ possunt esse cōia qḋ nō repugnat

¶De is non crescentibus.

Is correpta sibi similem faciet genitiuum. Is breuis is

Dicit ꝙ noīa in is breuē hñt gtīm similē p is sine crescentia. vt nauis nauis. vestis vestis. Quō tu cognoscis noīa in is longā ꝛ breuē. Quero tibi. q̄tuplicia noīa ꝯprehēdunt hic. Dico q̄druplicia. Primo mas. circiter. lvij. vt axis molaris caulis natalis naualis. Itē ascis fascis panis ꝛc Secundo valde multa feminea. vt volucris securis vestis restis clauis nauis febris dyocesis eclypsis. vide supra.
Tertio cōia. canis testis scholaris burgensis sodalis patruelis
Quarto infinita adiectiua. facilis gracilis hūilis parisīesis louanīesis.

¶De is crescentibus.

Ponit Alexāder diuersas exceptōes. tamē diminutus est in multis
¶Quero tibi. q̄tuplicia noīa excipiunt in is que crescūt in gtō. Dico sꝫ bene septuplicia. Primo sex masculina. lapis idis. puluis eris. cucumis eris. semis issis. vomis eris. cinis eris.
Secūdo masculina is vel idis habentia. Tybris is vel idis. cassis is vel idis. paris is vel idis. tigris is vel idis. Sed hoc nomen adonis habet adonidis. ꝛ est amasius veneris.
Tertio multa greca feminina. Piramis perichelis tyrannis crisis cla-mis hesperis emorrois thais pixis apsis eliconis nereis capsis parap-sis bachis eumeuis bolis diplois phillis herois
Omnia dicta habent idis. ꝛ multa idis ꝛ idos.
Quarto librorum nomina per idis vel idos. thebais achilleis alexādreis eneis herois theseis.
Quinto patronymica in is. priamis tyndaris feīa sꝫ dardanis inachis
Sexto sunamitis moabitis israelitis feminina sunt.
Item duo communis generis. eucaris epicaris.
Omnia dicta habent idis vel idos in genitiuo.

Die veneris.

Septimo quincꝫ latina ꝑ idis feminea. cuspis egis iaspis ibis aspis feminina sunt. Item duo feminina ꝑ is vel idis/vt iris.isis. Thetis pro mari hꝫ thetis in gtō. vñ Uirgilius. Que tētare thesim ratibꝰ: in q̄rta egloga. Pro matre achillis habet thetidis. ⁊ ꝓ dea maris thetios.

Lōga is itis Is itis producta dabit.

Nomina in is productam habent itis longam. pauca sunt. vt quiris quiritis.sannis sannitis.metis itis.hamis itis.dis ditis.glis glitis. Jn̄ excipiuntur glis gliris.glis glitis.

Os oris Oris formabit os pro mare.

Os otis Quincꝫ masculia.vt flos mos ros lepos glos gloris.vnū fe.vt arbos

Cetera dant otis.

Itē vnū masculinū.vt nepos nepotis Tria feīa.vt cos dos glos glotꝫ Tria cōia.sacerdos impos ꝯpos.Excipiunᷓ q̄ttuor que hn̄t otis. sacerdos antipos tripos melos. Jtē bos hꝫ bouis.os oris os ossis glos glossis. Scdm̄ Priscianū heros hꝫ herois vel heroos.tros hꝫ trois vel troos.minos minois vel minoos.rinoceros.monoceros otis vel otos

Us oris Us curtam dat oris neutro.

Ut corpus corporis.tempus temporis.⁊ alia vt supra.vide in de neutris in us. Item lepus habet leporis. Item omnis compatiuus in ius habet oris longā.vt doctius doctioris.fortius fortioris.ibi Neutrū declina quod comparat vt duo prima.

¶ Quero tibi.quot sunt exceptōes a regula Us curtam. Dico due

Exceptio p̄ma Sed eris damus illis que dant lus nus dus

De lus vt vellus velleris.olus oleris ⁊c̄. De nus genus generis. venus veneris. De dus vt sidus sideris.fedus federis.

Itē a regula Sꝫ eris damus illis subexcipiūtur fenus penus facinus pignus que habēt oris in gtō. Et intercus habet intercutis.
Item pecus hec habet pecudis.sed pecus hoc habet pecoris
¶ Exceptio secūda a regula Us curtaꝫ. De istis septem.acus.glomus latus opus vlcus viscus.que neutra sunt.et vetus omne genus. que omnia habent eris in genitiuo.

Us utis Us producta tibi dabit utis.

Ut sunt seruitus virtus iuuentus senectus salus. Jtem tellus habet telluris.palus incus habent udis

Formabunt uris monosyllaba.grus gruis ⁊ sus.

Ut thus thuris.ius iuris.ita mus crus plus. Aus audis.vt laus fraus. emaus est indeclinabile.

Ls tis.ns ⁊ rs tis. Ls.aut ns.aut rs.s remouebis

Tis iunges.

Ut puls pultis.pars ꝑtis.ars solers iners.mens mentis mons pons fons.⁊ elegans elegātis.petulans demens. Item omnia ꝑticipia in ans et in ens,vt amans legens cantans seruiens.infinita sunt hm̄oi

Dieta quinta.

Excipiuntur
Primo frons lens glans que habent tis vel dis
Secundo composita a cor. vt concors. et a pendo vt libripens que habent dis.
Tertio composita ab iens habent euntis. vt exiens exeuntis. rediens redeuntis.
Quarto composita ab vncia. vt quicuns quicuncis 7c

Si preit s b vel m. vel p faciens genitiuum
Interpones i. — Bs bis / Ps pis / Ms mis

Ut arabs arabis. vrbs vrbis. hiems hiemis. princeps principis. forceps forcipis. Si e precedat mutatur in i. sed fallit in monosyllabis Item hoc nomen auceps facit aucupis.

☞ Nota cōposita in ceps a verbo capio habent pis. vt municeps municipis. muriceps muricipis. Sed ɔposita in ceps a noīe caput habēt pitis p duplicem crescētiam. vt biceps bicipitis. preceps precipitis.

Ut caput capitis. occiput. sinciput itis. — Ut itis

A verbis in go veniens x gis tibi format — X gis

Ut a rego venit rex regis. a grego venit grex gregis. a ɔiungo venit coniunx coniugis. quod deponit n.

Cis iungunt alia tamen x prius inde remota — Alia noīa in x cis.

Exempla sunt. fornax acis. felix icis. duplex icis. audax acis. radix icis triplex. fornix icis. dux ducis. iudex icis. Sed qñ e precedit tūc e mutat in i. vt iudex iudicis. Jñ excipiunt monosyllaba. vt nex prex. 7 composita vt exlex. Item lodex lodicis media longa. 7 veruex veruecis

Exceptio. Nix niuis. nox noctis. senex senis. Spinx stix phalanx gis vel gos. supellex supellectilis.

¶ De quarta declinatione 7 quinta.

¶ Quarta declinatio habet duas terminationes. us 7 u. us sub masculino vel feminino. u sub neutro. de quibus patuit supra

¶ Quero tibi. cuius generis sunt noīa quarte declinatōis Dico omnia sunt masculina pter vndecim. de istis patet supra ibi. Quarte nomen in us. vt fructus questus currus ambitus auditus 7c

¶ Forma declinandi nomina quarte.

Nominatiuo			Nominatiuo	
Genitiuo	us		Accusatiuo	us
Vocatiuo		In plurali	Vocatiuo	
Datiuo	ui		Genitiuo	uum
Accusatiuo	um		Datiuo	ibus vel ubus
Ablatiuo	u		Ablatiuo	

¶ Declina mihi hoc nomē domus. Dico q domus declinat p scdam declinatōem 7 quartā. excepto me in vtō secūde. 7 excepto mu in ablatiuo quarte. 7 excepto mis in datiuo 7 abltō secūde. psus. Tolle me mu cū mis si declinare domus vis. Declina spiritussanctus. postea nurus vel anus cum adiectiuo decrepitus ta tum.

¶ Forma declinandi nomina quinte.

Nominatiuo			Nominatiuo	
Uocatiuo	Es		Accusatiuo	Es
Genitiuo	Ei	In plurali	Uocatiuo	
Datiuo			Genitiuo	Erum
Accusatiuo	Em		Datiuo	Ebus
Ablatiuo	E		Ablatiuo.	

Declina mihi facies humilis. Omīa noīa quinte sunt feī generis preter dies quod in singulari est mas. vel feim. sed in plurali masculini g° tm̄ Declina mihi bonus vel bona. Et hec de declinatōib⁹ noim sufficiant

Die sabbati. dieta sexta.

¶ Capitulum quartum

q Uero tibi. de quot ⁊ q̄bus determinat̄ in quarto capitulo exer/ cij pueroꝝ. Dico de quattuor. scꝫ de declinatiōe nominū cōpositi uoꝝ. de declinatōe noim patronymicoꝝ. de declinatiōe ⁊ forma/ tione graduū ꝯparatiōis. ⁊ de declinatione noim heteroclitoꝝ. Ecce q̄ꝫ necessaria sit ipsa declinatio in grammatica.

Compō q̄t tuor mōis fit

¶ Quero tibi. quot modis fit cōpositio ſm donatū. Dico quattuor modis. Primo ex duob⁹ integris. vt suburbanus Scd̄o ex duobus corruptis. vt municeps. Tertio ex integro ⁊ corrupto. vt ineptus. Quarto ex corrupto ⁊ integro. vt nugigerulus. Aliquando ex pluribus q̄ꝫ duobus vt inexpugnabilis Nota ad istas ꝯpositōes reducunt̄ composita a gero ⁊ fero. vt armiger clauiger dapifer crucifer. Item alia multa. vt solsti/ cium equoctium puerperium ⁊c̄. Oīa ista declinantur p scd̄am vel terti/ am declinatōem ſm regulas supdictas put finalis terminatio exigit

¶ Quero tibi. quot modis fit ꝯpositio ex duob⁹ integris noibus vel p noibus. Dico trib⁹ modis. Primo ex duob⁹ rectis. vt respublica. Scd̄o ex duob⁹ obliq̄s. vt hm̄oi. Tertio ex recto ⁊ obliquo. vt paterfamilias.

De declinatione noim cōpositoꝝ.

Rectos compone simul inflectuntur vtrimꝫ
Non sic alterutrum declines nec leopardum.

Dicit q̄ noīa ꝯposita ex duob⁹ rectis debēt declinari ex vtraꝫ parte recti. Inde excipiunt̄ alteruter ⁊ leopardus q̄ solū declinant̄ ex vltima p te recti. vt alteruter alterutrius alterutri alterutrum ⁊c̄.

Declina mihi
Respublica. reipublice. reipublice. rempublicam
Iusiurandū. iurisiurādi. iuriiurando. iusiurandū.
Uetusars. veterisartis. veteriarti. veteremartem.
Unusquisꝫ. vniuscuiusꝫ. vnicuiꝫ. vnūquenꝫ
Sanctustrudo. sanctitrudonis. sanctitrudoni.

Obliquo rectum componens iunges in vnum
Ex sola parte recti decet hanc variare.

Dicit. cōposita ex recto ⁊ obliquo debēt ex sola parte recti declinari. Exemplū vt legisperitus. legisperiti. legisperito. legisperitum. Item paterfamilias. patrisfamilias. patrifamilias. patremfamilias.

☞ Nota q̄ obliquus q̄nꝫ p̄cedit q̄nꝫ seq̄tur. Ubi obliquus p̄cedit.

Dieta sexta.

Legisperitus. vnicolor. senatuscōsultum. legislator. diuersicolor.
Malogranatū. iuriscōsultus. omnipotens. sanctimonialis
Pultiuorax. armipotens. neutropassiuum

	Paterfamilias. liberperihermenias
Ubi rectus pcedit	Materfamilias. buscumducis
	Filiusfamilias. monsſanctegertrudis

Si componantur obliqui non variantur.

Dicit q composita ex duobus obliquis sunt indeclinabilia.

Exempla sunt	huiusmodi	alteriusmodi	cuiusmodi
	eiuscemodi	officipendi	vitaspatrum

¶De nominibus patronymicis.

q Uero tibi. quid est nomē patronymicū. Dico. est quod descēdit et formatur a proprijs noibus patrū vel auorum scḋm grecā formatione. et signat cum gtō primitiui filiū vel nepotem. filiam vel neptem. Exemplū vt priamides priamide signat filium priami vel nepotem eius. Et priamis idis filiam vel neptem. Nomen patronymicū

¶Quero tibi. quare patronymica sunt inuēta. Dico propter duas causas Una propter metrorum cōmoditatem. Alia propter sermonis breuitatē. qm̄ cō modius et breuius ponitur in metro priamis q̄ filia priami. Istorum patronymicorum exempla apud poetas sunt creberrima

	In des. vt priamides. et illa sunt masculini generis prime declinationis.
Oīa patronymica aut terminantur	In is ias vel ne. vt priamis menechias acrisione. et oīa ista sunt femi generis tertie declinatōis

¶De formatione patronymicorum in des.

¶Quero tibi. quō formātur noīa patronymica in des. Ego distinguo. aut propria noīa a quibus formantur sunt prime aut scḋe aut tertie declinatōis

	Aut ntūs terminatur in as. vt eneas andreas: tūc inter a et s ponatur de. fit eneades andreades
Si primitiuum sit prime	Aut terminatur in es vt anchises: tūc ab eius gtō formādo e in ides. anchise anchisides.

☞ Sed nota q Uirgilius cōtra hanc legē dicit enides mutando e et a in i longā per figurā que dicitur syneresis Ita quoqz sepe addit litterā. vt anchisides. Et quare additur vel subtrahitur littera. Dico causa metrorum quorum gratia multe figure inuente sunt.

	Aut gtūs terminatur in i simplū tunc additur des vel ne. vt priami priamides. adrasti adrastine
Si primitiuum sit secunde.	Aut terminatur in ij duplū. tūc vltimū mutatur in ades vel one. vt virgilij vergiliades aut virgilione Sic ab acrisij acrisiades vel acrisione.
	Aut terminatur in ei. tunc ei mutatur in ides. vt a thesei thesides. a pelei pelides.

¶Sed nota q quandoqz hic littera mutatur. vt tydei mutatur d in t. et dicitur tytides loco tydides. Ouidius. Nō ego tytides a quo ego saucia mater. Quandoqz littera additur. vt peliades pro pelides

Si primitiua sint tertie tũc patronymica formãtur a datiuo addẽdo des. vt scipioni scipionides. athlanti athlantides

☞ Sed nota cõtra hanc regulã: poete metrorum suoꝝ gratia litteram addunt. vt athlantiades pro athlantides. phetontiades pro phetontides. Uirgilius. Tum phetontiades musco circũdat amare corticis ⁊c̃. Quandoqꝫ subtrahunt litteram vel syllabam. vt scipiodes pro scipionides. deucalides pro deucalionides.

¶ Patronymica in is formantur a patronymicis in des: subtracta illa syllaba de. vt a priamides quod est filius vel nepos ꝑami ꝑ subtractionẽ de venit priamis qꝺ est filia vel neptis ꝑami. a tyndarides tyndaris.

¶ Patronymica in ias etiã sic formãtur a patronymicis in des. subtracta de. ⁊ formãtur solũ ab illis que habẽt a ante des. Exempluꝫ. a menechiades qꝺ est filius vel nepos menechij. scꝫ patroclus venit ꝑ subtractionem de menechias. quod est filia vel neptis menechij.

De patronymicis in des

¶ Patronymica in des declinantur per primam declinationem sicut anchises.

In singulari	In plurali.
Nominatiuo hic priamides	Nominatiuo hi priamide
Genitiuo huius priamide	Genitiuo hoꝝ priamidarũ
Datiuo huic priamide	dum
dan	Datiuo his priamidis
Accusatiuo hunc pramiden	Ablatiuo ab his priamidis
da	
Uocatiuo o priamide	Accusatiuo hos priamidas ⁊
des	Uocatiuo o priamide
Ablatiuo ab hoc priamida vel de	

De patronymicis in is

¶ Patronymica in is feĩa sꝫ ⁊ declinanꝭ ꝑ tertiã declinatiõem hoc mõ.

In singulari	In plurali
Nominatiuo hec dardanis	Nominatio he dardanides
Genitiuo huius dardanidis	Genitiuo harũ dardanidũ.
idos	Datiuo his dardanidibus
Datiuo huic dardanidi	Accusatiuo has dardanides
Accusatiuo hanc dardanidem	idas
ida	
Uocatiuo o dardani	Uocatiuo o dardanides
Ablatiuo ab hac dardanide	Ablatiuo dardanidibus

De patronymicis in ias

☞ Nota patonymica in ias. vt pelias menechias declinantur eodem modo per duplicem genitiuũ ⁊ duplicem accm̃ sicut dardanis Et patronymica in e sunt apud nos rarissima. ⁊ habent es in genitiuo sicut parasceue parasceues. in accusatiuo em vel en. in alijs semper e

☞ Nota genesis habet is vel ios in genitiuo. in accusatiuo im. in vocatiuo is. in alijs casibus semper i.

Dat moyses moysi reliquos terne sociabis
Dat iesus um quarto reliquis u semper habeto.

Nota iesus ꝺm Johannem tortellium scribi debet sine h. quod ꝓbat

Dieta sexta.

per grecam scripturam. quam sane nos imitari oportet.

¶De comparatione adiectiuorū per tres gradus

Q uero tibi. ad quid vtile est scire cōparare adiectiua ꝑ tres gradus positiuum comparatiuum ⁊ sup̄latiuum

Ad tria

Primo ad regulam adiectiui ⁊ substātiui. scꝫ quo pacto adiectiua comparatiua ⁊ superlatiua debite vniantur cum substantiuis sub conuenientia trium

Secundo valet ad comparandum res ad inuicem penes excessum aliquem paruum aut magnum.

Tertio ꝑutile est ad exornationem noim̄ substātiuorū

Unde sicut campus sine pulcris floribus. ⁊ homo sine cultis vestib9 nil voluptatis in se habet. Ita quoqꝫ est de substātiuis nude captis sine adiectiuis comparatiuis ⁊ superlatiuis

	Magister doctus		Magister doctissimus
	Frater deuotus		frater deuotissimus
Cum dico	Aduocat9 eloq̄ns	Sꝫ cū dico	aduocatus eloq̄ntissimus
	Mercator liberal'		mercator liberalissimus
	Laus est tenuis		Hic plena laus est

Per sup̄latiua igit' ⁊ ꝑ compatiua orōnes nostras effecimus splendidiores. Et propter magnam rerum resonantiam epistolas nostras reddimus illustrissimas. stilūqꝫ nostrū magis amplum longum ⁊ optimū de quo pulcre in quintodecimo elegantiarum precepto

O p̄ceptores charissimi vr̄as optimas traditiuas moneo ⁊ exhortor vt pueri vr̄i summope inducant' in noticiā adiectiuoꝝ positiui ꝯparatiui ⁊ sup̄latiui. Accipiant' tria substātiua p̄me ⁊ secūde declinatōis diuersorū generū cum positiuo secūde. ⁊ erit semper consonātia in fine. vt sic.

	Dominus	magnus	maior	maximus
Nominatiuo	Domina	magna	maior	maxima
	Regnum	magnum	maius	maximum
	Domini	magni	maioris	maximi
Genitiuo	Domine	magne	maioris	maxime
	Regni	magni	maioris	maximi

Et ita ꝑ ceteros casus. ⁊ videbūt pueri in fine ꝯsonantiam. Si in tertia declinatōe accipiant' tria substantiua diuersoꝝ generū cū positiuo ⁊ comparatiuo. ⁊ licet in rectis nō sit consonātia. tamē in obliquis

	Confessor	celeber	celebrior	celeberrimus
Nominatiuo	Virgo	celebris	celebrior	celeberrima
	Altare	celebre	celebrius	celeberrimū
	Confessoris	celebris	celebrioris	celeberrimi
Genitiuo	Virginis	celebris	celebrioris	celeberrime
	altaris	celebris	celebrioris	celeberrimi
	Confessori	celebri	celebriori	celeberrimo
Datiuo	Virgini	celebri	celebriori ⁊c. Ita de alijs	

Et assignent' regule declinationū Sed si accipiant' tria substātiua prime ⁊ scd̄e. ⁊ adiectiuū tertie. Aut ecōtra videbūt dissonantiā in finali ter

minatiōe p̄ter in suplatiuo. Et illa ꝯparatio est difficilior. Exemplū

	Populus	fortis	fortior	fortissimus
Nominatiuo	Uilla	fortis	fortior	fortissima
	Oppidum	forte	fortius	fortissimum
	Populi	fortis	fortioris	fortissimi
Genitiuo	Uille	fortis	fortioris	fortissime
	Oppidi	fortis	fortioris	fortissimi
	Populo	forti	fortiori	fortissimo
Datiuo	Uille	forti	fortiori	fortissime
	Oppido	forti	fortiori	fortissimo

Sic prudēs lector sepe sepius puerū declinare et ꝯparare faciat adie-ctiua ⁊ substātiua simul p̱ tres gradus. Et declaret̄ eis ꝙ tota latina locutio stat in finali terminatōe noīm pronoīm ꝑticipioꝝ ⁊ verborū.

¶ Quero tibi. q̄ noīa ꝯparant̄. Dico nulla substātiua capta substātiue sed sola adiectiua. An oīa adiectiua. Dico nō. Que adiectiua ⁊ que nō. Dico sola adiectiā vbi in theutonico p̄t addi noch mer. oder aller. vt doctus gelert. noch mer gelert. aller gelerster. Ex quo sequit̄ ꝙ ista nō ꝯparant̄. oīs nullus q̄libet totus. nec numeralia vt vnū duo tria Itē nec ista campester pedester equester.

De terminatōe et decliātōe ꝯpatiui

¶ Quero tibi. in quid terminat̄ oīs ꝯparatiuus. ⁊ cuius declinatōis est. Dico oīs ꝯparatiuus terminat̄ in or vel in ius. sub or est mas. ⁊ feī. sub ius neutri. ⁊ sp̱ est tertie declinatiōis. ideo cū substātiuo p̄me vel secūde declinatōis nunq̄ꝫ habet in obliq̄s cōsonā-tiam in finali terminatione

De terminatōe ⁊ decliātōe suplatiui

¶ Quero tibi. in q̄d terminat̄ oīs suplatiuus. ⁊ cuius declinatōis est. Dico sp̱ terminat̄ in mus ma mum. Et est p̄me vel secūde declinatōis. ideo cū substātiuo tertie nō habet ꝯsonantiā in finali terminatōe

De terminatōe et decliātiōe positiui

¶ Quero tibi in quid terminat̄ positiuus. ⁊ cuius declinatōis est. Dico ꝙ multe sunt eius terminatōes. ⁊ ideo est diuersa-rum declinationū. Positiuus q̄nq̄ꝫ terminat̄ in us a um. vt albus magnus. Quādoq̄ꝫ in er vel in ur aut um. vt niger satur. ⁊ sub istis trib⁹ ter-minatōibus sp̱ est secūde vel p̄me declinatiōis. Quādoq̄ꝫ terminat̄ in er is et e. vt celeber alacer. Quādoq̄ꝫ in is ⁊ e. vt fortis forte. grauis graui-or. Quādoq̄ꝫ in vnā terminatōem p̱ omnia genera. vt pauper vetus prudens solers felix. Et sub istis vocib⁹ est tertie declinatōis. vn̄ Alexāder.

Declinat terna positiuum siue secunda

¶ De formatione comparatiui a positiuo.

¶ Quero tibi. quomodo formatur ꝯparatiuus a positiuo. Dico sic. Ad gtm̄ scd̄e declinationis vt docti pulcri. adde or vel ius sic habes cō-paratiuos. doctior ius. pulchrior ius. Unde Alexāder.

Si tibi declinat positiuum norma secunde
I breuies quam dat genitiuus ⁊ or superaddes.

Ad datiuū tertie declinatōis. vt forti pauperi. adde or vel ius. sic ha-bes ꝯparatiuos. vt fortior pauperior. Unde Alexander

Terne consimili formabunt more datiui

¶ Quero tibi quot modis fallit illa regularis formatio comparatiui a

genitiuo secũde/ vel a datiuo tertie. Dico quinqз modis

Primo fallit in istis quattuor comparatiuis. sinisterior. maior. (uni/ or. nequior ꝛ potior.

Secundo fallit quãdo ante us precedit i vel u in secunda declinatiõe Et quãdo ante is precedit u in tertia. quia tunc cõparatiuus non termi/ natur in or. sed capitur positiuus cum aduerbio magis.

	Pius magis pius pijssimus. pia magis pia pijssima ꝛc̃
Exempla	Arduus magis arduus arduissimus.
	Tenuis magis tenuis tenuissimus

☞ Nota tamẽ ꝙ ab arduus strennuus industrius proprius reperiũtur arduior strennuior industrior proprior.

Tertio fallit in istis. diues nõ diuitior sed ditior ꝑ subtractiõem sylla be. Amicus nõ amicior sed amicicior ꝑ additionem syllabe. Ita quoqз spurcus spurcicior. pudicus pudicicior. ita inimicus impudicus

Quarto fallit in ꝯparatiuis formatis a verbo. aduerbio. ꝛ ꝑpositio/ ne. qui compatiui non formanť a genitiuo vel datiuo tertie. Ideo quero tibi. quot sunt verba aduerbia ꝛ prepositiones que supplent vicem positi ui. Dico vnum est verbum. vnum aduerbium. et nouem prepositiones ſm Alexandrum. vt patet in figura sequenti.

	Detero verergeren		
De verbo	Detero	deterior	deterrimus
De aduerbio	Pridem	prior	primus
	Post	posterior	postremus
	Extra	exterior	extremus
	Supra	superior	supremus
	Ante	anterior	caret superlatiuo
De prepositione	Infra	inferior	infimus
	Intra	interior	intimus
	Citra	citerior	citimus
	Ultra	vlterior	vltimus
	Prope	propior	proximus
	Sepe	sepius	sepissime
Adhuc sunt	Raro	rarius	rarissime
aduerbia	Cito	citius	citissime
	Nuper	nuperius	nuperrime.

Quinto fallit in adiectiuis ꝯpositis ab istis quattuor. loquor dico vo lo ꝛ facio. quoꝝ cõposita formant sua compatiua contra regulam per en tior ꝛ sua suplatiua contra regulam per entissimus.

	Vaniloquus	vaniloquentior	entissimus
De loquor	Doctiloquus	doctiloquentior	entissimus
	Multiloquꝰ	multiloquẽtior	entissimus.
	Ueridicus	veridicentior	entissimus
De dico	Falsidicus	falsidicentior	entissimus
	Fatidicus	fatidicentior	entissimus
	Beniuolus	beniuolentior	entissimus
De volo	Maliuolus	maliuolentior	entissimus
	Multiuolus	multiuolentior	entissimus.

	magnificus	magnificentior	entissimus
De facio	beneficus	beneficentior	entissimus
	maleficus	maleficentior	entissimus

¶ De formatione superlatiui a positiuo.

De formatōe suplatiui scd̄e declinatiōis a positiuo

¶ Quero tibi. quomodo formatur suplatiuꝰ a positiuo. Dico ad genitiuum secunde declinationis. vt albi docti. adde s ⁊ simus. sic habes suplatiuos. vt albissimus doctissimus.

Usqꝫ secunda tenens superantem de genitiuo
Sic formes iunges s atqꝫ simus superaddes
In terna forma simus addes cum genitiuo.

De formatōe suplatiui tcie declinatiōis.

Et ad datiuū tertie. vt forti prudenti: adde s ⁊ simus. sic habes suplatiuos. vt fortissimus prudētissimus. Sed si ntūs teeminat in er tunc ad ntm̄ adde rimus. vt pulcerrimus nigerrimus. Item vberrimus celeberrimus. ibi Cum tenet r rectus rimus est illi sociandus.

¶ Quero tibi. quot modis fallit illa regularis formatio suplatiui. Dico Primo fallit in istis suplatiuis deterrimus primus postremus extremus intimus citimus qui nō habēt veros positiuos. sed voces que supplent vices positiuorū vt dictū est. Secūdo fallit in his que faciūt suplatiuos ꝑ entissimus. vt beniuolētissimus magnificentissimus. nā regulariter diceretur beniuolissimus magnificissimus Tertio fallit in quinqꝫ adiectiuis designatis per fagus que habent limus per l duplex. Exempla sunt. facilis facilior facillimus. humilis humilior humillimꝰ. agilis agilior agillimus. similis similior simillimus. gracilis lior gracillimus. Quarto fallit in vetus veterrimus nō veterissimus. satur saturissimus vel saturrimus. ita maturus maturissimus vel maturrimus.
Item hoc nomē celsus sic comparatur Celsus celsior summus. celsa celsior summa. celsum celsius summū ⁊c̄. Quinto fallit in suplatiuis que non habēt regularem formatōem a suis positiuis. sed omnino discrepātiam habent cum positiuis in primis syllabis

¶ Quot sunt suplatiua que in principio non habēt eandem syllabam cū positiuo. Dico sex. vt bonus magnus paruus multus malus ⁊ celsus. sicut patet in figura sequenti Compara ⁊ declina mihi bonus bona bonum cum tribus substantiuis

	Populus	bonus	melior	optimus
Nominatiuo	Natio	bona	melior	optima.
	Munus	bonum	melius	optimum
	Populi	boni	melioris	optimi
Genitiuo	Nationis	bone	melioris	optime
	Muneris	boni	melioris	optimi

Et sic de alijs declinatōibus. Compara ⁊ declina mihi malus cum tribus substantiuis pirata papirus scisma

	Pirata	malus	peior	pessimus
Nominatiuo	Papirus	mala	peior	pessima
	Scisma	malum	peius	pessimum

Dieta septima

	Pirati	mali	peioꝛis	pessimi	
Genitiuo	Papiri	male	peioꝛis	pessime	
	Scismatis	mali	peioꝛis	pessimi. ita ꝯñter	
Magnus	maioꝛ	maximus	Multus	plurimus	
magna	maioꝛ	maxima	multa	plurima	
magnum	maius	maximum	multum	plus	plurimum
Paruus	minoꝛ	minimus	Celsus	celsioꝛ	summus
parua	minoꝛ	minima	celsa	celsioꝛ	summa
paruum	minus	minimum	celsum	celsius	summum

☞ Nota multus caret compatiuo in masculino ⁊ feminino. sed in neutro genere habet plus. Sed in plurali non caret sed habet cõparatiuum per omnia genera ⁊ casus. vt ntõ hi multi plures plurimi. he multe plures plurime. hec multa plura plurima

¶ Quero tibi. quot sunt positiua que carent suplatiuis. Dico quattuoꝛ vt ante anterioꝛ. senex senioꝛ. iuuenis iunioꝛ. adolescens adolescẽtioꝛ. vñ Alexander. Ante senex iuuenis adolescens quattuoꝛ ista Sola quidem solis vtuntur comparatiuis.

¶ Quero tibi. an omnis comparatiuus crescat supꝛa positiuũ. Dico sic Sz inde excipiunt quiq; ꝯparatiua q̃ non crescũt. versus. Voce gradus medij superãt ꝑmos nisi quini Junioꝛ ⁊ maioꝛ peioꝛ pꝛioꝛ ⁊ minoꝛ ista

Die lune dieta septima.

¶ De nominibus heteroclitis.

q Vid est nomẽ heteroclitũ Dico ꝙ nõ vno modo ſʒ diuerſimode declinat. vt celũ in singulari declinat vt scamnũ. sed in plurali declinat vt magistri. ¶ Quotuplicia sunt heteroclita. Dico sextuplicia. Quedã sunt genere tm̃. vt celũ locus. Quedã numero. vt nuptie. Quedã declinatõe tm̃. vt vas sincerus. Quedã casu. vt viscere. Quedaʒ genere ⁊ declinatõe simul. vt epulũ. Quedã significatione. vt stirps Nomen heteroclitũ est

¶ De heteroclitis genere tm̃.

¶ Quero tibi. quot sunt heteroclita genere tm̃. Dico circiter vigintisex. Quot sunt heteroclita que sub us in singulari sunt masculina. ⁊ sub a in plurali neutra. Dico tredecim. Sibilus pfifer. Suparus langer mel. Tartarus die helle. Infernus idem. Menelaus quidã mons Auernus mons quo itur ad infernũ. Dindimus mons quidam Hismarus arboꝛ in via inferni. Pilleus eyn huot Gargarus mons vel incola montis Locus eyn plaetze. Jocus scimp. Balteus eyn gurdel. Sed ista tria in pl'i hñt i vel a. Ista in singulari declinant sicut dñs. ⁊ in pl'i sicut scamnum

¶ Quero tibi. quot sunt heteroclita q̃ in singulari sunt feïa. ⁊ in plurali neutra. Dico sex. quoꝝ quattuoꝛ sunt scđe ⁊ duo tertie declinatõis. Carbasus velum nauis. Pergamus die muren van troyen. Arbutus eyn boum. Altilis eyn huyßhen. Intubus q̃si intus bona Supellex eyn deck off huyßrait. Quattuoꝛ pꝛima declinantur in singulari sicut papirus vel pomus. ⁊ in plurali sicut scamna. alia per tertiam.

Quero tibi quot sunt heteroclita que sub um in singulari st' neutra.

et sub i in plurali sunt masculina. Dico septem

Celum der hymmel	Claustrum eyn cloester
Rastrum eyn eg	Filum eyn vadem
Porrum louch	Capistrum eyn halter
Frenum eyn zoum	

Ista in singulari declinãtur sicut scamnum. ⁊ in plurali sicut magistri Sed frenum claustrum filum ⁊ capistrum in plurali etiam p a declinantur. quod est magis in vsu

¶ Quero tibi. quot sunt heteroclita que in singulari habẽt diuersas terminationes. ⁊ sunt diuersorum generum Dico multa sunt

Tignus hic vel tignum	Isopus vel ysopum
Punctus hic vel punctum	Crocus hec vel crocum
Scrupulus hic vel scrupulum	nardus hec vel nardum
Antiportus hic vel antiportum	buxus hec vel buxum
Pastillus hic vel pastillum	Taxus hec vel taxum
Cyrographus hic vel cyrographũ	Et quedam noia fluuiorũ
Cingraphus hic vel cingraphum	Rhenus hic vel rhenum
Paragraphus hic vel paragraphũ	Tantagrus hic vel tantagrũ
Kalendarius hic vel kalendarium	Hiberus hic vel hiberum
Orarius hic vel orarium	Natalis hic hoc natale
Breuiarius hic vel breuiarium	Naualis hic vel hoc nauale.
Ita ⁊ alia librorum nomina	Cornus hic. hoc cornu
Cristallus hec vel cristallum	Tonitrus hic. hoc tonitru
Smaragdus hec vel smaragdum	

Ista pro nũc sufficiunt. sunt alia de quibus nõ potest dari regula

☞ Nota omĩa predicta noĩa sunt genere tm̃ heteroclita. id est varia in genere. sed semp sub illo vario genere sunt eiusdem declinatõis

¶ De heteroclitis declinatione tm̃.

¶ Quero tibi. quot sunt nomina adiectiua que sunt heteroclita declinatione tm̃. Dico duodecim vt sequitur

Is vel us ista suis dices dare compositiuis
Cera iugum limus animus colus arma bacillus
Cum norma neruum cum freno collige cliuum.

Dicit ꝙ ꝯposita ab istis dictionibus cera iugum limus. sub us sunt secũde declinationis. ⁊ sub is tertie. vt patet in figura sequẽti

A cera sincerus a um	vel hic ⁊ hec sinceris ⁊ hoc re
A iugum subiugus a um	vel hic ⁊ hec subiugis ⁊ hoc ge
A limus sublimus a um	vel hic ⁊ hec sublimis ⁊ hoc me
Ab animus magnanimus a um	vel hic ⁊ hec magnanimis ⁊ h̃ me.
A colus incolumus a um	vel hic ⁊ hec incolumis ⁊ hoc me
Ab arma inermus a um	vel hic ⁊ hec inermis ⁊ hoc me.
A bacillus imbecillus a um	vel hic ⁊ hec imbecillis ⁊ hoc le
A norma enormus a um	vel hic ⁊ hec enormis ⁊ hoc me
A neruus eneruus a um	vel hic ⁊ hec eneruis ⁊ hoc ue
A frenum effrenus a um	vel hic ⁊ hec effrenis ⁊ hoc ne

Dieta septima.

A somnus insomnus a um vel hic ⁊ hec insomnis ⁊ hoc ne
A cliuus procliuus a um vel hic ⁊ hec procliuis ⁊ hoc ne.

¶ Quero tibi. quot sunt substantiua tertie ⁊ secūde declinatōis sub eo-dem genere. Dico impromptu quattuor sunt

Vas vasis in singulari tertie. In plurali vasa orum secunde.
Iuger iugeris tertie. Iugerū ri secūde. Sz in plī iugera sꝫ est tertie tm̄.
Delphin inis tertie delphinus ni secunde.
Elephas antis tertie elephantus ti secunde

¶ Quero tibi. quot sunt heteroclita secunde ⁊ quarte declinationis. Dico ꝺm Alexandrum

Ista solent quarta variari siue secunda
Cum lauro quercus pinus cornus quoqꝫ ficus ⁊c.

Quero. quot sunt masculina quarte ⁊ secunde. Dico ꝙ Alexāder ponit tm̄ quinqꝫ. sed adduntur quattuor.

Lacus us vl' i. specus us vel i. cetus us vel i. ortus us vel i. cantus us vel i. arcus us vel i. fastus us vel i. sinus us vel i. cetus us vel i. In aliq-bus significatum mutatur ¶ Quero tibi quot sunt fēia quarte ⁊ secūde declinationis. Dico ꝺm Alexandrū octo. ⁊ additur vnum scʒ acus

Laurus us vel i. quercus us vel i. pinus us vel i. cornus us vl' i. ficus us vel i. colus us vel i. domus us vel i. penus us vel i. acus us vel i.

¶ Nota ficus pro morbo est secūde. pro arbore quarte. pro fructu secūde et quarte. vt ꝓbatur in opere maiori ꝑ multa doctissimorum exempla

¶ De heteroclitis genere ⁊ declinatione simul.

Pascua sola datur. sed pascua plura dabuntur.
Est zizania sunt zizania plura nieqꝫ ⁊c.

¶ Quero tibi. quot sunt heteroclita fēia prime in singulari. Duo.

Pascua pascue fēim in singulari ṗme. In plurali pascua orꝫ neutri scꝺe.
Zizania nie fēim in singulari ṗme. In plurali zizania orū vel arum
Balneū nij. neutri in singulari scꝺe. In plurali balnea orū vel nearum
Amigdalū li. neutri in singulari scꝺe. In plī amigdala orū vel e arum
Epulum li neutri in singulari scꝺe. In plurali le larum prime
Deliciū cij. neutri in singulari secūde. In plurali delicie arum prime

¶ Adduntur extra textum Alexandri

Pisa feminini ṗme. pisum neutri scꝺe. Panthera fēi prime. pāther neu-tri tertie. Glomus mi. mas. scꝺe. glomus eris neutri tertie.
Vētus iussus promissus in singulari masculina q̄rte. in plī neutra scꝺe
Penus ni masculinū scꝺe. penus oris neutri tertie. penus us ui fēi quar-te. penum ni neutri secūde. penu neutri indeclinabile.

¶ De heteroclitis numero.

¶ Quero tibi. quot sunt masculina que carent singulari numero. Dico Alexander ponit quattuor. scʒ manes. proceres. penates. ⁊ artus

Adduntur quedam ¶ Masculina tertie q̄ carent singulari
Manes ium ibus. ꝓceres ium ibus. penates ium ibus. artus uum ubus alpes ium ibus. Aborigines. i. rustici quorꝫ origo ignoratur Mirmido-

dones num ibus.formidones nū ibus.dolones nū ibus.fasces iū ibus
¶ Quero tibi.quot sunt noīa feī generis pme declinatōis que carent singulari numero. Dico fm Alexandrū sex.sed adduntur plura.

Feminina prime declinationis

Tenebre tenebrarū.manubie.inficie.threne arum.vel threni orū. insidie.arū.decubie.decime.kalende.parce.diuitie arū.repetūde.silique.none.athene.nuptie arū.recubie.exqlie.ydus yduū.thebe.inducie arū.treuge.nūdine.nuge.venetie.mine arū.exequie.expense.excubie.latebre Adduntur.Exuuie induuie primitie delicie illecebre.Sed multa istorum reperiuntur in singulari.

Feminina tertie carentia singulari

Edes edium.nereides.nayades.cautes.eumenides.fores rium.driades.pyerides.gades.grates.sentes.lactes
¶ Quot sunt noīa neutri gn̄is q̄ carent singulari. Dico Alexāder ponit qnqꝫ.s.ylia menia spōsalia q̄ stꝫ tertie.arma ꝛ exta scd̄e. Adduntur multa.

Neutra tertie carentia singulari.

Sponsalia liū.funebria iū.colūbaria iū.menia iū. funeralia iū. paliria iū.ylia liū.magnalia iū.saturnalia iū vel orū.milia liū. magalia lium vulcanalia ium vel orū.virilia liū.mapalia liū. bachanalia iū vel orum. muliebria briū.noualia ium.floralia iū vel orū.genitalia liū.laq̄aria ium mercurialia iū vel orū.sandalia lium.femoralia liū.Et alia deorū festa.

Neutra secunde carentia singulari.

Arma	orum	carthesia	dyonisia	subtellia
Exta	orum	funabula	caspia	bucolica
Pudenda	orum	tristega	origa	georgica
Verenda	orum	transtra	alucia	cronica
Enchenia	orum	rostra	crepundia	topica
Solennia	orum	vaccinia	feria	physica
Insignia	orum	ligustra	Et si qua sunt similia	

Adiectiua declinabilia que carent singulari.

Ambo	be	bo	Cōplures cōplura	Singuli le la
duo	due	duo	ceteri re ra	bini ne na
tres	tres	tria	inferi re ra	trini ne na
Pleriqꝫ			superi re ra	quaterni ne na
plereqꝫ			exteri re ra	q̇ni ne na.ꝛ sic de aliis
pleraqꝫ				

Item sunt plura adiectiua indeclinabilia que carent singulari

Huiusmodi	tot	frugi	quotquot	presto
Cuiusmodi	quot	quinqꝫ	nugas	nequam
Eiusmodi	aliquot	decem	pseudo	mancipi
Alteriusmodi	totidem	centū ꝛc. quorum aliqua sunt singularia		

¶ Substantiua indeclinabilia que carent plurali

Gausape preneste presepe cepe cethe sinapi gummi nausi nephas ador cherubin seraphin pondo chaos nil pus archos logos nihil fas dyatesseron hieralogodion virus pir ir. Et omnis dictio materialiter posita.

Dieta septima.

¶Substantiua declinabilia que carent plurali

Aliqua nomina metallorum. vt sunt aurum argentum cuprum auricalcum stannum plumbum blictrum &c.

Aliqua humētia. vt sunt ceruisia nectar claretuz medo lac oleum acetū mellicratū ypocraticū. Aliqua que vendūtur p̱ pondus. vt sunt lardum butirū piper crocus gingiber gariofolū cynamomū Aliqua p̱ mensurā vendibilia. vt sunt triticū siligo spelta pix. Sed bladum frumentū auena habent numerū pluralem. Item pax sanguis p̱ cruore. vulgus pelagus tellus humus gelu. & om̄ia ꝓpria noīa vniuoce capta carent numero plurali. Unde Alexāder. Non licet vniuoce propriū tibi plura notare. Sed quando capiuntur equiuoce habent pluralem

¶De heteroclitis casu

Ista sunt quadruplicia. Quedā carent vtō. vt nullus vter. quedā carent ntō & vtō. vt nece prece. quedam carent omnibus preter ntm̄ vtm̄ & ablatiuū. vt fors. quedam carēt om̄ibus p̄ter solum ablatiuum. vt celite.

Que querunt. que distribuunt. referuntq;. negantq;
Infinita quoq; casu caruere vocante.

De noībus vtō casu carentibꝰ

Hic ponit q̇ntuplicia noīa carētia vtō casu. Primo noīa q̄sitiua q̇s qualis q̄ntus cuius cuias. Scd̄o noīa distributiua q̇libet q̇sq; vterq; oīs distributiuū. Tertio noīa & ꝓnoīa relatiua q̇ is suus ipse sui. Quarto negatiua. nullꝰ nemo neuter. Quinto infinita q̄liscunq; nōhō nōlapis
Contra. o vos oēs q̇ trāsitis p̱ viā. ibi oēs hꝫ vtm̄. Dico q̄ nō capit̄ ibi distributiue sed collectiue. Quinq; noīa q̄ hn̄t ius in gtō carēt vtō. vllus alter vter alius nullus. sed totus solus vnus hn̄t. Om̄ia ꝓnoīa carent vtō p̄ter q̄tuor. Un̄ Alexāder. Tu meus & noster nostras habere vocātes Quinq; carēt ntō & vtō. Necis vicis p̄cis frugis addit̄ dapis

¶Quot sunt noīa que hn̄t solū abltm̄. Dico duo. forte spōte. Macte in vtō tm̄ repitur. tn̄ d̄r in Oratio Macte ꝟtute esto. Tabes declinat̄ p̱ oēs casus in singulari. i. putredo. Sꝫ tabi idē est. & nō habet nisi tabo

¶Quero tibi. quot sunt q̄ hn̄t soluz abltm̄ in singulari. tn̄ in plurali hn̄t omnes. Dico q̄tuor. Grate celite viscere vepre. Vesperus der auent stern. etiam die morgenstern. Vespera die zyt wan die sonn vp gaet. Vesperū die zyt wan die sonn vnder gaet.
Vesper eyn yeglich stund van dem dag. Vesperi orū die psalmē welche men in der vesp̱ synget. Vesp̱earū das ampt. van der vesper. Ita dicimus. iam pulsat̄ ad vesperas. id est ad officium vesp̱tinum cantandū

¶De heteroclitis significatione.

¶Quero tibi. quotuplicia sunt heteroclita ſcatione. Dico septuplicia Quedā ſcant plura sub eodē genere numero casu & accētu. Quedam ſcāt plura sub diuersis generibꝰ tm̄. Quedā sub diuersis nūeris Quedā sub diuersis declinatōibꝰ. Quedā sub diuersis casibꝰ. Quedā sub diuersis accētibus. Quedā simul sub diuersis generibꝰ & declinatōibꝰ. Exemplū de heteroclitis q̄ plura ſcant sub eodem genere numero casu declinatione & accētu. vt canis fatum munus & multa alia

Latrat in ede canis. nat in equore. fulget in astris
Fatum mors. fatum sors. sit constellatio fatum
Munus significat onus: officium: quoq; donum

Da exemplum de heteroclitis que plura significant sub diuersis generibus. Dico stirps. calx. dis. cassis ⁊ alia multa.

Hic stirps est vitis. hec stirps tibi progenies sit.
Calx mas pungit equum. sed stringit femina murum
Dis pro plutone. vel dis pro diuite pone
Cassis idis galea. capitur fera casse retenta
Decidit in casses preda petita meos

Da exemplū de heteroclitis que plura significant sub diuersis declinationib9. Dico ortus. cetus. fastus ⁊ multa alia. Versus

Ortus tus solis. ortus ti procreat olus
Fastus ti liber est. fastus tus pompa vocatur.
Liber id est codex. vel raptus ab arbore cortex.
Liber id est bachus. vel vir sine compede natus
Frons frondis folium. frons frontis sit capitis pars

Da heteroclitum qđ sub diuerso numero plura significat. Dico sal littera. fascis. supplicium. copia. Versus

Hic onus est fascis. hi fasces dantur honores.
Sal neutri generis condimentum notat oris.
Hic sal si dicas id quod sapientia signat.

Itē hoc nomē littera in singulari est minima ꝑs vocis seu dcōis. Sed littere in pl'i ſcat cartā vel missiuam plurib9 litteris ꝯscriptam. vt scripsi decano vnas litteras ⁊ nō vnā litteram.

Itē suppliciū in singulari est pena. in plurali supplicatōes. vñ Salusti9 Nō votis neq; supplicijs mulierib9 auxilia deorū parant. sed vigilando agendo bene ꝯsulendo prospere omnia cedunt.

Copia in singulari est facultas ⁊ potestas. in plurali significat multitudinem armigerorum.

¶ Da exemplum de heteroclitis q̄ diuersa ſcant sub diuersis casibus. Dico pauca sunt. vnum est vt ops.

Terra sit ops. et auarus opes. sed opem petit eger.

Hoc est ops in ntō ſcat terram vel deā terre. que alio noīe đr ceres vel cibile. in obliq̄s scȝ gtō accō ⁊ abltō ſcat auxiliū vel potestatē. in plurali diuitias. Item de gtō habetur in Virgilio. Nō opis est nostre tibi dignas reddere grates. i. nō est potestat; nostre. In accō. Opem fer miseris. In ablatiuo. vt capit in canone. ope misericordie tue adiuti

¶ Da exemplum sub diuersis accētibus. Dico populus ara.

Populus est arbor. populus collectio gentis
Est hara porcorum. diuorum dicimus aras.

Da exemplū sub diuersis generib9 ⁊ declinatōibus. Dico glos. glis acus. specula. claua. tela ⁊c. Et hec de heteroclitis sufficiunt.

Dieta octaua.

Die martis. dieta octaua.

¶ Capitulum quintū de preteritis et ſupinis verboꝛum. Diuiſio tp̄is

Oſtq̄ꝫ ꝑ precedētia capitula pueri noſtri laboꝛioſum iter ſeptem dierū in generib⁹ ⁊ declinatōibus fecerint: iāiam ꝑ quintū capl'm iter quinqꝫ dierū in p̄teritis ⁊ ſupinis verboꝝ ambulandū erit. quod capl'm vnicuiqꝫ linguā latinā ſcire cupientib⁹ ſumme necārium eſt maxime cū nulla ꝑfecta ſine verbo ꝯfici poteſt orō. Sed p̄mittunt̄ quedā queſtiūcule atqꝫ picture ꝓ pueris inſtruēdis notande.

¶ Quero tibi. quot ſunt tp̄a in verbo. Dico qnqꝫ. p̄ſens. p̄teritū impꝑfectum. p̄teritum ꝑfectum. p̄teritum pluſq̄ꝫperfectū. ⁊ futurum

Indicatiuus quot tp̄a habet. Dico quinqꝫ diuiſim iā dicta. Imp̄atiuus quot habet. Dico duo. p̄ſens ⁊ futurum. Optatiuus quot habet. Dico quinqꝫ. ſed p̄ſens ⁊ p̄teritum impꝑfectum habet coniūctim. preteritū ꝑfectum ⁊ pluſq̄ꝫperfectum ꝯiunctim. ⁊ futurum ſolum. Coniunctiuus quot tp̄a hꝫ. Dico qnqꝫ diuiſim ſup̄dicta. Infinitiuus quot tp̄a hꝫ. Dico qnqꝫ. ſꝫ duo ⁊ duo ꝯiunctim. ⁊ futuruꝫ ſolū ſicut optatiuus.

Quero tibi. quot ſunt tp̄a a quibus omnia alia tp̄a formant̄. Dico duo p̄ſens indicatiui. ⁊ p̄teritū ꝑfectum indicatiui. Que tp̄a formantur a p̄nti. Dico om̄e aliud p̄ſens. om̄e p̄teritum impꝑfectum. ⁊ om̄e futurū p̄ter futurū coniūctiui in ro. Quot tp̄a formant̄ a p̄terito ꝑfecto. Dico om̄e aliud p̄teritum ꝑfectū. om̄e p̄teritū pluſq̄ꝫꝑfectū. ⁊ illud futurū ꝯiunctiui in ro. V̄ſus. Ram ſſem rim ro ſſe: formabit cetera p̄ſens

Quero tibi. ad q̇d ſeruit ſcire p̄terita ꝑfecta oīm verboꝝ. Dico ad duo. Primo ad ꝯiugandū verba actiua ⁊ neutralia in p̄teritis ꝑfectis ⁊ tēpoꝛib⁹ inde formatis. Scd̄o ad exp̄mendū vulgare mēte ꝯceptū ꝑ p̄terita ꝑfecta ⁊ tp̄a inde formata v̄boꝝ actiuoꝝ ⁊ neutralium.

	Judas hat got nyt geforcht.
Exemplum dic mihi latine	hatte iudas got geforcht.
	er hatte chꝛiſtum nyt verraden

Iſtud nō poteſt exp̄mi ꝑ preſens ⁊ tp̄a inde formata. ſed ꝑ preterita. nam vbi ſonat hat eſt p̄teritum ꝑfectum. vbi ſonat hatte p̄teritū pluſq̄ꝫperfectū coniūctiui vel optatiui. Ad exp̄mendū igit̄ dictū vulgare oportꝫ ſcire qūo timeo ⁊ trado habeāt in p̄terito ꝑfecto ⁊ quomodo in tēpoꝛibus formatis ab eo. Habet aūt timeo timui. ⁊ trado tradidi.

	Judas non timuit deum
Dicatur ſic latine	ſi iudas timuiſſet deum
	non tradidiſſet chꝛiſtum

Ita per paſſiua ⁊ deponentalia poſſunt dari exempla

Ut Si adam preceptum domini tranſgreſſus nō fuiſſet
Chꝛiſtus non tam paſſus non crucifixus fuiſſet

Quero tibi. ad quid ſeruit cognoſcere ſupina verboꝛum. Dico ad tria. Primo ad coniugandū verba in oꝛ. ſcꝫ paſſiua cōmunia ⁊ deponentalia in p̄teritis ⁊ tempoꝛib⁹ inde formatis. Hoc tibi ſic oſtēdo. qm̄ illa verba nō habēt ꝓp̄a preterita ſicut verba in o. ſed eoꝝ preterita circū

loquuntur per verbum substantiuum sum ꝛ fui. ꝛ per participium p̄teri
ti temporis. sed hoc participium formatur a supino. vt lego habet in pre
terito lectus sum vel fui ꝛc. Secundo seruit ad facienda et formanda
duplicia participia preterita ꝛ futura in rus. que nostras orationes plurī
mum exornant. vt patz in p̄ceptis elegantiarum Tertio valet ad exp/
mēdum vulgare mente conceptū in p̄teritis et temporibus inde forma/
tis verborum passiuorum cōmunium ꝛ deponentalium

¶ Quero tibi. quot tēpora in speciali formantur a p̄senti. ꝛ quas termi/
nationes habent. Dico decē tp̄a in qualibet cōiugatiōe ꝛ decem termi/
natiōes. sed alique coincidunt. vt ab amo amas venit p̄teritū imp̄fectuꝫ
in abam. futurū in abo ꝛc. vt patet in figura sequente.

Tp̄a forma ta a p̄senti — Uerba prime habent

A ante bam vt amabam in preterito imperfecto
a ante bo. vt amabo in futuro indicatiui
a vt ama amet in presenti imperatiui
a ante to. vt amato in futuro imperatiui
a ante rem res ret. vt amarem in presenti optatiui.
a mutatur in em. vt amem in futuro optatiui
a etiam mutatur in em in presenti coniunctiui
a ante rem. vt amarē in p̄terito imperfecto ꝯiūctiui
a ante re. vt amare in presenti infinitiui
a ante tum. vt amatum ire in futuro infinitiui.

Urba secunde habent

E ante bam. vt docebam in preterito imp̄fecto
e ante bo. vt docebo in futuro.
e vt doce doceat in presenti imperatiui
e ante to. vt doceto in futuro imperatiui
e ante rem res ret. vt docerem in presenti optatiui
e ante am. vt doceam in futuro optatiui.
Et etiam in presenti coniunctiui ꝛc.

Sed tertia coniugatio ꝛ quarta etiam habent bam in preterito imperfe
cto. sed non habent bo in futuro. sed am es et. vt clare patet cōsideran
ti formas cōiugandi traditas in principio huius operis

Quero tibi. quot tēpora formantur in speciali a preterito p̄fecto. ꝛ quas
terminationes habent. Dico sex ꝛ totidem terminationes. quedam
tamen coincidunt. vt patet in figura sequente.

Tp̄a forma ta a preteri/to p̄fecto. — Omīa v̄ba mūdi hn̄t i isti it imus istis erūt vl'ere in p̄to p̄fcō. pone

I muta in e. adde ram vt amaueram. ꝛ habes p̄
teritum plusq̄perfectum indicatiui.
I adde s ꝛ sem. vt amauissem: habes preterituꝫ
p̄fectum ꝛ plusq̄perfectum optatiui
I muta in e ꝛ adde rim. vt amauerim. ꝛ habes
preteritum perfectum coniunctiui.
I adde s ꝛ sem. vt amauissem. ꝛ habes preteri/
tum plusq̄perfectum coniunctiui

I muta in e ꝛ adde ro. vt amauero. ꝛ habes futurum coniunctiui
I adde s ꝛ se. vt amauisse. ꝛ habes p̄teritū p̄fectū ꝛ plusq̄p̄fectū infiniti
ui. Istud veritatē hꝫ in omi cōiugatōe regulari ꝛ irregulari. ꝛ ideo nō

Dieta octaua.

est tanta difficultas formandi tēpora a p̄terito ꝑfecto sicut a presenti.

Pro instructione nouellorum prudens ⁊ diligens preceptor debꝫ ad hoc laborare vt pueri sciant bene differentias cōiugationum. ⁊ q̄uo verba ꝑme habent a ante bam bo rem ⁊c̄. Et verba secunde e ante bam bo rem ⁊c̄. Et verba tertie e ante bam. Et verba quarte i ante bam. Et ambe futurum habent per am es et. ⁊c̄.

Item secundo dabit operam vt quādo loquendū sit in p̄senti. in p̄terito et futuro indicatiui. Et detur eis signū. quando in vulgari sonat hab oder het oder hest. tunc ponatur verbū in p̄terito ꝑfecto. quādo sonat sol ponat̃ in futuro. ⁊ quando nullum illorum sonat ponat̃ in presenti Post hoc paulatim discant loq̄ in optatiuo ⁊ in ꝯiunctiuo dando eis signa optatiui. iuxta illud Optatiuus habet vt vtinā ꝙ q̄tinus ne. Et signa cōiunctiui Cum dum quin nisi si sunt cōiungentia signa

☞ Notandū etiam ꝙ bonus p̄ceptor debet habere asserem ⁊ in eo depingere ⁊ mōstrare quo pacto ab vno ṽbo trāsitiuo vel actiuo possint formari duodecim vocabula. s. octo noīa ṽbalia ⁊ quattuor ꝑticipia. vt sic non solū auditu discant. sed etiam visu. Et ex hoc etiam patebit eis q̄ꝫ scitu digna sunt supina. Da mihi exempla.

	rogator lector	rogatus us ui. lectus
A supino rogatu	rogatrix lectrix	rogatiuus ⁊ lectiuus
lectu formatur	rogatio lectio	hoc mutatis mutandis

Duo participia rogatus a um. rogaturus a um

	rogabilis	legibilis
A presenti indicatiui formantur	rogamen	legimen
	rogamētum	legimentum

A p̄terito imperfecto rogabam legebam mutando bam in ns	venit rogans legens participium presentis temporis.
A genitiuo rogantis legentis mutando dis in dus	venit rogandus legendus participium futuri temporis

Ecce q̄ꝫ copiosi fiant ipsi in multis vocabulis noīalibus ⁊ participialibus si hoc eis ad oculum monstretur. que res admodum vtilis est.

Non ego vos p̄ceptores charissimi ⁊ puerorū institores sedulissimi docere presumo. sed ex charitate moneo ⁊ exhortor vt oīa que de generib⁹ et declinationibus dicta sunt semꝑ ad congruitatē adiectiui ⁊ substātiui. relatiui ⁊ sui antecedentis applicare dignemini

Ita quoq̄ nūc que in hoc copl'o dicentur applicent̃ ad finē grāmatice p̄cipue declarando quē casum verba regant ante se ⁊ post se in generali Et practicet̃ hoc ꝑ diuersa exēpla verbor̄: iam in p̄n̄ti: iam in p̄terito iam in futuro. Et monstrent̃ eis qui sunt casus ꝓprij ⁊ communes — Casus pprij / cōes.

Quero tibi. qui casus sunt ꝓprij ⁊ q̄ communes. Dico ꝙ accūs q̄ p̄cat rē recipientē actū verbi est ꝓprius casus actiuor̄. ⁊ abltūs mediāte a vel ab est ꝓprius passiuor̄. Sꝫ dtūs ⁊ accūs vel abltī tp̄is. et item abltūs sine p̄positōe sunt casūs cōmunes oīm verborum ⁊ participiorum

Hinc est ꝙ ṽba actiua regāt post se accm̄ tanq̄ꝫ casum ꝓpriū. ⁊ tres casus ꝯmunes. scꝫ dtm̄ accm̄ vel abltm̄ tp̄is. ⁊ alium abltm̄ sine p̄positione

Die martis.

Item qꝫ passiua regũt abltm̃ mediãte ꝓpositõe a vel ab tanqꝫ casum proprium. ⁊ tres casus cõmunes dictos. Et verba neutralia non regunt casum proprium. sed tres casus communes. vt patet in figura sequẽti

¶De actiuis.

Filius	scribit	vnas litteras	Accusatiuus casus ꝓprius
	scripsit	patri suo	
	scribet	duas horas	Tres casus communes.
		vel duabꝰ horis	
		magnis laboribus	

¶De passiuis

Une littere	scribuntur	a filio	Ablatiuus ꝓprius casus
	scripte sunt	pr̃i suo mercatori	
	scribentur	duas horas vel	Tres casus
		duabus horis	communes
		magnis laboribꝰ	

¶De neutralibus

Filius	Currit	patri suo mercatori	
	cucurrit	duas horas vel duabꝰ	Tres casus
	curret	magnis laboribus	communes
		pro vino ⁊ cibo	

Isti casus om̃es ideo dicũtur ꝯmunes quoniã regũtur ab oĩbus verbis mundi. ab omnibus participijs si sententia requirat. vt ptꝫ practicãti.

Aliud supra modum expediens est declarare pueris in assere quo pacto verba simplicia componant. vt cũ ists prepositõibus ad. ab. cũ. de. ex. in ⁊c̃. Et qꝫ ad sepissime mutat d in illã litterã a qua incipit verbũ. ita quoqꝫ con ⁊ in quãdoqꝫ mutant n. vt corrigere irrogare.

Et qꝫ illa composita habent in preteritis ⁊ supinis sicut simplicia paucis exceptis. Item qꝫ quandoqꝫ composita cum prepositõibus idem omnino significant cum simplici. addita sola prepositõis circũstantia Quandoqꝫ mutant significatum. Exemplum primi

	ad	Accurro ri sum. zu louffen
	con	Concurro ri sun. zu samen louffen
	circum	Circũcurro. vmb louffen
	de	Decurro. ouen eraff louffen
	dis	Discurro. hin vnd dar louffen
Curro componitur cum	ex	Excurro vyss louffen
	in	Incurrere. in oder gegen louffen
	oc	Occurrere. gegen louffen.
	per	Percurrere. durch louffen
	pre	Precurrere. vor louffen
	re	Recurrere weder vmb louffen
	sub	Succurrere mutat ßcatum. zu hilff komen.

Exemplum vbi prepositio mutat significatum

Dieta octaua.

	ad	Arrogare.hochwerdich syn
	ab	abrogare.ab tun
	con	Corrogare.i.simul congregare.samelen
	de	Derogare.afftrecken
Rogo com	E	Erogare vmb got geben
ponitur cum	in	Irrogare.zu fougen
	inter	Interrogare.vragen
	pro	Prorogare.verlengen
	sub	subrogare.vndersetzen
	vel	Surrogare off heymlich bydden

Ad zu ab aff am vmb vnd vmb con zu samen circū vmb vnd vmb. de oben ab pro nō capitur ob gegen diß mengerlay ex z e vyß inter zu pro in aliquo in pro ɔtra gegen per durch pre vor pro verre re wyder sub vnder off heymlich trans ouer

☞ Notandum est etiam ꝙ verba simplicia sepe mutant vocales suas in penultima syllaba in aliam vocalem in compositione.

Uerba prime coniugationis que mutant a in e. Tracto cōtrecto.patro impetro.sacro consecro.mando commendo.damno condemno

A in u. Calco conculco.salto insulto.causo accuso. Uerba secunde q̄ mutant a in i.habeo prohibeo.taceo conticeo. Uerba tertie q̄ mutant a in e. Gradior aggredior.pario comperio.carpo excerpo.fallo refello.spargo dispergo.scando ascendo. A in i.facio conficio.iacio proicio.rapio arripio.sapio dissipio.capio accipio.placeo displiceo.statuo constituo.maneo immineo.cado accido

Exceptis permaneo remaneo. frango confringo. lateo deliteo.ago exigo.fateor confiteor.cano concino.tango attingo.

¶De preteritis verborum prime coniugationis.

Quero tibi.q̄ verba sunt prime coniugatōis. Dico illa q̄ habēt a longā ante re in infinitiuo ꝟbi actiui z neutralis.vt amare volare. Aut a longam ante re vel ris in secunda persona verbi passiui.communis.z deponētalis.vt amor amarꝫ vel are.osculor aris vel are.luctor aris vl'are

Contra.dare pessundare venundare circūdare sunt prime. z nō habent a lōgam ante re in infinitiuo Dico ꝙ do cum suis compositis excipiꝫ

Quomodo probabis ꝙ est a breuis in dare. Dico ꝑ vulgarissimum versum. Qui dare vult alijs non debet dicere vultis.ibi a est breuis

As in preterito ui suscipit s remouendo
Aui preterita dat coniugatio prima.

Aui in ꝑterito ꝑfcō ꝑme ɔiugatiōis

Quero tibi.q̊t stꝫ regule de ꝑteritis verboꝝ ꝑme. Dico nisi vna. z est optima.s.oīa ꝟba mūdi ꝑme ɔiugatiōis actiua z neutralia ī o hn̄t aui in ꝑto. Sꝫ passiua cōia z deponētalia ꝑme hn̄t atus suꝫ vl'fui.vt patebit

	Amo amaui.amor amatus sum vel fui.
Exempla sunt infinita	Rogo rogaui.rogor rogatus sum vl'fui
	Laboro aui. luctor luctatus sum vel fui

Quero tibi.quot verba excipiunꝫ ab ista regula. Dico ꝙ quindecim q̊rum vndecim habent ui per duas syllabas. z alia quattuor aliter

Die martis.

Cubo ui itum raſten. Do dedi datum. Crepo ui itum zerbrechē. Sto ſteti ſtatum. Domo ui itum zemmē. Juuo iuui iutū Frico ui itū kretzen Lauo laui lotū. ne dicas lauaui manus meas. iuuaui fratrē. ſed laui et iuui. Mico ui ſchynen. Nexo ui xū knipfen. Plico ui itū valten. Plico cū noīe aui multiplicaui duplicaui. Plico cū prepoſitōe ui applicui repli cui qn̄q̧ reperiunt̄ habere aui. Sono ui itū donen. Seco ui ctū hauwen Sz ceco ꝑ c aui atū blyndē. Tono ui itū dondere. Veto ui itū verbietē

¶ De ſupinis prime.

Aui preterita habent atum ſupina.
Regula eſt pueris ꝛ aliȷ̄s difficillima
Regula que formam ſeruans as mutat in aui.
Recte preteritum formando ſupinat in atum

Quero tibi. quot ſunt regule de ſupinis prime. Dico due principales Prima eſt. ꝙ omnia verba que habent aui in preterito habent atum in ſupino. Et talia ſunt infinita.

Ut Volo aui atum
Ambulo aui atum

Et nota ꝙ ab iſto ſupino formatur ꝑticipium p̄teriti tp̄is in tus vel ſus. vt ab amatu venit amatus. ꝛ a rogatu venit rogatus. ꝛ hoc participium cū hoc ꝟbo ſum vel fui facit p̄teritum verbi paſſiui. Exemplū. vt ſi que/ratur. amor qūo format ſuū preteritū. Dico ꝙ ſuum p̄teritum formatur ex partipio preteriti tp̄is ꝛ hoc verbo ſum vel fui. vt amatus ſum vel fui. Et rogor habet rogatus ſum vel fui.

Quod dat ui dat itum

Secūda regula. oīa verba prime ꝯiugatiōis que hn̄t ui in p̄terito hn̄t itum in ſupino. vt cubo ui itū. vide ſupra Excipiunt̄ tria in co. quoꝝ duo hn̄t ctum vt frictū ſectū. vnū caret vt mico. ꝛ nexo habet nexū. Lauo ha/bet lotū vel lautū. Do datū Poto hꝫ potū Juuo iutū. Sto ſtatū Neco necui nectū dotten mit dē ſchwert. Neco necaui necatū dotten anders.

¶ Quero tibi. quot ſunt terminatōes verboꝝ prime ꝯiugatōis in ꝑma ꝑſona pn̄tis indicatiui. Dico ſunt circiter trigintaquattuor.

Beo cleo dio pio bo mo ſo creo teo lio rio co
no to meo cio mio tio do po uo neo deo nio
uio go queo xo ſeo gio vo lo ro zo

Beo ſeligmachen. Vadio wetten. Enucleo entrinnen. Jnuadio ze/pfand ſtellen. Meo gon. Jn̄ meatus. Appodio anlenen. Balneo baden. Dimidio halben. Laqueo ſtricken, Repudio verſmehē oder hynderſich triben. Jllaqueo ſtricken. Effigio byldmachen. Creo ſchepfen. Spolio beroubē. Recreo widermachen. Humilio demutigē. Nauſeo onwillen Amplio breyten. Satio ſatmachē. Cōcilio verſienen Recōcilio idē. Socio geſellen. Vicio leſteren. Subtilio ſubtilmachen. Conuicio ſchelten. Pallio decken. Precio lonen. Apprecio idem Premio lonē. Vindemio herbſten. Nuncio botſchafften. Abrenūcio abſagen. Somnio dreumen Radio ſchinen. Lanio ſcheren. Pio reinmachen. Expio idem cū ſimplici. Ebrio drunckenmachen. Angario wincken. Jniurio vel etiam iniuri

Dieta octaua.

or vervnrechten Excorio vßschindē. Vario verwandlē. Angustio zwingen. Deuio irren. Obuio begegen. Breuio kurtzen. Alleuio erlichten. Mutuo eyn ander lihen. Cōcedere idem. Extenuo vercleinen. Insinuo zu verkinden. Continuo veruolgen.

Cubo ruwen. et habet multa composita. Libo schmacken. Probo brieffen. Turbo zersteren. Acerbo bittermachen. Exacerbo idem

Vaco vnnutz syn oder nyergent myt sich bekumeren Placo versiehē Dico kerffen. z etiam sacrificare weyen. Judico vrteilen Indico wysen Vindico rechen. Intoxico vergeben. Decortico schellen Mastico kuen Exceco blinden. Voco ruffen. Loco verlihen. Conducere lihen. Defalco abschlagen Trico flechten.

Fedo fulmachen. Inheredo erben. Exheredo enterben. Lapido versteynen. Trepido rydren. Formido veuchten. Diffido entsegē. Diffidere nyt getruwen. Cōmodo baten. Accōmodo lehen. Sudo schwitzen. Laudo prysen. Fraudo betriegen. Discordo entwisen

Congrego samelen. Nego leucklen. Lego senden. Ligo byndē. Obligo verbynden. Nauigo schiffen. Mitigo miltigē. Fatigo miedmachē Litigo kiuelen. Subiugo vndertenigmachen. Rogo bitten. Et habet multa pulcra composita.

Volo wellen. Velo decken. Deuelo entdecken. Similo glichē. Dissimilo durch die finger sehen. Postulo heyschen. Baiulo dragē. Tumulo begraben. Maculo beschyssen. Tribulo quellen. Flo habet multa cōposita. Stillo drieffen. Sigillo seglen. Vacillo zwiuelen.

Adamo serliebhon. Clamo ruffen. Inclamo gegen ruffen. Diffamo enteren. Estimo schetzen. Existimo meynen. Firmo vestmachen. Inhumo graben. Exhumo vßgraben. Armo wappenen. Formo habet multa composita.

No nas nare schwimmen. Et habet multa cōposita. Dono geben. Cōdono mit geben. Inclino biegen. Semino seyeu. Nomino nennen. Termino enden. Ordino schicken. Signo zeichnen. Orno zyeren Omnia dicta habent multa composita

Sipo brocken oder inruren. Stipo vmbsteckē. Obstipo stoppen Palpo tasten. Increpo berasten. Occupo bekumeren. Culpo lesteren. Extirpo vßryten Aquo wasseren. Adaquo idem oder drencken. Obliquo crumen. Equo glichen. Propinquo nehen

Paro bereytē. Impero gebieten. Reparo widermachē. Fenero wesslen. Onero beladen. Exonero entladen. Aro exaro eren. Errare irren. Spero hoffen. Recupero verhelen. Separo scheiden Soporo schlumeren. Sed sopire quarte veken. vt infra. Genero geberen

Pondero wegen. Supero vberwinden. Verbero schlahen Lacero zerryssen. Desidero begerē. Cōsidero merchen. Tempero messigē Modero idem. Obtempero vndertenig syn. Libero verlossen. Libro wegē Delibero beratten. Propero nahen. Accelero idem. Vulnero wunden Sero z obsero schliessen

Resero entschliessen. Macero mager machen Spiro ethumen oder wegen. z habet multa composita. Oro ex. ad. bittē. Ploro schreyen Ex-

ploro vßschreyen. Juro schweren. Probro schelten. Sacro wihen. Mi nistro dyenen. Patro .i. facere. Multa dictorum habent plura cōposita.

Patriso patrē sequi. Matriso matrē sequi. Coriso danschē. Cuso nō est in vsu. Accuso beclagen. Excuso entschuldigē. Pulso luytē. Cōpenso gelichē. Recōpenso wydervmb lonē. Dispēso dispēsyrē. Incrasso fetma chen Nato schwimmē. Dilato breytē Dito rychmachen Vito myden Ossito gewen. Febricito das kalt hon. Dubito zwifelen Nobilito edel machen. Noto mercken. Muto verwandlen. Puto meynen Computo rechnen. Imputo zu messen an zehen. Saluto grussen. Tracto hantyren Specto beyten. Salto springen. Exulto frewen Resulto wyder vff sprī gen. Canto syngen. Apto geschicktmachen. Certo stryten kiffen. Porto dragen. ⁊ habet multa composita. Arresto fronen. Gusto smachen. Ca uo hichen. Grauo beschweren. Leuo vff heben. Priuo berouben. Sal uo behalten. Curuo krummen. Seruo behalten Laxo vff bynden. Re laxo idem. Vexo pynigen. Nexo knupffen. Euangelizo predigen. Pro phetizo wyssagen. Babtizo deuffen. Canonizo erheben.

Omnia ꝑdicta ⁊ multa alia simplicia ⁊ composita prime habent aui in ꝑterito ⁊ atum in supino. Que ideo posita sunt ne pueri credāt ꝙ om nia in io. bo. co. do. go. ⁊c̄ sint tertie. ⁊ omnia in eo sint secunde ⁊c̄.

Die mercurij. dieta nona.

¶ De preteritis ⁊ supinis verborū secunde ꝯiugatiōis

Vero tibi. q̄ ꝟba sunt scđe ꝯiugatōis. Dico illa q̄ hn̄t e ꝓducta3 an̄ re in infinitiuo ꝟbi actiui ⁊ neutralis. vt docere fulgere Vel q̄ hn̄t e productā an̄ re vel ris in secūda persona indicatiui verbi passiui cō munis ⁊ deponētalis. vt doceor doceris vel ere. fateor eris vel ere.

Quot sunt terminationes verboꝝ secunde persone in prima ꝑsona ꝑ sentis indicatiui. Dico est vna gn̄alis scʒ eo. sed in spēali stʒ quatuordeci.

De deo

Beo ceo deo geo ieo leo meo
neo peo queo reo seo teo veo

Littera longa vel r ante deo si facit.
Si breuis est e vel i producitur atqꝫ facit di.

¶ Contra. Alexāder ꝓcedit ex ignotis. quia ꝑsupponit noticiā quātita tis syllabarum q̄ est ignota. Etiā pauca ꝟba ꝯtinent. ergo ꝓ pueris illa melius exꝑmunt. Ardeo si sum brennē. Rideo si sum lachen. Suadeo si sum ratten. Strideo dye zend klaffen. Video di sum sytzē Habēt mul ta ꝯposita q̄ lector declarabit. Quattuor geminant ꝑteritū. mordeo mo mordi byssen morsum in supino. Pendeo pepēdi hangen. Spōdeo spo spondi geloben. Tondeo totondi sum scheren. sed sua composita nō ge minant preteritum. vt remordeo remordi.

Regula de compositis

Si componantur geminantia non geminantur

Vt respondeo respondi. ⁊ nō respopondi. Item expello expuli ⁊ non expepuli. Excipiuntur composita a do sto posco disco precurro repugno que geminant sua preterita.

Dieta nona

Hec preter per ui deo preterit. excipe prandi
Pransus sum iunge neutropassiua secunde.

Omnia alia in deo habent ui per diuisas syllabas
Studeo ui itum studyeren
Pudeo ui itum schamen
Tedeo ui. verdriessen
Candeo ui. glitzen oder blincken
Splendeo ui. schinen
Sordeo ui. stincken
Madeo ui. naß machen
Frendeo ui. grymmen
Frondeo ui. spreyten
Audeo ausus sum gedurtig syn
et ausim defectiuum.
Gaudeo gauisus sum
gauisum frauwen.
Soleo solitus sum pflegen
Prandeo pransus sum
vel prandi. zu myttag essen

Si facit l vel r ante geo — De geo.

Fulgeo si sum. schynen
Mulgeo si sum. melcken
Indulgeo si tum. vergeben
Algeo si sum. gefryeren.
Urgeo si sum. tzwingen
Turgeo si sum. geschwellen
Tergeo si sum. drucken
Augeo xi ctum. vermeren.
Lugeo xi ctum. weynen klagen
Frigeo xi vel ui frieren

In ui geo cetera format.

Egeo ui. bedurffen. Indigeo idem. Pigeo ui laß syn vel trag syn. Rigeo ui dorren oder streng syn. Uigeo ui grunen
Cieo ciui citum reffen. Quieo eui etum rasten. — De ieo.

Addita muta leo facit eui. — De leo

Tria sunt habẽtia mutam ante leo. scz cleo. fleo. pleo
Cleo cleui cletum nõ est in vsu. Fleo eui etũ schryen. Defleo cõfleo idem schryen. Pleo eui etũ nõ est in vsu fullen. Cõpleo eui etũ Impleo. repleo idem. Deleo eui etũ abweschen. Oleo eui etũ stinckẽ. etiã hꝫ olui itum.
¶ Nota composita ab oleo etiam habent duplex preteritum ⁊ supinum Adoleo eui vel ui adultum. wassen oder brennen opferen. Redoleo eui etum vel ui itum wolsmacken. Inoleo eui etum. ui itum gewon syn. Aboleo eui etum. ui itum. vngewon syn

Cetera verba leo per ui facit absqꝫ supino
Sed doleo dat itum. soleo valeoqꝫ supinum

Caleo ui. warm werden Palleo ui. bleychwerdẽ. Calleo ui wyß syn Squaleo ui beknisel syn. Sileo ui schwigen. Cilleo ui. i. mouere rieren Polleo ui schynen. Uileo ui schnoed syn. Molleo weichwerden. Doleo ui itum. trurig syn off smertzen lyden. Ualeo ui itum wolmugen starck syn. Soleo solitus sum in preterito ⁊ solitum in supino gewon gе ubt syn. Et habet composita assoleo dissoleo persoleo.

Si queo sumqꝫ facit. tamen in tum plurima reddit — De queo

Torqueo torsi torsum vel tortũ pynigẽ. Distorq̃o orsi orsum vel ortũ ymbdreyen scheeffsetzen. Extorq̃o orsi orsum vel ortũ schatzen oder pre

chen. Liqueo liquiui p duas syllabas. Deliq̄o ui caret supino schmeltzē

De ueo — **Dat ueo ui per tum**

Moueo ui tum bewegen. Faueo faui fautum gunnen
Voueo voui tum. geloben. Caueo caui cautum. hietten
Foueo ui tum. neren. Sueo sueui suetum. gewoyn syn
Nota sueo ⁊ sua composita habent duplex preteritum. vt sueo sueui vel suetus sum. Consueo consueui consuetus sum

Multa verba in ueo carent supinis vt sequitur.
Aueo aui begeren. Graueo ui beschweren. Salueo ui grussen. Calueo ui kall syn. Paueo ui bleich werden. Pingueo ui feißt werden. Flaueo ui val syn. Langueo ui siech syn.

¶ Nota langueo ⁊ pingueo nō habēt langui pingui p duas syllabas. sed languui pinguui p tres. vñ Ouidius Imposito fratri moribunda relanguuit ore. Nec habēt ui p duas syllabas. sed ui p vnam syllabam

Ferueo ui dat siue bui. conniueo ui xi

Ferueo ferui vel bui brennen. Conniueo ui vel connixi wyncken

¶ De beo ceo meo neo
¶ De peo reo seo teo

Regula generalis — **In ui diuisas cetera format.**

Ista regula continet sub se valde multa verba. Habeo ui itū. ⁊ sua cōposita exhibeo phibeo. Debeo ui itū schuldig syn. est cōpositū de habeo Prebeo ui itū geben. est cpositum de habeo. Libeo ui itū lieben. Collibeo ui itū idem. Tabeo ui itū rotzen oder eyteren. Pubeo ui scham har gewinnen. Rubeo ui rot werden. Albeo ui wiß werden

Excipiuntur iubeo iussi iussum gebieten. Fideiubeo burg werden Inde fideiussor eyn burg. Sorbeo sorpsi vel sorbui sorptum supen

Placeo ui itū gefallen. Noceo ui itum schaden Taceo ui itū schwigē Liceo ui itū zymmen oder gezemen. Jaceo ui itum ligen. Arceo ui ctuz zwingen. Doceo ui doctū leren. Misceo ui xtum mischen.
Excipiuntur luceo xi. caret supino. id est splendere. Polluceo xi globen geben. etiam capitur pro lucere. Mulceo si sum satmachen.

Timeo ui forchten. Squameo ui schieppen. Tumeo ui geschwellen Fameo ui hungeren. Humeo ui naß werden. Spumeo ui schumen

Teneo ui tentum haben. Caneo ui grau werden. Moneo ui itū manen. Iuueneo yunck werden. Inde seneo ui alt werden Senesco incipere canere. Tepeo ui lau werden. Torpeo ui trag syn Stupeo ui erschrecken. Lepeo ui hofelich syn. Careo ui caritum vel cassum enberen. Pareo ui itum vndertenig syn. i. obedire. Floreo ui grunen. Torreo ui tostum dorren. Clareo ui schynen Censeo ui censum vrteilen. pro eodem Censo tertie. Censio quarte. Succenseo ui ensum gram oder zornig syn Griseo ui griß werdē. vt lupi grisescūt nō canescūt

Lateo ui verbergen. Peniteo ui ruwen.
Pateo ui assum offenbaren. Feteo ui stincken. Niteo ui schynen
Muteo ui verstummen.

Dieta nona

☞ Nota multa verba neutralia scđe coniugatōis carent supinis. ꝟsus

Pauca supinantur neutralia verba secunde.

Ut vileo seneo floreo carent. Sed doleo. noceo. placeo. pareo. liceo. oleo. taceo habent itum. sed careo habet cassum vel caritum. torreo tostum. pateo passum.

¶ De preteritis ⁊ supinis verborum tertie coniugationis.

Quero tibi. que verba sunt tertie cōiugatōis. Dico que habent e breuem ante re in infinitiuo in verbis actiuis ⁊ neutralibus. vel que habēt e breuem ante re in secunda ꝑsona indicatiui in passiuis ꝯmunibus ⁊ deponētalibus. vt legere scribere currere ⁊c̄. Item legor legeris vel legere. sequor sequeris vel sequere.

Quero tibi. quot sunt terminationes verborum tertie ꝯiugatōis in ꝓma ꝑsona indicatiui. Dico vna ⁊ viginti.

Cio pio vo do lo po so dio rio bo go
mo quo to gio tio co ho no ro xo

¶ Si queras. valde multa sunt verba prime ꝯiugatōis que habent easdem terminationes vt patet supra. iam dubitatur que verba in io bo co do ⁊c̄. sint prime. ⁊ que tertie. Dico ꝙ pueri diligenter debēt notare verba tertie hic postea ponēda. qm̄ ponētur fere omnia simplicia: sub q̇bus facile intelliguntur cōposita. Et omnia alia eiusdem terminationis hic non posita sunt prime aut quarte saltem in io.

A breuis ante cio cum compositis facit eci. De cio

Contra. iste textus ⁊ omnis similis vbi loquitur de littera longa vel breui nō est bene positus. quod probo. quia ꝓcedit ex ignotis. quoniam presupponit noticiam quantitatis syllabarum que est ignota. etiam sub isto textu non comprehenduntur nisi duo verba simplicia. ergo melius ⁊ pueris multo clarius erit illa ponere. ideo raro ponentur textus nisi multa verba sub illis intelligantur.

¶ Exempla de cio.

Facio feci factum machen. composita mutant a in i breuem. Afficio affeci ectum. conficio. deficio.

Iacio ieci iactum werffen Composita mutant a in i. vt adijcio adieci adiectum. abijcio. proijcio.

Si presens tenet a tenet hic et vbiq; supina. Regula bona in omni coniugatōe

Et est. omne verbum quod habet a in presenti indicatiui etiam tenet a in supino. quod est verum in omni coniugatōe.

De	Prima	clamo	clamatum	placo	placatum
	Secūda	maneo	mansum	taceo	tacitum.
	Tertia	facio	factum	capio	captum
	Quarta	salio	saltum	haurio	haustum

A si composita mutant in i dant e supina.

Regula bona. quādo ꝯposita mutant a in i. tunc habēt supina ꝑ e. vt cōficio confeci confectum. ⁊ nō confactum.

Sed debes demere do go.

Hic excipit Alexāder ꝯposita in do ⁊ go que seruāt a in supino ⁊ nō e Exemplū de do. vt a cado occido occasum nō occesum. Exemplū de go vt ab ago subigo subactū nō subectū. Contra. etiā fallit in cōpositis a sapio statuo salio placeo. ⁊ nō excipiunt. ergo est diminutus. De sapio desipio desipitū ⁊ nō desepitū. De statuo ꝯstitui ꝯstitutū ⁊ nō cōstitetū.

Cio cetera format in xi.

Specio spexi spectū sehen non est in vsu. sed eius ꝯposita. Aspicio exi ectum. ꝯspicio despicio. Licio lexi lectū ziehen. nō est in vsu sed eius ꝯpo sita. Allicio exi ectū. Illiceo. pelliceo Eliceo elicui elicitū excipit vß ziehē

De dio ⁊ gio — Dat di sumqꝫ dio. gio gi dat itumqꝫ supino.

Fodio di ssum graben. Effodio. perfodio. confodio. Fugio gi itum. fliehen. Aufugio refugio confugio. Non sunt plura verba simplicia. Reliqua in dio ⁊ gio sunt prime aut quarte

De pio — Dat pio semper ui. sine cepi siue cupiui

Sapio sapui sapitū smachen. Desipio. resipio. Rapio rapui raptum rouben. Sua composita mutant a in i. ⁊ habent e in supino. vt corripio corripui correptū. Arripio arripui arreptū. Capio cepi captum nemen. et nō ceptū ꝑ regulam Si pn̄s tenet a ⁊c̄. sua cōposita mutant a in i. ⁊ habēt ceptū. vt accipio accepi acceptū per regulam A si composita. Ita recipio recepi receptum. cupio iui itum begeren. concipio idem

¶ De rio ⁊ tio.

Pario peperi paritū vel partū geberen sicut mulier. sua cōposita sunt quarte. cōperio experio. Quatio quassi quassum schytten schwinē Cutio cussi cussum non est in vsu. sed eius cōposita schlahen. Concutio cōcussi concussum. Percutio schlahen. Discutio discussi discussum scelen oder erfaren. Non sunt plura in rio ⁊ tio tertie. alia sunt prime vel quarte.

De uo ꝑ duas syllabas — Semper uo dat ui. debet struo cum fluo demi

Tribuo ui utum geben. Attribuo. cōtribuo. retribuo Minuo ui utū mynderen. cōminuo. diminuo. Statuo ui utum setzen. cōstituo. instituo prostituo. substituo. Arguo ui utum straffen. Metuo ui forchten. Exuo vß thun. Induo an thun. Acuo scherpfen. Congruo bequem syn. Conspuo spyen. Diluo abweschen vel dylgen. A nuo verbo inusitato veniunt annuo innuo renuo abnuo.

Nota ruo habet rui ruitum vel rutum fallen. Ita et composita eruo erui itum vel utum verleussen. Obruo. irruo.

Excipiuntur a dicta regula struo. fluo. stinguo. Struo struxi ctū zymmeren. Astruo. extruo. construo. destruo.

Fluo fluxi fluctum fliessen. Affluo. influo. effluo. profluo.

Stinguo xi ctū nō est in vsu. Extinguo vßthun. distinguo vnderscheydē.

De bo — ¶ Quero tibi. quot ꝟba in bo faciunt p̄terita ⁊ supina. Dico duo. s. scribo ⁊ nubo cum ꝯpositis faciunt psi ⁊ ptum. Tria in bi ⁊ itum. Et ꝯposita a cubo ui itum. Scribo scripsi ptū schrybē. Asscribo conscribo ꝓscribo. Nubo nupsi ptū zu der ee griffen. ⁊ ꝑtinet ad feminam regēs datiuū.

Dieta decima.

versus. Uir sponsam ducit. sed viro femina nubit. Lambo bi itū leckē. Bibo bi itum drincken. Ebibo bi itū vß drincken. Scabo bi tum clubē Cubo mutatur in cumbo. sed m deponitur in preterito ꝛ supino. Accumbo ui itum vmbsitzen. Recūbo ui itum zu tisch sitzen. Discumbo ui itū idem. Concūbo, concubui concubitū byschlaffen. Inde concubitus

Si co preueniat vocalis longa facit xi. De co.

Nisi duo verba continentur hic que sunt hee

Dico dixi dictū sagen — Addico edico perdico

Duco duxi ductū leyten — Adduco conduco produco

Sed si preueniat n vel s immediate

N vel s abijcitur: hec ci: sed ꝛ illa facit ui

Uinco vici victum vberwinden. conuinco. Nosco noui notum erkennen. Prenosco. Cresco creui cretum wassen. Accresco. Pasco paui pastū weyden. Depasco vel cor

Item agnosco agnoui. Ignosco oui. Cognosco oui. sed hn̄t otū vel itū in supino. Et glisco caret p̄teritis ꝛ supinis. Sz excipiuntur verba q̄ sequuntur. Disco didici discitū lernen. Perdisco perdidici. Posco poposci poscitū heyschen. Reposco repoposci. Et nota ꝙ ꝯposita illoꝝ duoꝝ geminant p̄terita ꝯtra regulā Si cōponantur geminātia ꝛc. Cōpesco cōpescui cōpescitū bezwingē. Conquinisco cōquexi. caret supino wincken. Parco pepci vel persi sum. spharen. Ico ici ictum schlahen

¶ Nota ꝙ verba inchoatiue forme carēt preteritis ꝛ supinis. vt sꝫ amasco docesco feruesco calesco.

Die Jouis. dieta decima.

In si do vertit si per se longa preibit. De do

Hic Alexander more suo procedit ex ignotis. Et posset queri. quot verba continentur hic. Dico septem que sequuntur

Rado rasi rasum scheren. abrado. prerado. Uado vasi vasum gaen: Euado. inuado. Ledo lesi lesum quetzē. Allido. collido. Rodo rosi rosum nagen. Abrodo corrodo. Ludo lusi lusum spelen. Alludo illudo. Trudo trusi trusum stossen. Extrudo intrudo. Plodo osi osum. hand zu samen schlahē. Explodo. Fido fisus sum betruwen. Cōfido diffido Sido caret p̄terito ꝛ supino vlygen schinen vel sculpere. Cudo cussi cussum smeden. Excudo incudo. Rudo rudi caret supino clamare sicut asinus ranckē. Claudo clausi clausum schliessen. Cōcludo excludo Plaudo plausi ausum verblyden. manus cōcutere ex leticia. die hend zu samē slahen. Diuido diuisi diuisum deylen. Cōdiuido. i. simul partiri

Ante do si veniat i vel u simul n mediante

In di preteriunt. sed in his n demitur ante

Scindo scidi scissum snyden. Abscindo rescindo. Findo fidi fissum spalden. Perfindo refindo. Fundo fudi fusum giessen. Effundo infundo, Tundo tutudi tusum slahen zerknischen. Obtundo ꝯtundo

¶ Uerba in do geminantia preterita.

Tundo tutudi tusum. Sed tondeo scđe totondi tonsum. Tendo teten
di tensum spannē. Extēdo intēdo. Sed quedā hn̄t tum. vt intēsus vel
intētus. Pendo pepēdi pensum hencken. Expendo suspēdo. Pendo
etiā hȝ pendi Et ꝯposita nō gemināt Pedo pepedi vel pedi caret supi
no. vysten. Cado cecidi casum vallen. Occido procido media breuis
Cedo cecidi cesum media lōga slahen doden Prēdo prēdidi prēsum
gryffen. Abscondo abscōdidi absconditū. vel abscondi absconsum.
Composita a do. Addo addidi itū. zu doen. Condo ꝯdidi zymmeren
Perdo ꝑdidi itū verlieren. Trado tradidi itū verradē Vn̄ Alexāder

De compositis a do

A do composita formabunt di geminata

¶ Nota sex verba in do geminant ꝑncipium ꝑteriti. Et duo cum mul-
tis compositis a do geminant finem preteriti. Et bene nota ꝙ cōpo-
sita geminantium nō geminant ꝑ regulam Si cōponantᷣ geminantia
Quero tibi. que est differētia inter composita a cado ⁊ cedo cecidi. ⁊ ce-
do cessi. ⁊ scindo. Dico ꝙ illa differentia est summe notanda.
Et quare hoc. Dico tibi qm̄ noticia illius dr̄ītie ad gloriā ⁊ honorē le-
gentibꝫ in eccl'ia lectiones multū ꝯfert. ⁊ illoꝝ ignorātia multos ꝯfun
dit Hoc sic ostēdo. nā cum legitᷣ. Charitas nūꝗ̄ excidit. ibi est media
breuis. eo ꝙ venit a cado. Cū legitᷣ. sapiētia excidit columnas septem.
ibi est media longa. qm̄ venit a cedo cecidi. Itē. vt nō occidat suꝑ ira-
cundiā vestrā. media breuis est. Itē herodes occidit iacobuȝ fratrem
iohānis: media longa est. Pro quo nota figuram sequentem.

	Accido	accidi
A cado cecidi mu	Incido	incidi
tant a in i breuem	Excido	excidi
	Occido	occidi. quod habet occasum

Ista ꝯposita habent ci breuē. ⁊ quasi idem significant cum cado addita
circūstantia ꝑpositionis. ⁊ carent supinis preter occido. vnde. A cado
composita semper caruere supinis. Occido sed dicas ⁊c̄.

	Concido	concidi	concisum
A cedo cecidi mu	Incido	incidi	incisum
tant e in i longam	Excido	excidi	excisum
	Occido	occidi	occisum

Ista composita videntur eadem cum compositis a cado. Sed differūt
ꝑmo in accentu. qm̄ habent ci longam. ⁊ a cado ci breuem. Secundo
non idem significant cum illis. Tertio differunt in supinis.

	Accedo	accessi	accessum
A cedo cessi non mutant e	Incedo	incessi	incessum
	Recedo	recessi	recessum

Ista cōposita idem significant cū simplici addita circūstantia ꝑpositōis
A scindo scissum. Abscindo abscidi abscissuȝ Rescindo rescidi rescissum
Ista cōposita in voce coincidūt cum ꝯpositis a cedo cecidi media lon
ga in ꝑteritis ⁊ in tꝑibus inde formatis. ⁊ etiā partim in significatiōe.
Sed dr̄īt in orthographia. qm̄ ista scribuntᷣ ꝑ sc. alia ꝑ c sine s. Secun
do differūt in supinis. ista hn̄t ssum ꝑ ss duplex. alia sum per s simplex.

Dieta decima.

Nil aliud mutans prebet per cetera di do. *Regula generalis*

Omnia alia verba in do de quibus non est dictum habent di ⁊ sum.
Scando scandi sum klymmen. Ascendo di sum. descẽdo Fendo fendi fensum. nõ est in vsu. Defendo. offendo. Mando di sum essen. Expurgat visum betonica mansa. Pando di sum offenbaren. Expando Accendo di sum an zynden. Incendo di sum verbirnnen. Sunt composita a candeo secunde coniugationis. Edo es est edi esum vel estũ id est comedere essen. Comedo edi esum vel estum idem essen. Semedo edi esum vel estum halb essen. Obedo edi esum vel estum. vmb vñ vmb nagen. Es pro comedis da mihi versum. Si tibi deficit es. miser es. ⁊ pinguia non es. id est comedis. Est pro comedit da versum. Qꝫ lupus est agnum nõ est mirabile magnum. Esse pro comedere da versum. Sanus vis esse noli de fructibus esse. id est comedere.

Si facit r go: nisi sint a rego nata. *De go.*

Mergo si sum synckẽ. Submergo emergo. Spergo si sum sprengẽ. Aspgo dispgo Tergo si sum druckẽ. Abstergo extergo Vergo si suz nahẽ

Sed in xi cetera sunt

Omnia alia cum compositis habent xi. Figo fixi fixum vesten. Tego texi tectum decken.
Fingo finxi fictũ dichtẽ. Stringo strinxi strictũ zwingen. Pingo xi ctũ malẽ. Mingo xi ctũ seychen. Predicta q̄ttuoꝛ depõnũt n lrãm in supio

Ungo vnxi vnctum salben	Ango anxi anctum quellen
Plango planxi ctum schreyen	Stingo stinxi stinctũ nõ est in vsu.
Lingo linxi ctum. lecken	Clango clanxi ctum clingen
Iungo xi ctum zu fugen	Cingo xi ctum gurden.

Tingo xi ctum verwen Ringo xi ctum. reysen. Predicta decẽ retinent n Sugo xi ctum sugẽ. Fligo xi ctũ nõ est in vsu. sed ꝯposita ꝯfligo infligo

	Corrigo correxi ctum straffen.
Rego rexi re/	Porrigo porrexi ctum. i. dare geuen
ctum regyeren	Pergo perrexi ctum gaen oder reysen.
	Surgo surrexi ctum vp staen

Ita alia composita. vt erigo arrigo resurgo.
Excipiuntur a regula Sed in xi. verba que sequuntur.

	Colligo collegi collectum. samelen
Lego legi le	Deligo delegi delectum vꝫ kyesen
ctum lesen	Eligo elegi electum idem
	Perlego plegi plectũ ⁊c. habent sicut lego.

Excipiuntur tria composita a lego. Intelligo xi ctum verstaen. Diligo xi ctum lieb haben. Negligo xi ctum versumen
Tango tetigi tactum. tasten. Composita non geminant. Attingo attigi attactum. Contingo contigi contactum. Frango fregi fractũ brechen. Confringo infringo. Ago egi actum wyrcken. Abigo. ambigo. redigo. cogo. exigo. trãsigo. quoꝛum significationes breuitatis gratia obmittuntur. habent egi actum ⁊c.
Dego degi caret supino. in armoet leuen.

☞ Nota ꝯposita istoꝝ triū. tango. frango. ⁊ ago mutant a in i. nō tamē habent supina ꝑ e. sed ꝑ a. ꝑ exceptōem factam ibi Sed debes demere do go. Pungo ꝑ stimulare stupfen habet pupugi. Pungo ꝑ numerare zellen. punxi punctū. Pango ꝑ pactū facere pepegi. geding machen. Pango ꝑ cantare syngen habet panxi. Pango ꝑ coniūgere habꝫ pegi. zu samen vougen oder heften.

De ho Ho xi ctumqꝫ facit.

Traho traxi tractum zyhē. Attraho detraho. Uebo vexi vectum voeren. Aduebo inuebo.

De lo Dat ui lo: ni geminetur l.

Uolo ui willen. Colo ui cultum eren. Nolo ui. nyt willen Consulo ui ultum raden. Malo ui mewillen. Alo ui altum vł alitū. coalui ⁊c. fuden. Molo ui multū malen. Nota molo habet multū vel molitum Inde demolitus ⁊ nō demultus. in stuckē zerbrechen. ⁊ dicit demolitus media longa a demolior deponētali geknyst.

☞ Nota composita a colo retinent o. ꝑter occuli. id est abscondere

¶ Nota volo ⁊ nolo reperiuntur habere supina per itum. vt volitū nolitum. quod probatur. quia ab eis veniunt volitio nolitio

Uello velli aut vulsi. vß rupfen. Euello idem. Psallo psalli caret supino syngen. Inde psalmus. Sallo salli salsum saltzē. Inde salsare idē Salo sali salsum idem Sallio salliui sallitū ꝑ duplex ll quarte ꝯiugatōis idem. Salio saliui saltū per l simplex quarte springen. Inde salto

Pello pepuli pulsum triben. Expello impello.

Fallo fefelli falsum betryegen. Inde falsus deceptus.

Cello ceculi celsum. aut cellui culsum. Et hoc ꝑteritū est magis in vsu in suis cōpositis. vt excello excellui. Jn̄ excelsus. Precello ꝑcellui. Antecello antecellui. omnia idem vbertreffen. Percello schlahen. Inde ꝑculsus. Et sic patet ꝙ vtrunqꝫ supinum est in vsu.

De mo Mo dat ui dat itum.

Uomo ui itum kotzen. Tremo ui itum zytteren. Gemo ui itū suchten Fremo ui itum grymmen.

Excipiunt sex verba cū suis cōpositis. Premo pressi pressum drucken. Cōprimo depmo expmo. Emo emi emptum kauffen. Redimo verlossen. Sumo sumpsi sumptū nemen. Assumo consumo resumo Promo prompsi promptū syngen. Depromo idē. Como compsi comptū zyeren. Inde comptus ornatus. Demo dēpsi demptū vß nemen.

De no. Pono posui itū setzē. Appono ꝯpono expono. Gigno genui itū kynder gewinnen. Inde genitus. Sterno straui stratū strouwen Consterno. Sperno spreui spretum versmaden. Asperno consperno. Sino siui situm gehengen. Desino iui vel ij. Lino liui litum. vel habet lini aut leui kleuen off saluen. Jn̄ releui. vnde Therentius. Omnia dolia mea releui. ontstopt. Temno tempsi temptū. Contemno psi ptū versmaden Cano cecini cantuꝫ syngen. Sed eius composita habent ui centū Et mutāt a in i preter occano. Concino ui entum pariter canere. Precino voꝛ syngen. Succino ui entum. onder syngen. Accino zu syngen.

Dieta decima.

Occano occanui occantum gegen syngen. Unde Salustius. Jussu metelli cornicines occanuere. Cerno cretum.i. videre. Discerno discreui Cōcerno concreui cōcretum. Sed nota ꝙ cerno ſm vsum habet vidi ꝛ non creui.ad differentiam creui de cresco.

Po dat ui dat itum. — De po ꝛ quo

Strepo ui itum wietegen oder vnslumiger Cōstrepo. Crepo crepui itū zerbrechen. Etiā est idē cum crepare prime. Scopo ui itum keren Jn̄ scopa.id est scoba. Rumpo rupi ryssen. Abrumpo.corrumpo. Sculpo psi ptū vß grauen. Serpo psi ptū schlichen off krupen. Scalpo psi ptum kretzen. Clepo psi ptū stelen. Carpo psi ptū zeisen. Sarpo psi ptū egen Jn̄ sarpa eyn ege. Repo psi ptū krupen. Coquo coxi coctū kochen. Decoquo recoquo. Linquo liqui lictū verlassen. Delinquo reliquo.

¶ De ro.

Tero triui tritū zer ryben. Attero.contero.detero. Gero gessi gestū dragen. Aggero.cōgero.egero.digero. Uro vssi vstum brennē. Cōburo circūburo. Curro cucurri cursum lauffen Precurro precucurri p̄cursum Sed alia composita non geminant.discurro discurri. Quero quesiui q̄situm suchen. Acquiro exquiro perquiro. Uerro verri vel versi versum wenden oder keren sicut porci. Sero serui sertum pflantzē oder impfen. Sed quando habet seui satum ſcat seyen. Jsta differentia apud doctissimos non seruatur.vt patet alibi.

¶ Nota composita a sero quando mutant significatum simplicis

Habent ui ꝛ ertum:
Assero asserui ertum.vast segen
Dissero disserui dissertū.wißlich segen.
Desero deserui desertum.i.linquere lossen

So siui situmqꝫ facit.sed deme capesso — De so

Lacesso iui itum.id est ad iram prouocare. vel cum desiderio lacerare zerryssen. Accerso iui itum zu ruffen. Arcesso idem. Excipiuntur Capesso si sum.id est cū desiderio capere.mit begird nemen. Facesso si sum mit flyß etwas zu thun. Uiso si sum ire ad videndū vel cum desiderio videre. Pinso pinsui pistū backen. Censeo censui censitum

Ante to c veniens in xi to mutat ꝛ in xum. — De to

Flecto xi xum byegen. Uerro versi versum keren. Plecto xi xū flechten. Meto messui ssum meyen.vt in pratis. Pecto xi vel xui pexū. Mitto misi missum senden. Necto xi vel xui nexum. Peto iui itum heyschen Sterto ui caret supino schnorken oder rusen. Sisto pro statuere setzen. statui statutum. Sisto pro stare ston.steti ꝛ caret supino

¶ Nota ꝙ composita a sto.vt cōsto circūsto. ꝛ cōposita a sisto.vt cōsisto circūsisto habent eadem p̄terita in voce.vt constiti circūstiti. que tamen differunt in significatione.

¶ De vo per vnam syllabam ¶ De xo

Soluo solui solutū bezalen vnd entbynden. Absoluo.persoluo Uoluo volui utū keren. Aduoluo.euoluo. reuoluo. Caluo calui caret supino kael werdē. Uiuo vixi victū.lebē. Cōuiuo.reuiuo. Nexo nexui

xũ knupfen. Annexo. ꝯnexo. Texo texui xtũ weben, vt fit cũ filis Text
eyn weber. Faxo caret vtroqꝫ. ꝛ est idem qđ faciam futuri optatiui.
faxo faxis faxit. in plurali faxint. id est faciam as at. in plurali faciant ꝛc

Die veneris. dieta vndecima

¶ De p̃teritis verborum quarte coniugationis

¶ Quero tibi. que verba sīt quarte ꝯiugatōis. Dico illa que habēt i
gam añ re in infinitiuo in verbis actiuis ꝛ neutralibus. Vel que habe
i longā ante re in secũdā p̄sona indicatiui in passiuis cõmunibus ꝛ dep
nētalibus. vt audior audiris vel audire. largior largiris vel largire ꝛc.
¶ Quero tibi. quot sunt terminatiões verboꝝ quarte in p̄ma p̄sona p
sentis indicatiui. Dico due generales. que sunt in io ꝛ tria ꝛ eo. Sed
speciali sunt tredecim.

Et sunt bio cio dio gio lio mio nio
pio rio sio tio vio eo

De ncio — Dat cio xi quotiens n preuenit.

Uincio vinxi vinctum bynden Vinco quem supero. sed vincio que
ligo vinclis. Sancio sanxi vel iui ctum vel itum. i. statuere firmare.

De cio. — Hac sine dat si.

Alia verba quarte in cio nõ precedēte n habent si. Fartio si fartũ fu
len als wurstmachen. Refertio. Sartio si sartũ. neyen. Resartio lapp
oder bletzen. versus. Dũ sartor sartit fartor farcimina fartit.

Fulcio si fultum vndersetzen oder befestigen. Singultio si ultum.
suftzen oder geben. Raucio si rausum heyß werden. Inde raucus a u
heyß. Rancio si ransum. gerist werden. Scio iui scitum wissen. Presc
rescio. nescio

Regula generalis. — Cetera preteriti vocem fecere per iui.
Iui preteritum semper transfertur in itum.

Omnia alia verba quarte ꝯiugationis habent iui in preterito ꝛ itu
in supino. Et comprehenduntur hic valde multa verba que sequuntur
Cambire wesselen. Delinire glimpflich machen. Ambire vmbge
Unire vereynigen. Etiã est cupere begeren. Adunire zu samen mach
Supbire hoffertig syn. Punire pynigen. Amicire cleyden Munire ve
machē. Inde ꝯmunire. premunire. Cio cis cire ruffen oder laden. Tin
re dulciter sonare. Scire wissen. Sopire endtmachen. Nescio ignora
idē. Consopire simul dormire. Exsopire vß dem schlaff wecken. Audi
horen. Exaudire serhoren. Inde obaudio subaudio. Sepire zunen.
seps. Obedire gehorsam syn. Custodire. Circũsepire vmb eyn zun zun
Odire hassen. Esurire hungeren. Custodire bewaren. Prurire iucke
Condire wurtzen. Erudire. i. docere leren. Lecturio. Auditurio. Fa
dire verdriessen. Nutrire neren. Enutrio. cõnutrio idem. Impedire hy
deren. Expedire furderen. Prepedire bekumeren. Tussire husten. Con
tussire. id ē simul tussire. Lutissire kindhusten. Presagire wyssagē. M
gire luwen sicut vacca. Censio idem cum censeo. Rugire grymmen si

cit leo. Vestire cleyden. Vagire scuryen. Gestire begeren Polire zieren Balbutire stamelen. Mollire weychen. Glutire verschlinden. Deglu- tire idem. Sallire saltzen. Bulire syeden. Rebulire wider syeden. Siti- re dursten. Irretire in den stryck bryngen. Dormire schlaffen. Condor- mire simul dormire. Obdormire capit pro mori. Seruire dyenē. Deser- uire verdienē. Seuire wutig syn. Emire id est ornare zyeren. Veneo ve- niui venu[ij] vel caret. i. vendi verkofft werden. Redimio zieren. Finire enden. Queo mugen. Nequeo nyt mugen Insanire rasen. Ignire fuerē. Insignire ordenen vel zieren. Linire salben.

Omnia dicta verba quarte habent iui in preterito ⁊ itum in supino. p̄ter veneo. Et credo ꝙ pauca plura reperiuntur. ideo que hic non ponū- tur in bio cio dio ⁊c̄. vide in tertia. si ibi non sint quere in p̄ma

¶ Quero tibi. quotuplicia verba excipiuntur a regula Cetera preteriti. Dico Alexāder excipit sex simplicia. vt haurio. sepio. sentio. cambio. ve- nio. salio. Et composita a pario vt sequitur.

Haurio sepio sentio si. ui cambio vel psi.

Haurio hausi haustum schepfen Inde haustus eyn drunck vel schep- fung. Sepio sepiui vel sepsi septum zunen. Inde seps eyn zun Cambio biui vel campsi itum vel sum wesselē. Sentio sensi sensum be- finden. Assentio. consentio id est sensu ꝑcipere

Dat venio veni. sic que componis ab illo.

Hic ponit alia duo que excipiunt a regula Cetera preteriti

	Aduenio adueni entum zu komen
Venio veni ventum	Circumuenio circūueni entum bedriegen
	Conuenio eni entum vberkommen

Salio saliui salij saltum springen. Habet tria preterita. Assilio assil- ui vel lui vel lij assultum. ita resilio exilio.

A pario dant nata rui.

Ut	Aperio aperui apertum vffthun
	Operio operui opertum decken
Excipiuntur	Comperio comperi compertum finden
	Reperio repperi repertum idem

¶ Quero tibi. quot verba excipiuntur a regula Iui preteritū Dico ista quinqꝫ. sepelio. amicio. veneo. eo. ⁊ queo cum suis compositis

Sepelio iui sepultum begraben. Inde sepulcrum eyn grab. Amicio iui amictum cleydē. Iñ amictus eyn cleyd. Veneo iui vel ij venum wer- den verkofft. Et est verbum neutrūpassiuum de quo postea dicetur. Itē scriptura. Quinqꝫ passeres asse veneunt. id est venduntur.

¶ Quomodo differunt venio per i. ⁊ veneo p e. Dico differunt in quā- titate. in significatione. in genere. in p̄teritis ⁊ supinis.

Est venio neutrum. passiuum veneo dictum. Queo quiui quitū lon- gum mugen. Sꝫ nequeo nequitum breue. Eo is ire iui itum. sua compo- sita etiam habēt itum nō longum sed breue. vt adeo aditum. redeo redi- tum. transeo transitum. Ambio iui itum longum habet vmb gon. Su- perbio iui itum longum hochfertig syn.

Die veneris

¶De preteritis ⁊ supinis verborū passiuorum

¶Quero tibi. quomodo verba passiua formant sua supina. Dico eo[dē]
modo sicut actiua. Nam actiua verba .vt amo audio video lego mitt[o]
et passiua verba vt amor audior videor legor mittor habent eadem su[pi]-
na in voce. licet differant in significatiōe. Ergo sicut video habet visu[m]
ita videor habet visum in supino.

¶Quero tibi quomodo passiua faciunt sua preterita. videtur ꝙ Ala[n]-
der hoc nō docet. Dico ꝙ passiua verba nō habent ꝓprium preteritu[m]
sicut actiua ⁊ neutralia. sed habent sua preterita circūloquuta ex parti-
pio preteriti temporis ⁊ verbo substantiuo sum vel fui. Unde si vis ha-
bere p̄teritum de verbo passiuo domor werden gezampt. vide quō sum
actiuū domo habet in supino. ⁊ hoc est domitum domitu. adde s ⁊ ha-
bes domitus ꝑticipium p̄teriti temporis: Et tūc accipe sum ⁊ fui. vt do-
mitus sum vel fui. ⁊ nō domatus sum vel fui. est preteriti passiui. Sic [p̄]-
teritū de videor etiam formatur ab vltimo supino. vt visum visu. addēdo s
vt visus. tunc accipe sum vel fui: habes visus sum vel fui in p̄terito per[fe]-
cto. Item visus eram vel fuerā in p̄terito plusꝗ̄perfecto Itē visus essem
vel fuissem in p̄terito optatiui. Item sim vel fuerim in p̄terito ꝑfecto [cō]-
iunctiui ⁊c̄. vide formam illam coniugandi in donato.

¶De verbis deponentalibus

Uerbū de-
ponētale est

¶Quero tibi. quid est verbum deponentale. Dico quod terminatur [i]n
r. ⁊ nō potest dimittere r. si dimittat r iam non est latinum. vt loquor [se]-
quor. non enī dicitur loquo sequo.

¶Quero tibi. quomodo deponētalia formant sua preterita Dico ꝙ nō
habent propria preterita sed circūloquuta ex participio preteriti tēporis
et hoc verbo sum vel fui. Et quia hoc participium formatur ab vltimo
supino vt dictum est: necesse est scire supina deponētalium de quibus [di]-
ctum est. eo ꝙ deponentalia nō habent eadem supina cū actiuis vel ne[u]-
tralibus in o sicut habent passiua.

¶Quero tibi. quomodo deponentalia habent in supino. Dico ꝙ Alex-
ander respondet ad hoc per hec metra.

Si reperire cupis ex deponente supina.
Actiui finge vocem formaqꝫ per illam.

Dicit ꝙ de quolibet deponentali oportet fingere vocem actiui verb[i].
et sicut illa vox actiua format supinum. ita ⁊ deponētale. Sed ista fictu[ra]
nimis obscura est pro pueris. ideo aliter dicendum est

¶De preteritis et supinis verborum deponentalium prime coniugationis

Deponens prime dabit atum nil trahis inde.

Dicit ꝙ omnia verba deponentalia prime cōiugationis habent atu[m]
in supino. ⁊ per consequens habent atus sum vel fui in preterito. ⁊ null[a]
est exceptio. Et sunt circiter ducenta ⁊ triginta prime cōiugatiōis prete[r]
aliqua composita. Quoniam vero perutile sit pueris scire eorū regime[n]

et theutonicū. ideo notanda sunt ea que sequuntur.
¶ Quero tibi. quem casum regunt deponentalia post se. Ego distinguo Nam deponentalia sunt duplicia.

Deponentalium

Quedā possunt vulgarisari p werden. ⁊ oīa illa sunt vera actiua quo ad 𝔠stationem. vt patior ich lyde. potest dici in tertia psona. daß werd gelittē. Lucror daß spill werd gewonnē. ita furor polliceor ⁊c̄. Et oīa illa regunt accm̄ casum, pprium. ⁊ tres casus communes. scz dtm̄ accm̄ ⁊ abltm̄ temporis. ⁊ adhuc ablatiuum sine p̄positōe si sententia requirat. eodem modo sicut actiua in o. vt lego audio.

Quedā nō possunt vulgarisari p werden. ⁊ omnia illa sunt vera neutralia quo ad 𝔠stationē. ⁊ nō regūt casum pprium. sed bene tres casus cōes. scz datiuū accusatiuū vel ablatiuū tēporis. ⁊ alium ablatiuum sine ppositione. vt sunt gradior. luctor. rixor. non em̄ potest dici. ich werd gen. ich werd ringen

☞ Nota q̄ inter deponētalia actiua seu trāsitiua. q̄dam magis frequēter regūt accm̄ sine dtō. quedā etiā dtm̄ sine accō. Ideo illa ponent̄ hic distincte p ordinem cū suo vulgari ad maiorē pueroꝝ instructōem

¶ Deponētalia actiua sepius regentia accm̄.

Admirari. vel mutando d in m. ammirari verwonderen Adhortari zu rissen oder zwingen. Abhominari vnmenschlich geberen Affari. zu sprechen. Amplexari. vmb helsen. Amplectari. vmb griffen. Appreciari verdienen. Arbitrari. schetzen. Attestari. zugen. Aucupari. fogel fahen. Auguriari. est aliquis prenosticans futura ex garritu auium. Auspicari idem.

Calumniari schenden. Conctari. erfaren. Conari arbeyten. Comitari. nach volgen. Criminari. beschuldigen. Consolari. trosten. Contestari. bezugen. Conspicari. sehen. Conspectari. sien. Consectari. cōminari. dryegen Cōmemorari gedencken Concutari. beschirmen. Cooperari myt arbeyten. Contemplari. beschowen. Commentari. glosyeren. Castrametari. vß werffen. Contristari bedruben

Desolari. verderben. Diuinari. vorsagen. Depredari beroben. Diuaricari. verwarlossen. Dedignari vervnwirdigen. Dignari wirdich machen. Degradari. absetzen. Depopulari vervneynigen

Affari. vß sprechen. Epulari essen. Execrari. vermaledien. Emulari nach folgen. Eiulari weynen. Exemplari glich bylden. Exhortari vermanen.

Fantasiari. fantizieren. For fari sprechen. Fabricor machen. Fabulari mer sagen. Frustrari betriegen. Furari stelen

Hortari vermanen. Hominari gruwen Hospitari. herbergen.

Iaculari schiessen. Imaginari bedencken. Imitari noch folgen Interpretari vß leggen. Insectari. noch folgen. Iurgari beschelten. Inficiari. vergeben.

Lachrymari weynen. Limphari. vermusten. Lucrari gewinnen. La

mentari.klagen.

Machinari.i.in malo loborare. Modulari syngen Meditari gedencken. Mercari kauffen. Metari.i.castrametari. Memorari gedencken. Mirari verwonderen. Minari dreygen. Minitari.id est frequēter minari. Miserari erbarmen. Morari wonen.tūc est neutrale

Obtestari beschweren. Opinari wenen. Operari wercken. Obiurgari schelten. Osculari kussen. Deosculari idem

Preciari lonen. Precari bydden. Priuaricari vbertretten. Preuerti vor gon. Prenosticari wissagen. Premeditari verdencken.. Predari berauben. Pollicitari dis vil ich glauben. Populari berauben. Perscrutari erfaren. Protestari bezugen. Prestolari zu lassen. Prestolor expecto. prestolor querere dico. Perspicari durch sehen. Piscari vischen. Rimari vndersuechen. Recordari gedencken.

Sectari volgen. Scrutari erfaren. Sciscitari vndersuechen. Scitari laden. Solari troesten. Speculari.i.videre. Suspicari versmaden. Suplucrari vbergewinnen. Sermocinari predigen. Sophisticari.id est decipere betriegen. Testari eyn sel gerecht setzen. Testificari bezugen. Testamentum eyn testament Vaticinari.i.predicere futura. Venari yagen. Venerari.id est honorare. Xelari lieb haben oder hassen.

☞ Nota bene q omnia dicta deponentalia sunt vera actiua fm significationem vt dictum est supra.⁊ sic regunt accusatiuū sicut actiua Et pn̄t capi passiue ⁊ regere abltm̄ mediāte p̄positione a vel ab sicut passiua. vt canes venantur ⁊ furantur lepores. Et lepores venant ⁊ furant a canib⁹ Vide infra Largior experior ⁊c̄.

¶ Deponētalia prime que sepius regunt dtm̄

¶ Aduersari widervertig syn. Adulari schmeychelen. Assentari idem. verwilgen. Ancillari dienen. Aminiculari helffen. Auxiliari idem. Amicari frunt syn.

Contumeliari spyrgen. Conuersari zu samen keren. Controuersari teglich kiuen. Colletari myt freuwen. Conuiciari lichlich zu sprechen. vel est deridere. Contrariari gegen syn. Congratulari myt frouwen frolich syn. Causari dingē. Causidicari vs sprechen. Cōmoror mit wonen.

Dominari herschen.regit gtm̄ vel dtm̄. Famulari dienen. Fragari widerston. Gratulari frolich syn. Gratiari dancken. Gratari idem. Gratificari idem. Geniculari knubigen.

Interminari.al drien verbieten. Indignari vnwirdigē. Insidiari hassen. Inimicari vind syn. Iniuriari vnrecht doen. Letari frolich syn.

Opitulari helffen. Obuersari tuglich syn. Predominari fur herschen. Patrocinari helffen. Principari.id est dominari Propinquari nahen. Queritari dickwil suechen. Querulari clagen. Refragari wyderston. Suffragari helffen.

¶ Deponētalia prime neutralia vel absoluta.

¶ Adulterari ee brechen. Agonisari sterben. Altercari kriegen. Altricari idem. Argumentari arguwieren. Aruspicari wichelē. Ampullari zaubery. Ariolari idem. Attediari verdriessen

Dieta vndecima.

Bachari truncken werden. Bellari ſtriten Concionari. i. alloqui zu ſprechen. Cōfabulari zu ſamen ſchwetzen. Cauponari verkouffen. Ca/uillari verliegen. Crapulari vber eſſen. Cachinnari lut lachen. Criſſari id eſt ſonus in coitu. Cunctari wiſſen

Delectari luſt habē. Debachari. id eſt inebriari. Deianctari entnuchtē Euagari vß wandren. Exiliari in ellend ſyn. Fornicari vnkuyſch ſyn. Frumētari. vrucht bryngen. Grāmaticari. latyn ſprechē. Grecari griegs ſprechē. Graſſari. id eſt latrocinari. Gladiari. ſchyrmē. Geſticulari bleid ſyn. Gloriari herſchen. Haſtiludiari myt ſperen ſtechen.

Iocundari vrolich ſyn. Ianctari entbyſſen. Ianctaculari idem. Inflari. id eſt ſupbire. Latrocinari morden. Latinari. latyn ſprechen. Luctari. ryngen. Luxuriari vnkuyſch ſyn.

Mechari vnkuyſcheyt triben. Meretricari idem. Metrificari verß ma/chen. Machinari arbeyten in boſen. Nugari liegen. Nuncupari. id eſt nominari. Negociari kouffmanſchatzen. Nominari nennen Obſonari fynd ſyn. vnde. Obſonor iratus. obſonor nocte ſit eſus. Ociari ledich ſyn. Omelari. omelien machen.

Placitari gutigen. Perplectari verſchlagen ſyn. Periclitari in ſorgē ſyn Poetari poetlich reden. Preliari ſtritten. Peregrinari zu den hylgē gon Rixari, kyffen mit worden. Rethoricari ſchoen reden

Spaciari wandern. Sophiſticari betruglich ſprechē Scortari huruſch leben. idem qđ fornicari.

Ticionari eyn brant in das fuyr ſtechen. Trufari ſchalckeyt trybē. Tri/ſtari. bedruben. Contriſtari idem vel regit accm̄. Verſari verkerē. Ver/ſificari verß machen. Vagari. wilt gon. Verecundari ſchamen

¶ De preteritis ⁊ ſupinis verborum depo/nentalium ſecunde coniugationis.

Sed faciunt in itum curtam tibi pauca ſecunde

¶ Dicit. pauca deponētalia ſecunde habēt itum breuem in ſupino. ⁊ ꝑ conſequens habent itus ſum vel fui in preterito.

¶ Quero tibi. quot ſunt ꝟba deponentalia ſecunde que habēt itum cur/tam in ſupino.

Dico quattuor:
- Vereor veritus ſum vel fui. ſchamen
- Revereor eritus ſum vel fui. idem
- Polliceor, pollicitus ſum vel fui. geloben
- Mereor meritum in ſupino. verdienen. Sʒ ha/bet merui in preterito vt patebit.

¶ Quero. quot excipiunt deponentalia ſecūde que non habent itum.

Dico quinqꝫ:
- Medeor caret preterito ⁊ ſupino. artznyen.
- Tueor tutus ſum beſchirmen. intueor. contueor
- Miſereor miſertus ſum vel fui. erbarmen
- Reor ratus ſum vel fui meynen
- Fateor faſſus ſum lyen. Cōfiteor. diffiteor veriehē

¶ Quot ſunt deponentalia ſecunde Dico nouem cum ſuis compoſitis que iam dicta ſunt.

Die sabbati. dieta vltima

¶ De preteritis ⁊ supinis verboꝝ depo-nentalium tertie coniugationis

q Uero tibi. quot sūt deponētalia tertie coniugatōis. Dico. xxviij quoꝝ tria carēt pteritis ⁊ supinis. ⁊ sex formāt sua supina regulariť ꝫm vocē actiui fictā. Et alia scz. xix. formāt supina irregulariť Liquor caret pterito et supino schillen. Uescor caret vtroqꝫ gebruken. Reminiscor etiā caret vtroqꝫ. gedencken. Fungor functus sum regulariter sicut iūgo. gebruken. Cōplector complexus sum regulariter sicut necto. vmb griffen. Nascor natus sum regulariter sicut nosco. werden geboren. Nitor nisus sum arbeyten. regulariter qm̄ ꝯtra nullā regulā. Enitor nixus sum geberen. i. parere. Enitor cōnitor. Patior passus sum regulariter sicut quatio. lyden. Utor vsus sum regulariter quoniam contra nullam regulam. gebruken.

¶ Sequunť. xix. verba que irregulariter formant supina

¶ Gradior gressus sum gen. Aggredior. ingredior. progredior. Cōminiscor cōmentus sum versierē. ita dicit Therētius. commētuz placet. Etiā est exponere. Jn̄ cōmentor atus sum. Fruor fruitus fructus fretus sum gebruken. Proficiscor pfectus sum reysen. Labor lapsus sum vallen Allabor. collabor. Nanciscor nactus sum. vberkummen. Adipiscor adept⁹ sum. id est acquirere: Paciscor pactus sum. eyn gedyng machē. Ulciscor vltus sum. i. vindicare. rechen. Irascor iratus sum. zornig werden. Obliuiscor oblitus sum vergessen. Queror questus sum clagen. Conqueror idem. Expergiscor exprectus sum erfaren. Fatiscor fessus sum myed machen. Defatiscor. Apiscor aptus sum. bequem wesen. Tuor tuitus sum. id est videre. Intuor inspicere. Loquor loquutus sum sprechē. Alloquor colloquor. reden. Seq̄r sequutus sum nach folgen Cōsequor insequor.

¶ De preteritis ⁊ supinis verboꝝ depo-nentalium quarte coniugationis.

Itum quarta dabit longum. potior ita facit.

¶ Quero tibi. quot sunt deponētalia quarte coniugatōis Dico in toto sunt decē. quoꝝ sex faciūt supina ꝑ itū regulariter. ⁊ alia quattuor irregulariter. Molior molitus sum. pynē oder arbeyten. Demolior itus sum. Potior potitus sum. gebruchen. Partior partitus sum deylen. Bipartior. tripartior. Largior largitus sum. geben. Inde largus mylde. Blandior blanditus sum. flatteren Inde blandus smeychlen. Mentior mentitus sum. liegen. Inde mendacium. Sortior sortitus sum gelosset. Experior exptus sum. ondersuechen. Expertus belefft. Ordior orsus sum. zetelen oder an heben zu reden. Sed ordior orditus sum regulare est weben. Metior mensus sum. messen. Inde mensura eyn maß. Orior ortus sum vff gon. Inde ortus eyn vffganck Nota hec tria. orior. morior. potior sunt tertie vel quarte coniugationis. tamen orior oriri. potior potirī magis dicitur ꝑ quartam. ⁊ morior moreris ꝑ tertiam.

Dieta vltima.

Morior mortuus sum sterbē. irregulariter tamē ab eo venit moriturus. ab orior oriturus. quasi illa formarent regulariter supina.

¶ Quero tibi quot sunt verba communia Dico ſm Alexandrum sunt nouem. vt patet hic.

Largior experior veneror moror osculor hortor
Criminor amplector tibi sunt communia lector. De verbis
Et bene si numeres interpretor addere debes.

¶ Largior experior sunt quarte. Dictū est sup̄ q̄ veneror moror osculor hortor criminor ꝛ interp̄tor sunt ꝑme ꝯiugatōis. ꝛ habēt atus sum in p̄terito. ꝛ amplector amplexus sum est tertie. helsen oder werden gehelst

¶ Quare ista sunt cōia. Dico qm̄ terminant̄ in r. ꝛ nō pn̄t dimittere r. ꝛ cū hoc habent significatōem actiuā ꝛ passiuā. vt veneror amicū. ich er mynen frunt. veneror ab amico. ich werde geert van mynē frunt

¶ Contra. oīa deponētalia trāsitiua. scꝫ que pn̄t vulgarizari ꝑ werden terminant̄ in r. ꝛ habēt ſcationē actiuā ꝛ passiuā. qđ sic ꝓbo. Lucror denariū. ꝛ denarius lucrat̄ a me Lupus furat̄ ouem. ꝛ ouis furat̄ a lupo. ꝛc̄ Et talia sunt multa. igit̄ multo plura stꝫ verba ꝯmunia q̄ꝫ nouē. Itē omnia dicta formant de se quattuor ꝑticipia sicut cōmunia. igit̄ ꝛc̄

¶ De verbis anomalis significatione.

¶ Quero tibi. quot sunt v̄ba neutrapassiua. Dico ſm Alexandruꝫ sunt quattuor. versus.

Exulo vapulo veneo fio quattuor ista
Sensum passiui sub voce gerunt aliena

¶ Quare dicunt̄ neutrapassiua. Dico qm̄ sub voce neutrali hn̄t ſcationem v̄bi passiui. Exulo aui atum. ic werd vertriben Vapulo aui atum ich wird geschlagē. Veneo iui venū. ich werd verkofft. Fio factus sum ich werd gemacht. ¶ Contra adhuc sunt plura. igit̄ ꝛc̄. vt liceo ui ituꝫ ich werd getzogen. Nubo nupsi nuptum ich werd vermahelt.

¶ De anomalis coniugatione.

¶ Quero tibi. quot sunt verba neutropassiua. Dico septem.

Audeo cum soleo fio quoqꝫ gaudeo fido
Prandeo cum mereo neutropassiua tibi do

¶ Quare dicuntur neutropassiua. Dico quoniaꝫ sub voce neutrali habent preterita verborum passiuorum.

Audeo ausus sum	Fio factus sum.
Soleo solitus sum	Prandeo pransus sum
Fido fisus sum	Mereo mestus sum truren.
Gaudeo gauisus sum	Aliorum ſcationem vide supra

¶ Quero tibi. quot sunt verba neutripassiua. Dico quattuor

Opereor mereor diuertor sic liceor qꝫ
Neutripassiua quia neutri preteritum dant.

¶ Ista sunt neutripassiua. quia sub voce passiua habent preterita verborum neutralium.

Operior operui. beyten. Operio decken. Mereor merui verdienen.
Mereo drueff syn. Diuertor diuerti vmb keren. Liceor licui achten Liceo werden geacht.

¶ Quero tibi. quot v̄ba sunt anomala in imperatiuo. Dico quattuor. s̄ Alexander ponit tria. scilicet dico. duco. facio. z fero: que solum irregulariter formant secundam p̄sonam imperatiui.

Dico dic. non dice	Facio fac. non face.
Duco duc. non duce	Fero fer. non fere

Sed composita a facio que mutant a in i formant regulariter. vt infice confice perfice. Fero coniugatur irregulariter. vt fero fers fert. sed diceret regulariter. fero feris ferit zc̄.

Sum coniugat̄ irregulariter. sum es est zc̄. Uolo coniugat̄ irregulariter. vt volo vis vult. diceret̄ regulariter. volo volis volit. De istis habes in donato valde bene. videas illic quoniā summe necessarium est cōiugationes istorum trium scire.

☞ Documentum optimum

Normam preterita seruant per anomala verba

¶ Dicit q̄ licet v̄ba anomala irregulariter forment tempus presens et tempora formata a presenti. tamen illorum preterita p̄fecta sunt regularia. z formant de se sua tempora regulariter.

Exemplum. licet fero sum z volo coniugent̄ irregulariter in presenti et in temporibus inde formatis. Tamen eorum preterita. s. tuli. fui. z volui regularit̄ ꝯiugant̄ z oīa tp̄a inde formata q̄ sunt. ram. sem. rim. ro. se. Exemplū vt tuli tulerā tulissem tulerim tulissem tulero tulisse. ita de alijs.

¶ Quero tibi. quot sunt v̄ba habētia preterita accōmodata. Dico ſm Alexandrum septem. sed addit̄ sum ſm aliquos

De v̄bis p̄terita accōmodata habentibus.

Aio sisto fero tollo ferio furo cerno

Ex his preterita negat vsus habere creata

Aio dixi	Tollo sustuli	Cerno vidi	Sisto statui
Ferio p̄cussi	Sum fui	Fero tuli	Furo insaniui

☞ De verbis defectiuis

¶ Quero tibi. quot sunt v̄ba que sub voce preteriti habent significationem presentis z preteriti. Dico quattuor. v̄sus

Bis duo sunt odi noui cepi meminiq̄ꝫ

Que retinent sensum presentis preteritiq̄ꝫ

Datq̄ꝫ mementote memini dedit ante memento.

¶ Quid significant odi noui cepi zc̄. Dico Odi ich haſ od̄ hab gehast Noui ich ken oder hab erkant. Cepi ich vahe an oder hab an gefangen Memini ich gedenck oder hab gedacht.

Coniuga mihi odi. Indicatiuo modo tempore presenti z p̄terito p̄/

fecto odi odisti odit. In plurali odimns odistis oderunt vel odere. Preterito imperfecto ꝛ plusquamperfecto oderam ras rat. Futuro indicatiui. presenti imperatiui ꝛ futuro caret. Optatiuo modo tempore presenti ꝛ preterito plusquamperfecto vtinam odissem es et. ꝛc.

Item memini ꝛ alia sic coniugantur. sed memini habet in futuro imperatiui in singulari memento. ꝛ in plurali mementote.

¶ Declina forem. Indicatiuo ꝛ imperatiuo caret. Optatiuo modo tempore presenti ꝛ preterito imperfecto forem fores foret. i. essem esses esset. In plurali forent. i. essent. Coniunctiuo caret. Infinitiuo fore. alijs caret. Eodem modo declinantur sua composita. Affore. confore. defore. profore.

Differunt tamen esse ꝛ fore. Esse significat presens. das sol syn. Fore significat futurum. das sol werden

¶ Declina malo. Indicatiuo modo tempore presenti malo mauis mauult. In plurali malumus mauultis malunt Preterito imperfecto malebam bas bat ꝛc Preterito perfecto malui isti it. Et ita regulariter per omnia tempora formata a preterito Preterito plusquamperfecto maluerā ras ras ꝛc. Futuro ꝛ imperatiuo et eius futuro caret. Optatiuo mallem les let. Preterito perfecto ꝛ plusquamperfecto maluissem es et ꝛc. Et est compositum a magis ꝛ volo. ꝛ ideo regit accusatiuum cum ablatiuo. vt malo virtutem auro.

¶ Nolo sic coniugatur. Nolo nonuis nonuult. In plurali nolumus nonuultis nolunt. In preterito imperfecto nolebam bas bat. In preterito perfecto nolui isti it. In preterito plusquamperfecto noluerā ras rat. Futuro nolam les let In imperatiuo noli nolit. In plurali nolimus nolite nolint. Futuro nolito In plurali nolimus nolitote nolunto noluntote. In optatiuo nollem es et ꝛc

¶ Edo sic coniugatur prout est verbum anomalum. Indicatiuo modo tempore presenti edo es est. In plurali edimus editis edunt. In preterito imperfecto edebam bas bat ꝛc. In preterito perfecto edi edisti edit. ꝛ sic per omnia tempora declinatur regulariter formata a preterito. vt ederam. edissem. ederim. edissem. edero ꝛc. Sed edo compositum ab e ꝛ do das dare habet in preterito edidi per regulam A do composita ꝛc. In imperatiuo ede edat. In plurali edite vel este edant. Item in passiuo estur vel editur. In omnibus alijs coniugatur regulariter sicut verbum tertie coniugationis

¶ Queso est maxime defectiuum. quia non habet plus quam quesumus.

Explicit non habet nisi expliciunt. het is eyn ende Infit solum est presentis indicatiui. Inquit est presentis ꝛ preteriti. venit ab inquio. Inquam secundum Alexandrum solum est presentis ꝛ futuri.

¶ Declina mihi inquio. Indicatiuo modo tempore presenti inquio inquis inquit. In plurali inquimus inquiunt. ibi caret secunda persona. omnibus preteritis caret. Futuro inquam inques inquet inquit plurali caret. In imperatiuo inque. Omnibus alijs caret.

¶ Ausim ausis ausit. In plurali ausint. ꝛ hoc in futuro optatiui ꝛ in presenti coniunctiui. Et quia coniunctiuus sepe ponitur pro indicatiuo. ideo ausim reperitur in presenti indicatiui. Exemplum. vt nullo pacto hoc ausim facere. pro non audeo.

¶ Aue. in plurali auete in imperatiuo. werst gegryest. Vale. in plurali valete in imperatiuo. got bewar vch. Et ita dicit recedens. Et aue dicit

veniens. Salue. in plurali saluete. werstt gegryest. Et ita dicit tam ve/
niens q̄3 recedens.

Declina aio. Indicatiuo mō tpe pñti aio ais ait. In plurali aiūt. In pte
rito imperfecto aiebam bas bat. bamus batis bant. Preterito perfecto ai
aisti ait. in plurali aierūt. Faxo faxis faxit. In plurali faxint. id est fa/
ciam facias faciat. ꝛ faciant. Et hoc solum in futuro optatiui.

Cedo pro dic solum in imperatiuo. ceteris caret

¶ De quattuor formis verborum.

q Uero tibi. quot sunt forme in ꝟbo. Dico quattuor. scꝫ ꝑfecta for
ma vt lego. Frequētatiua vt lectito. Inchoatiua vt feruesco Me
ditatiua vt lecturio. Unde Alexander.

Quattuor in verbis sunt forme preteritisq̄3.

Unde formatur verbum perfecte forme. Dico a nullo. sed alie for/
mantur ab eo. Unde Alexander.

Ex verbis illas perfectis credimus ortas.

¶ De formatione frequētatiui sunt tres regule

Prima regl'a Ex u supremi decet o formare supini
Sic curro curso formabit nectoq̄3 nexo.

Uerbū frequentatiuū hꝫ tres terminatōes	In to vt lectito
	In so vt curso
	In xo vt nexo.

¶ Prima formatio est vt capiat posterius supinū ꝛ mutet u in o. sic a cur
su venit curso. ab auditu venit audito. Et ſcant idem qd̄ suū verbū pfe/
cte forme cum frequētatione. vt curso. i. frequēter curro.

☞ Nota q̄ frequētatiua quandoq̄3 formant a verbis carentibus supi/
nis vsitatis. A lateo latito. A paueo pauito. Ab egreo egroto. A lu/
ceo lucito. ꝛc̄.

☞ Arguo tibi. si prima regula esset vera tunc a factu diceretur facto. a
lectu lecto. a cursu curso. Sed hoc est contra poetas ꝛ oratores qui non
vtuntur illis bissyllabis. Sed dicunt lectito factito cursito Dico q̄ ista
posteriora formantur a prioribus frequentatiuis formatis ſm primam
regulam.

Scd̄a regl'a Si tamen a longa sit in illis antesuprema
Hanc in i mutabis formans ꝛ eam breuiabis
Sic rogo dat rogito. sic aptito fiet ab apto.

¶ Secūda formatio est de ꝟbis prime ꝯiugatiōis que habēt atum in su/
pino. Tu mutabis a in i. ꝛ u in o. vt rogatu rogito. volatu volito.

¶ Contra a do datum venit datare. a ratu ratare. que non mutant a in
i. Dico q̄ regula intelligitur de verbis dissyllabis.

Tertia regl'a Sed si perfecti sit preteritum retinens gi
Tunc ex persona presentis deme secunda
S et to iungas. legito sic ex lego formas

¶ Tertia formatio est de verbis tertie coniugatōis habentibus gi in p̄terito. tunc formabis a secūda ꝑsona p̄sentis temporis indicatiui deponendo s ⁊ addendo to. vt a legis legito. ab agis agito ⁊c̄.

☞ Contra. dicit donatus. a lego venit lectito. ergo non legito. Dico nō est incōueniens ꝙ ab vno verbo formenť duo vľ tria frequentatiua. a lego em̄ veniunt tria. scȝ lectare ꝑ primam regulam. ⁊ a lectatu lectito ꝑ secundam. ⁊ legito per tertiam.

Dic mihi. a mergo venit mergito. a pergo ꝑgito. a fluo fluito. a pluo pluito. qua regula Alexandri vel ipse est diminutus.

Sciscitor et citor dices ⁊ querito sector

Excipiuntur quattuor verba in textu posita que irregulariter formātur a suis verbis. Nam sciscitor venit a scisco presenti indicatiui. ⁊ non significat idem cum primitiuo. Et citor a cieo citum quod in o terminať Querito formatur a secunda persona. Sector a secutum per syncopam Et sunt verba prime coniugationis.

¶ De formatione inchoatiue forme

Hanc inceptiuam formam veteres posuere
Co cum persona presentis iunge secunda
Ferueo feruesco dat norma tepesqȝ tepesco.
Sed dices hisco cum regula format hiasco.

Uerba inchoatiue forme terminantur in sco. ⁊ formantur a secunda persona presentis temporis indicatiui per additionem co. vt ferueo ferues venit feruesco. ab horres horresco. ab amas amasco. Ita labesco integrasco. dormisco edormisco. Et significant idem quod sua verba perfecte forme cum inceptione. Multa essent hic dicenda de inchoatiuis que habentur in opere maiori Et sunt omnia tertie coniugationis. ⁊ carent preteritis ⁊ supinis

¶ De formatione meditatiue forme

In meditatiuis fiet formatio talis
Uerbi perfecti supremum pone supinum
Et finem breuia cum quo rio sit sociata
Parturio facere sic debes esurioqȝ

Uerba meditatiue forme terminanť in rio. Et formantur a posteriore supino corripiendo u ⁊ addendo rio. vt a partu parturio. a lectu lecturio. Et significant idem quod verbum perfectum cum meditatione vel desiderio. Et sunt quarte coniugationis carentia preteritis ⁊ supinis. p̄ter esurio iui vel ij. ⁊ parturio iui. vnde Cicero. Utinam aliquando dolor populi rhomani periat quod iam diu perturijt. id est parere cupiuit et desiderauit. Ita amaturio deum meum. id est amare cupio ⁊ desidero

Prologus.

deum meum. Visurio saluatorem meū. id est videre meditor ꝛ desidero Ad cuius visionem perpetuam nos perducat omnipotens deus in seculorum secula benedictus Amen

☞ Primi tractatus exercitij puerorum grāmaticalis est finis. quē quisqꝫ paruo labore: si q̄ꝫcitius capacis ingenij fuerit sine p̄ceptore discere possit in quo si qui se oblectauerint ꝛ exercitauerint. ad secundum tractatum q̄ de regimine ꝛ constructiōe omnium partium est: solidissimum sibi fundamentum percipient.

Scđs tractatus exercitij puerorum.

Diuisio huius scđi tractatus ꝑ capitula.

Ostqꝫ iuuenes sciant ꝑ primū tractatū genera ꝛ declinationes omniū noīm ꝓnominū ꝛ ꝑticipiorum. noscant quoqꝫ p̄terita ꝛ supina omniū verborum ꝛ eorum ꝑ quinqꝫ tempora ꝛ modos declinatōes. Consequēter in hoc scđo tractatu discere studeāt quo pacto iste ꝑtes inter se cōiuncte sub debita ꝯuenientia generis. numeri. casus. persone. vel aliorum accidentium: faciant orationes ꝯgruas ſm ordinem octo partium orationis Et sunt huius tractatus secūdi capitula octo. In primo docetur de modo traducendi materias latinas in nostrum vulgare. In secundo de decem regulis congruitatum cū tribus regulis poetarū et oratorum pulcerrimis: vbi distinctissime ponūtur regule ꝛ oratiōes que nobis precipiunt. ꝑmittantur. ꝛ prohibentur. In tertio de regimine ꝛ constructione nominū substantiuorum ꝛ adiectiuorum. In quarto de regimine pronominū. In quinto de regimine verborum. ꝛ ꝑ ordinem octo ꝑtium orationis. quem ordinem si placeat videatur supra in p̄ncipio p̄mi

¶ In hoc secūdo tractatu qui est de diasynthetica correspōdente secūde parti Alexandri: non est opus lectiōe preuia sicut nec in primo. q̄m regule triplicis grāmatice cum doctissimorū virorum exemplis adeo q̇dem distincte. adeoqꝫ lucide ante oculos demonstrātur vt beniuolētissimus quisqꝫ sine preceptore eas posset discere. ꝛ si quid dubij id nō legendo sꝫ audiendo lector declarat. Et post redditionem auditionemqꝫ lectiōis preceptori factam. petitiones atqꝫ questiones in hoc secūdo tractatu per dietas faciant sicut in primo fecerunt. Imitantes in hoc almam ꝛ famatissimam vniuersitatem parisiensem. in qua per singula collegia studētes bis in die petitōes faciunt. Ita quoqꝫ in preclara vniuersitate Louaniēsi Unde mirum in modum prompti eloquentes ꝛ in primis docti redduntur. Schole igitur minores tanqꝫ obsequentes ꝛ obediētes filie debent tante matris vestigia in petitionibus questionibusqꝫ faciendis imitari. quoniam hoc ꝛ p̄ceptores laudabiliter exonerat. ꝛ pueros suos mirabiliter exercitatos atqꝫ promptos efficit. Ad quod astruendum Ciceronis sententiam in principio primi allegatam non piget resumere dicē

Modus exercitandi

tis. Exercitatio nostro studio adhibenda est que omnium magistrorũ precepta superat.

¶ Quis fructus erit pueris in mutuis petitionibus faciendis

¶ Multiplices fructus petitiones inter se facientes consequentur. Primo. quia multo fortius diligentius ꝛ feruentius student ne ipsi in eorum confusione rei et ignari comperti penam: aut in cute luant aut in ere soluant. vel carmina ex virgilio aut morum precepta ex cathone pro pena reddant. Secundo ardentius laborant ne in eoꝝ dedecus victi. sed in laudem ꝛ gloriam aliorum victores videantur. generosos em̃ animos honor ad ardua tentanda stimulat. Nam vt auctor est Cicero. Honor alit artes studijsqꝫ calcar gloria habet.

Tertio facientes questiones ex continua molestatione atqꝫ vexatiõe assuefiuut in loquendo. ꝛ audatiores sunt in aggrediendo ꝛ se defendendo. Non enim parum refert immo multum iuuenem sic aut sic assuesci. vt ait Arestoteles secũdo ethicorum. Quod autem per consuetudinem fit promptius ꝛ certius fit. Est autem consuetudo certissima loquendi magistra Quintiliano testante

Quarto efficiuntur firmi securi habituati. eo ꝙ habitus generatur ex multis actibus sepe reiteratis. quem si quis habet is prompte expedite et delectabiliter operatur suas operationes. vt patet secundo Ethicorũ. Exercitatio igitur in pueris sepe sepius repetenda est. que ingenium et naturam etiam in obtusis vincens habilitat. ꝛ precepta quidem omnium magistrorum exuperat.

¶ Modus exercitandi et petitiones faciendi in hoc secundo tractatu

¶ Quemadmodum primus huius opusculi tractatus in duodecim dietas est distributus. ita ꝛ p̃sens in duodecim distinguitur. quarum sex disputando percurrant hebdomada prima sm̃ numerum sex feriarum. alias sex in ferijs septimane secunde. Et poterunt preceptores dietas duplicare aut dimidiare pro qualitate puerorum magis fortiter aut debiliter dietas ambulantium. aut in duodecim aut octodecim suum iter compleant petendo. arguendo. ꝛ respondendo per totam ethymologiam totãqꝫ Alexandri partem primam hoc pacto.

¶ Die lune facient dietam primam exercitando se in petitionibus incipiendo a primo capitulo huius secundi tractatus. vsqꝫ in vulgari impersonalium verborum actiue vocis in T.

Die martis ab hinc vsqꝫ secundum capitulum

Die mercurij. a secundo capitulo vsqꝫ regulam indifferentie

Die iouis. ab hinc vsqꝫ tertium capitulum quod est de nominibus

Die veneris. ab hinc vsqꝫ de adiectiuis regentibus datiuum.

Die sabbati. ab hinc vsqꝫ capitulum quintum quod est de verbis

Die lune scd̃e hebdomade facient dietã septimam capitulo de verbis

vsq; tertiam regulã de regimine nominatiui figuratiue ꝑ euocatõem.
Die martis. ab hinc vsq; a verbis regentibus genitiuum.
Die mercurij. a ỽbis regentibꝰ gtm̃ vsq; de verbis regentibꝰ accm̃
Die iouis. ab hinc vsq; de materia gerundiorum supinorum ꝛc.
Die veneris. a materia gerundiorum vsq; de aduerbijs.
Die sabbati. de aduerbijs vsq; finem.

¶ Ut autem primus tractatus qui summe necessarius est ad hunc secundum non negligatur multum expediret vt vna hora aut media quolibet die questiones in primo pueri facerent. In hoc imitãtes vestigia vniuersitatum alme matris parisiensis ꝛ louaniẽsis. in quibus bis in die vt dictum est petitiones faciunt.

Capitulum primũ de modo traducendi latinum in vulgare nostrũ et econtrario.

Notandum est diligenter. ꝙ noticia grãmatice seu lingue latine tria p̃clara habet officia. Primum est conceptũ nostrũ non barbare. nõ inepte. sed apte latineq; exprimere Secundum. ideoma maternũ in latinum vertere. Tertium. econtrario ipsum latinum in ideoma maternũ traducere. Cum his duabus traductionibus si p̃ceptores diligenter pueros exercitẽt. mirabilem fructum breuissime ꝑcipient. Qualibet hebdomada tradantur eis bis materie vulgares in latinũ trãslatande. ita quoq; bis dent̄ parue epistole virorum magis probatorum electe ex Cicerone. papa Pio Philelpho aut magistro Karolo. quas econtrario traducant in theutonicũ et linguam latinam.

¶ Si queras. quot sunt necessaria ad hec officia grãmatice debite exercenda. Dico vt habeatur primo noticia generũ ꝛ declinationũ oĩm nominũ ꝓnominũ ꝛ ꝑticipioꝝ. ita ꝛ noticia ꝯiugationũ verboꝝ ꝑ primum tractatũ. Secũdo reqritur noticia regularũ ꝯgruitatum ꝑ secũdum tractatum. Tertio vt sciant̄ s̄cationes noĩm verboꝝ ꝛ aliarũ partiũ quas absoluit plane opusculum laudabile dictum Gemmula vocabulorum: quo ꝓ sua ꝑuitate ꝛ vtilitate pueris nihil p̃clarius exiguo p̃cio ꝯparatur Aut q̄ facultatem habeãt Catholicon Braxilogũ aut conflatum sibi cõparent. Quarto requirit̄ vt bñ sciat̄ vulgare sex casuũ quinq; modorũ ꝛ temporꝝ in verbis ꝛ ꝑticipijs. Quinto vt sciant̄ regule ꝯstructiones de modo ordinãdi ꝯstructibilia. quid principio. quid medio ꝛ fine locandũ sit. Et de istis duobus primo determinabitur.

¶ Cum multiplex sit ideoma laicum. gallicum. ytalicum. hyspanicum. anglicum. scoticum. goticum. almanicum seu theutonicum. Et theutonicum iterum diuersificatur per altum. bassum. ꝛ medium. ideo ꝓ omnibus istis vnum tradere vulgare cuiuslibet casus ꝛ temporum ꝛ modorũ erit impossibile. Ea propter scolariũ rectores debẽt q̄sq; ꝓ suo ideomate fingere signa theutonicalia aut articulos vulgares sex casuũ. Ita quoq; vulgare tẽporum ꝛ modorum. ꝛ in illis pueros introducere cõformiter

Dieta prima.

ad maternum ideoma. hoc em̄ plurimum conducet ⁊ ad latine loquendum ⁊ ad debite traducendum. ſm vero modum almanie baſſe hoc pacto ſex caſus vulgariſantur.

Die lune pro petitionibus dieta prima. De vulgari ſex caſuū temporum ⁊ modorum.

De vulgari nti ⁊ acci ſine ꝑpoſitōe

Nominatiuus ⁊ accuſatiuus habent eadem ſigna vulgaria — Quandoqꝫ exponuntur per eyn / per der oder den quandoqꝫ / per das

De nominatiuo:
Equus currit. eyn pfert loufft
Cuſtos cantat. der koſter ſyngt
Domus cadit. das huß felt.

De accuſatiuo:
Equum video. eyn pferd ſich ich
Cuſtodem audio. den kuſter hoꝛ ich
Domum vendo. das huß verkoufft ich

Si igiť in materia vulgari a magiſtro data in latinū tranſlatanda ſonat aliqđ iſtoꝝ triū. en. die. das. iam ſciant pueri illud in ntō debere poni aut in accō. Et ecōtrario ſi latinū vertať in theutonicū: nti ⁊ acci debent vulgariſari aliquo triū ſignoꝝ dictoꝝ. Aduerte ꝙ ntūs pluralis nō habet hec tria ſigna: ſed fere ſꝑ vulgariſať ꝑ der. Notandū eſt etiā ꝙ fallit in ꝓꝓꝛijs noībus ⁊ in ꝓnoibus ꝑ ſe ſumptis. ita et in noibus quibus ꝓnomina apponuntur. ſed depoſitis pronominibus nō fallit

¶ Quero tibi. que ſunt ſigna gnitiui caſus. Dico.

De vulgari genitiui

Genitiuus caſus vulgariſať quandoqꝫ — per des / per der / per von

Sed quando genitiuus theutoniſatur per der aut des. tunc iſta ſigna quandoqꝫ precedunt. quandoqꝫ ſequuntur

De des ⁊ der vbi precedūt.	Conſilium capituli	des capittels raet
	Potentia regis	des kungs macht
	Capellanus eccleſie	der kyrchen capplon
	Cantus angelorum	der engel ſang
Ubi ſequuntur	Scriptoꝛ libri	eyn ſchꝛiber des buchs
	Prioꝛ clauſtri	der prioꝛ des cloeſters
	Lectoꝛ epiſtole	eyn leſer der epiſtolen
	Fundamentū ecclie	das fundament der kyrchen
De von	Rex francie	der kuning von franckrych
	Homo magni ꝯſilij	eyn man von groſſen raet
	Predicatio pauli	die predig von ſant paulus
	Unus monachoꝝ	eyner von den monichen
	Pannus anglie	das tuch von engellant.

Conſidera diligenter theutonicū noiatiuoꝝ ⁊ iuuenes ꝙ vulgariſantur

aut p die eyn vel das Ita de theutonico grorum. z videbis semp aut des vel der aut von. Quando sūt plures genitiui tunc vnus quādoqʒ per des aut der. alius per von exponitur. vt postq̄ʒ impleti sunt dies purgatiōis nach dem das erfult waren die tag der reynung von marien

☞ Notandum est q̄ genitiuus nunq̄ʒ per des. sed per der sepissime exponitur. z quandoqʒ per von. Da exemplum ex scriptura.

Qui temperas vices rerum. die stunden der dingen.

Extingue flammas litium. die flammen der kyuelung.

Confer salutem corporum. das heyl der lichnam.

Veramqʒ pacem cordium. den waren fryden der hertzen

Ecce quo pacto illi quattuor accusatiui theutonisantur per signum die sicut nominatiui. z illi quattuor genitiui per signum der. q̄ si addantur illis genitiuis pronomina non tenet expositio dicta.

¶ Quero tibi. quot sunt signa datiui casus. Dico tria.

De vulgari datiui

Datiuus casus vulgarisatur quandoqʒ per dem / per zum / per zu

Gratias agamus domīo deo nostro. danck sagen wyr vnserm heren.

Cantabo nomini domini altissimi. dem namen des heren sal ich singen

Et in terra pax hominibus. frid sey dem menschen vff dem ertrych.

Esto domine custos plebi. bis her eyn bewarer dem volck.

Orphano tu eris adiutor. dem weysen soltu syn behilflich

Timentibus deum nihil deerit. die got forchten dem gat nit ab.

Diis parentibus z magistris non redditur equiualens. Dem gotten al dern vnd meystern wyrt nit glich gedienet.

☞ Nota q̄ verbum sepe regit duos datiuos. tunc vnus exponitur per zu. qui datiuus etiam quandoqʒ regitur diuisim. Exemplum vt

Bonum vinum est decano magne voluptati. dem dechen ist der gutte wyn zu grossem wollust. Hec frumenta sunt venditori graui damno. dem verkouffer synt die frucht zu grossem schaden.

Do tunicam pignori. zu pfand gyb ich den rock

Tu es mihi oneri. zu oder zum last bystu myr.

Sto arbitrio decani. zu willen des dechen ston ich.

Fallit in propriis nominibus. in pronominibus vbi per se aut cuz aliis ponunt. Itē quādoqʒ in noibus femininis quoꝝ dti p der traducuntur.

De vulgari accusati cū prepōsitōe.

¶ Quero tibi. que sunt signa accusatiui. Dico hʒ eadem signa cum ntō vt dictū est supra. Quod intellige de accō sine prepōe. Sed accusatiuus cum prepōne vulgarisatur fm exigentiam prepositionis cui adiungitur.

Ut
Ad patrem. zu dem vatter
Apud villam. by dem dorff
Ante edes. vor der rychen lyt huser.

Vide infra in nona regula congruitatum.

Vtūs caret signis vulgaribus.

¶ Quero tibi. que sunt signa theutonicalia vocatiui casus. Dico q̄ caret signis. Cum enim dico. custos pulsat. hic nominatiuus habet articulum aut signum scz der. vt custos pulsat der kuster lyt. Sed cum dico. o custos pulsa. nullum est signum. quoniam valet o kuster lut.

Dieta prima.

¶ Quero tibi. que sunt signa ablatiui casus qui regitur sine prepositione. vt scribo Therentium calamo multo labore. Dico ista.

De vulgari ablatiui sine prepositiõe

Ablatiuus sine prepõe vulgarisatur quandoqȝ	per mit	per in
	per von	per vmb
	per vß	per by

	De mit	pugnauit gladio mit dem schwertte
Exemplum	De von	facit tunicam de serico. von syden tuch
	De vß	faciunt domos lapidib⁊ ⁊ lignis. vß holtz vnd steyn machẽ sy die huser

De vmb. deus amat sua pietate vmb syner miltikeyt willẽ. De ista traductiõe ablatiui. vide infra duas regulas aureas Unã de adiectiuis in regimĩe noĩm. Aliã de ꝟbis in regimine ꝟboꝝ

☞ Nota ablatiuus cum prepositione expressa exponitur ⁊ theutonisatur ꝭm exigentiam prepositionis cui adiungitur.

De vulgari ablatiui cũ prepositiõe

	A domo	von dem huse
Ut	Ab homine	von dem menschen
	Abs quolibet	von eym yeglichen

De isto vide in decima regularum congruitatum infra positarum

¶ Notandũ est diligẽter a pueris ꝙ q̇nqȝ casus etiã hñt in vulgari signa interrogatiua ꝑ que sciẽt qñqȝ ex theutonico in latinũ traducere volẽt cum quo casu hoc vel illud vulgare ponent. et quem casum verba post se regent. Sunt autem hec signa que sequuntur ꝭm vulgare nostrum

wer oder was		Nominatiui	Quis
wes		Genitiui	Cuius
wem	Est signum inter	Datiui	Cui
was	rogatiuum	Accusatiui	Quem
In was		Ablatiui	Quo
mit vß oder vmb ⁊c.			

wer verkoufft do	Quis vendit ibi	Famulus. der knecht
wes knecht	Cuius famulus	Decani. des dechens
wem verkofft er	Cui vendit	Ementi. dem keyffer
was verkofft er	Quid vendit	Equum eyn pfert
In was zijt	Quo tempore	Hora scd̃a. in der zweistẽ stũd
vß was macht	Qua potestate	Domini sui syns herren

¶ Aliud necessarium in traductione est vulgare temporum ⁊ modorum.

Qm̃ sine ꝟbis nũqȝ reperit̃ ꝑfecta orõ iñ est ꝙ in oĩb⁊ materijs latine scriptis ꝟba sunt diuersoꝝ tpm ⁊ modoꝝ. ꝑ diuersitate sentẽtie. q̃re ad has traducẽdas summe nccãrium est scire tpm ⁊ modoꝝ vulgare Pro quo ☞ Nota quinqȝ ꝟboꝝ esse tpa. pñs. p̃teritũ impfectũ. q̃ duo nõ habent signa theutonicalia. Preteritũ ꝑfectũ qđ exponit̃ ꝑ hab oder ist. Preteritũ plusqȝꝑfectũ ꝑ hat. Futurũ ꝑ sol. Ita quoqȝ sunt q̇nqȝ modi. indicatiuus. impatiuus. optatiuus. ꝯiunctiuus vel subiũctiuus qđ idẽ est. ⁊ infinitiuus. Et qñ loquendũ sit in indicatiuo. qñ in impatiuo. qñ in optatio ⁊c. debẽt p̃ceptores opam dare vt id pueros doceant sicut iã clare patebit. Et p̃mo in ꝟbis ꝑsonalibus actiuis ⁊ passiuis. postea in impsonali/

bus actiue vocis ꝛ passiue vocis. Ad quoꝛum foꝛmam ꝛ similitudinem tempoꝛa ꝛ modi omnium alioꝛum verboꝛum traducuntur

¶ In indicatiuo.

¶ Per verba indicatiua dicimus vere aut false aliq̄d esse vel nō esse in pꝛesenti. aut fuisse vel nō fuisse in p̄terito. aut foꝛe vel nō foꝛe in futuro

	Ego voco. ich ruff	Nos vocamus. vvir ruffen
Pꝛesens	Tu vocas. du ruffest	Vos vocatis. yr ruffen
	Ille vocat. der rufft	Illi vocant. die ruffen
	Ego vocabā. ich ryff	Nos vocabamus. wyr rieffen
Pꝛeti. imp.	Tu vocabas. du riefst	Vos vocabatis. ir rieffen.
	Ille vocabat. der ruffe	Illi vocabant. die rieffen

☞ Nota istud pꝛeteritum impfectum quandoq̄ vulgarisat per e in fi-ne. vt amabam. ich han liebe. docebā ich lerne. pꝛomittebā ich verhiesse ꝛc̄. Sed plurima sunt alia vbi non sic. Exemplum vt legebam ich las. scribebam ich schꝛeiff. bibebam ich dꝛanck. equitabam ich reyt Ideo cer-ta lex de isto dari non potest

Ego vocaui petrum. ich hab geruffen peter
Tu vocauisti vel vocasti petrū. du hast geruffen peter
Pꝛetito pfe. Ille vocauit petrum. der hat geruffen peter
Nos vocauimus petrū. wir haben geruffen peter
Vos vocauistis vel vocastis petꝝ. yr habē geruffen peter
Illi vocauerūt vel uere petrum. die haben geruffen peter

Ego vocaueram petrum. ich hette geruffen peter
Tu vocaueras petrum. du hast geruffen peter
Pꝛet. plusq̄. Ille vocauerat petrum. der hat geruffen peter
Nos vocaueramus petrum. wyr haben geruffen peter
Vos vocaueratis petrum. ir haben geruffen peter
Illi vocauerant petrum die haben geruffen peter

Ego vocabo. ich sol ruffen. Tu vocabis. du solst ruffen.
Futuro Ille vocabit. der sol ruffen. Nos vocabimus wir sollen ruffen. Vos vocabitis. yr sollen ruffen
Illi vocabunt. die sullen ruffen

☞ Nota q̄ istud futurum verbi posset etiam expꝛimi per futurum pti-cipij in rus addendo sum. Exemplum vt ego vocabo. id est sum vocatu-rus. tu vocabis. id est tu es vocaturus. ille vocabit. id est ille est vocatu-rus ꝛc̄. ¶ Hic se pueri exerceant querendo coniugationem alicuius ver-bi pꝛime aut secunde tertie aut quarte per omnia tempoꝛa indicatiui cū suo vulgari.

In imperatiuo

Per verba imperatiua pꝛecipimus et imperamus inferioꝛib9 psonis. Et quandoq̄ rogamus aliquid fieri. vt miserere mei deus. ꝛ hoc in p̄sen-ti vel in futuro. Et caret p̄terito. quoniam de pꝛeterito non est pꝛecipien-dum. Ad p̄teritum em̄ non est potentia vel consilium.

Dieta prima.

Tu voca.du ruff.vel voca tu.ruff du
Ille vocet.der ruff.vel vocet ille.laß ruffen den

Presens
Nos vocemus.wyr sollen ruffen
Vos vocate.yr sollen ruffen
Illi vocent.die sollen ruffen

Tu vocato.du solt ruffen.
Ille vocato.der sol ruffen

Futuro
Nos vocemus.wyr sollen ruffen
Vos vocatote.yr sollen ruffen
Illi vocanto vel vocantote.

¶ Si dicas.istud vulgare futuri imꝑatiui est idem cum vulgari futuri indicatiui. Dico ꝙ differunt in significatione.etiam in modo ꝛ affectu ꝓnunciantis.nam istud futurum ꝓnunciandū est imperādo vel deꝑcando actum fore.siue ita erit vel nō erit. Sed futurū indicatiui significat actū vere fore vel nō fore.ꝛ non pronunciatur imperando

☞ In optatiuo.

Per verba optatiua nos exꝓmimus affectum ꝛ desiderium nostrum scȝ quid ab aliīs vel a nobismetipsis optamus fieri in p̄senti.aut quid optamus factum fuisse in preterito.aut fore in futuro.

Quando loquendum sit in optatiuo scies per hec signa.q̄ȝ. vt. vtinam. quatinus.ne.nunq̄ȝ. Sepe autem loquimur ꝑ optatiua sine dictis signis vt mallem studere q̄ȝ fodere. O amici mei gaudeamus in domino. Concedat nos deus pacem suam.

☞ Notandum ꝙ tripliciter loqui possumus per optatiua. Uno modo per vtinam. ꝛ tūc traducitur per wolt got.vel per o. Alio modo per ista signa.ꝙ.quatinus. vt.ne.nunq̄ȝ. tunc est alia traductio vt sequetur. Tertio sine signis vt patebit.

Quando ponitur vtinam In presenti

Utinam ego vocarem.o solt ich ruffen
Utinam tu vocares.o daß du rufest. Utinā ille vocaret.o daß der rieff
Utinam nos vocaremus.o das wir rufften
Utinam vos vocaretis.o das ir rufften
Utinam illi vocarent.o das die rufften. Aliqui exponunt. vergebe got das du ruffest ꝛc̄.quod non impedio.

☞ Nota ꝙ istud presens ꝛ preteritum imꝑfectum optatiui habet idē vulgare cum preterito imperfecto indicatiui. Sed est differentia. quia hic est signum.quod est.o eyn.vel vergebe got.

Preteritum perfectum ꝛ plusq̄ȝperfectum

Utinam ego vocauissem.o het ich gerufft.oder ich welt das ich het geruffen. Utinam tu vocauisses.o hedstu geruffen
Utinam ille vocauisset.o das der hette geruffen. Utinam nos vocauissemus.o das wir hettē geruffen. Utinam vos vocauissetis.o das yr hetten geruffen. Utinam illi vocauissent.o das die hetten geruffen.

Die Lune.

Futurum tempus

Utinam ego vocem. o wyrd ich ruffen. Utinā tu voces. o das du moch
test ruffen. Utinam ipse vocet. o das er mochte ruffen.
Utinam nos vocemus. o das wyr mochten ruffen. Utinā vos vocetis
das ir mochten ruffen. Utinā ipsi vocent. o das sy mochten ruffen

¶ Alia traductio quando ponuntur signa ꝙ. vt. quatinus. vff. das. vel. ne. vel nunq̃3

Qꝫ ego vocarem. das ich solt ruffen Qꝫ tu vocares das du
Precepit solt ruffen. Qꝫ ipse vocaret. das er solt ruffen.
Qꝫ nos vocaremus. das wyr sollen ruffen

Qꝫ ego vocassez. das ich solt habē geruffen. oder das ich het
Precepit te geruffen. Qꝫ tu vocasses. das du soltest haben geruffen.
oder das du hettest geruffen. Qꝫ ipse vocasset. das er solt ha
ben geruffen. oder das er hette geruffen

Istud p̄teritum est ꝯpositū ex ꝑfecto ⁊ plusq̃ꝑfecto. ideo ꝯuenienter tra
ducit̄ per solte haben. qd̕ respondet p̄terito ꝑfecto. vel ꝑ hette qd̕ respon
det p̄terito plusq̃perfecto ꝓ qualitate materie, ꝓut sensus erit aptior
Qꝫ ego vocem. das ich solte werden ruffen
Qꝫ tu voces. das du soltest werden ruffen
Qꝫ ipse vocet. das er solte werden ruffen
Uel sic ꝑ mochte. ꝙ ego vocem. das ich solte mogen ruffen. ꝙ tu voces.
das du soltest mugen ruffen ⁊c̄.

¶ Alia traductio vbi non sunt signa.

Ego bn̄ vocarem te ad cenam. ich rufft dir wol oder ich
solt dir billich ruffen zu dem nachtmal.
Presens Tu bn̄ vocares me ad cenā. du hettest mir billich geruf/
fen zu dem nacht essen.
Ille bene vocaret te ad cenam. der hette dir billich geruf
fen zu dem nacht essen.

Ego bene vocassem per syncopam. ich solt dir billich ha/
Preterito ben geruffen. oder ich hette wol dir geruffen
plusq̃ꝑfecto Tu bene vocasses. du soltest wol haben geruffen. oder du
hettest wol geruffen. Ipse bn̄ vocasset. er solte wol habē
geruffen. oder er hette vvol geruffen

Uocem ego amicos. lant doch mich ruffen dem frundē.
Futuro Uoces tu amicos. vvelst doch du ruffen den frunden
Uocet ipse amicos. lant doch den ruffen den frunden. oder
ich vvolte das der rufft den frunden.

Exemplū istius in psalmo. Educas panē de terra. ⁊ vinum letificet cor
hominis. Hic sunt duo ṽba optatiua sine signis Et loquitur David ex
magno affectu ⁊ desiderio ad dominū dicēs. O domine educas panem
que oratio ⁊ omnis cōsimilis sic traducitur. O her vvelst doch vß fyerē
das brot von dem ertrich. Und der vvyn erfroyet das hertz des men/

schen. Hoc in loco iterum obtundant se pueri vt declinetur verbum ali quod per tempora optatiui cum signo vel sine signo. ꝛ postea trāslatē

In coniunctiuo.

¶ Coniunctiuus modus dicitur a cōiungo. qm̄ oratio ꝯiunctiua ꝯiungit sibi aliā orationē. ꝛ hoc ꝑ istas dictōes. si. quia. nisi. cū. ꝛc̄. Vn̄ signa coniunctiui modi sunt. cum. dum. quando. que idē significant theutonicum vvanne. Quis qꝫ licet ꝛ si idem significāt theutonicum vvied och Si ist es sach. Nisi es sy dan sach. Anteqꝫ priusqꝫ idē significāt theutonicum edan. vorhen. Postqꝫ posteaqꝫ idē habēt theutonicum. nach dem das. Quia dar vmb. Donec quousqꝫ theutonicum so lang. Potius magis idē significant theutonicum. Quando in tuo vulgari sonant ista signa. tunc pones verbum sequens in coniunctiuo

Presens tempus coniunctiui.

Cum dum quando ego vocem. vvanne oder do ich ruffte.
Cum dum quando tu voces. vvanne oder als du ruffteſt
Cum dum quando ipse vocet. vvanne oder als er ruffe
Cum dum quando nos vocemus. vvanne oder als vvyr ruffen
Cum dum quando vos vocetis. vvanne oder als yr ruffen
Cum dum quando ipsi vocent. vvanne oder als sy ruffen

¶ Istud vulgare p̄sentis temporis coniunctiui modi quantum ad significatum verbi idē est cum vulgari theutonico p̄sentis tēporis indicatiui Sed habet p̄ter hoc etiam signum coniunctiui. qđ est theutonice vvāne oder als ſm diuersitatem signorum

Preteritum imperfectum.

Quamuis licet ego vocarem. vvie doch das ich hett geruffen. oder solt haben geruffen.
Quis licet tu vocares. vviedoch du ruffest oder solt geruffen haben
Quis licet ipse vocaret. vvied och das er ruffte oder solt ruffen
Quis licet nos vocaremus. vvied och vvir ruffen
Quis licet vos vocaretis. vviedoch das yr ruffen.
Quis licet ipsi vocarent. vviedoch das sy ruffen.

☞ Nota. istud preteritum imperfectum coniunctiui habet idem vulgare cum preterito imperfecto indicatiui et optatiui. sed cum adiuncto vulgaris signi coniunctiui

Preteritum perfectum coniunctiui

Anteqꝫ priusqꝫ ego vocauerim. ee dan ich hab geruffen.
Anteqꝫ priusqꝫ tu vocaueris. ee dan du hettest geruffen
Anteqꝫ priusqꝫ ipse vocauerit. ee er hette geruffen
Anteqꝫ priusqꝫ nos vocauerimus. ee dan vvyr hatten geruffen

☞ Nota preteritum perfectum coniunctiui vulgarisatur sicut preteritum perfectum indicatiui scꝫ per hettest vł ist. adiuncto vulgari signi cōiunctiui. ita quoqꝫ est de preterito plusqꝫperfecto vtriusqꝫ modi que per hette traducunt̄. Sed non est idem de futuro vtriusqꝫ vt patebit

Preteritum pluſq̃zperfectum.

Niſi ſi non ego vocaſſem.en het ich nit geruffen
Niſi ſi non tu vocaſſes.en hetteſt du nit geruffen
Niſi ſi non ipſe vocaſſet.en het der nit geruffen
Cum nos vocaſſemus.als wir heben geruffen.
Cum vos vocaſſetis.als yr hetten geruffen.
Cum ipſi vocaſſent.als ſey hetten geruffeu

¶ Hic conſidera ꝙ verba eiuſdem temporis ſemper vulgariſantur eodē modo.licet vulgaria ſignorum varientur.

Futurum coniunctiui.

Poſtq̃z ego vocauero.nach dem ich ſold haben geruffen
Poſtq̃z tu vocaueris.nach dem das du ſolt haben geruffen
Poſtq̃z ipſe vocauerit.nach dem als er ſolt beruffen werden
Poſtq̃z nos vocauerimus.nach dem als wyr werden beruffeu
Poſtq̃z vos vocaueritis.nach dem als yr werden beruffen ⁊c̄.

Aliquando tamē haben deponit̃ ⁊ additur donec. vt donec ego vixero te colam.ſo lang als ich leb ſol ich dich eren

☞ Notare debetis vos pueri ⁊ nouiter inſtruendi quo pacto oīa verba indicatiua imperatiua optatiua ⁊ coniunctiua regunt nominatiuum ante ſe ſub cōuenientia numeri perſone ⁊c̄.ideo ſemper poſiti ſunt hi nominatiui.ego. tu.ille.nos.vos.illi vel ipſi. Sed infinitiuus non regit nominatiuum. ſed accuſatiuum ante ſe.vt ſequitur.

In infinitiuo.

Preſens
Me vocare ſcis.das ich ruffe
Te vocare ſcio.das du ruffeſt
Ipſum vocare ſcimus.das der rufft

¶ Si queras. quare ponitur hic das.cum ibi non ſit hoc ſignum ꝙ.vel vt. Dico ꝙ infinitiuus cum accuſatiuo ante ſe vocat̃ dictum.vt ponitur loco appellati.quod eſt oratio ſuppoſiti ⁊ appoſiti ꝙ vel vt precedēte Exemplum.vt me vocare.id eſt ꝙ ego voco. Te vocare.id eſt ꝙ tu vocas. ⁊ ideo tales orationes debent traduci per appellata vbi ꝙ vel vt habent ſuum vulgare.

Preteritum
Me vocaſſe.das ich hab geruffen
Te vocaſſe.das du habſt geruffen
Ipſum vocaſſe. das er hayt geruffen.

Futurum
Me vocatum ire vel vocatuꝝ eſſe.das ich ſol ruffen
Te vocatum ire vel vocatuꝝ eſſe. das ich ſol ruffen.
Ipſum vocatū ire vel vocaturū eſſe.das er ſol ruffen

Ita etiam dicimus per accuſatiuos plurales.nos.vos.illos vocare vocauiſſe.vocatum ire vel vocaturum eſſe.

Tria ſunt eius gerundia
Vocandi genitiui caſus
Vocando datiui ⁊ ablatiui
Vocandum nominatiui ⁊ accuſatiui

Duo ſupina
Vocatum vocatu

Dieta prima.

Duo participia. presens vt vocans. futurum vt vocaturus.
Nec omnia conueniūt in regimine et constructione a parte post. nam regunt eundem casum post se quem suum verbum voco. Sed differūt in constructione a parte ante vt patebit.

De gerundijs in di.

¶De vulgari gerundiorum ꝛ supinorum actiuorum

¶ Nota ꝙ gerundia in di petūt nomē substantiuū ante se. vt iam est tēpus vocandi petrum. yetz ist es zit ze ruffen petrum
Habeo voluntatem vocandi petrū. ich hab willē zu ruffen dem peter
Iste venit causa vocandi decanū. disser ist komen ze ruffen den dechen

De gerundijs in do

¶ Nota bene ze. ꝛ vmb ze. Nota ꝙ gerundia in do petunt ante se verbum vel prepositionem pro. de. cum. in. ex. a.
Ego sedebam vocando amicos. ich saß zu ruffen den frunden.
Tu stabas ꝑ vocando amicos. du stendst zu ruffen den frunden
Iste lucrat᷑ de scribendo libros. der gewint van scriben die bucher
¶ Sed nota ꝙ etiam gerundia in do sine prepositōe traduci possunt per cum vel quando. vt sedebam vocando amicos. id est quando vocabam amicos. vel quando vocabantur amici
Iste vadit ad vocandum amicos
Iste vadit causa vocandi amicos
Iste vadit pro vocando amicos

Nota bene istum modum loquendi per tria gerūdia. quia est eadem sententia.

De gerundijs in dum

¶ Nota etiā ꝙ gerundia in dum petunt ante se prepositōem ad. propter inter. tūc sunt accusatiui casus. vt vado ad audiēdum. Etiam sunt nīi casus. ꝛ tunc reddunt suppositum huic verbo est fuit vel erit.
Vocandum est obstetricem. es ist zu ruffen der hebammen
¶ Animaduertendum est ꝙ Laurentius vallensis dicit gerūdia capta cum substātiuis vel casib⁹ post se passiue accipi. ꝛ sine substantiuis accipi actiue. aliqñ etiam passiue. Et ponit exēpla. vt iniuria fit domino defringendo ramo vel defringendo ramū. incidēdo ligno vel lignum. qḋ exponit passiue. i. cum defringitur ramus. cum incidit lignum. Cum ergo ꝑdicta gerundia sumant᷑ cum substantiuis debēt exponi passiue. Dico ꝙ vtraqꝫ expositio bona est. ꝛ hoc quando oratio passiua debite exponitur actiue et ecōtrario. nam si virgili⁹ legat᷑ a magistro. ergo magister legit virgilium. ita si petrus vocetur a me. tunc ego voco petrum. Si iniuria fiat domino quando ramus defringatur. etiam iniuria fit domino quando quis ramum defringat. Exposita sunt supra gerundia cū substātiuis actiue. quia hoc vulgare nobis melius sonat ꝛ breuius. vt patet inspiciēti De istis videat᷑ in dieta decima de materia gerundiorum.

De cōstructione supinorū actiuorū

¶ Nota supina in itum vel sum cōstruuntur ante se cum verbo motus. Exemplum. vt iste venit vocatum pauperes. disser ist kummen vmb der armen willen zu ruffen. Sed supina in tu vel su construuntur cum istis adiectiuis ante se facile. difficile. dignum. indignum. turpe. pulcrum. iocundum ꝛc̄. Exemplum. hoc est facile vocatu. das ist licht dar vmb worden sie ruffen. quia exponunt᷑ passiue
¶ Nota ꝙ a quolibet actiuo veniunt duo participia. scꝫ ꝑsens quod terminat᷑ in ans vel in ens. ꝛ futurum in rus. Exemplū. ego sum vocās pau

peres.id est ich ruffen den armē. Ego sum vocaturus pauperes.i. ich sol ruffen die armen. Nam ego voco paupes in pñti. & sum vocans paupes. Item ego vocabo paupes in futuro. & sum vocaturus pauperes. immo per participia loquimur elegantius.

¶De vulgari verborum passiuorum

Passiua regunt ntm̄ ante se sub conuenientia numeri & psone. & regūt post se ablatiuum mediante prepositiōe a vel ab tanqꝫ casum proprium. et tres casus communes. vt patebit

In indicatiuo tempore presenti

Ego vocor a patre. ich werd geruffen von dem vatter.
Tu vocaris a patre. du wurst geruffen von dem vatter
Ipse vocatur a patre. er vvyrt geruffen von dem vatter.
Nos vocamur a patre. wyr vverden geruffen von dem vatter
Vos vocamini a patre. yr worden geruffen von dem vatter.
Ipsi vocantur a patre. die worden geruffen von dem vatter

Preteritum imperfectum.

Ego vocabar a patre. ich vvard geruffen von dem vatter
Tu vocabaris vel re a patre. du warst geruffen von dem vatter.
Ipse vocabatur a patre. der vvart geruffen von dem vatter
Nos vocabamur a patre. wyr vvorden geruffen von dem vatter
Vos vocabamini a patre. yr worden geruffen von dem vatter.
Ipsi vocabantur a patre. sy wurden geruffen von dem vatter

¶ Nota verba passiua non habent proprium preteritum perfectum. sed habēt preteritum circūloquutum ex participio preteriti temporis in tus vel sus. & hoc verbum sum vel fui. vt dictum est supra.

Preteritum perfectum.

Ego vocatus sum vel fui. ich bin geruffen oder bin geruffen gewest
Tu vocatus es vel fuisti. du bist geruft oder bist geruffen gevvesen
Ipse vocatus est vel fuit. er ist geruffen oder vvyrt geruffen.
Nos vocati sumus vel fuimus. wyr syn geruffen oder werden geruffen
Vos vocati estis vel fuistis. yr synt geruffen oder vvorden geruffen.
Ipsi vocati sꝰ fuerūt vel ere. sy synt geruffen wordē oder warē geruffen

Preteritum plusqꝫperfectum

Ego vocatus eram vel fueram. ich byn lang gevvesen geruffen
Tu vocatus eras vel fueras. du bist lang gesyn oder vvarst geruffen
Ipse vocatus erat vel fuerat. er vvart geruffen oder ist gewesen geruffen
Nos vocati eramus vel fueramus. wyr warē oð synt gevvesen geruffen
Vos vocati eratis vel fueratis. yr waren gevvesen geruffeu
Ipsi vocati erant vel fuerāt. sy waren geruffen oð synt gewesen geruffen

Futurum tempus.

Ego vocabor ab vno. ich sal geruffen werden van eyn.
Tu vocaberis ab alio. du solt vverden geruffen van eyn andern
Ipse vocabitur a nemine. er sal van nyeman geruffen worden
Nos vocabimur a petro. wyr sollen geruffen vverden von peter

Vos vocabimini a petro. yr sullen geruffen werden von petern
Ipsi vocabuntur a baliuo. die sullen geruffen worden van dē baliu

In presenti imperatiui.

Tu vocare. du werdest oder syst geruffen.
Ipse vocetur. er werd oder syn geruffen
Nos vocemur. vvir vverden syn geruffen
Vos vocemini. yr werden oder synt geruffen
Ipsi vocentur. sy vverden oder syn geruffen.

In futuro imperatiui

Tu vocator. du solt vverden oder syn geruffen
Ille vocator. der sol werden oder syn geruffen
Nos vocemur. vvyr sullen syn oder werden geruffen
Vos vocaminor. yr sullent vverden geruffen
Ipsi vocantor. sy sullen syn oder vverden geruffen

☞ Nota ꝙ futurum impatiui et futurum indicatiui (vt supra dictum est) quasi habent idem vulgare quo ad substātiam ꝟborum. tamē differunt in modo ꝛ affectu pronūciantis ꝛ dicētis verba. Nam hic imprecatiue vel depcatiue profertur. illic non

In presenti optatiui

Utinam ego vocarer. o solt ich werden geruffen.
Utinam tu vocareris vel ere. o das du werdest beruffen.
Utinam ipse vocaretur. o das er vvurde beruffen.
Utinam nos vocaremur. o das wyr vvorden geruffen
Utinam vos vocaremini. o das ir vvorden geruffen.
Utinam ipsi vocarentur. o das si vvorden geruffen.

Preteritum pfectum ꝛ plusꝗͣperfectum

O ꝫ ego vocatus essem. das ich sol vverden beruffen
Vel fuissem. oder das ich wer vvorden geruffen
O ꝫ tu vocatus esses. das du vverest worden geruffen
Vel fuisses. oder das du vverest worden beruffen.
O ꝫ ipse vocatus esset. das er sye geruffet.
Vel fuisset. oder das er wer geruffen.
O ꝫ nos vocati essemus. das vvyr solten syn geruffen
Vel fuissemus. oder das vvyr weren geruffen
O ꝫ vos vocati essetis. das yr syn geruffen
Vel fuissetis. oder das yr vveren geruffen
O ꝫ ipsi vocati essent vel fuissent. ꝛc̄.

Futurum tempus.

Quatenus ego vocer. vff das ich sey oder werd geruffen
Quatenus tu voceris. vff das du doch syst oder werdest geruffen
Quatenus ipse vocetur. vff das der doch sye oder werd geruffen
Quatenus nos vocemur. vff das vvir doch syn oder vverden geruffen.
Quatenus vos vocemini. vff das yr doch synt oder vverden geruffen
Quatenus ipsi vocentur. vff das sey doch synt oder vverden geruffen.

¶ Nota q nominatiui supponētes sepe postponunt verbis etiam sine si gnis.vt vocer ego.voceris tu.vocetur petrus.tamen in traductōe debet poni ich wolt doch.vt ego vocer.ich wolt das ich wurde beruffen.voce tur petrus.ich wold das peter wurd geruffen.

In presenti coniunctiui.

Cum ego vocer a iudice.als oder wan ich wurd geruffen
Cum tu voceris vel vocere.als oder wan du wordest geruffen
Cum ipse vocet a iudice.als oder wan der wurde geruffen
Cum nos vocemur.als oder vvan wyr werden geruffen
Cum vos vocemini.als oder wan yr werden geruffen.
Cum ipi vocentur a iudice.als oder wan sie werden beruffen

Preteritum imperfectum.

Cum ego vocarer a iudice.als ich wardt beruffen.
Cum tu vocareris vel ere.als du warst beruffen
Cum ipse vocaretur a iudice.als der wart beruffen.
Cum nos vocaremur.als wir worden beruffen

Preteritum perfectum.

Cum vocatus sim vel fuerim.als ich byn oder gewest byn beruffen
Cum vocatus sis vel fueris.als du bist gewest oder gesyn berufft
Cum vocatus sit vel fuerit.als der ist gewest oder gesyn berufft
Cū vocati simus vel fuerimus.als wyr synt gewest oder gesyn berufft.

Preteritum plusq̄perfectum

Si nō vocatus essem vel fuissem.wer ich nit oder syn gewesen beruffen.
Si nō vocatus esses vel fuisses.werstu nit gevvest oder gesyn berufft.
Si nō vocatus esset vel fuis.vnd wer er nyt gevvest oder syu gerufft
Si nō vocati essemus vel fuiss.vvern vvir nit oder nit gevvesen beruffen
Si nō vocati essetis vel fuissetis.vvern ir nit gevvesen berufft.

Futurum tempus.

Cum vocatus ero vel fuero.als ich solt syn oder vverden berufft.
Cum vocatus eris vel fueris.als du solt syn oder vverden berufft
Cum vocatus erit vel fuerit.als er sol syn oder vverden berufft.
Cum vocati erimus vel fuerimus.als vvir syn oder vverden berufft
Cum vocati eritis vel fueritis.als vvir sullent syn oder berufft vverden

¶ In infinitiuo passiuo In presenti.

Me vocari.i.q ego vocor.das ich vverd beruffen
Te vocari.id est q tu vocaris.das du vverdes beruffen
Ipsum vocari.id est q ipse vocatur.das er vverd beruffen

In preterito.

Me vocatū esse vel fuisse.das ich vver oder syn gevvest berufft
Te vocatū esse vel fuisse.das du hettest oder vverest beruffen
Illum vocatum esse vel fuisse.das der het oder vver beruffen

In futuro.

Me vocatum iri.id est q ego vocabor.das ich vvird beruffen.
Te vocatū iri.id est q tu vocaberis.das du solt vverden berufft

Dieta secunda.

Illum vocatum iri.id est ꝙ ille vocabitur ⁊c̄.
☞ Nota ꝙ eadem sententia exp̄mitur per futurum indicatiui ⁊ ꝑ futurum infinitiui.siue hoc sit per actiua.passiua.vel neutralia.
¶ Nota etiā ꝙ v̄ba passiua habēt eadem gerūdia ⁊ eadē supina cum suis actiuis.sed differūt in vulgari ⁊ ꝯstructōe seu regimine a parte post

De vulgari gerūdiorū actiuorū et passiuorum

Venit causa vocādi a spōso.vmb das er vvart geruffen vā dē brutgemer
Vadit ad vocandū a spōso.vmb vverden geruffen van dem brutgemer
Pergit vocatū a sponso.vmb vverden geruft van dem brutgemer
Boues ducuntur gratia vendendi.vmb vverden verkoufft
Oues ducuntur ad vendendum.vmb vverden verkoufft.
Equi veniunt emptum.vmb vverden verkoufft.
Sed passiua habent alia participia. Preteritum in tus vt vocatus. Petrus est vocatus a spōso.peter ist geruffen van dem brutgemer.
Maria est vocata a sponso.maria ist geruffen van dem brutgemer
¶ De materia gerundiorum quando actiue. quando passiue debeāt exponi que hic desint infra videantur in dieta decima.

Die martis. dieta secunda.

¶ De vulgari impersonalium in T.

Verba impsonalia s̄t

¶ Quero tibi.que verba dicuntur impsonalia. Dico illa que coniugantur solum ꝑ tertias ꝑsonas. Et sunt duplicia.actiue vocis que terminantur in t.vt placet delectat Et passiue vocis que terminantur in tur.vt curritur pulsatur. ¶ Quero quem casum regunt ante se. Dico nulluz.vt postea patebit. Quomodo vulgarisantur. Dico impsonalia actiue vocis per het.passiue vocis per men.vt patet in figura sequenti

¶ In indicatiuo.

De vulgari impersonalium in T.

Presens. Interest mea regere domū.myr zu behort ze regyren das huß. Preteritū impfectū. Intererat tua seruire dn̄e.dyr het zu gehort ze dienen der frauvven. Preteritū ꝑfectū.interfuit ꝓncipis defendere patriā dem fursten hort zu beschirmen das landt. Preteritū plusq̄ꝑfectū.interfuerat populi parere principi. dem volck gehort zu vndertenig zu syn dem fursten. Futuro.intererit iudicū dare iustas sentētias.den richteren hort zu geben recht ordel In impatiuo.intersit ⁊ interesto In optatiuo vtinam interesset.interfuisset.intersit ⁊c̄.
¶ Placet mihi studere.myr hait geliebt zo studeren Placebat mihi studere.ich het lieb zu leren. Placuit tibi ludere.dyr geliebt zu spelen. Placuerat tibi ludere.dyr hette geliebt zu spielen. Placebit petro scribere. es vvyrt peter lieben zu scribeu. In impatiuo placeat.placeto. In optatiuo vtinā placeret.o das es myr liebde Placuisset.o hettes myr geliebt Placeat.o das es myr mochte lieben. In ꝯiunctiuo cū placeat. placeret placuerit.placuisset placuerit.quoꝝ vulgaria tibi sume ex supioribus

¶ De vulgari impersonalium in tur.

¶ In indicatiuo

Presens	Pulsatur campanam.men lut die glocken.
Imperfectum	Pulsabatur campanā.men lutte die glocken

Perfectū	Pulſatū eſt vel fuit campanā.man hat gelut die glockē
Pluſq̄ꝑfec.	Pulſatū erat vel fue. campanā.die glockē wordē gelut.
Futurum	Pulſabiꝛ campanā.man ſal die glocken luden
In impatiuo	Pulſetur campanā.man lud die glockē
Futuro	Pulſatoꝛ campanā.man ſal ludē die glockē.
In optatiuo	Utinā pulſareꝛ campanā.o lut man die glocke.
Perfec.⁊ pluſ.	Utinā pulſatū eēt vel fu.o das man die glock het gelut
Futurum	Utinā pulſareꝛ cāpanā.o das man glocken ſolte luten
In ꝯiunctiuo	Cum pulſetur campanā.als man lut die glocke
Impfectum	Cum pulſareꝛ campanā.als man lutte die glocke
Perfectum	Cū pulſatū ſit vel fuerit.als man hat gelut die glocken.
Pluſq̄ꝑfectū	Cū pulſatū eēt vel fuiſ.als man hette gelut die glocken
Futurum	Cum pulſatū erit vel fuerit.als man ſolt hauē gelut ꝛc̄.

¶ Nota qñ regūt ablm̄ mediante a vel ab vulgariſantur ꝑ es wert.
Pulſaꝛ a cuſtode.es vvirt gelut van dem koſter.
Pulſabaꝛ a cuſtode.es vvart gelut von koſter.
Pulſatum erat vel fuerat.es vvart gelut ꝛc̄.Et quando ſic tunc p̄teritū ꝑfectum vulgariſaꝛ per iſt.Et pluſq̄ꝑerfectū ſicut imperfectum.
Curriꝛ.Doꝛmitur.man laufft.man ſchlafft..Currebaꝛ doꝛmiebaꝛ.mā lieff.man ſchlieff Curſum eſt.doꝛmitum eſt.man hat gelouffen.man hat geſchlaffen.Curſum erat.doꝛmitū erat.man iſt gelouffen.mā iſt geſchlaffen Curretur.doꝛmieꝛ.man vvirt lauffen.man vvyrt ſchlaffen

Pugnatur	man vicht.vel dayr vvurt geuochten
Pugnabatur	man vochte.vel da vvirt geuochten
Pugnatū eſt	man hat genochten.vel da iſt geuochten
Pugnatum erat	man hatte geuochten.vel da vvyrt geuochten.
Pugnabitur	man ſal vechten.vel da vvirt geuochten.

¶ De vulgari participioꝛum

De ꝯſtructione ꝑticipioꝝ.

¶ Quero tibi.quā conſtructōem habēt ꝑticipia aň ſe.Dico ꝙ ꝑticipia exquo ſunt adiectiua petunt conſtructōem ante ſe cum noībus ſubſtātiuis ſub ꝯueniētia generis nnmeri ⁊ caſus.Sic.vt ſol viſus vidēdus.ſtella viſa videnda.celum viſum vidēdum.
¶ Quam conſtructionem habēt a parte poſt.Dico non ſolū conſtruuntur.ſed poſt ſe regunt illum eundē obliquum quem ſua v̄ba a quibus deſcēdunt.vt patebit in capitulo de participijs.
¶ Notandum eſt diligenter pro traductione participioꝝ.ꝙ omne ꝑticipium includit in ſe hoc nomē qui.ſiue capiaꝛ relatiue ſiue infinite.⁊ cū hoc includit ſuum verbum a quo deſcendit eiuſdē tēpoꝛis. Et vltra hec duo ſepe includit aut intelligitur ille illius illi

	Amans amaturus	id eſt qui amat vel amabit
Ut	Amatus lectus	id eſt ille q̇ amatus ē lectus eſt
	Amandus legēdus	id qui amabitur legetur

Ad quid ſeruit hoc.Dico ad traductōem. quoniam in eoꝛū vulgari debet ſonare quid welche.vel qui die.vt patebit.
Ex quo ſequiꝛ optimū notabile.ꝙ loco qui ⁊ v̄bi(vt qui laboꝛat mā

ducabit) potest poni vnū participiū. vt laborās manducabit. Ita in gtō. arma sunt militis q̄ pugnat. id est militis pugnātis. In dtō. arma stꝫ militibus qui pugnabūt. id est militibus pugnaturis In accusatiuo. video hoīes qui laborabūt. id est homines laboraturos.

☞ Notandum est primo ꝙ participia presentis temporis in ans ⁊ ens in nominatiuo casu possunt tripliciter vulgarisari Uno modo per ende in fine sine relatiuo vvelch. ⁊ sine ꝟbo Alio modo sine ende cum relatiuo et verbo proprio. Tertio modo cum ende ⁊ relatiuo ⁊ verbo substātiuo ist vvas sol ⁊c̄. Sed obliqui eorum traducūtur duobus vltimis modis Participia in rus solum vno modo traducuntur. scꝫ pro sol cum latino et ꝟbo futuro. vt clare iam sequitur.

¶ De vulgari participiorum in ans ⁊ ens

Homo amans deū. i. qui amat. eyner der got ist lieb habende

Animus amantis deum. id est illius qui amat. Gienß der got lieb hatt. gienß der ist lieb habende

Faueo amanti deum. id est illi qui amat. Giener vvelcher got lieb hat giener der got ist lieb.

Nosco amantem deum. id est illum qui amat. Eyner der got lieb hatt. eyner der ist got lieb haben.

Noscor ab amāte deum. id est ab illo qui amat. Uon dem der got lieb hat. von dem der ist got lieb

Homines amantes deum. id est illi qui amant. Die die got lieb haben die die synt got lieb habende.

Animus amantium deum. id est illorum qui amant. Der die got syent lieb haben. der die got lieb haben.

Faueo amantibus deum. illis qui amant. Uon dē genen die got lieb haben. van den die got synt lieb haben. Et ita de aliꝭs.

Et sicut amans nominatiui casus habet ante se nomen substantiuū sub conuenientia trium explicite. Ita participiales obliqui habent implicite nominales vel pronominales obliquos sub conuenientia trium. vt animus hominis amantis deum. Item faueo homini amanti deum Item nosco hominem amantem deū ¶ Item predicte orationes sunt de presenti. Sequuntur de futuris. ⁊ hoc semper in actiuis ⁊ neutralibꝫ. sub quibus comprehenduntur deponentalia. que etiam sunt actiua vel neutralia. vt dictum est supra.

¶ Uulgare participiorum in rus.

Homo amaturus deum. ille qui amabit. Eyner oder eyn mensch oď die got sol lieb haben.

Animus amaturi deum. illius qui amabit. Des der got sol lieb haben. oder die got sollen lieb haben

Faueo amaturo deum. illi qui amabit. Den der got lieb hat. oder den der got sol lieb haben.

Noscor ab amaturo deum. ab illo qui amabit. Uon dem der got lieb hat oder der got sal lieb haben.

Homines amaturi deum. illi qui amabūt. Menschē die got lieb haben

Animus amaturoꝝ deū: illoꝝ qui amabūt. der die got sullen lieb haben
Faueo amaturis deum: illis qui amabūt. die die do got sollē lieb habē
Nosco amaturos deum. illos q̇ amabūt. die die do got sollen lieb habē.
Noscor ab amaturꝫ deū. illis q̇ amabūt. vō dē die do got sollē lieb habē

☞ Nota ꝙ eadem sentētia exprimitur per verbum presentis temporis et per participium in ans ꝛ ens. per verbum futuri temporis et participium in rus.

¶ Vulgare participiorum in tus et sus.

¶ Nota sicut participia in ans ꝛ ens. ꝛ ꝑticipia in rus significant actiue vel neutraliter. ita ꝑticipia in tus ꝛ sus. ꝛ ꝑticipia in dus significant passiue. preter illa in tus ꝛ sus que veniūt a deponētalibus ꝛ petunt ante se substantiuum sub conuenientia trium. ꝛ post se casum verborū passiuoꝝ scꝫ ablatiuum mediante prepositione a vel ab.

Homo amatus a deo. ille qui amabatur vel amatus est. eyner der lieb gehaben ist von got.
Animus amati a deo. illius qui amabatur vel amatus est. des der lieb gehaben ist von got.
Faueo amato a deo. illi q̇ amatus est. den der do lieb ist gehauē von got
Nosco amatū a deo. illū q̇ amatus est. den der do lieb gehabt is von got
Noscor ab amato a deo. ab illo qui amatus est. vō dem der lieb ist gehauen von got.
Homies amati a deo. illi q̇ amati sunt. die die do lieb syn gehat vō got
Animus amatorum a deo. illorum qui amati sunt. der die do lieb gehebt syn von got.
Faueo amatis a deo. illis q̇ amati sunt. dē die do lieb gehabt syn vō got
Nosco amatos a deo. illos q̇ amati stꝫ. die die do lieb gehabt syn vō got

☞ Nota ꝙ istud participium preteriti temporis posset etiam vulgarisari per byn. vt ego amatus. ich byn lieb gehabt. Tu amatus a deo. du bist lieb gehabt von got. Homo amatur a deo. der mensch ist lieb von got. oder die mensch der ist lieb gehabt von got. prout sententia melius requirat. ergo ablatiui positi absolute de participio preteriti temporis debent traduci per hant. vt viso domino. do der her ist gesehen hant. gauisi sunt discipuli.

¶ Vulgare participiorum in dus.

¶ Nota ꝙ participia futuri temporis in dus sepissime fiunt nomina. ꝛ ſm hoc habent diuersum vulgare. Quando sunt participia vulgarisantur per sol werden. quando sunt nomina ꝑ ist werdich. Juxta illud. Per dignus nomen. per debet participans est

Item quando exponitur per dignus. id est werdich. illud quod sequitur potest esse in triplici vulgari.

	Uno modo sic. eyn buch wirdig zu lesen.
Liber legendus	Alio modo. eyn buch wirdig vmb werden zu lesen.
	Tertio modo. eyn buch wirdig vmb gelesen zu werdē.
	Item quarto modo quando est participium. eyn buch sol werden gelesen

Dieta secunda

Der vater sol werdē lieb gehabē von dem sun
Participiū
Pater amā Der vater ist werdigh lieb zu han von dem sun
d⁹ ē a filio Der vater ist werdigh vmb lieb zu syn.
Nomen
Der vater ist werdigh vmb lieb zu werden

Die muter sol werden lieb gehabt von dem sone
Mater amā- Die muter ist werdig vmb lieb zu habē zu werdē. oder
da est a filio werdig vmb werdē lieb gehabē zu syn von dem sun

Der win sol werdē lieb gehabt von vns allen
Vinū amādū Der win ist werdig vmb werdē lieb zu habē vō vns allē
ē a nobis oib⁹ Der win ist werdig vmb lieb zu han van vns allen

☞ Quero tibi que ē differētia inter vulgare gerūdiorum in di do dum et vulgare participiorū in di do dum. Dico q̄ in vulgari gerundiorū nō sonat tempus. ꝛ significant quandoq̧ actiue. quandoq̧ passiue vt patebit infra. Sed prout sunt participia semꝑ significant passiue. Et in vulgari sonat signū vulgare futuri qđ ē sol werden. Sed si transeant in nomen teutonizant̄ ꝑ ist werdich. vt dictum ē Sicut hic Ego putaui ad te scribēdum. existimaui hanc rem tractandam. cēsui tibi hoc significandū. ꝑticipia sunt in nomē transeūtia. q̄m exponūtur ꝑ dignus. i. ego putaui ad te dignū scribi. dignū tractari ꝛ significari Ex quo seq̄tur q̄ he dictōes in di do dum possunt eē gerūdia. participia vel nomina

Aliud in traductōne ex latino necessariū est scire ordinatōnem constructibilium

¶ Summoꝑe animaduertēdū ē a volēte traducere aliq̄nam historiā vel epistolā euangelia vel carmina. vt primo ꝛ ante omnia procedat ꝑ distinctōes ꝛ clausulas ꝑfectas scꝫ vt suam ꝯstructōem querat inter duo pūcta si aūt sit virgula coma aut ꝑenthesis. aut aliqua suspēsio oratōis nō ibi q̄escat sꝫ ad punctū vsq̧ ꝓcedat. hoc facto videat tūc a quo incipiēdū erit ꝛ quid post hec in medio. ꝛ q̄d in fine locare debet f̄m regulas sequētes

Septem sunt regule constructionis

¶ Quero tibi quot sunt regule constructionis. Dico f̄m Alexandrum sunt septem generales

Prima. a vtō debet incipi constructio si sit Unde Alexander

Construe sic casum si sit prepone vocantem

Scđa. post vtm̄ dꝫ sequi ntūs a q̄ debet incipi cōstructio si vtūs nō sit ibi

Mox rectum ponis

Tercia. post nominatiuum debet sequi verbum personale a quo debet incipi constructio si nominatiuus ꝛ vocatiuus non fuerint ibi

Hinc personale locabis verbum
Quod primo statues si cetera desint

Die martis

Quarta.post verbum sepe sequitur datiuus ꝛ accusatiuus.ibi

Tercius hinc casus et quartus sepe sequuntur

Quinta.post verbum sepe sequitur aduerbium.ibi

Aut verbo subdes aduerbia

Ut studet fortiter.cantat dulciter ꝛc.

Sexta.genitiuus casus debet sequi suum rectorem.ibi

Subde secundum casum rectori

Septima.prepositio precõstruitur suo casuali.ꝛ ambo cõstruent̃ post verbum vel participium.ibi.

Debet vox prepositiua

Quarto preiungi vel sexto quem regit ipsa

¶ Notãdũ ẽ diligẽter ꝙ iste regule gñales sepissime patiunt̃ instãtias.iõ alexander ponit exceptões seu impedimenta contra eas Nam sepe sepius incipimus ꝯstructõem a cũ qꝛ dũ ꝛc. Sepe a duobꝫ ablatiuis.plerũqꝫ:ab obliq̃s istoꝝ noĩm quis qualis quãtus.vt iam dicet̃ nõ ordine alexandri de q̃ nõ cures.quoniã exceptões multo meli⁹ sic ordinant̃ vt sequitur.

Septem sunt impedimenta ꝯstructionis seu exceptiones a regulis dictis

¶ Prima exceptõ ꝙ constructio sepe incipitur ab istis dictõnibꝫ Cũ quia dum donec quãdo si siquidẽ nisi sicut vtinam ꝛc.ibi.

Cum quia dum donec quoniam similesqꝫ preibunt

Secunda.constructio sepe incipitur a duobꝫ ablatiuis.ibi.

Aut ablatiui preeunt rectore soluti

Tercia ꝙ constructio multociẽs incipitur ab obliquis istorum nominum quis qualis quantus cuius cuias.ibi.

Quis qualis quantus cuius cuias quotus et quot

Missa relatiue penitus precedere debẽt

Quarta ẽ.ꝯstructio quandoqꝫ incipitur ab obliquo antecedẽtis propter relatiuũ.ꝛ hoc fit quando ponũtur cum vno verbo.

Cunqꝫ relatiuis de iure viam parat horum

Precedens.decet obliquos quandoqꝫ preire

Isti subueniat sua mater vel pater eius

Quinta ꝙ post nominatiuũ quãdoqꝫ sequit̃ ĩfinitiu⁹.vt apt⁹ legere.ibi.

Infinitiuũ persone siue q̃busdam. Des adiectiuis

Sexta ꝙ post nominatiuũ ꝑticipalẽ ꝛ ante verbũ sepe construitur datiu⁹ vel actũs genitiuus vel ablatiuus.ibi

Que iunges verbo iunges et participanti

Dieta secunda

¶ Hic debet addi ꝙ etiam post ntm̄ nominalē sepe sepius construiť gtūs dtūs actūs vel ablatiuus. vt filius multa virtute. similis patri suo faciē, laudatur ab hominibus
Septima. ꝙ post verbū personale scꝫ post verbū substantiuū verbū voca/tiuū ⁊ eorū vim habēs sepe sequitur ntūs. ibi.

Appellans verbum substantiuumqꝫ vel horum
Uim retinens. post se rectum quandoqꝫ locabunt

Pro practica dictarꝫ exceptōnum ꝯstrue totam oratōnem sequentem

Cum vel Quando vel Quia	ꝑ ṗmam exceptionem.
nobis bene merentibus	ꝑ secūdam exceptiōem
Cui merenti deus denegat	
quem deus non amat	ꝑ terciam exceptionem
quanta mercede quanta gloria	
iustum premiabitur	
Om̄ dn̄m plus sua misericordia ꝙꝫ	ꝑ quartam exceptōnem
sua iusticia ad nos trahit	
Ergo aptus a deo saluari	ꝑ quintam exceptionem
Recepturus sibi beatitudinē	ꝑ sextam exceptōnem.
Est nunc ṗdestinatus et	ꝑ septimam exceptionem
in futuro beatificatus.	

Positis regulis constructionis ⁊ exceptionibus a regulis alexandri. Pro ampliori ⁊ clariori intellectu puerorꝫ qͥbus nihil satis resumi potest Repetitio dictorū fit hoc modo.

Quero tibi. a q̄ dꝫ incipi ꝯstructio ⁊ traductō. Dico a tribꝰ regulariter. A vtō a ntō vel a ṽbo ꝑsonali. hoc pꝫ ex regulis ꝯstructōis supra positis Aut a quattuor impedimētalr. ab istis ꝯiūctōibꝰ ⁊ aduerbijs Cū q̄ꝛ dum donec qn̄ si nisi vt ⁊c̄. vł a duobꝰ abltīs Aut ab obliq̄s de q̄s, qualis quā/tus. vel ab obliq̄ antecedētis ꝓpter relatm̄ qn̄ sumuntur cum vno ṽbo. vt patrem sequitur sua proles. Hoc scito
Quero ex supabūdanti quē locū duo recti ntūs ⁊ vtūs tenēt in ꝯstructō ne. et quē locū quattuor obliq̄ Dico ad primū. duo recti semꝑ ꝯstruūť ⁊ traducūť in ṗncipio an̄ ṽbū nisi talis ntūs regať a ṽbo substātiuo vtō ⁊c̄. Ad scdm̄ dico per vnam regulam generalem

Omnis obliquus debet immediate
construi post suum regens — Regula generalis.

Siue illud regēs fuerit nomē, ꝓnomē vel participiū. siue fuerit ṽbū Et hoc fallit in obliquis de quis qualis quantus ⁊ in obliq̄ antecedētis. vt sepe dictū ē   Ex isto sequitur primo
Si ntūs nois substantiui regat gtm̄ vel abltm̄ illi obliq̄ debent ante ver/bū construi. vt homo dei magna autoritate venit nobis
Si ntūs nois adiectiui regat gtm̄ dtm̄ ⁊c̄. etiam illi precedēt verbū vt mu dus pedem vel pede frigescit.
Si ntūs participij regat gtm̄ actm̄ ⁊c̄. debēt illi quoqꝫ precōstrui. vt mit

tens missurus patri suo litteras multa beniuolētia nūc scribit illas Istu[d]
alexander nō clare dicit
Sequit̄ ex dictis scd̄o si obliq̄ regant̄ a v̄bo a p̄te post. etiā debēt post co[n]
strui. qd̄ satis innuit cū dt̄ Tercius hinc casus Nisi fuerint obliq̄ de qui[s]
qualis quātus ꝛc̄. vt Quorum remiseritis peccata remittunt̄ eis. tradu
citur sic. q̄ꝝ pctā. welcher leut sunde. remiseritis. ir werd vergelē oder h[a]
bēn yn vergebē. remittuntur eis. sy werden yn vergeben

Modꝰ ꝯstruendi adiectiā.

Quero tibi quē locū tenēt adiectiua in ꝯstructōe. Dico ꝙ adiectiua no
minalia ꝛ ꝑnoialia sp̄ debēt p̄construi suis substātiuis ꝯiunctim siue h̄ si[t]
in recto an̄ verbū. siue in obliquo post verbū Sꝫ nota bn̄ ꝙ hoc sp̄ falli[t]
qn̄ regūt post se gt̄m dt̄m act̄m vel ablt̄m. qn̄ tunc post substātiua ꝯstr[u]
untur ꝛ diuisim. vt pudica vultu virgo rubescit. Non traducit̄ sic. pudic[a]
virgo vultu. sed virgo die iunckfrau. pudica scham. vultu von angesich[t]
diuisim ꝛ post ꝯstruit̄ pudica. Sed adiectiua ꝑticipialia semꝑ ꝯstruūtu[r]
post sua substātiua ꝛ diuisim. vt deꝰ sua pietate motꝰ nobis largit̄ grā[m]
Quero quo pacto duo vel tria aut plura substantiua in eodem casu po[si]
ta ꝑ regulam petri helye. vel ꝑ appositōem debeant traduci. Dico ꝙ inte[r]
illa substantiua debet intelligi ꝑticipiū ens vel existēs aut entia vel existe[n]
tia. vt in virgilio Chara deū soboles magnū iouis icremētū. q̄ sic ordin[a]
subaudi O salonine chara soboles deū ꝓ deorū subaudi existēs magnu[m]
incremētum iouis Aspice ꝛc̄.
Quo pacto dicta. i. infinitiua cū actō an̄ se vt deū orare sanctū ē. deben[t]
traduci Dico ꝙ ipsa prius resoluēda sunt in appellata. i. in oratiōes ex su[b]
posito ꝛ apposito ꝙ vel vt p̄cedēte Et in tali mutatōe debet seruari iden[ti]
tas tpis vt p̄sens infinitiui mutet̄ in p̄sens indicatiui vel optatiui. p̄teri[tu]
tū in preteritum. ꝛ futurum in futurum Exempla sunt in actiuis
Diuitias multos ꝑdere notū ē. id ē ꝙ diuitie multos perdunt notum ē
Diuitias multos ꝑdidisse notū ē. id ē ꝙ diuitie multos ꝑdiderūt notū
Diuitias multos perditum ire constat Vel multos perdituros eē cōsta[t]
id ē ꝙ diuitie multos perdēt constat

Da exempla in passiuis

Iustos saluari certum ē. id est ꝙ iusti saluētur certum est
Iustos saluatos esse cerum ē. id est ꝙ iusti saluati sunt certum est
Iustos saluatū iri. vl' saluādos eē certū ē. h̄ ē ꝙ iusti saluabūtur certum ē
¶ Nota ꝙ sicut habemus dicta an̄ v̄ba. ita ꝛ post v̄ba. q̄ etiā debēt resolu[i]
in appellata mō supradicto. vt credimꝰ oīa deū gubernare. gubernasse. gu
bernatū ire. resoluit̄ sic Credimus ꝙ deus oīa gubernat. gubernauit. gube[r]
nabit Itē dn̄e q̄d me vis facere. id quid vis ꝙ ego faciā Itē iubeo tibi stu
dere. nō ē opus resolutōe. sed iubeo te studere iam opus ē resolutiōe dict[a]
Quero q̄uo traducunt̄ duo ablatiui positi absolute in significatio[ne]
ꝯsequentie. Dico per distinctōem aut sunt de p̄nti. tunc traducuntur p[er]
ende in fine. vt sole oriēte dies fit. so die sonne ist vff gangēde so wurt ꝛc̄
Deo gratiā dante iustꝰ saluat̄. so got ist gnad gebēde ꝛc̄. Aut sunt de pr[e]
terito tunc trāslatant̄ per synde in fine. vt thesauris aptis obtulerunt tri[a]
mūera. do die schatzē vff gethon sinde ꝛc̄. Inclinato capite emisit spirit[um]
mit gebogenden houpt gab er ꝛc̄. Vel etiam traducuntur resoluendo a[l]

latiuos in suppositū ꝛ appositū ꝑcedēte. dū qn̄ si vel quia Vn̄ in psal. legit dante te colligent. aperiente te manū tuā iplebunt. auertēte te faciē tuaȝ turbabuntur. id est quando. vel si tu das vel aperis manum vel auertis faciem tuam. ipi colligent implebuntur ꝛ turbabuntur

☞ Notandum est summope ꝙ sicut oculus arcitenentis summa cura atqꝫ studio signū ꝓmū ꝯsiderat ꝛ post hoc vt sagittas suas in illud dirigat Ita quoqꝫ oculus translatoris dꝫ sibi inter duo puncta q̄rere signa q̄ sunt duo. scꝫ ntūs ꝛ ꝟbum ꝑsonale. ad que signa oēs sagittas suas. id est oīa ꝯstructibilia curet iactitare ꝛ ordinare Et debet attēte ꝯsiderare que ꝯstructibilia regulariter ꝑcedunt ntm̄. ꝛ que impedimentaliter Item q̄ regulariter debent sequi ntm̄ ꝛ quibus modis fallit Preterea que ꝟbuȝ ꝑcedunt. regulariter ꝛ q̄ īpedimentaliter. Postremo que post verba seq̄ debent. vt patet in figura sequenti

¶ Ante ntm̄ regulariter ponit vtūs Etiam adiectiuum nois si non regat casum ¶ Ante ntm̄ īpedimētaliter Cū qꝛ dū donec ꝛc. vel duo abltī absoluti. vel Obliq̄ de q̄s q̄lis q̄ntus. vel obliquus an̄cedentꝫ ꝑpo nit qn̄qꝫ ꝓpter relatiuū	Ntūs	¶ Post ntm̄ regularit ꝟbū ꝑsonale Quod fallit si ntūs regat gtm̄ vel ablatiuum si sequat adiectm̄ regens casum. vt potentia regis timet. Grat⁹ deo beatificatur. Nud⁹ pedē friget Velox pedibus currit. Qn̄qꝫ infinitiuus. vt paratus ꝛ dign⁹ accipere gratiam.
¶ Ante ꝟbum regulariter ponetur nominatiuus explicite vel implicite vel aliquid positum loco nti. scꝫ infinitiuus solus. vel cum obliquo	Verbū ꝑsonale	Post ꝟbū sepe ponit infinitiu⁹ vt volo studere Sepe aduerbium. studet bene. Sepe ntūs. stat rectus Sepe gtūs. recordor lectionis. Sepe dtūs ꝛ accūs vel abltūs.
Aduerbia tēporis et etiā omnia alia q̄ ꝑcedūt ntm̄ ipedimētaliter. vt duo abltī et obliqui de q̄s qualis q̄tus et obliquus an̄cedētꝫ	Impedimētalr ponunt	Et accūs ꝛ ablatiuus sine prepositione possunt poni. quia sunt casus communes accūs post verba actiua. ablatiuus post verba passiua Sepissime ꝑpositio cuȝ suo accusatiuo vel ablatiuo
An̄ ipsonale nullus ponitur casus quem regat ante se Sꝫ bn̄ si sint. cū qꝛ dū Ablatiui absoluti Obliqui de quis qualis quantus	Verbū impsonale	Post ipsum ponitur suus obliquus cum infinitiuo. scꝫ genitiuus vel datiuus. accūs tm̄ aut cum genitiuo si ipsonale ꝑ tur ponat accūs aut abltūs cum prepositōe

¶ Pro practica regularum ꝯstructōnis ꝛ figure depicte ponunt hic tria virgiliana carmina primo ex quarta egloga

¶ At tibi prima puer nullo munuscula cultu.
Errantes hederas passim cum baccare tellus
Mixtaqꝫ ridenti colocasia fundet achanto

¶ Hic tu incipe a vtō. vt o tu puer in pmo carmine. ⁊ seqtur ntūs tellus in scdo. ⁊ seqtur vbū fundet in tercio. postea seqtur dtūs tibi. deiñ accūs pma munuscula. tunc abltūs nullo cultu. i. sine aliquo labore Tunc resumitur fundet cū alijs accusatiuis ⁊ ablatiuis cū ppositōib⁊ ⁊c. ita oportebit sp ↄstructōem qrere p regulas supdictas Itē ex scdo eneydos.

Fracti bello fatisqꝫ repulsi
Ductores danaū. tot iam labentibus annis
Instar montis equum. diuina palladis arte Edificant.

Traducit sic incipiendo a ntō ductores. ⁊ nō seqtur imediate verbū psonale. qꝛ regit gtīn. ⁊ cū hoc sequunt duo adiectiua pticipialia regētia ablatiuū. post illa seqtur verbū edificant equum instar montis diuina arte palladis. ⁊ hoc dico tot annis labētib⁊. q̄ abltī licet ponant inter suppositū et appositū. nō tñ debēt ibi sed in fine ↄstrui. Et ex tercio.

¶ Ast illum erepte magno inflāmatus amore
Coniugis ⁊ furijs scelerum agitatus horestes
Excipit incautum patriasqꝫ obtruncat ad aras.

¶ Construit sic. Horestes inflāmatus magno amore ↄiugis erepte. id est sibi capte p Pirrhū. ⁊ agitat⁹ furijs scelerū. seqtur iā verbū excipit id est interficit illū pirrhū. incautū. i. improuisum ⁊c. Ecce quot casus mediant inter ntm̄ suppositū ⁊ verbum appositum.

¶ Notandū est etiā q in ↄstructōnib⁊ ⁊ traductōnib⁊ sepissime intelligitur verbū substantiuū est. fuit. erit. vt gloria tibi dn̄e ⁊c. Sepe intelligitur ntūs. ⁊ qn̄qꝫ resumit ntūs pus positus Preterea in relatiuo q̄ frequenter intelligit añcedens scꝫ ille Item añ pasce intelligit festū Sexto kalendas marcias intelligit die añ Ita quoqꝫ ⁊ verba intelligunt plerūqꝫ fm exigentiā sententie. vñ Uirgilius in pmo Tantas audetis tollere moles. quos ego. oratio impfecta est. ⁊ loquit neptūnus ad ventos et intelligit castigabo vel sile Terentius in andria Quē qdem ego si sensero. hec est orō impfecta ⁊ truncata. q̄ mō loquendi vtunt irati. ⁊ cū motione capitis pnunciat. intelligit si sensero supple dauū impedire nuptias ipm puniam vel simile Terentius in eunucho Ego ne ne illā. q̄ illuꝫ que me. que non. i. ego ne illam thaidē vlciscar. que illū trasonē recepit. q̄ me exclusit ⁊c. Et est in dictis oīb⁊ color dictus aposiopesis Iteꝫ in legenda scē agathe Mentem sanctā spontaneā honorem deo ⁊ patrie liberatōem impetrauit. ita suo modo de alijs put sententia requirit

Cautele in traductione seruande

Prima ¶ Considerandū est q nō semp latina verba pcise vt sonant in vulgari sunt traducenda. qm̄ hoc plerūqꝫ aut erit impossibile. aut sensum ineptū facient Sed debet translator notare sensum oratōnis quid dicere velit. et hoc in vulgare vertat. Exempla sunt.

Dieta secunda

¶ Difficile est dare senibus verba.i.difficile est senes decipere
Summas gratias vobis ago.i.summe vobis regratior
Sic velim animū inducas.i.sic velim credas
Sunt nobis mitia poma.i.habemus matura poma
¶ Scda cautela est.cū sint aliqua noīa aut ꝟba equoca.vt in traductōe Secunda
capiat̄ ꝟcatū ꝯforme ad sensum orōnis Exempla sunt
Psal. Non timebo quid faciat mihi caro.id est homo
Verbum caro factum est.i.filius dei factus est homo.
Salomon fecit sibi ferculum de ligno.i.currum.non dapes
Manus domini fecerunt me.id est potestas domini
Eripe deus animā meā.i.libera deus animam meam
Ideo male traduxit q̄ dixit.Her trag vꝫ myn sele
Sunt eñ equiuoca.caro.verbū.ferculū.manus.cripio.

¶ Tercia cautela est.vt traductor videat si sint alique figure loquutōis Tercia
aut colores rhetorici.vt quādo pars ponitur pro toto.vel ecōtrario.aut
continens pro contento.aut econtrario Vel actiuum pro passiuo ⁊ econ
trario ⁊c̄. Exempla sunt
¶ Animus mulieris est mihi nuptus.synodoche est. Male fieret tra-
ductio vt ꝟba sonāt.ſꝫ ibi animus mulierꝭ.i.ipa mulier tota ē mihi nupta
Perflauit fistula buccas.hypalage est hic.i.bucce perflauerunt fistulas
Hausit spumantē patherā.i. vinum de pathera

¶ Quarta cautela ē de determinatōe respectu determinabilis Exem- Quarta
plum quando aduerbium ponitur inter duo verba tūc traductor videat
quod illoꝝ determinet ⁊ cum quo verbo traduci debeat. Quod reuera
multum refert.vt in sancta passione ait dominus Anteq̄ gallus cantet ter
me negabis.ibi ter determinat secūdum verbuꝫ.scꝫ negabis non ꝑmum
Ita in logica Quicquid viuit semper est.si semper determinet viuit ꝓ-
positio est vera.si determinet est tunc redditur falsa Exemplum de ob-
liquis determinantibꝫ verbum vel participium.vt cum dico video ocu-
lis ambulantem.ibi ablatiuus determinat verbum non participiū Sed
cum dico.video pedibus ambulantem.hic pedibus determinat partici-
pium ⁊ non verbum.ita in logica per fallaciam diuisionis arguitur Quo
cunq̄ vidisti hunc percussum.illo sic ꝑcussus est.sed vidisti hunc ocu-
lo percussum.ergo hic oculo percussus est. Minor est distinguenda.vel
ille ablatiuus oculus determinat verbum tunc est vera.vel determinat
percussum tunc est falsa. Istud ꝯcernit grammaticam.ideo hic ponitur
dictus ꝑalogisimus

¶ Quinta cautela.si verba nō capiantur transsumptiue vel ꝑ allegoriā Quinta
que est quidam color quo aliud significat̄ q̄ dicitur vt in hyronia. vnde
Virgilins Egregiam vero laudem ⁊ ampla spolia refertis tuq̄ puerq̄
tuus.Sunt in sacra scriptura multe oratōnes que non vt verba sonant
traduci possunt.vt illud zelus domus tue comedit me Comederunt ia-
cob ⁊ filios eius Elegit suspendium anima mea. ⁊ talia multa que nō stꝫ
ꝑsentis speculatōis.qm̄ altiorē indagatōem postulāt Sꝫ hec que dicta
sunt ꝓ nostris pueris donec altius sapiant sufficiunt.

Die mercurij Dieta tercia

Capitulum secũdum de decem regulis congruitatum.

Grãmatica ẽ — Uero tibi. q̃d ẽ grãmatica ẜm Priſtianũ. Dico. eſt ſcia docens nos recte ſcribere. recte ſcripta recte intelligere. recte intellecta recte cõponere. recte cõpoſita debito modo ꝓnunciare

¶ Quot ſunt ſpẽs ſeu ꝑtes grãmatice Dico quattuoꝛ q̃ tanguntˀ in dicta definitõe. ſ. oꝛthographia. ethymologia. dyaſinthetica. ⁊ ꝓſodia.

Oꝛthogra. — Oꝛthographia ẽ ꝑs grãmatice docens nos recte ſcribere. i. recte ſyllabicare. vt ꝓijcio ꝑ duplũ ij. ⁊ nõ ꝑ ſimplũ. chꝛiſtus ꝑ ch. ⁊ nõ ꝑ xp. de qua diuerſi ⁊ varij ſunt libelli inter quos p̃cipuus eſt ioannes Toꝛtellij

Ethĩmolo. — Ethimologia ẽ ꝑs grãmatice docẽs nos recte intelligere accñtia ꝑtiũ oꝛõis. ſ. genera ⁊ declinatões noĩm. ꝓnoĩm ⁊ ꝑticipioꝝ. Itẽ ↄiugatões p̃terita ⁊ ſupina ṽboꝛum. vt patʒ in p̃ma ꝑte Alexandri

Dyaſynthe. — Dyaſynthetica ẽ ꝑs grãmatice docẽs nos recte ↄponere dcões ad inuicẽ ↄgrue. aut figuratiẽ. ⁊ euitare oꝛões icõgruas. vt pʒ i 2ª ꝑte Alexan.

Pꝛoſodia. — Pꝛoſodia ẽ ꝑs grãmatice docẽs nos dcões debite ꝓnũciare in p̃mis medijs ⁊ vltimis ſyllabis. de qua in tercia ⁊ quarta ꝑte Alexandri

¶ Quero tibi. quõ diuiditˀ grãmatica ẜm Donatũ Dico. in grãmaticã p̃ceptiuã ꝑmiſſiuã ⁊ ꝓhibitiuã Et eſt ſiĺe. ſicut eñ lex poſitiua humana quedã p̃cipit vt honeſtũ ⁊ iuſtũ Quedã ꝓhibet vt turpe. vitiũ ⁊ iĩuſtũ Et q̃dã ꝑmittit vt vſurã ⁊ meretriciũ Ita quoqȝ in lege ſermonis latini q̃dã oꝛõnes nobis p̃cipiuntˀ. q̃dã ꝓhibentˀ. ⁊ q̃dã ꝑmittuntur.

¶ Quero tibi q̃d ẽ grãmatica p̃ceptĩa Dico q̃ tractat de oꝛõnibꝫ ſimplˀr ↄgruis. vt vir albꝫ ⁊ nõ alba. ego ſcribo ⁊ nõ ſcribũt. liber petri ⁊ nõ petrus Et dꝛ a p̃cipere. qꝛ talis grãmatica nobis p̃cipit ita loqui

¶ Quid eſt grãmatica ꝑmiſſiua Dico q̃ tractat de oꝛõnibꝫ figuratiue cõgruis Uel ſic Eſt que figuras docet venuſto ⁊ breui ſermone loqui. vt ego ſcholaris ſtudeo Et dꝛ a ꝑmittere. qꝛ tales oꝛõnes ꝑmittuntˀ ꝓpter ſermonis breuitatem ⁊ metroꝝ cõmoditatem

¶ Nota ſub iſta grãmatica ↄtinentˀ oꝛõnes figuratiue q̃bꝫ nobis lʒ vti. vt ſunt oꝛõnes euocatoꝛie. ↄceptoꝛie. ꝓlemptice. zeumatice ⁊ ſynodoice.

¶ Quero tibi q̃d ẽ grãmatica ꝓhibitiua Dico eſt illa q̃ tractat de oꝛõnibus incõgruis vel nobis ꝓhibitis. vt vꝛbẽ quã ſtatuo vẽa eſt. Pars erãt certare parati Et dꝛ a ꝓhibere. qm̃ tales oꝛõnes nobis ꝓhibentˀ.

☞ Et nota q̄ ſub iſta grãmatica ponuntˀ ipedimẽta ↄgruitatꝭ ⁊ figure nobis ꝓhibite. ſ. aleotheca. antitheſis. ſoloeciſmꝰ cũ eaꝝ ſpeciebꝫ

☞ Notare debẽt pueri diligẽter q̄ ſingule oꝛões latine apd̃ quẽcunqȝ ſcribantˀ ſiue apud theologos. rhetoꝛicos. poetas aut hyſtoꝛicos reducũturˀ ad aliquã triũ p̃dictaꝝ partiũ grãmatice Et nõ ẽ aliq̃ oꝛõ q̃ ſitˀ ponatˀ ſub grãmatica ꝑmiſſiua ⁊ ꝓhibitĩa. ĩmo ſunt diſtincte ꝑtes. iõ male q̃daʒ ſcribũt ⁊ falſe dogmatiſant. q̃ euocatõem. ↄceptõem. ꝓlempſim ⁊ zeuma miſcent cũ ipedimẽtis ↄgruitatis faciunt vt pueri neſciant q̃d vtenduʒ

Dieta tertia

aut imitandum sit quid ve declinandum ⁊ fugiendum

¶ Quero tibi. q̄ ē drña inter ꝯstructōem grãmaticalẽ ⁊ regimẽ grãma-ticale Dico. ꝙ hñt se sicut magꝭ cõe ⁊ minus cõe. vel sicut supius ⁊ iferiꝰ qm̄ vbicũqꝫ est regimẽ ibi ē ꝯstructio ⁊ nõ ecõtrario Da exemplũ Cum dico timor dei. vel amo deũ. ibi ē regimen ⁊ ꝯstructio Sꝫ inter adiectm̄ et substantm̄. vt optimus deus. est ꝯstructio ⁊ nõ regimen

¶ Quero tibi. q̄re inter adiectm̄ ⁊ substantm̄ nõ ē regimen Dico. qm̄ adiectiuũ nõ cogit suũ substãtm̄ stare in certo casu. ita ꝙ nõ in alio. nec ecõ-trario Et hoc iõ. qꝛ pñt silr̄ stare in q̄libet casu. vt optimꝰ deꝰ. optimi dei. optimo deo. optimũ deũ Nõ sic est de istis Timor dei. amo deum.

Orationes vbi sola ꝯstructio est.

¶ Quero tibi. an multiplices sint orõnes in quibus sola constructio est et nõ regimen Dico sic. vt sequitur

Inter adiectm̄ nominale ⁊ suum substantiuum. vt preclarum ingeniũ optima virtus. non est regimen.

Inter adiectiuũ ꝓnoiale ⁊ suum substantiuũ. vt meus animus. tua voluntas. est sola constructio non regimen.

Inter adiectiuũ participiale ⁊ suum substantiuum. vt oculi visuri. stelle vise. astra visa. non est regimen

Inter duo nomĩa substãtiua ad idem ꝑtinentia eiusdem casus. vt virgo maria. dominus petrus. non est regimen

Inter relatm̄ ⁊ suũ añs. vt deꝰ q̄. deitas q̄. celũ. qđ nõ est regimen

Inter interrogatm̄ ⁊ suũ responsiuũ nõ est regimen

Inter duo verba. vt volo legere. non est regimen.

Inter verbum ⁊ aduerbium nõ est regimen. vt currit velociter

Itẽ hic. ecce pater tuus vel patrẽ tuum. non est regimen.

Item vado romam. fui colonie ⁊c̄. non est regimen

Itẽ h. pax huic domui. gloria ĩ excelsis deo ⁊c̄ ē sola ꝯstructõ ⁊ nõ regimẽ

Itẽ hic. sole oriente dies fit. ⁊ in similibꝫ nõ est regimen

Inter p̄ora supina cum verbo motus ad locum. vt vado pransuꝫ. pergo dormitum. non est regimen

Inter posteriora supina cum quibusdã adiectiuis ante se. vt facile dictu. mirabile visu. non est regimen.

Prima regula congruitatis

¶ Quero tibi. adiectiuũ ⁊ suũ substãtm̄ in q̄t ⁊ q̄bꝫ tenenr̄ ꝯuenire Dico in tribus. in genere in numero ⁊ in casu. vt mala mens. malus animꝰ. ait poeta comicus — De adiectiuo et substãtiuo

¶ Da mihi tria exempla ꝑ tria substãtiua. masculini. feminini. ⁊ neutri generis. q̄ oia sunt ꝓme declinatõis Do ista

Papa	Sanctus	sanctior	sanctissimus.
Ecclesia	Sancta	sanctior	sanctissima.
Pascha	Sanctum	sanctius	sanctissimum

Die mercurij

¶ Da tria exempla ꝑ tria substantiua. masculini feminini. ⁊ neutri generis scḋe declinatōis eiusdem terminatōnis
Ego do ista in teutonico . tu verte illa in latinum

Eyn engel gotz der aller best bit
Eyn huß gotz der aller best bit
Eyn volck gotz der aller best bit
Hoc vltimū ꝑ vulgus nō ꝑ populum dicatur

¶ Quero an dicte orōnes sint ꝯgrue Dico sic. Qd̄ ꝓbo de ṗma. nā papa est substantiuū generis masculini numeri singularis casus noīatiui. sanctus est adiectiuū eiusdem generis ⁊c̄.
¶ Per q̄d scis ꝙ papa est substantiuū Dico. qm̄ ad ei⁹ vulgare nō p̄t addi man off wijff. Vel qꝛ ꝟcat rem ꝑ modū ꝑ se stantis
¶ Per q̄d scis ꝙ sanctus est adiectīm Dico. qm̄ ad eius vulgare p̄t addi man off wijff. vt sanctus heylich man. sancta heylich wijff. Vel quia ꝟcat rem ꝑ modum adiacentis alteri

¶ Qua regula papa est masculini generis Dico. ꝙ eius gen⁹ nosco nō ex terminatōe. sed ex ꝟcatōe ꝑ quartam regulam positam in ṗncipio primi tractatus. ibi Quedam sunt opera
¶ Qua regula ecclesia est feminini generis. Dico. ꝙ eius genus nosco nō ex ꝟcatōe. ſꝫ ex terminatōne ꝑ ṗmā regulā de substātiuis feminini generis ꝑ terminatōem. ibi. Sit tibi nomen in a.
¶ Qua regula scis pascha esse neutri generis Dico nō ex ꝟcatiōe non ex terminatōne. sed ꝑ exceptōem. ibi. Mānaꝗ neutrale
¶ Qua regula scis sanctus a um esse generꝫ ois Dico ꝑ vnā generalissimam regulā. ibi Adiectiua notes. licet q̄dā sint generis ois sub vna terminatōe. q̄dam sub duabꝫ. quedā sub tribꝫ. vt sepe dictū est. sed puerꝫ nō satis id repeti potest

¶ Exoratos velim p̄ceptores pueroꝝ. vt hanc regulam de adiectiuo ⁊ substantiuo que est vnum grammatice fortissimū ⁊ latissimū pilare faciant practicare per diuersa substantiua. iam ṗme ⁊ scḋe. iam tercie ⁊ quarte declinatōnis cum adiectiuis diuersaꝝ terminationū ⁊ declinationum nō solum in nominatiuo casu. sed ꝑ om̄es obliquos in singulari ⁊ plurali cum suis regentibus. vt patet in figura sequente

Regnat	Maria	Sancta sanctior sanctissima.
Clementia	Marie	sancte sanctioris sanctissime
Seruio	Marie	sancte sanctiori sanctissime
Honoro	Mariā	sanctam sanctiorem sanctissimam

Ibi sunt eiusdē declinatōnis prime. Seq̄tur de scḋa

Regnat	Dominus	Justus iustior iustissimus
Clementia	Domini	iusti iustioris iustissimi
Seruio	Domino	iusto iustiori iustissimo
Honoro	Dominū	iustū iustiorē iustissimum
O	Domine	iuste iustior iustissime

Dieta tercia

Da substantiuũ ꝛ adiectiuũ tercie declinatõnis.

Regnat	Pater fidelis Oratio fidelis Genus fidele	Colo	Patrem fidelem orõem fidelem genus fidele
Uirtus	Patris fidelis Oratõis fidelis Generis fidelis	O	Pater fidelis oratio fidelis genus fidele.
Seruio	Patri fideli Orõni fideli Generi fideli	Utor	Patre fideli orõne fideli genere fideli ꝛc.

¶ In p̄dictis oĩbus adiectiua ꝛ substãtiua sunt eiusdem declinatõnis et ideo in finali terminatõe ꝯsonant Postea sumant̃ adiectiua scd̃e cuꝫ substantiuis p̄me vel tercie Et econtrario capiant̃ adiectina tercie cũ substantiuis p̄me vel tercie Et econtrario capiantur adiectiua tercie cũ substantiuis secunde vel prime. ꝛ erit dissonantia in fine

¶ Quero tibi. q̄ est dr̃ña inter adiectiuũ noĩale ꝛ adiectiuũ ꝑticipiale Dico adiectiuũ noĩale tenet̃ ꝯuenire cũ substãtiuo seq̄nte. ꝛ ꝑticipiale cũ p̄cedẽte

¶ Quero an ista sit ꝯgrua Leo est pulcher bestia Dico nõ. qm̃ pulcher est adiectiuũ noĩale ꝛ dꝫ ꝯuenire cũ substãtiuo sequente nõ p̄cedente.

¶ Ita etiã querat̃ de ista. verbũ est facta caro. que nõ est ꝯgrua. qm̃ facta est adiectiuũ ꝑticipiale. ꝛ tenet̃ ꝯuenire cũ substantiuo p̄cedente. hoc ꝓbatur exemplis sacre scripture.

Uerbum caro factum est. non facta caro.
Aqua est facta vinum. non factum vinum
Tu deus es futurus premium. non futurum premium
Nomen eius vocatum est iesus. non vocatus
Jesus vocatus est caput ecclesi e. ꝛ non vocatum.
Ex oĩbꝫ hi empti sunt p̄mitie deo ꝛ agno. ꝛ nõ empte. vt ē in apocalipsi.

¶ Cõtra. dicit scriptura Tẽplũ dei factus est vterus ꝟginis. ibi factꝰ ꝯuenit cũ substantiuo sequente Dico ꝙ talis orõ est impedimentalis ꝛ nõ est nobis vtenda Uel dic ꝙ illa oratio dꝫ sic ordinari. vterus est factꝰ templũ dei ¶ Quid dicis de ista Quesiuit mihi ꝙ̄ṗridẽ pater ꝛ mater mortui essent. vt est in terentio. Dico ꝙ illa nõ est simpl̃r congrua. ſꝫ ibi est figura scꝫ ꝯceptio generum

☞ Arguo p̄mo. dicit scriptura Bonũ mihi lex oris tui. Item virgiliꝰ Triste lupus stabilis Idẽ. fama malũ quo nõ est aliud velocius vllum Idem. variũ ꝛ mutabile semꝑ femina ꝛc. Dico ꝙ in dictis orõnibꝫ bonũ triste malũ ꝛ variũ nõ capiunt̃ adiectiue ſꝫ substantiuant̃ in neutro genere. ꝛ exponunt̃ ꝑ ly res. vt lex est bona. i. res bonũ. lupus est triste. id ē res tristis. femina est varium. id est res variabilis.

☞ Arguo scd̃o ꝯtra p̄mam regulã Dicit scriptura. Joseph ꝛ maria erant solliciti de iesu. ibi illud substantiuũ maria disconuenit cum isto adiectiuo solliciti in genere. ergo nõ tenentur semꝑ ꝯuenire in genere vt re-

gula dt Dico. regula intelligit ꝙ in orōne simplr̄ ꝯgrua adiectiuū ꝛ substantiuū tenent ꝯuenire in trib⁹. sꝫ in p̄dicta orōe ē figura. scꝫ ꝯceptio generꝝ Quid aūt sit ꝯceptio generꝝ videat in capitulo de verbis.
¶ Quero tibi. quotuplices orōnes peccant ꝯtra p̄mā regulā Dico in generali triplices Nam q̄dam sunt orōnes figuratiue q̄ cadunt sub grammatica ꝑmissiua. quib⁹ nobis licet vti Quedā sunt orōnes īpedimentales nobis ꝓhibite. q̄ cadunt sub grāmatica ꝓhibitiua Quedā sunt q̄ vident peccare ꝯtra p̄mā regulā. nō t̄n peccāt. sed sunt ꝯgrue ꝑ regulam in differentie. vt patꝫ post quartā regulam. Nunc vltra querant pueri disputando ꝛ exercitando se Da mihi exempla ex scripturis ꝛ poetis de oratōnib⁹ figuratiuis que cadunt sub grāmatica ꝑmissiua

Orōnes adiectiui ꝛ substantiui figuratiue que cadunt sub grammatica permissiua

Scriptura	Julianus apostata occidit gladio sanctos patrē ꝛ matrem donati Que figura est Dico ꝯceptio generꝝ
Terentius	Quesiuit mihi q̄ꝫpridē. i. wie lange. pater ꝛ mater mortui essent Conceptio generum
Ouidius	Mars ꝛ venus dolis capti sunt mulciberi. i. fabri iouis Conceptio generum
Scriptu.	Uidi duos angelos vnū ad caput. aliū ad pedes Que figura Dico ꝓlempsis. de qua infra
Scriptu.	Pleni sunt celi ꝛ terra Jtem Tauri mei ꝛ altilia mea sunt occisa Jbi est zeuma
Uirgilius	Atqꝫ deos atqꝫ astra vocat crudelia mater. i. mater vocat deos ꝛ astra crudelia ꝑ zeuma

¶ Notate vos pueri ꝙ in quolibet exemplo dicto semꝑ sunt duo substantiua aut diuersoꝝ generꝝ cum vno adiectiuo. aut diuersoꝝ numerorum cum vno adiectiuo. ita ꝙ vnum substantiuū ꝯuenit ꝛ aliud discōuenit. ꝛ hoc causat figuram sicut patebit infra Et ꝯtinent oēs dicte ꝛ silr̄es oratōnes sub grāmatica ꝑmissiua. sub qua ꝯtinentur oīes figure quib⁹ nobis licet vti. vt dictum est. que differunt ab alijs figuris. q̄m in eis est breuitas sermonis cum cōmoditate metri. in alijs vero sola metri cōmoditas sine breuitate sermonis
¶ Quero tibi quotuplicia sunt accidentia ꝑtium Dico duplicia. respectiua ꝛ absoluta Respectiua sunt quattuor. genus numerus casus ꝛ ꝑsona Et dicuntur respectiua. q̄m in orationib⁹ nostris latinis maxime ista respicimus vt sit eoꝝ ꝯuenientia Alia oīa sunt absoluta. vt qualitas figura tempus species declinatio ꝛc̄.

Conuenientia igit	Jn genere Jn numero	Jn casu In ꝑsona	Facit ꝯgruū
Discōuenientia	Jn genere Jn numero	In casu In ꝑsona.	Facit figurā aut icōgruū

Die mercurij

Orões adiectiui et substantiui impedimentales que cadũt sub grãmatica prohibitiua

¶ Da mihi exempla ex scriptura ꝛ poetis q̄ ꝯtinent̃ sub grãmatica ꝓhibitiua Dico sunt multiplicia. q̄dã sunt in qb⁹ adiectiuũ ꝛ substãtiuũ discõueniũt in gñe tm̃. q̄dã in numero tm̃. q̄dã in gñe ꝛ numero. q̄dam in casu.

Scrip. Duodecim milia signati
Coluber ē facta mistica virga
In genere Jacob misit fratri suo. xl. camelos fetas
Virgi. Hey age rũpe moras. variũ ꝛ mutabile
semꝑ femina. licet illa posset excusari
Idē ait Centauro inuehit̃ magna.
Ouidi. Turpe iacēs mulier multũ madefacta lieo. i. vino
In nũero Scrip. Vidi turbã magnam stantes ante thronũ
Grego. Mulier est vetus arma dyaboli
Juuenal' Atqȝ vetus thebe cētũ iacet obruta portis
Horati⁹ Legati magnis missi de reb⁹ vterqȝ. i. vterqȝ legati
erant ꝛc. Ecce discõueniētia numeri
Ouidi⁹ Vtraqȝ formose paridi potuere videri. loq̄tur poeta de Junone ꝛ pallade. ꝛ ē sensus. Vtraqȝ dea formose potuerũt videri.
In genere et numero ysa. Omnis domus israel circũcisi sunt
Johã. Turba q̄ nõ nouit legē dñi maledicti sunt
Virgi. Venerũt pars visuri eneades. i. troianos
Pars certare parati Itē validi pars scãdũt muros
Scrip. Sermonē quē audistis nõ ē meus. diceret̃ ꝯgrue
In casu Sermo quē audistis nõ ē meus
Virgi. Vrbem quam sta tuo vestra ē

Q̃uo ꝓbabis ꝙ ista cadũt sub grãmatica prohibitiua. Dico sic. q̄ꝛ vsus eaꝝ ꝓhibet̃ nobis. qđ ꝓbo ꝑ alexandrũ dicētē. Sed nõ ē nobis ꝯstructio ꝯgrua talis Itē Vsu ꝯmuni tñ hoc nõ debet haberi

¶ Secunda regula

De sup. ꝛ ap.

¶ Suppositũ ꝛ appositũ tenent̃ ꝯuenire in trib⁹. in nũero. in ꝑsona. ꝛ rectitudine. vt homo ꝓponit. deus aũt disponit Istam regulam dicũt sub alijs verbis. vt infra patebit.

Om̄e ꝟbũ ꝑsonale actiuũ passiuũ ꝛ neutrale finiti modi regit ntm̃ ante se sub ꝯueniētia triũ numeri ꝑsone ꝛ rectitudinis

Actiuo. vt ego amo amaui amabo.
Tu amas amasti amabis
Ille amat amauit amabit. ita discãt ꝑ tria tēpora loq̄.
Exemplũ de. Passiuo. vt ego videor. visus sum. videbor
Tu videris. visus es videberis
Ille videt̃ vis⁹ ē videbit̃ Nos videmur. vos videmini ꝛc
Neutrali. vt ego viuo vixi viuã. Tu viuis vixisti viues
Ille viuit vixit viuet ꝛc

☞ Nota. qui capit̃ trib9 modis Infinite. teuto. allo wy. ꝛ sic reqrit post se
duo apposita ꝛ ponit̃ in ꝑncipio Relatiue. teuto. welcher. ꝛ sic reqrit vnū
appositū ꝛ ponit̃ in medio Et interrogatiue. teuto. wye. ꝛ sic ponit̃ in ꝑnci
pio ꝛ requirit vnū appositum.

Infinite
Qui honorat patrē suū viuet vita longiore
Qui diligit iniquitatē odit aiam suam
Qui nō laborat nō manducet dicit Paulus

Relatiue.
Est q̇ querat ꝛ iudicet. capiat̃ relatiue ꝛ intelligit̃ ille
Beati q̇ ꝑsecutōem patiūtur ꝓpter iusticiā

Quesitiue
Qui sunt hi sermones quos ɔfertis ad inuicē
Qui sunt hij q̇ vt nubes volant

¶ Arguo tibi ɔtra. dt scriptura Peccatores te rogamꝰ audi nos. ibi sup
positū ꝛ appositū discōueniūt in ꝑsona. g̊ regula falsa Dico ꝙ regula itelli
gitur de orōne simplr̃ ɔgrua. sed hic est vna figura que dr̃ euocatō impli
cita vt patebit infra.
¶ Arguo secūdo. dicit scriptura Pater tuus ꝛ ego dolētes q̄rebamus te
ibi suppositū ꝛ appositū etiā discōueniūt in ꝑsona. Dico ꝙ ibi ē ɔceptō ꝑso
narū. ꝛ cadit sub grāmatica ꝑmissiua.
¶ Arguo tercio. dicit scriptura. plurima turba strauerūt vestimēta sua in
via. vbi discōueniūt in nūero Itē virgiliꝰ. Urbē quā statuo vr̃a ē. ibi discō
ueniūt i rectitudie casus Dico ꝙ iste st̃ ipedimētales ꝛ cadūt sub grāma
tica ꝓhibitia Est ne ibi figura Dico ꝙ ē ātithesis nob ꝓhibita vt patebū

Orōnes suppositi et appositi figuratiue que cōtinentur sub grammatica ꝑmissiua

¶ Quero tibi. quotuplices orōnes peccāt ɔtra secūdam regulā Dico in
generali triplices. q̄dā sunt figuratiue q̇b9 nobis licet vti. q̄dā impedimē
tales q̇b9 nō licet vti. ꝛ q̄dā oratorie nobis vtēde
¶ Quero tibi. quot figure peccant ɔtra secūdā regulā q̄ ē de supposito ꝛ
apposito Dico q̄ttuor. sc3 euocatio. ɔceptō. plempsis ꝛ zeuma.
Da exempla de orōnib9 figuratiuis ex sacra scriptura ꝛ poetis
¶ De euocatōe Scrip. Ego deꝰ tuus israel viuo. Oēs gaudeamus in
dño. intelligit̃ nos Uirgi. Nō oia possumꝰ omnes. Euocatio implicita
¶ De ɔceptōe ꝑsonarū. Scrip. Ego ꝛ pater tuus delētes q̄rebamꝰ te
Uirgili. Tu ꝛ puer tuus egregiam laudis refertis
¶ De plempsi. Scrip. Dic vt hi duo filij sedeāt. vnꝰ a dextris ꝛ aliꝰ a si
nistris Uirgi Cōuenimꝰ ambo Tu calamos iflare leues. ego dicere versus
¶ De zeumate scrip. Hebrei sunt ꝛ ego. Pleni sunt celi ꝛ terra. Uirgili
Hic illius arma h currus fuit. ibi ē tercia spēs zeumatis. vide pleniꝰ ifra
Omnes dicte orōnes cadūt sub grammatica permissiua

¶ Da exēpla de orōnib9 ipedimētalib9 vbi ē discōueniētia in nūero
Scriptura
Testimonia tua ē meditatio mea
Omnis israhel plangebāt eum
Synagoga populorū circūdederūt me

Dieta tercia

Virgilius Pars gladiũ stringũt. pars missile ferrũ rapiũt.
Therentius Amantiũ ire ē amoris reintegratio Idem
Ne istud biduũ fiant viginti dies
Ouidius Turba ruũt in me luxuriosa proci.

Da exempla vbi ē disconueniētia in rectitudine

Jesum quem queritis non est hic
Scriptura Sermonē quē vos audistis nō ē meus
Lapidē quē reprobauerũt edificātes fact⁹ ē ꝛc̄.
Tirgilius Urbem quã statuo vestra est.
Therentius Eunuchũ quem dedistis nobis quas turbas fecit

¶ Predicte oēs cadũt sub grãmatica ꝓhibitiua. qd̕ ꝓbo dupl̕r. Primo ꝑ alexãdrũ dicētē Usu cōi tñ hoc nō dꝫ haberi. Scd̕o qm̄ ibi nō ē breuitas sermonis . qꝛ nō breuius dꝛ vrbē ē vestra q̄ꝫ vrbs ē vestra.

¶ Quero tibi an ista sit ꝯgrua Quas credis eē has nō sunt vere nuptie Que orō sic ordinat̄. has nō sꝫ vere nuptie ꝛc̄. Si dicas sic Cōtra. supposi tũ ꝛ appositũ discōueniũt ĩ rectitudīe Si dicas nō Cōtra. oratores doctis simi dicũt illic eē elegãtiã ꝛ sermonis venustatē Dico ꝙ tales orōnes vtē de veniũt per autoritates grauissimorũ virorũ. ꝛ per quandam regulam poetarum ꝛ oratorum

Regula oratorũ de disconueniētia suppo. et appo.

¶ Qñcũqꝫ relatiuũ cũ suo ꝟbo ãncedēti ꝑponat̄. tũc illud ãncedēs ꝑpul cre in casu relatiuo ꝯcordat. licet in casu cũ apposito discordet Hanc regulam pulcram ꝛ elegãtē nō solũ sacre scripture poetaꝝ ꝛ oratoꝝ priscorũ exempla ꝓbant. verũ etiã nouissimi lingua latina peritissimi Leo nardus aretinus Poggi⁹ Laurētius valla Pius Guarinus. ꝛ ceteri pro elegãtia regulã dictã vsurpant Da exempla

Scriptura Quē ego decollaui iohãnē ipse surrexit a mortuis
Therētius Populo vt placerēt quas fecisset fabulas
Ouidius Cecidere manu quas legerat herbas.
Tullius Eos quos ꝓtulit scipiones ꝛ metellos tante fuerũt opi nionis et glorie
Timeo ne quos porrexerim cibos venena fiant
Quintilian⁹ Quã existimas demosthenis orōem eschinis ē
Quas misisti litteras fuerũt iocũdissime

¶ Cōtra Alexãder dt̕ ibi esse impedimēta sicut hic sermonē quē audistis Dico ꝙ est drñ̄a. nã qñ ãncedēs ꝑcedit ꝛ relatiuũ sequit̄ tũc ē impedimen tũ. sꝫ qñ relatiuũ ꝑcedit ē elegãtia. ꝛ hec nobis imitãda ē. Et qm̄ tot ꝛ tã tis doctissimis placuit nō ē ꝯtra eorũ autoritates disputandũ

¶ Tercia regula

De demōstra tō ꝛ re demon strata

¶ Demōstratiuũ ꝛ sua res demonstrata tenent̄ ꝯuenire in genere. in nu mero ꝛ in casu. inter q̄ non ē regimē sed ꝯstructio.

¶ Et nota ꝙ demonstratiua sunt duplicia. s. noīalia. vt tant⁹ talis. ꝛ pro noīalia. vt ego tu hic iste. meus tuus noster vester

Tantus ⁊ talis honor Tanta ⁊ talis ꝟtus Tantū ⁊ tale tuū carmen dogma ⁊ munus.

Exemplū	Hic ille iste meus tuus noster vester	ortus
	Hec illa ista mea tua nostra vestra	domus
	Hoc illud istud meū tuū nostrū vestrū	palaciuz

¶ Notate vos pueri ꝙ oēs dicte orōnes ⁊ ꝯsimiles vbi nulla ē discōueniētia in accñtibus respectiuis .s. in genere numero ⁊ casu continentur sub grāmatica preceptiua.

☞ Arguo tibi cōtra secūdā regulā Ista ē cōgrua Hec volucrū canit. illa mulierū saltat ꝑ regimē partitōis ⁊ tñ demōstratiua discōueniūt cū re demōstrata ī nūero ⁊ casu. Dico ꝙ regula ītelligit qñ demōstratiua capiunt pure adiectie. sꝫ ꝯtenēt ꝑtitiue Et iō regula fallit ī adiectiuis ꝑtitiue capt.

☞ Arguo secūdo. dicit Therētius Quas credis esse has nō sunt vere nuptie. que sic ordinat. has nuptie nō sunt vere quas credis esse. Ibi has demonstratiuū disconuenit cū nuptie in casu. Dico ꝙ ē congrua ꝑ regulā primā oratorū, ꝑme dictā Replicatur. ergo vna regula ē contraria alteri regule. De hoc patebit in oꝑe maiori.

Que orōnes demōstratiui ⁊ rei demōstrate continent sub grāmatica permissiua. Dico in quib⁹ ē disconuenientia cū breuitate sermonis ꝑ conceptōem generū. ꝑ prolepsim vel zeuma vel ꝑ regulā oratoꝝ

	Fratres ⁊ sorores isti. vł hij deū orant. ꝯceptio generꝝ
	Azinus ⁊ equa hi isti vł illi generāt mulū. ꝯceptō generꝝ
Exemplū	In bello multi viri occisi sunt. hic gladio iste telo ꝓlēpsis
	Animab⁹ famuloꝝ famularūq; tuarū remissionē tribue pctōꝝū. ē tercia spēs zeumatis. de his vide infra

Que orōnes ex demōstratiuo ⁊ re demōstrata ꝯtinent sub grāmatica prohibitiua Dico . ille in quib⁹ ē disconuenientia sine breuitate sermonis.

Quotuplices sunt Dico. triplices. qdā sunt vbi disconueniūt in genere tm̄. qdam in numero tantū. qdam in casu tm̄.

Da exemplū de discōueniētia in genere.

In genere Therē.	Ubi est ille scelus qui me hodie perdidit
	dixisset ille sceleratus vel illud scelus.
	Nos inops turba vagamur
In numero Ouidi.	Nescio qd absente nobis turbatū est domi
Theren.	Si priusq; ē q̄ placere studeat bonis q; plurimis in his poeta nomē profitetur suū. ibi disconueniunt in numero.
	Sermonē quē vos audistis nō ē meus
In casu. Scrip.	Lapidē quē reꝓbauerūt edificātes h factꝰ ē ⁊c.
Isaias	Popule meꝰ q̄ te btm̄ esse dicūt. ipsi te decipiūt
	Item popule meus qd feci tibi.

Alexāder poīt exēplū in q̄ discōueniūt in oīb⁹ trib⁹. vt O iupit da ossa mea defūcte amasie molliter cubare Loco huiꝰ da ossa mee defūcte amasie ⁊c.

De istis magis ad longū patebit in alio opere.

Dieta tercia

¶ Quarta regula

¶ Relatiuũ ⁊ suũ antecedẽs tenenť conuenire in genere ⁊ numero. inter que non ē regimen sed constructio — De relatiuo ⁊ suo ãcedẽte.

	Deus est pius	et is ipse ille vel qui adorať
Exemplũ.	Mater est pia	et ea ipa illa vel q̃ honorať
	Munus ē piũ	et id ipm illud vł qđ laudať

¶ Quero tibi. quotuplicia sunt relatiua Dico duplicia. noialia ⁊ pnominalia Quot sunt noialia Dico nouem

	Qui.	cuius.	quod
Nouē sunt relatiua noialia	qualis	cuias.	alius.
	quantus	quotus.	alter⁹.

De relatiuis nominalibus

¶ An oïa ista teneanť ꝯuenire cũ suo ãcedente. Dico nõ. sed solũ vnũ. scꝫ qui Alia vera q̃ sunt relatiua accidẽtis tenenť ꝯuenire cũ substãtiuo sequẽte in trib⁹ Exẽplũ. vt nullũ ē tale deo sacrificiũ qualis ē zelus aïarũ. ⁊ non quale . ita q̃titatis aliud ꝯtinuũ aliud discretũ. ⁊ nõ alia

De relatiuis pnominalib⁹

Quot sunt relatiua pnoialia Dico q̇nqꝫ Is suus ipse sui ille

¶ Sed nota ꝙ hic ⁊ iste sepe capiunť relatiue An oïa ista teneanť ꝯuenire cũ ãcedente Dico sic. preter sui ⁊ suus q̃ debẽt ꝯuenire cũ substãtiuo sequẽte Exemplũ vt filius diligit suã matrẽ ⁊ nõ suũ

Quot sunt relatiua ⁊ q̃ de quib⁹ intelligiť tercia regula dicta Dico sex. que sunt Qui ille ipse iste hic is

Quero tibi. quare relatiuũ ⁊ suũ ãcedẽs nõ tenenť ꝯuenire in casu Dico qm̃ regunť a diuersis ꝟbis. sꝫ diuersa ꝟba requirũt diuersos casus

Da exẽpla vbi ãcedẽs poniť in ntõ. relatiuo variato ꝑ omẽs casus

	Et ille ipse hic is vel qui sudat
Pater	et illi⁹ ipius huius eius vel cuius egeo
laborat.	et illi ipsi huic ei vel cui obedio
	et illũ ipm hũc eũ vel quẽ honoro
	et illo ipso hoc eo vel quo vtor

Da exempla in quibus econtrario relatiuũ ponať in recto ãcedente variato ꝑ omnes obliquos

Pater laborat	
Patris indigeo	
Patri seruio.	Et ille ipse hic.
Patrem amo	vel qui sudat.
A patre amor	

Da exempla vbi ambo ponunť in eodẽ obliquo

Pauperis misereor	Cuius non sunt vestes
Pauperi faueo	Cui non noceo
Pauperem video	Quem inuitabo
A paupere videor	Quo non indigeo

Da exempla vbi ponunť in diuersis obliquis

Pauperem video	Cui denarium do
Paupis nõ sũt vestes	Quem amicire cupio.
Paupib⁹ condoleo	Quorũ nec ē victus nec amictus

Et ita querãt pueri vt se promptos ⁊ exercitatos reddant

Die mercurij

Notate vos pueri ꝙ in materijs ꝯstruẽdis relatiuũ sepissime refertᷣ ad ãtecedens subintellectũ in ntõ. relatiuo variato ꝑ omnes obliquos.

Orat qui legit scripturas
Exempla sunt   Orat cuius indigeo.
Orat quem video. vel quo vtor

Et in ꝯstructione taliũ dicetur supple Jlle orat qui legit ꝛc.

Da exempla vbi relatiuũ nominatiui casus refertur ad ãtecedẽs subintellectum per omnes obliquos

Egeo qui orat. intelligitur illiꝰ
Exemplum   Faueo qui orat. intelligitur illi.
Uideo qui orat. intelligitur illũ ꝛc.

Quero tibi. ꝗ orõnes ex relatiuo ꝛ ãtecedẽte ꝯtinenᷣ sub grãmatica ꝑmissiua Dico ille in quibꝫ ẽ aut ꝯceptio generꝭ aut prolempsis aut zeuma.

Ex equa ꝛ asino ꝗs habet decanus generaᷣ mulus
Exemplum   Scriptura Adduxerũt asinam ꝛ pullum ꝛ sup eos posuerunt vestimenta sua

¶ Arguo ꝯtra terciam. dt scriptura. Jn semine tuo ꝗ est xp̃s. ibi relatiuũ discõuenit cũ ãtecedente in genere. igiᷣ regula falsa Dico. regula intelligiᷣ de orõnibꝫ simpliciter ꝯgruis. ꝛ que ꝯtinenᷣ sub grãmatica preceptiua. sꝫ ista oratio ẽ impedimẽtalis Unde florista Sepe tamẽ ꝯtra mihi dt theologia Semen qui deus est ꝛc.

Orationes ex relatiuo et antecedente que cadunt sub grammatica prohibitiua

¶ Quero tibi. quotuplices sunt oratões ĩpedimẽtales ex relatiuo ꝛ antecedẽte Dico in generali sunt quadruplices. Quedã sunt in quibꝫ discõueniunt in genere tm̃. ꝗdam vbi disconueniũt in numero tm̃. ꝗdam in ꝑsona tantũ. ꝗdam in genere ꝛ numero simul. vt sequitur
Jam querẽt ꝛ se vexẽt pueri vt prompti fiantꝛ discernere sciantꝗ orationes cadãt sub grãmatica positiua. que sub ꝑmissiua. ꝛ ꝗ sub prohibitiua

Da mihi exempla vbi disconueniunt in genere.

Confringet dñs cedros libani ꝛ ꝯminuet eos:
Scriptura   vbi cedros est feminini generis. ꝛ eos masculini
Jesus vocatur xp̃s quod est vnctus. ibi qđ debet referri ad ly nomen subintellectũ
Est pia stirps iesse quem credimus xp̃m esse
Aposto.   Jn semine tuo qui est xp̃s
Galeam salutis accipite ꝛ gladiũ. qđ est verbum dei. licet forte posset excusari per regulã oratorũ
Terenti.   Ubi est ille scelus qui me hodie ꝑdidit.
ibi scelus ẽ neutri generis. ꝛ qui masculini.

Dieta tercia

Qualis eram cũ primã aciem preneste sub ipa straui Ibi
Virgilius preneste neutri ē. ⁊ ipsa feminini Et intelligit sub ipsa ciui
tate preneste

Rex est carnoti que patrie ꝓualet omni

Species est qđ predicat de pluribꝫ ⁊c. ibi quod refertur
Porphiri⁹ ad superius intellectũ. s. vniuersale.

Scriptura Vespere aũt sabbati que lucescit in ꝑma sabbati
ibi que refertur ad diem subintellectum in ly sabbati.

Da exempla vbi discõueniũt in numero.

In genesi Fecit deus hoiem ⁊ creauit eos marem ⁊ mulierem
Cãtabat popul⁹ laudē in ore eoꝝ dulcis resonabat son⁹
Hic ꝑplus labijs me orat. cor aũt eoꝝ longe ē a me

Da exempla de persona

Scriptura O aqua benedic domino que extat super celos.
Virgili. O danai qui parent atridis ꝙ primũ arma sumite.
qui parent pro qui paretis

Da exemplum de genere ⁊ numero

Scriptura Dom⁹ israel sperauit i dño adiutor eoꝝ ⁊ ꝓtector eoꝝ ē

¶Die iouis Dieta quarta

Quero tibi. an ista ⁊ ꝯsimilis sit ꝯgrua. Virga tua ⁊ baculus tu⁹ ipsa me consolata sunt. Si dicas sic. Contra. relatiuũ scȝ ipsa. ⁊ adiectiuũ cõsolata sunt neutra ⁊ discõueniũt cũ ꝓcedētibꝫ substantiuis in genere Si dicas nõ. tũc quero an ibi sit figura ⁊ grãmatica ꝑmissiua An impedimẽtũ ⁊ grãmatica ꝓhibitiua. Dico ꝙ ē simpliciter ꝯgrua ꝑ regulã indifferẽtie q̃ elicit ex dictis Seruij sup tereiũ eneidos. Et est

Regula indifferentie multum necessaria pro tribus regulis. prima secunda tercia

Quotienscunqȝ duo substãtiua inanimata diuersorũ vel eiusdē generis cõiungunt ad adiectiuũ vel relatiuũ plurale. tũc illud ponat in neutro genere. ad designandũ ꝓprietatē vel actũ indifferenter substãtiuis inesse Et ratio regule ē quoniã neutrũ ē genus indifferẽtie Etiã qꝛ neutrũ genus significãtius ⁊ suauius sonat. Istã regulã approbãt antiqui. autoritates ⁊ exempla doctissimorum creberrina — Regula generalis

Da exempla de substantiuis eiusdem generis

Lunam ⁊ stellas que tu fundasti
Scriptura Emitte lucē tuã ⁊ veritatē tuam ipsa me deduxerunt
Mors ⁊ vita apposita sunt tibi
Virgilius Arcum fregisti ⁊ calamos q̃ vidisti donata puero
Tullius Eadē mente ꝯprehēdimus colorem saporem odorem sonũ quē nũqȝ animus cognosceret nisi ⁊c.
In iure In ꝓmouendis. etatis maturitas. grauitas morum ⁊ literarum scientia sunt inquirenda

Die iouis

Da exempla de substantiuis diuersorũ generũ

Virga tua ꝛ baculus tuus ipsa me consolata sunt
Scriptura Ira ꝛ furor vtraqꝫ sunt execrabilia
Sensus ꝛ cogitatio hu mani cordis ad mala prona sunt
Scriptura Error ꝛ tenebre peccatoribꝰ concreata sunt
Ver ꝛ estatem tu plasmasti ea
Scriptura Ignis grãdo nix ꝛc̃. que faciunt verbum eius
Orator quidã Epistole tue grauitas ꝛ ornatus que
magna ꝛ clara sunt Exẽpla sunt innumerabilia

Omnes predicte orões sunt congrue ꝛ cadũt sub grãmatica p̃ceptis

¶ Arguo contra. ibi ẽ viciũ ergo ẽ figura. qđ ꝓbatur. nã adiectiuũ discõuenit cũ substantiuo. ꝛ relatiuũ cũ suo añcedẽte qđ ẽ ꝯtra ꝑmã regulam ꝛ quartã Dico ꝙ ille regule intelligũtur qñ nõ ẽ nisi vnũ substãtiuũ vel vnũ antecedẽs. tũc discõueniẽtia faceret aut figurã aut impedimẽtũ. Sed qñ sunt duo substãtiua inanimata tũc ex natura sua ꝓpter differẽtiã significandam requirũt adiectiuũ vel relatiuum in neutro

Quare dicis in regula. duo substãtiua ianimata Dico qꝛ si substãtiua sint aĩata tũc ex illis facies ꝯcep tõem generũ aut zeuma. de quibꝰ patꝫ infra Si vnũ substantiuũ sit aĩatũ ꝛ aliud inaĩatũ semper adiectiuũ ꝛ relatiuũ ponantur in neutro ꝑ regulã dictam

Quero tibi an ista oratio Salustij sit ꝯgrua Est locus in carcere qđ tullianũ appellat̃ Si dicas sic Contra. relatiuũ ꝛ suũ antecedẽs discõueniũt in genere Si dicas nõ Cõtra. doctissimi ꝛ grauissimi vtunt̃ similibꝰ oratõnibꝰ Dico ꝙ Seruius ꝛ oratores habẽt pro regula

Regula oratorum de relatiuo et antecedente

Qñcũqꝫ relatiua ponunt̃ inter duo substãtiua diuersoꝝ geneꝝ quoꝝ sequẽs substãtiuũ ẽ ꝓpriũ hoĩs. vel alteriꝰ rei tũc relatiuũ ꝯformabit se cũ sequẽti i gñe. ꝛ sepe fit respectu ꝟborũ vocatioꝝ dicor vocor appellor ꝛc̃. Si ꝟo ponit̃ int̃ duo appellatiua diuersoꝝ geneꝝ poterit cũ alterutro ꝯuenire

Hanc regulam non solum Seruius. sed ꝛ probatissimorũ viroꝝ autoritates corroborantes approbant

Scrip. Galeam salutis accipite ꝛ gladiũ qđ ẽ verbum dei
Et q̇. vt in semine tuo qui ẽ xp̃s. ꝛ nõ quod
Tullius Studiũ sapiẽtie q̃ phia dicitur ꝛ nõ quod
Idem. Cõsilia actusqꝫ hoĩm iure sociati. q̃ ciuitates appellãt̃ ꝛ nõ q̊
Idem. Ex illis sempiternis ignibꝰ q̃ sidera ꝛ stella nũcupatꝫ ꝛ nõ q̊s
Salustiꝰ Est locus in carcere qđ tullianũ vocatur
Est locus rome quod capitoliũ nuncupant
Plinius In coitu ꝟo qđ interluniũ vocant parere deserunt

Itẽ silĩa sunt Preclarũ ẽ opus Ciceronis q̇ catho maior dr̃ Item vrbis visceribꝰ ꝯsulẽdũ ẽ q̇ sunt ciues Itẽ ꝑditi viri ex vrbibꝰ pellẽdi sunt q̃ ẽ ꝑnicies ciuitatũ Cõsilẽs passim apud doctissimos sepe sepius inueniũt̃ Dicũt oratores ꝙ tales orões ꝛ silẽs nõ parũ ornatus latino ꝟmoni ꝯducũt Et q̇ secꝰ fecerit. nõ latinã orõem sꝫ alienã a ꝯsuetudie doctissimoꝝ effici

Dieta quarta

¶ Recapitulando. dic mihi quot modis inuenitur relatiuum poni cum
antecedentibꝰ vel sequentibꝰ substantiuis. Dico quinqꝫ modis
Primo ponitꝛ relatiuū cū suo substātiuo p̄cedēte ꝯgrue ꝑ quartā regulaꝫ.
Scdo cum vno substātiuo p̄cedēte impedimētaliꝛ ꝑ antithesim
Tercio cū duobꝰ substātiuis p̄cedentibꝰ aīatis ꝑ ꝯceptōnem generꝫ.
Quarto cū duobꝰ substātiuis p̄cedētibꝰ inaīatis ꝑ regulā indifferētie
Quinto cum vno p̄cedente ⁊ alio sequente ꝑ regulā oratorꝫ.

Quinta regula

¶ Duo singularia copulata ꝑ et equipollent vni plurali. hoc est. — De ꝯiūctōe et
Duo singularia substantiua ꝯiuncta ꝑ et requirunt adiectiuum pluralis
numeri siue in recto siue in obliquo.
Duo supposita singularia coniuncta per et requirunt verbum vel appo-
situm pluralis numeri
Duo an̄cedētia copulata ꝑ et req̄rūt relatiū plurale siue ī recto siue obliq̄
¶ Nota si duo supposita vel substātiua singularia req̄rūt ꝟbū vel adie-
ctiuū plurale. multomagis vnum singulare ⁊ aliud plurale Et ꝓpter hoc
fere nō egemus ꝯceptōne numerorꝫ. vt venti ⁊ mare obediunt ei

Exēpla sunt in recto:
- Petrus ⁊ paulus beati apostoli dei.
- Pater tuus ⁊ ego dolentes
- Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi.
- Justicia ⁊ pax osculate sunt
- Pater ⁊ mr̄ viuūt q̄ me diligūt ⁊ q̄s ego diligo.

Da exempla in obliquo

Ut:
- Absolutus sum autoritate petri ⁊ pauli btōrꝫ aplōrꝫ
- Audiui planctū paupis ⁊ pupilli clamantiū ad christū
- Honoro petrum ⁊ paulum beatos aplos
- Defendor a beatis apostolis petro ⁊ paulo

☞ Arguo tibi. dicit Catho. Legere ⁊ nō intelligere est negligere. ibi
sunt duo singularia copulata ꝑ et. ⁊ nō hn̄t verbū plurale Dico ꝙ regu-
la intelligitur quādo copulantur ꝑ et affirmatiue. hic copulantꝛ negatiue
¶ Replicatꝛ. dicit scriptura Aurū ⁊ argentū nō est mihi Et ibi Terciꝰ
et sextus hꝫ is. copulantꝛ affirmatiue. ⁊ nō hn̄t verbū plurale Dico qn̄ et
copulat inter dictōnes req̄runt verbū plurale. sed in dictis orōnibꝰ copu-
lat inter orōnes. ⁊ tunc verbū debet bis sumi. nam valet istam. Tercius
habet is. q̄ est vna oratio. ⁊ sextus habet is. q̄ est alia oratio
¶ Quero tibi. quot modis capitur et Dico sex modis
Primo capitur vt copulat dictōnes. tunc semper si affirmatiue copu-
let requirit verbum plurale. ⁊ facit ꝓpositōnem cathegoricam
Secundo vt copulat oratōnes. tunc verbum sequitur in singulari. et
facit ꝓpositōnem hypotheticam.
Tercio capitur adiectiue. vt in zeumate Petrus disputat ⁊ ego
Quarto expositiue. vt et ꝓ id ē. vt hoc ait phs ⁊ amator sapie. et ꝓ id est
Quinto aggregatiue. vt petrus cornelius ioannes ⁊ henricus cur-
rit. Et est color rethoricus qui dicitur articulus puncti.

Sexto vnitiue. scꝫ vbi plura iungit ꝑ modū vnius. vt anima rationalis ⁊ caro vnus est homo Item vespere ⁊ mane factus est dies vnus

Sexta regula

De adiectiuo partitiuo et substantiuo

¶ Quero tibi. adiectiuū partitiuum ⁊ suum substantiuū in quot ⁊ quibus tenentur conuenire. Dico

Adiectiuū partitiuū .i. adiectiuū qꝺ partitōem ⁊ diuisionē īportat regit gtm̄ pluralē sub ꝯuenientia generis. vel collectm̄ singulare non curādo de conuenientia Exemplum donati Uirgilius est doctissimus poetarum vel optimus plebis Unde alexander

Solius est generis adiectiuum variatqꝫ
Cum numero casum. velut hic venit vna sororum

¶ Notate pueri ꝙ adiectiua partitiua sunt quintuplicia. scꝫ signa vniuersalia ⁊ particularia. vt quilibet. quisqꝫ. nullus, quidem aliquis ⁊c.

Secundo ista numeralia nomina .vnus duo tres quattuor ⁊c.

Tercio ordinalia. vt primus secundus ⁊c. Quarto cōparatiui

Quinto superlatiui. de his vide supra

Exemplū

Quilibet et quis
Tercius ⁊ vnus — hypocritaꝝ aut viroꝝ orat
Fictissimus

Quelibet ⁊ que
Tercia ⁊ vna — Feminaꝝ aut soroꝝ plorat
fictissima

Quodlibet ⁊ quod
Tercīū ⁊ vnum — Mācipioꝝ aut aīaliū laborat.
fictissimum

☞ Arguo tibi. iste sunt ꝯgrue Quis vir. que femina. qꝺ aīal nō amat suū sile Itē vnus frater. vna soror. vnūqꝺqꝫ aīal diligit se Et tn̄ nō regūt gtm̄ pluralē. igiꝉ regula falsa Dico ꝙ adiectiua partitiua capiunꝉ dupl'r. Uno mō partitiue. ⁊ tunc in vulgari post ipm sonat von. isto mō regunt gtm̄ pluralē sub ꝯuenientia generis Alio mō capiuntur pure adiectiue. ⁊ tunc nō sonat von. hoc mō nō regunt gtm̄. sed reqrunt substantiū sub ꝯuenientia trium. vt patet in dictis exemplis

¶ Contra ꝺt scriptura. Et valde mane vna sabbatoꝝ. ibi vna capitur partitiue. ⁊ regit gtm̄ sub discōuenientia generis Dico. regula intelligiꝉ de orōne simpl'r ꝯgrua. sed hic est impedimentum

Dic mihi q̊tuplicia sunt ipedimēta hui⁹ regule Dico q̄ntuplicia. vt seqꝉ

Oratōnes īpedimentales ex adiectiuo partitiuo cadentes sub grāmatica ꝓhibitiua

Primū de signis vniuersalib⁹. quisq̄ꝫ ⁊ quisqꝫ

Terentius. An quisq̄ꝫ gentiū est eque miser vt ego.

Idem ait Hunc oculis nostris nunq̄ꝫ quisqꝫ nostraꝝ nouit

Dieta quarta

Secundū vbi nomē numerale cardinale disconuenit cū' gtō in genere Vñ scriptura Et valde mane vna sabbatoꝝ veniūt ad monumentū.

Terciū vbi numerale oꝛdinale discōuenit Vñ Therentius Est ge-nus hominū qui se pꝛimos oīm reꝝ esse volunt

Quartū est. vbi cōpatiuus captus partitiue discōuenit Vñ scriptura Fides spes charitas. maioꝛ hoꝝ charitas. de qua vide infra

Quintū ē. qñ suplatiu⁹ discōuenit cū gtō plurali Vñ scriptura Leo foꝛtissimus bestiaꝝ ad nullius pauebit occursum. deus est optimus reꝝ

Septima regula

Interrogatiuū ⁊ suū responsiuū debent ꝯuenire in casu. nō curādo de genere ⁊ numero. vt cui faues. rñdetur petro. ibi

De interrogatiuo ⁊ suo responsiuo.

Quesitiua pares optant reddi sibi casus

Teutonicū seu vulgare isti⁹ iterrogatiui q̄s cui⁹ cui ⁊c. multū valet ad sciendū regimē noīm ⁊ ꝟboꝝ. vt dictū ē sup̄ i p̄mo capitulo hui⁹ scdi

Qui	wie	creauit nos		dñs der
Quid	was			
Cuius	wes	sunt celi ⁊ terra	Rñdet	dñi des
Cui	wem	seruiendum est		dño dem
Quem	welchem	amatis		dñm den
Quid	was			
Quo	von wem	regitur celum		dño von

☞ Arguo tibi. hec est ꝯgrua. qualiter moueť celum Rñdetur circu-lariter. ⁊ tñ interrogatm̄ ⁊ responsiuū nō ꝯueniunt in casu Dico regula intelligitur quando sunt dictōnes casuales. sic nō est hic

☞ Arguo scdo Donatus q̄rit in ablatiuo Qualitas noīm in quo est et respondet in ntō bipartita est. hic sunt dictōes casuales ⁊ nō ꝯueniunt in casu. Dico regula intelligiť quando ambo reguntur ab eodem regente ex eadem parte ⁊ ex eadem vi. sic nō est hic

¶ Quero tibi. quot modis fallit regula de interrogatiuo ⁊ responsiuo. Dico. sex modis.

Pꝛimo quando nō sunt dictōes casuales. vt in p̄mo argumento

Scdo qñ nō reguntur ab eodē regēte ⁊ ex eadem parte. vt in secundo Item hic. quem vides Rñdetur. petrus videtur a me

Tercio qñ reguntť ab vna dictōe potente regere diuersos casus ex ea-dem vi generali. Oꝛatius querit in gtō Quanti empti sunt. rñdet in ab-latiuo paruo Quanti ergo. octo assibus

Quarto qñ ad cuius gti casus. rñdentur possessiua nti casus. vt cu-ius est ager Respondetur meus tuus

Quinto qñ ad cuius a um. nti casus ita qualis ⁊ quantus Rñdetur gtūs. vt cuius caper. cuia capella. cuiū pecus Rñdet Virgili⁹ Melibei Item qualis fuit salomon Rñdetur maxime sapientie Quantus fuit golias Respondetur quindecim pedum

Sexto quando ad quotēnis nti casus. rñdetur gtūs. vt quotēnis ē fra-ter tuus Dico. quindecim annoꝛum

Die iouis

¶ Quero tibi. quot sunt interrogatiua casualia. ꝛ quō differunt Dico nonem. ꝛ differunt in modo interrogandi

¶ Quis ꝛ vter q̄runt de ꝓprio noīe vel de substantia rei Eius responsiua sunt ꝓpria noīa vel appellatiua Quō differūt Dico. q̄s q̄rit de vno inter multa. vt q̄s digitoꝝ est longissimus. sꝫ vter q̄rit de vno inter duo solum. vt vter oculoꝝ est acutioꝛ. vtra manuū est fortioꝛ ꝛc̄.

¶ Qualis q̄rit de qualitate ꝛ dispōne rei Ei⁹ rn̄siua sunt adiectiua cōparabilia. vt qualis fuit hectoꝛ. rn̄detur fortissimus. magnanimus.

¶ Quantus querit de quantitate ꝛ magnitudine rei. Eius responsiua sunt. magnus. paruus. bipedalis. tripedalis

¶ Cuius a um. q̄rit de possessoꝛe alicui⁹ rei Ei⁹ rn̄siua sunt possessiua in eodē genere numero ꝛ casu Sꝫ qn̄ rn̄det p noīa substātiua. ponant in gtō

	Cuius est equus		meus vel patris
Ut	Cuia est capra	Rn̄det	mea vel decani
	Cuiū est pecus		meum vel melibei

¶ Cuias atis. q̄rit de qua generatōe vel patria q̄s sit Eius rn̄siua sunt nostras vestras Et noīa adiectiua in us vel in ensis vel in o. q̄ gentē villā vel patriā s̄cant. vt roman⁹. hyspanus. ytalic⁹. anglic⁹, alaman⁹ ꝛc̄. flandrensis. ianuensis. parisiensis. louaniēsis. coloniēsis. leodiēsis ꝛc̄. Saxo brito franco

Quotus querit de oꝛdine reꝝ. Ei⁹ responsiua sunt. p̄mus secundus

Quot querit de numero Ei⁹ responsiua sunt. vnum duo tria.

¶ Quotēnis q̄rit de etate ꝛ numero annoꝝ Et ē cōpositū a quot ꝛ ann⁹ Eius rn̄siua sunt. biennis. triennis. q̄driennis. q̄nquennis. sexennis. septennis. octennis ꝛc̄. Etiā rn̄det in gtō. vt duoꝝ. triū. q̄ttuoꝛ annoꝝ ꝛc̄.

Octaua regula

De ꝯiūctōibꝫ

¶ Coniunctio copulatiua ꝛ disiūctiua Et iste tres dictōes q̄ꝫ nisi p̄terq̄ꝫ volūt copulare ꝯsiles casus ꝛ ꝟba similiū modoꝝ. Vn̄ Alexander

Jungere consimiles debet coniunctio casus
Quā nisi preterq̄ꝫ similem retinent sibi foꝛmam

Exemplum
Deus est iustus ꝛ pius ꝛ misericoꝛs
Ego mater pulchꝛe dilectōis ꝛ timoꝛis ꝛ sancte spei.
Gloꝛia patri ꝛ filio ꝛ sp̄ūisancto
Benedicamus patrē ꝛ filiū ꝛ sp̄m sanctū
O petre ꝛ paule ꝛ iacobe ꝓ nobis oꝛate
A patre ꝛ filio ꝛ sp̄ūsancto oīa creata sunt

¶ Pro maioꝛi p̄actica da mihi exēpla ꝓ q̄nta regula dicta. s. q̄ duo singularia copulata p et req̄rūt plurale cū ista regl'a p oēs casus cū adiectis

Equus ꝛ asin⁹ sunt currētes	Video equū ꝛ asinū currentes.
Frena equi ꝛ asini currentium	Utoꝛ equo ꝛ asino currentibꝫ
Frena sunt equo ꝛ asino currētibꝫ	Laici ridēt petro ꝛ iohē disputātibꝫ

Dieta quarta

Exemplũ de q̃ȝ.nisi.preterq̃ȝ.vt leo ẽ fortior q̃ȝ asinus
Nullũ amo nisi deũ.nullus saluat̃ nisi iust⁹.Sed preter semp̱ req̇rit actm̃
t q̇s deus preter deũ nostrũ.q̇s dñs preter dominũ nostr̃.
¶ Nota barbare dr.Si q̇s legerit ⁊ nõ intelligit nihil ꝓficiet.sed dicẽdũ
t si q̇s legerit ⁊ nõ intellexerit Inepte quoq̃ȝ dr Melius ẽ febricitãti ab/
inere q̃ȝ comedat.sed melius ẽ abstinere q̃ȝ comedere.qm̃ et debet copu
re inter verba eiusdem modi

¶ Arguo tibi ↄtra regulã octauã.dt scriptura Vidimus eũ plenũ gratia
veritatis Itẽ.Sicut locut⁹ est ad patres nostros abraã ⁊ semini ei⁹ in
cula Ibi ↄiũctõ copulat inter dissimiles casus.igit̃ regula falsa Dico
regula fallit qñ nomẽ aut ṽbũ p̄t regere eandẽ dictõem in diuerso casu
¶ Quero tibi.quot modis fallit octaua regula de ↄiũctione Dico trib⁹
odis Primo quãdo post verbũ substantiuũ vel post verbũ habẽs natu
m eius ponit̃ adiectiuũ nominatiui casus.qd sibi ↄiũgit gtm̃ partis vel
rietatis.vt hector fuit robustus ⁊ incredibilis fortitudinis.Itẽ deus
tiẽs ⁊ multe misericordie ⁊ verax Exemplũ de ṽbo habẽte naturã ver/
substãtiui Iste apparet videt̃ credit̃ sapiẽs ⁊ magni ↄsilij
¶ Secũdo econtrario.qñ post verbũ substãtiuũ ponit̃ gtũs.⁊ coniũgit si/
i possessiuũ nti casus Et e diuerso Exemplum.vt ista dom⁹ est fratris ⁊
ea Vel ẽ mea ⁊ fratris mei
¶ Tercio qñ nomẽ aut verbũ p̄t regere diuersos casus ex eadem vi.aut
ã dictionẽ in diuerso casu.vt plenũ gratia ⁊ veritatis In ysaia.Omnes
ense replete sunt vomitu sordiũq̃ȝ Virgilius Succincta pharetrã ⁊ ma
loso tegmine lincis.ibi succincta regit actm̃ ꝑ synodochẽ ⁊ abltm̃ ⁊ põt
terutrã dictõem regere in diuerso casu

¶ Nona regula

¶ Nona regula Triginta sunt prepõnes fm donatũ que regũt post se ac/ cusatiuum quibus adduntur due.versus ⁊ retro.vt vado ad ecclesiam.
Inde alexander. — *De ꝑpõnib⁹ actõ casui de/ seruientib⁹*

Adde per et similes.per vicos itur ad vrbes

¶ Argueres forte prepõ nõ regit casũ sȝ deseruit Dico.licȝ nõ regat casũ
ncipalr̃.tñ bene istrumẽtaliter.sicut securis facit domũ.h vult alexãder.

Debet vox prepositiua
Quarto preiungi vel sexto quem regit ipsa

¶ Magnopere sciant pueri ficationes harũ prepositionũ que circumstan
as aut numeri.aut loci.aut temporis.aut ꝑsonarũ important.Ideo hoc
loco cũ suis casib⁹ cõmemorant̃ ⁊ non ad finem vsq̃ȝ differãt̃.qm̃ vbiq̃ȝ
ostris sermonib⁹ presto sunt
¶ Sed nota ꝙ iste tres prepõnes tenus.vsq̃ȝ.⁊ versus.postponunt̃ suis
sib⁹.de q̇b⁹ infra in vltimo caplo.vt cordeten⁹.hacten⁹.quaten⁹
Ad patrem zu dem vader   Apud villam.by dem dorff
Coram etiã.by.sed notat circũstantiã nõ loci sed personarũ

Die iouis

Ante edes.vor der rychen huser.Pre etiam vor Terẽtius.Ipre sequar
Aduersum inimicos.weder die viand.Contra idẽ Terẽtius Aduersum
te gratias habeo.i.apud te.   Cis rhenũ by dem ryn
Citra forũ.vm dem marck   Circũ vicinos.by den nachburen
Circa tẽplũ by dem tempel.Et ẽ iuxta.circũ vero ẽ vndiqꝫ
Contra hostes.weder die viand.notat inimiciciã.
Erga ꝓpinquos.gegen den nestẽ.notat amiciciam
Extra terminos.vꝫ den endẽ   Intra naues.zwischẽ den schiffen
Intra menia innerthalb den zinnen   Infra tectũ.vnder dem dach
Iuxta macellũ.by dem vleyschhuys Ob augurũ.vmb der vogel gesack
Pone tribunal.i.iuxta.by dem richter stoel Etiã ẽ retro Vñ Terẽti⁹ Po
ne me pallio apphẽdit Et virgi Pone subit ꝯiũx.i.a retro iuit.ꝛ tũc aduer
Per parietẽ.durch die wandt   Prope fenestrã.by dem venster   (biũẽ
Propter disciplinã.vmb die zucht oder leere
Scdm fores.noch den doren   Post tergũ.hinder dem ruck
Trans ripam.durch die bach oder gynset der bach.
Ultra fines.ouer die ende.Et ẽ ꝯtrariũ ad cis ꝛ citra Iñ vltramontani
Preter officiũ.on das ampt
Supra celũ.vp dem hymmel   Circiter annos.by den iaren.Et dt circũ
stãtiam tpis ꝛ numeri.vt annos natus sum circiter.xx.
Usqꝫ occeanũ.biß an das mere Secus viam.by dem wege.Sed cecus
p c.blint.vt cecus sedebat secus viam
Penes arbitros.by dẽ willkoren Addunt versus vt ꝟsus occidẽtẽ.gegẽ
nedergang Etiam postponit.vt hyspaniã versus
Retro dorsum.hinder ruck

Decima regula

¶Quindecim sunt prepositões fm Donatũ q̃ regũt abltm̃.quib⁹ addit
vna.scz ꝓcul.Exẽplũ.vt ab hac miseria ꝓcul dubio iustus cũ gaudio exal
tabit.ꝛ corã deo ꝓ meritis suis palã omib⁹ glorificabit
Dic mihi prepõnes casus ablti ꝛ earũ ficationes

A domo van dem huys   Ab homine.van dẽ menschen
Abs quolibet.van eym yglichẽ   Cũ exercitu mit der schare
Corã testib⁹.vor den gezugen.oder by den zugen
Clam custodib⁹.heymlich den huterẽ.   De foro van dam marckt
E iure.vꝫ dem rechtẽ   Ex pfectura.vꝫ der vogtey
Pro clientib⁹.vmb die schilt knecht Pre timore.vor angst
Palam omnib⁹.offenbar allen   Absqꝫ iniuria.on vnrecht
Sine labore.on arbeit   Tenus pube.by dem scham haer
Procul dubio on zwifel

Que sunt prepõnes que regũt vtrũqꝫ casum

¶Dico quattuor sunt p̃põnes regẽtes actm̃ ꝛ abltm̃ scz In sub sup.ꝛ sub
ter.sub q̃ intelligit subtus.Quãdo actõ iũgunt Dico cũ ad locũ ficant qd
fit qñ ꝯstruunt cũ verbis motus ad locũ

Dieta quarta

¶ Quando abltō iūgunť. Dico cū in loco significāt. qđ fit qñ ꝯstruunť cū ꝟbo quietis vel motus in loco

¶ Da mihi exempla

De in. vt itur in antiquā siluā. ibi ē ꝟbum motus
Stans celsa in puppi. ibi ē verbū quietis
Quero tibi. quot modis capiť in. Dico sex modis
Ita quere de sub ⁊ super

	Pro ad	Itur in antiquā siluam Credo in deum
		Inclina cor meū in testimonia tua ⁊ nō in auariciā. i. ad
	Pro erga.	Ut meus animus semꝑ fuit in amicos bonus
	Pro ꝯtra	Marcus cicero scripsit inuectiuas in cathilinam. i. ꝯtra
In		Hi ruūt in hostes. i. ꝯtra
	Pro per	Ut oratio diuidiť in ꝑfectā ⁊ imꝑfectā. i. ꝑ
	Pro teu. in	Ut planete moueně in suis spheris
	Pro inter	Ut benedicta tu in mulierib9. i. inter

Quattuor ꝑmis modis iungiť actō. ⁊ duob9 alijs abltō

	Pro ad locū ꝑcat. vt postes sub ipsos nituně gradib9.
Sub	Pro ante ꝑcat tēpus Ut sub lucē exportāt. i. ante.
	Indies sub senectutē morimur. i. ante
	Pro ꝑ. Ut sub noctē recursat. i. ꝑ

¶ Cū abltō iungiť pro in loco vel teu. onder. Uirgilius. vt arma. sub aduersa posuit radiātia quercu. i. in quercu

	Pro supra. vt pugno suꝑ montē. i. supra
	Pro ꝯtra. vt munitus eo suꝑ hostē. i. ꝯtra
Super	Pro iuxta. vñ ps Suꝑ flumina babilonis sedim9. i. iuxta
	Pro de. vñ Uirgilius Multa suꝑ priamo rogitās suꝑ hectore multa

Die veneris. Dieta quinta

Capitulū tertiū de nominibus

¶ De substantiuis pertinentib9 ad idem est vna regula

¶ Quādo duo substātiua aut plura ad idē ꝑtinētia simul in orōne ꝯcurrūt in eodē casu collocari debēt ꝑ autorē Petꝝ helye Et alexādꝝ cum dt.

Apponēs duplices substantiuos sibi iunges
In casu simili

¶ Ut aīal homo. dñs petrus Et ē ista regula grāmatice preceptiue non ꝑmissiue. vt qdā false opinanť dicētes in dictis oratōib9 esse figurā Si qras ex q in simili vel eodē casu collocari debēt. in quo casu simul poneně Dico in omni casu, put ꝟbū aut dictō regēs reqrit.

Die iouis

	Regnat deus pater	Et virgo maria
	Potentia dei patris	et virginis marie
Exemplū	Seruio deo patri	et virgini marie
	Colo deum patrem	et virginem. mariam
	O deus pater	o virgo maria
	Conseruor a deo patre	et a virgine maria

Omnes dicte orōes sunt congrue simpliciter. vt autor ē petrus helye

¶ Arguo tibi. ibi est appositio vt vult priscianus ꝛ alexander. Concedo Sed dico ꝙ appositio non ē figura constructōis. quod ꝓbo. qꝛ nō peccat ꝯtra aliquā regulā ꝯgruitatis. vt optime ꝓbaꝛ ad longū in alio ope. De appositōne videaꝛ in quinto capitulo dieta septima

Nota ꝙ appositio vel ista regula petri helye fit ꝑ duo noīa substantiua eiusdē numeri Et sepe diuersorū numerorū.

Da exempla de primis

Psalmista	Intenderunt arcum rem amaram
Paulus	Accipite gladium spiritus verbum dei.
Thobias	Misimus filium baculum senectutis nostre
Psalmista	Deus firmamentū meū refugiū meū
Psalmista	Videbo celos opera digitorū tuorū.
Virgilius	Chara deū soboles magnū iouis incrementū

Da mihi exempla vbi sunt diuersorum numerorū

In euāgel'	Filius ꝑditōnis comedit siliquas cibū porcorum
In psal.	Cognoui domine quia equitas iudicia tua
Idem	Posuit fines tuos pacem
Virgi. i. geor.	Unde homines nati durū genus
Idem	Ite mee capelle quondam felix pecus
Tibullus	Ite procul cure deum genus ite labores
Cicero	Tulliola filia delicie nostre
Ouidius	Columbe timidissima turba fugiūt aquilas.

¶ Notandū ē ꝙ in traducēdo tales orōnes debes subaudire. ens entes vl' existēs existētes. aut entia vel existētia. vt filius ꝑditionis comedit siliqs subaudi existētes cibꝫ porcoꝝ. Itē. Tulliola filia. subaudi exn̄s delicie nr̄e

Noīa substatiua regūt tres casus. Gtm̄ dtm̄ ꝛ abltm̄

Sūmopere pueri notare debēt terminatōes genitiuoꝝ ſm quinqꝫ declinationes in singulari ꝛ plurali. ꝛ illas memorie commēdare. vt post nomina substantiua ꝛ adiectiua regētia gtm̄ prompte ponant gtm̄ sub aliqua istarum terminationū genitiui.

	Prime in e vel arū	Mater gratie vel arum
	Secūde in i vl' orū	Timor domini vel orum
Gtūs	Tercie in is vel um	Potētia regis vel um
	Quarte i us vel uum	Altitudo status vel uum
	Quinte in ei vl' erū	Principiū diei vel erum

Quod est vulgare gti casus Dico des. der. aut von De quo vide sup̄ in primo capitulo multa exēpla Hic addo si vis teutonicū gti adde litte-

ram s ad vulgare vocabuli Exemplũ kunig adde s. habes gtm̃. scz kũ/
nigs. keyser adde s keysers. dechen adde s dechens. peter peters. Fallit
hoc in vocabulis teutonicis in s. vt huyß muyß. ꝛ paucis alijs

De substantiuis regentibꝫ gtm̃ sufficit vna regula generalis.

Regula est Oia noia substãtiua siue ꝓpria siue appellatiua pñt rege/
re gtm̃ quinqꝫ declinationũ post se ex vi possessionis

Nomen significans possessum da genitiuo — Ex vi posses/sionis

Dentur in exemplis tibi. regis equus. ducis aula

Hic est regula quã pueri hñt in libellulis suis cũ eis q̃rit Liber petri
est ne bonũ latinũ Et dicũt ita. q̃m habem⁹ regulã in gramatica q̃n duo
noia substãtiua simul ꝯueniunt ad diuersa ꝑtinentia. vnũ erit gti casus.

Da exempla de gtõ ꝑme. scđe. tercie. quarte ꝛ q̃nte declinatõis.

Psal. Initium sapientie timor dñi
Gratiaꝝ actio ẽ beneficioꝝ recognitio.
Potentia patris Gratia sanctispiritus

Terẽti⁹ Amantiũ ire amoris reintegratio est

Possessio Job fuit
Tria milia camelorum
Septem milia ouium
Quingenta iuga boum
Quingente asine

¶ Notandũ est ꝙ iste dictões multũ eleganter regunt gtõs. nihil. quid
quicq̃d. aliq̃d. multum. parum. minus vt sequitur

De nihil	Cicero. deserunt vite societatẽ qui in ea conferũt nihil studij. nihil opere. nihil facultatum
De quid	Terẽti⁹ Quid boni portas Mulieres portãt. q̃d rex
De minus	Idem. minus amicoꝝ habens
De quicq̃d	Aug⁹. Quicq̃d mali patimur pctã nostra meruerũt.
De aliq̃d	Terenti⁹. Aliq̃d monstri alũt Aliq̃d noui audiemus
De multũ	Metrista Multum salis habet q̃ cunctis obstruit ora
De parum	Salustius. Multum eloquẽtie paꝝ sapientie habuit
De modicũ	Boetius Modicum vini acuit ingenium.

¶ Quero tibi. q̃ est drña inter q̃d. aliq̃d. q̃ddã. ꝛ qđ. aliqđ. qđdã Dico.
ꝙ tria ꝑma sunt substantiua. iõ reddũt ꝑ se suppositũ. vt q̃d currit. aliq̃d
laborat. iõ iũgunt adiectiuis. vt optimũ q̃d. aliq̃d pulcherrimũ. iõ regũt
gtõs. vt q̃d noui fert anim⁹. q̃ddã boni faciet Sꝫ alia tria sunt adiecti
ua. iõ nõ reddũt suppositũ ꝑ se. iõ req̃runt substãtiua sub ꝯuenientia triũ.
vt qđ officiũ. aliqđ nomẽ. ergo q̃ddã boni nõ qđdã boni dicendũ est.
¶ Quero tibi. an ista sit ꝯgrua ꝑ regulã dictã Infirma mũdi elegit. Si
dicas sic. Contra. ibi nõ sunt duo substãtiua sꝫ vnũ adiectm̃ regit substã
tiuũ in gtõ. ꝛ nõ videꝛ ꝑ regulã de adiectiuis Dico. ꝙ illud adiectm̃ in/

firma nō tenetur adiectiue. sed substantiuatur in neutro genere.

¶ Pro quo nota. ꝙ sicut substantiuū regit aliud substātm̄ in gtō. ita adiectiuū substantiuatū in neutro genere regit aliud substantm̄ in genitiuo. Quō probatur hoc Dico. per multa exempla

In psal.	Incerta ꝛ occulta sapientie tue manifestasti mihi
	Ipse nouit abscondita cordis
In genesi	Ipsa mater nuda colli pretexit
Paulus	Venit iesus stulta mūdi eligere vt ꝯfunderet sapiētes.
In hymno	Infirma nostri corporis virtute firmans perpetim
In collecta	Da ꝓspera mūdi despicere ꝛ aduersa ei⁹ nō formidare.
In legēda sancti Benedicti scribitur Tetendit	ꝑ abrupta montium
	ꝑ concaua vallium
	ꝑ defossa terrarum

¶ Item adiectiua etiam in masculino virtute substantiuoꝝ intellectoꝝ regunt gtōs per dictam regulam

Exempla scripture	Saluos faceres māsuetos terre. Fortiores israel in bello ceciderunt Ad sapientes ad modestos regni Maiores ciuitatis hec precipiunt

De substantiuis regentibꝫ datiuū est vna regula trimēbris.

¶ Quero tibi. quot sunt terminatōnes datiui casus Dico. in singulari sunt quinqꝫ terminatōes distincte. ꝛ in plurali tres. vt sequitur

Datiuus	Prime in e vel is	Pax est ecclesie vel ijs
	Scđe in o vel is	Pax est populo vel is
	Tercie in i vel ibꝫ	Pax est fratri vel ibꝫ
	Quarte in ui vl' ibꝫ	Pax est statui vel ibus
	Quinte i ei vel ebꝫ	Pax est diei vel diebus

¶ Regula est Omnia nomina substantiua ſcantia res possessas aut ꝓximitates naturales aut respectus ad aliud. possunt regere datiuum mediante verbo substantiuo. vt vult Alexander ibi

Possessum debes sociare genusqꝫ datiuo
Cum verbo per quod substantia significatur

Ista regula trimēbris satis difficilis ē ꝛ nō sufficiēs. qm̄ valde multa sunt noīa substātia regētia dtm̄ q̄ nō ſcāt rē possessaꝫ aut ꝓximitatē ꝛc. Qđ ꝓbo. nā pax. lumē. iopia. loc⁹. exiciū. mora. vt ne qua mora sit vēto. ꝛ multa alia regūt dtm̄. ꝛ tn̄ nō ſcāt res possessas nec ꝓximitatē naturalē nec respectum. qꝛ nō sunt in predicamento relatōnis. ideo regula melius amplius ꝛ clarius sic ponitur.

Oīa noīa substātiua cōia pn̄t regere dtōs ꝑ q̄nqꝫ declinatōes post se mediante verbo substantiuo est. fuit. erit. ex vi acquisitōis Et tunc vt sepius sonat post substantm̄ den aut dem Et eadem substantiua possunt

illum datiuũ regere in genitiuo. Et tunc post ip̄m sonat des der aut von

Ista regula ꝓbatur ꝑ varia exempla

Pax erit homini. frid sol syn dem menschen Pax homis. der frid des menscheſ Arma sunt militibus. wapen sient den ritteren
Arma sunt militum. die wapen sient der ritter

Ecce quo pacto dtũs ꝑ den ꝛ gtũs ꝑ des vel der exponit̃

Da mihi exempla ex sacra scriptura ꝛ ex poetis

Paulꝰ. Grecis ꝛ barbaris sapientibꝫ ꝛ insipientibꝫ debitoꝛ sum
Pax multa diligentibꝫ deum Den gienen die got lieb haben
Pax hominibꝫ bone volũtatis Den menschen eyns guten willens
Orphano tu eris adiutoꝛ Den weysen wirst du syn eyn hilffer
Non est inopia diligentibꝫ deũ Den gienen die got lieb haben
Petra est refugiũ erinacijs Den ygelen eyn zuflucht
Iustis erunt multa pꝛemia Den rechtfertigen werden vil lone
Dij quibꝫ imperiũ pelagi Den welchen gebot ist des meres
Nulla salus bello Dem streit ist keyn heil
Nulla salꝰ victis. Den vberwonnen ist kein selikeit.
Si q̃s adhuc locꝰ ē p̄cibꝫ Jst den gebetten nach stat off platz
Idē amoꝛ est exitium pecoꝛi Den schofen ist der todt.

¶ Nota ꝙ si illis datiuis adderet̃ ꝓnomen meis tuis suis ꝛc. nō exponerentur per den. vt patet per infinita exempla
Lumen semitis meis Eyn liecht minen wegen
Lucerna pedibꝫ meis Eyn lucern minen fiessen

¶ Deponant̃ ꝓnoīa ꝛ teutonizant̃ ꝑ den Fallit etiā in noībꝫ ꝓꝓrijs Et in aliq̃bus noībꝫ feminini generis q̄ exponunt̃ ꝑ vulgare der
Sancte ecclīe theucri aduersant̃ Der heyligē kirchen sient widerwertig
Regine summus est honoꝛ Der kungin ist die oberst ere
Castitati magna sunt pꝛemia Der reynikeit sient groß lone.

Item fallit in istis datiuis. mihi tibi sibi nobis vobis

Erit ille mihi semper deus	Sunt nobis mitia poma
Heu causa funeris tibi fui	Mercurius vobis pater est

¶ Notandũ est tibi. ꝙ istud vulgare. ich heb be ein kostelich virgiliũ vnd therentiũ Peter hat nuwe vnd odehuser. potest expꝛimi ꝑ habet in accusatiuo aut per est in datiuo. elegantius Exemplum
Habeo virgilium ꝛ therentium poetas clarissimos
Vel sic Sunt mihi virgilius ꝛ therentius poete p̄clarissimi.
Preterea Petrus habet domus nouas ꝛ ruinosas. vel sic. petro sunt domus noue ꝛ ruinose Virgilius Sunt nobis mitia poma. id est habemꝰ mitia poma Idem Vobis mercurius pater est. id est vos habetis mercurium patrem Idem Est mihi nāq̧ domi pater est iniusta nouerca. id est habeo ꝛc Idem Huic monstro vulcanus est pater. id est hoc monstrũ hʒ vulcanũ. Idem Sunt nobis foꝛtia pectoꝛa bello. i. nos habemꝰ foꝛtia

☞ Nota etiam ꝙ dtũs quandoq̧ vulgarizat̃ ꝑ zu. vt hec sunt mihi lucro Disse sind mir zu gewin Virgilius It clamoꝛ celo Et celo palmas cum voce tetendit Idem Iam ꝓꝓinquabant scopulo Item Sunt nobis foꝛtia pectoꝛa bello Oēs dicti datiui exponuntur ꝑ zu.

Die veneris

De substantiuis regentibꝫ ablatiuū sunt regule quattuor. sed due ornatissime

¶ Quero tibi. quot sunt terminatiões ablatiui Dico quin𝑞ꝫ in singulari ꝛ tres in plurali. vt sequitur

	Prime in a vel in is		cautela vel lis
	Scđe in o vel in is	vulpes	dolo suo vel lis.
Ablatiuꝰ	Tercie in e. i vel bus	vtitur	arte vel ibus.
	Quarte in u vel bus		cursu vel ibus
	Quinte in e vel in ebꝫ		sua re vel rebꝫ

He interrogatões scitu dignissime sunt ꝛ necessarie. qm̄ ablatiuus est casus cõmunis verboꝝ ꝛ participioꝝ ꝛ fere oīm noīm adiectiuoꝝ q̄propter frequentissime vtimur ablatiuis

¶ Prima regula Om̄e nomē substantiū ſcās totū ītegrale alicuiꝰ ptꝭ regit illā ptē i abltō ſm̄ q̄n𝑞ꝫ declinatões. vl' in gtō. mediāte adiectio laudis vl' vituꝑatōis. vt vir manibꝫ validis vl' manuū validaꝝ Vn̄ alexā.

Ex vi demõstratõis essentie.

Toti da partem. subiecto proprietatem
Sed laudem iunge. vel vituperamen vtrin𝑞ꝫ
Dextra vir fragili. vel forma femina turpi

Scriptura	Filij eoꝝ dura facie ꝛ indominabili corde sunt
In Gen̄.	Erat aūt ioseph pulchra facie ꝛ decorus aspectu.
Terentius	Duxit secum virginem facie honesta
Idem	Ruffam ne illam virginem sparso ore adunco naso
Virgilius	Hec belua marina virgo fuit pulchro pectore ꝛ monstꝛ inmani corpore

¶ Secunda regula

¶ Om̄e nomen substantiuū ſcans subiectū alicuiꝰ ꝓprietatꝭ regit illā ꝓprietatē in ablatiuo vel in gtō. mediante adiectiuo laudis vel vituꝑationis. vt femina turpi forma. vel turpis forme. ꝑ regulā supra dictam

Virgiliꝰ	Ceruus erit forma prestanti ꝛ cornibꝫ ingens.
Idem	Regina ad templum pulcherrima dido
Idem	Et pulchra faciet te ꝓle parentē. i. patrē de pulchra ꝓle.
Terentius	Mulier egregia forma at𝑞ꝫ etate integra
Idem	Adolescentulam aspicio vnam forma at𝑞ꝫ vultu adeo modesto. adeo venusto. vt nihil supra ꝛc̄.

☞ Notate vos pueri diligēter dictas regulas qm̄ elegantissime sunt doctissimi ꝛ grauissimi viri eis frequenter vtuntur Et debent illi ablatiui aut atiam genitiui reduci per von

Eneas formosissimo corpore at𝑞ꝫ pulcherrimo vultu Ingenio at𝑞ꝫ intelligentia maiore q̄ꝫ quis𝑞ꝫ credere possit
Homo magna autoritate maturo consilio ꝛ incredibili virtute
Magno ꝛ excellenti ingenio viri. ad studium se contulerunt

Dieta quinta

Multi sunt ingenio tardo. et imbecillo corpore
Traducant pueri oīa dictarum regularum exempla. vt intelligant. et sic loqui per regulas assuescant

¶ Tercia regula. q noīa dignitatis spiritualis et secularis regunt istos ablatiuos. gra fauore dono. miseratōe pietate. et siles 𝔭cātes cām efficientem. vt rex francie dono dn̄i. dux burgundie gratia dei.

¶ Quarta. oīe nomē ɔcretū substantiuū vel adiectiuū regit suū abstractū in ablatiuo. vt homo humanitate

Ex vi effect9 cause efficiētis pncipalis
Ex vi effect9 cause formal.

Nota opus
- Pro facto. eyn werck. regit gtm̄. vt celum est op9 dei peccatum est opus dyaboli
- Pro vtili regit datiuum
- Pro necessario regit dtm̄ cū abltō ɔiūctim vl' diuisim

Scriptura	Bene valentibus nō est opus medico
Virgilius	Nunc animis opus enea. nunc pectore firmo
Terentius	Vade et quod parato opus est. para

Quidā dicunt opus est acceleratōe. dum adhuc res curari potest
Ita tu dices Opus est mihi libro tuo Et opus habeo libro meo
Mihi dolenti opus est tua ɔsolatōne.

Adiectiuoꝝ quedam regunt: Genitiuū accusatiuū Datiuum ablatiuum

De adiectiuis regentib9 gtm̄ sunt regule quattuor

Ex vi ɔrieta. primi. genera.

Prima regula Adiectiua proximitatis et ɔtrarietatis regūt gtm̄ vl' datiuum respectu cuius est illa proximitas et ɔtrarietas. ibi

Proximitas contrarietas genus bis sociatur
Huius vicinus. hostis regis. pater eius

Exemplum. vt qui fuit vicinus et amicus decani vel decano. iam est aduersarius et inimicus curati vel curato

Da mihi exemplū ex scriptura et poetis

Scriptura	Quis est similis tui in dijs domine.
Psal.	Similis factus sum pellicano etc.
Ouidius	Sepe solet filius similis esse patris
Terentius	Nos sumus affines haꝝ reꝝ quas fert adolescentia
Cicero	Vet9 grecoꝝ ꝓuerbiū est Amicoꝝ oīa sunt cōia.

Adiectiua hui9 regule:
- Vicinus. aduersarius. similis. inequalis.
- Propinquus. inimicus. dissimilis. par
- Proximus. emulus. cōmunis. impar
- Affinis. amicus. proprius. specialis
- Longinquus. familiaris. equalis. secretus

Ex vi act9 cōuersi i habitū

¶ Secunda regula Adiectiua ꝟbalia actiue 𝔭cātia. i. q veniūt ab actiuo ꝟbo regūt post se gtm̄ ex vi actus ɔuersi in habitū Vn̄ alexander.

Dieta quinta

Suntq̧ regendo pares predictis equiparantes

Ut cupidus ludi puer est. tumidusq̧ flagelli

¶ Quero tibi. quotuplicia adiectiua cōphendunt hic Dico sextuplicia. vt patet in figura sequente Primo adiectiua in idus. vt tumidus cupidꝰ auidus Salustius Romani auidi laudis ⁊ pecunie liberales erant

¶ Scdo adiectiua in tiuus ⁊ siuus. vt vinū est acutiuū ingenij ⁊ corroſiuū morbi. que multa sunt valde. vt amatiuus. scriptiuus. acutiuus. cōfortatiuus. destructiuus. narratiuus. expulsiuus. derisiuus. rasiuus

¶ Tercio in ax. vt audax belli. iudex cause. vindex iniurie. Uirgilius Tam ficti prauiq̧ tenax q̄ nuncia veri est fama

¶ Quarto. oia participia in ans ⁊ ens q̄ veniunt ab actiuis in o vel in or qn̄ manent pticipia regūt accm̄. qn̄ fiūt noia regūt illū accm̄ in gtō. qđ est summe notandū Ideo sub eadē sentētia dicimꝰ Scholares sunt audiētes scribētes resumētes suas lectōes. vel suaꝝ lectionū Unde scriptura. Saulꝰ adhuc spirās minaꝝ ⁊ cedis Itē Nō sumꝰ ꝯcupiscētes maloꝝ.

¶ Quinto. aliqua pticipia in tus vel in sus. vt tu cupis illoꝝ peritus fieri Et paulus est doctus grāmatice. sed nō ptus logice Itē dn̄s sollicitꝰ est mei Qui bonaꝝ artium institutus est. etiam poetice sollicitus est.

¶ Sexto. oīe aliud adiectm̄ hn̄s silem ꝯcatōem cū pdictis. de q̊ non pt certa lex dari. qm̄ diuersaꝝ sunt terminationū. vt particeps sum oim tiꝭmentiū te dn̄e. vale mi charissime sis memor mei Qui es ꝯscius boni sis nesciꝰ ignarusq̧ doli. iste sp fuit pecuniaꝝ pfusus. s; bonaꝝ artiū studiosiꝰ

¶ Tercia regula Oīa adiectiua ptitiā. i. q̄ ptē alicuiꝰ multitudinis impoꝛtāt pn̄t regere totū multitudīs ī gtō pl̄i sub ꝯueniētia generꝭ. vl' gtm̄ collectm̄ singularē ex vi ptitōis. vt vnꝰ fratꝝ. vna soroꝝ. vnū tēploꝝ. ibi.

Ex vi ptitōis **Cum partitiuis numerum seriemq̧ locabis**

Quilibet alter vter neuter duo quartus eorum

¶ Qua regula adiectiua ptitiua tenent̄ ꝯuenire cū gtō plurali ī gn̄e. vt vna nationū ⁊ nō vnꝰ Dico Soliꝰ ē generꝭ adiectm̄ variatq̧. vt dcm̄ ē

¶ Quero tibi. quotuplicia sunt adiectiua partitiua Dico. sunt quintuplicia bene notanda

¶ Primo. oīa signa vl'ia pter oīs qđ regit gtm̄. vt sunt q̄libet q̄cūq̧. q̄sq̧ nullus. nemo. vterq̧. neuter Et signa pticularia. vt q̄dā. aliq̄s. quispiam Item alter. alius. quis. vt quis virorum. que feminaꝝ. quod aīalium

¶ Scdo nomina numeralia cardinalia. vt sunt vnum duo tria quattuor. decem centum mille scutorum ducatorum

¶ Tercio nomina numeralia ordinalia. vt pmus scdus tercius quartꝰ Ista triplicia ponit alexander ibi Cum partitiuis ⁊c.

De regimine comparatiui. **Pone gradum medium particio quando notatur**

¶ Quarto. oīs cōpatiuus captus ptitiue regit etiā gtm̄ pluralē sub cōuenientia generis Quare dicis partitiue captꝰ Dico. qꝛ si capiat̄ cōpatiꝰ

Die veneris

ue tūc regit ablatm̄ Per q̄d scio qn̄ capit ptitiue Dico. qn̄ post ipm in vulgari sonat von. ⁊ cū hoc cōpatio fiat inter duo tm̄ Exemplū. vt acutior oculorum est dexter. teuto. Das scharffest von mynen augen ist das rechte Sed quando post ipm sonat dan. regit ablatiuū. vt leo est fortior asino Eyn lew ist stercker dan eyn esel.

Da gradui summo genitiuum plura notantem

De regimine superlatiui

¶ Quinto. omis suplatiuus potest regere gtm̄ pluralem sub ꝯuenientia generis vel collectiuū singularem Exemplum donati Doctissimus poetarum fuit Virgilius vel optimus plebis

¶ Sed nota ꝙ superlatiuus quandoqꝫ regit duos gtōs. ibi

Iste gradus geminos quandoqꝫ regit genitiuos

Ut dux est ditissimus regū nemoꝝ Quero tibi an oēs suplatiui pn̄t regere duos gtōs Dico nō. ſꝫ illi soli quoꝝ positiui regūt vnum gtm̄. vt sunt suplatiui istoꝝ vicinus ꝓpinquus silis amicus ⁊c. Preterea suplatiui istoꝝ cupid⁹. timidus. audax. amās. pitus. doctus ⁊c. Itē suplatiui istoꝝ Plenus. diues. opulentus. abundans. paup. egenus ⁊c.

¶ Quero tibi. an suplatiu⁹ pter gtōs posset regere dtm̄ accm̄ vel abltm̄ Dico sic. vide de hoc in pma regula de adiectiuis regentibꝫ ablatm̄

¶ Quero tibi. q̄ est differentia inter cōpatiuum regentem gtm̄ ⁊ suplatiuum regentem gtm̄ Dico. compatiuus regit gtm̄ pluralem qn̄ cōparatio fit solū inter duo eiusdē generis speciei vel nature

Suplatiuus vero regit gtm̄ pluralem qn̄ cōpatio fit inter plura q̄ꝫ duo que tamē sunt eiusdem generis speciei vel nature

Exemplū
Longissimus digitoꝝ meoꝝ est medius. ⁊ non dicetur.
longior digitoꝝ meoꝝ Et econtrario
Longior pedū meoꝝ est dexter. ⁊ nō longissimus

Ita doctissimus poetaꝝ fuit Virgilius. ⁊ nō doctior Item fortior manuum mearum est dextra. ⁊ nō fortissima manuum ⁊c.

☞ Arguo tibi. d't scriptura Fides spes charitas. maior hoꝝ charitas ibi cōpatio fit inter plura q̄ꝫ duo p cōpatm̄ ⁊ discōuenit cū gtō in genere Dico ꝙ in illa orōe sunt duo vicia dicta. ⁊ cadit sub grāmatica ꝓhibitia Emenda eā Dico ꝙ emendabit sic Fides. spes. charitas. maximū hoꝝ vel maxima haꝝ charitas Si dicas emēda eā p cōpatm̄ Dico nō pt. qm̄ ibi fit compatio inter plura q̄ꝫ duo. ⁊ tunc vtendū est suplatiuo

☞ Arguo tibi scdo Ista est ꝯgrua Leo est fortissimū aial. ⁊ non regit ibi gtm̄ Dico ꝙ nō capit ibi partitiue. ſꝫ pure adiectiue Ita posset argui de istis. q̄libet hō. vn⁹ frater. pmus miles. ibi adiectiua ptitiua nō regūt gtm̄. qm̄ capiunt pure adiectiue ⁊ nō partitiue

☞ Arguo tercio. hec est ꝯgrua Calidissimū hois est cor. ibi suplatiu⁹ nō regit gtm̄ pluralē Dico. ꝙ calidissimū capit ibi substātiue. q2 substātiuatur in neutro genere. ⁊ regit gtm̄ sicut alia substantiua

☞ Arguo quarto Maria est dignissima omi laude. ibi suplatiu⁹ non regit gtm̄ sed ablatm̄ Dico. ꝙ illū regit virtute sui positiui dign⁹ Quā do ergo regit gtm̄ pluralē Dico. qn̄ capiť partitiue Quando fit hoc Di co. quando sonat von. oder vber all.

☞ Arguo quinto. dicit scriptura Leo est fortissim⁹ bestiaꝝ Itē valde mane vna sabbatoꝝ Terencius An quisq̄ gentium ꝛc. ibi adiectiua par titiua disconueniunt cum gtō in genere Dico. ꝙ ille nō sunt ꝯgrue ꝫ im pedimentales. vide supra in sexta regulaꝝ

pleni/ Ex vi tudis carētie

¶ Quarta regula. ꝙ adiectiua plenitudinis ꝛ inopie regunt gtm̄ vel ab latiuū. ibi Plenus inops casum dant sextum siue secundum Exemplū vt vasa nostra sunt plena vini vel vino

Scriptura — Stephanus erat plenus gratia ꝛ fortitudine
Scriptura — Plenum gratia ꝛ veritatis
Virgilius — Q̄ diues niuei pecoris q̄ lactis abundans
Terentius — Plenus rimaꝝ sum. hac atq̄ illac pfluo
Ouidius — Res est solliciti plena timoris amor
Virgili⁹ i iiij. — Ille amens animi. ꝛ rumore accensus amaro ibi amens carentiam significat
Idē in vij. — Terroꝝ atq̄ fraude abunde est

Adiectiua hui⁹ regule:
Diues. felix. egenus. expers.
Opulent⁹. prosper. pauper. orbus
Locuples. abundans. inops. nudus.
Copiosus. satur. infelix. repletus
Plenus. abunde. vacuus. refertus ꝛc.

Relatōis Ex vi ꝯrieta. primita.

Die sabbati Dieta sexta

De adiectiuis regentib⁹ dtm̄ sunt tres regule

Prima regula Adiectiua respectū importātia. vt sunt adiectia ꝯtrarie tatis primitatis sil'tudinis familiaritatꝫ ꝛ hoꝝ ꝯtraria pn̄t regere dtm̄ et in eodē sensu regūt gtm̄. vt dictū ē sup̄. vt decan⁹ ē amic⁹ familiaris et intim⁹ curato vel curati Inimic⁹ christiani nōis ē ꝯri⁹ bonis opib⁹ nr̄is

Exēpla regule sunt:
Aduersarius. proximus. amicus. par. impar
Inimicus. ꝓpinquus. similis. familiaris
Contrarius. vicinus. dissimilis. priuatus
Rebellis. affinis. equalis. intimus
Emulus. longinquus. inequalis. cōmunis
Specialis. singularis. publicus ꝛc.

¶ Secunda regula Adiectiua verbalia in bilis ꝛ in dus possunt regere datiuum. vt dicit Alexander. ibi

Ex vi act⁹ cō uersi i habitū

In bilis aut in dus verbalia iunges eisdem

Exemplū. vt christ⁹ ē amabil' ꝛ amand⁹ nob christianis Vn̄ scriptu. Odibil' ē deo ꝛ hoib⁹ supbia Itē. legis doctor honorabil' vniuerse plebi

Dieta sexta

☞ Nota q̄ ista adiectiua in bilis exponunt̃ per aptus ꝛ per infinitiuum passiuũ. vt ẽ amabilis. i. aptus amari. ẽ legibilis odibilis. i. aptus legi odiri Vñ ꝟsus Per dign⁹ nomẽ. ꝓ debet participans est

¶ Tercia regula Omnia adiectiua q̄ ex se vel ex adiũcto importãt ꝯmodũ vel incõmodũ. damnũ vel vtilitatẽ pñt regere dtm̃. ibi.

Damnum significans aut vtile pone datiuo. Ex vi acquisitionis.

Exemplũ. vt q̄ est fidus proximo suo. ille ẽ gratus deo Itẽ suauis ẽ dñs vniuersis. iust⁹ ꝛ dilectus deo ꝛ hominibꝫ.

	Q̄ꝫ dulcia faucibꝫ meis eloquia tua sup̱ mel ori meo
Scriptura	Deus ꝓpicius esto mihi peccatori
	Quid molesti estis huic mulieri
Seneca	Molestũ ẽ iniquis mortẽ ante oculos habere
Boeti⁹	Omnia nuda ꝛ aperta sunt oculis eius
Psal.	Deo nostro sit iocũda decoraqꝫ laudatio
Item	Dilectus meus mihi ẽ ꝛ ego illi.
Item	Vir sanguinis ẽ exosus deo
Virgili.	Triste lupus stabilis. dulce satis humor ẽ. satis. i. seminatis in agris pluuia ẽ bona

Adiectiua istius regule sunt.

Gratus	infidelis	conueniens	incongruus	extraneus
Ingrat⁹	aptus	discõueniẽs	consonus	exosus
Fidus	ineptus	cõformis	dissonus	dilectus.
Perfidus	bon⁹	difformis	sanus	molestus
Fidelis	malus	congruus	insanus	amarus
Suauis	dulcis	tristis	tutus	securus
Clarus	nudus	apertus	obscurus	absurdus

¶ De adiectiuis regentibus accusatiuum per synodochen est vna regula

¶ Quero tibi. q̄d est sinodoche Dico q̄ ẽ figura habẽs fieri qñ ꝓprietas ꝑtis attribuit̃ toti. cũ regimine accusatiui ꝑ sinodochen ꝯstructionis. aut cũ regimine ablatiui per sinodocen locutionis. In prima est vitiũ vt ethiops ẽ albꝫ dentes. ꝛ ẽ poeticũ. In secũda non ẽ vitiũ. vt ethiops est albus dẽtibus. ꝛ est oratoriũ Sinodoche est

¶ Regula. Omne adiectiuũ significans ꝓprietatẽ alicui⁹ partis integralis põt regere illam partẽ in actõ ꝑ sinodochen Et in eodẽ sensu põt regere illam partẽ in abltõ ꝑ quintam regulã aureã. vt hic puer ẽ pulcer faciẽ vel facie Vnde alexander

Sepe quod est partis toti datur et regit illam. Ex vi sinodoches
Est ibi sinodoche quando faciem nigra. dentes.
Albet. nuda pedem. mulier redimita capillos.

¶ Quero. a quot partibus actūs regitur ꝑ sinodochen. Dico a tribus Primo a nominibus adiectiuis. vt ista est pulcra faciem ꝛ casta mentem Scdo a duplici ṽbo passiuo scꝫ ꝛ neutrali. vt iste vulneraꝛ pedē vnde val-de dolet dentē. Tercio a duplici ꝑticipio .s. p̄teriti tp̄is ꝛ p̄ntis passiuorū et neutraliū vt sequitur

¶ Notandū est ꝙ multa participia preteriti temporis verborū passiuoꝝ sunt q̄ significant passionem illatam extrinsecus alicuius partis. ꝛ regūt ac-cusatiuū poetice per regulam dictam Sed oratores raro vtuntur accusa-tiuo per sinodochen. Ita quoqꝫ sunt aliqua sed pauca p̄ntis temporis verborum neutralium

Da mihi exempla de adiectiuis nominalibꝫ.

Virgilius — Os humerosqꝫ deo silis. Ibi silis regit duos actōs. scꝫ os ꝛ humeros per sinodochen
Idem — Omnia mercurio silis vocē colorē ꝛ crines flauos
Idem — Vidit deiphebum laceꝝ crudeliter ora manusqꝫ ambas
Idem — Ille inualidus vires meū comitatus ē iter.

Da exempla de adiectiuis participialibꝫ

Scriptura — Venit hō ad dauid veste ꝯscissa. puluere asꝑsus caput. Ibi aspersus regit actm̄ caput
Virgilius — Viderūt silenū inflatū venas hesterno vino.
Idem — Et pius eneas magno animū labefactus amore.
Idem — Terqꝫ quaterqꝫ manu pect⁹ percussa decoꝝ ē flauentesqꝫ abscisa ē comas. loquiꝛ de didone.
Terētius. — Antiphola nulla re fuit expolita malam .i. maxillā.
Statius — Thetis orabat laniata comas. ꝛ pectore nudo.

Ibi laniata simul regit actm̄ ꝑ sinodochen ꝯstructōnis. ꝛ abltm̄ ꝑ sinodo-chen locutōnis. inter quos copulat ꝯiūctio. ꝛ hoc pōt fieri qn̄ vna dictio regit diuersos casus ex eadē vi. vt patꝫ supra in octaua regula

De cōparatiuis regentibꝫ abltm̄ sunt regule due.

Prima regula Omnis ꝯparatiuus capt⁹ comparatiue pōt regere abltm̄ significantem rem excessam. ibi

Tres notat esse gradus qui comparat inde notabit
Multimodum regimen qui rem discernit aperte

Exvi cōpara-tionis

Exemplum. vt doctior illo vel illis Canis viuus melior est leone mortuo Quare dicis captus compatiue Dico quiasi capiatur partitiue. tūc regit gtm̄ vt supra dictū est

¶ Arguo tibi. dicit scriptura. omnem masculū excipiet mulier. ꝛ est filia melior filie. ibi melior capiꝛ comparatiue ꝛ regit gtm̄ Dico ꝙ hoc tradu-ctū est ex greco. ꝛ greci non habētes abltm̄ vtunꝛ gtō loco ablatiui. quod nō est nobis imitandum.

Da mihi exempla ex scriptura

Regū. ij. — Saul ꝛ ionathas decori ꝛ amabiles fuerūt. aquilis ve-lociores. leonibꝫ fortiores

Dieta sexta

Scriptura	Oculi eius pulchriores sunt vino ⁊ dentes eius lacte cādidiores.
Salomon	Sapiētia melior est auro ⁊ argēto ⁊ ꝓciosior cūctis operibus. ⁊ oīa q̄ desiderantur nō valēt huic ꝯparari.
Metrista	Asperius nihil ē humili cū surgit in altū
Seneca	Nihil ē mihi crede virtute formosius. nihil pulcrius. nihil amabilius. Huic concordat
Prouerbium	Auro q̇d melius. iaspis. q̇d iaspide. virtus Quid virtute deus. q̇d deitate. nihil.
Scriptura	Candidiores niue. nitidiores lacte. rubicūdiores ebore et antiquo saphiro pulcriores.

☞ Nota ꝙ cōparatiuus qn̄ꝙ regit aliū ablatm̄ significātem ꝗtitatem excessus Exempla sunt

Hoc lignū ē mai⁹ illo trib⁹ pedib⁹. Feia demonio trib⁹ assib⁹ ē mala peior

☞ Notāda ē regula pulcra Quecūꝙ casum regit positiuus eūdē casum etiā regūt comparatiuus ⁊ superlatiuus. preter casus ꝓprios Vn̄ florista — Regula pulcra.

Quam sibi structurā primus gradus obtinet. illam
Supremus. medius semꝑ seruabit eandem.

Diues agri. ditior agri. ditissim⁹ agri.

Exemplū. sicut ille positiu⁹ similis regit gtm̄ vel dtm̄ per primā regulam de adiectiuis regentib⁹ gtm̄. ⁊ ꝑ primam de regentib⁹ dtm̄ ⁊ regit actm̄ per sinodochen. vt patet in exemplis virgilij Ita suus comparatiu⁹ ⁊ superlatiu⁹. vt similior. similimus. preter casus ꝓprios pn̄t regere gtm̄. dtm̄ et actm̄. vt patet practicanti

Regula aurea de ablatiuo ab adiectiuis.

Posterior regula est. Om̄ia adiectiua siue noīalia siue ꝑticipalia. post q̄ in vulgari sonat aliqua istarū septē ꝑpositionū. cū. de. ex. in. p. ꝑ. ꝓpter pn̄t regere abltm̄ significātē subiectū vel instrumētū ꝓprietatis vel actus Unde alexander de hac regula facit plures. adminus sex.

Nobile vel verbum designans proprietatem
Sextis construitur per quos ea significatur. ⁊c̄.
Cursu festinus. fulget virtute modestus.
Est velox pedibus. blando sermone facetus

Post que adiectiua semper in vulgari intelligitur aliqua dictarum septem prepositionum Preterea

Nobile mensuram designans Item.
Plenus inops casum Rursus Sinodochen iūgas. ⁊c̄.

¶ Da exempla grossa istius regule auree

¶ Tu es velox pedib⁹ ⁊ tardus manib⁹	cum
Iste est blandus sermone. sꝫ dolosus opere	in vel cum
Duo sunt mihi dolia plena vino	de

Molles quidē carne aptos mēte dicimus	de
Virgo est decora vultu. sed clauda pede	in vel de
Auarus est diues pecunijs. sed expers virtutib⁊	in vel de
Vestes tue non serico. sed panno facte sunt	ex
Domus ⁊ castra diuitū lapidib⁊ ⁊ lignis	ex
structa sunt ⁊ lateribus recte.	aut cum
Iste post paucos annos morbo etate	ex
atq̧ multiplici cura confectus.	aut de
Hic pius castus ⁊ iustus ē beatitudine nanciscēda.	ꝓpter
Hic vir totus negociosus ⁊ laboriosus	ꝓpter
multis annis fuit spe lucri.	
Salomon sapiētia sapiēs. ⁊ prudētia prudens.	per

Da exempla ex scriptura poetis ⁊ oratorib⁊

Scriptura	Speciosus forma pre filijs hominū
	Beati mūdo corde ⁊ humiles spiritu.
Virgilius	Troius eneas pietate insignis ⁊ armis
Idem.	Eneas actus varijs motib⁊ ⁊ attonitus tanto monitu imperioq̧ deorum
Idem.	Horrestes magno inflāmatus amore. ⁊ furijs scelerum agitatus fuit.
Ex papa pio	Vidi viros corp̄e proceros. forma decoros. virib⁊ robustos. sermone gratos ⁊ in omī ꝯuersatōe acceptos.
Ex legēda scti stephani	Vidit virū senē statura procerū. vultu decorū. ꝓlixa barba. vestitu candido. amictū pallio. calciatū caligis.
De sctō leone	Leo natione siculus greca latinaq̧ lingua eruditus cantilena ⁊ psalmodia p̄cipuus ⁊ in earū sensib⁊ subtilissima exercitatōe limat⁹. ⁊ maiore eloquētia politus.

Traducant oro pueri oīa exēpla regule auree. ⁊ in teuthonicū vt ⁊ ipi suauitatē regule sapiant ⁊ eius politā imitenť elegantiā.

¶ Nota dignus ⁊ indign⁹ regūt abltm̄. vt princeps iust⁹ pius ⁊ clemēs omni honore laude ⁊ gloria dignus est

Scriptura	Nescit homo an odio vel amore dignus sit
Virgilius	Vitula tu dignus ⁊ hic
Terentius	O cherea nō te dignū fecisti. nā si ego digna hac ꝯtumelia sum maxime. at tu dignus q̄ faceres tamē

Et notandū est ꝙ eorū ꝯparatiui ⁊ superlatiui preter suos casus ꝓprios etiam regūt virtute positiui eūdem abltm̄

Exemplū sicut dicitur Virgo maria est digna laude Ita ⁊ omni laude dignior dignissima

¶ Nota ꝙ indignum repitur cū datiuo Gregori⁹ in omelia Nō ē indignū redēptori nostro ꝙ tentari voluit. q̄ venerat occidi.

Dieta sexta

Capitulū quartū de ꝓnoībus

Definitio pronominis

Ronomē ē pars orōnis q̄ pro noīe posita tantūdē pene significat ꝑsonamq̧ interdū recipit. vt ait donat⁹ Et vult dicere ꝙ loco nominis licet ponere ꝓnomē. aut demonstratm̄ aut relatm̄

☞ Cōtra. ꝓnomē sp ē alicuius ꝑsone. ergo male dr ꝙ ꝑsonā interdū recipit Dico ꝙ nō capit hic ꝑsonā vt diuidit in primā secūdā ⁊ terciā Sed capit hic ꝑ re determinata. ꝓnoīa eñ extra demōstratōem ⁊ relationē posita ſcant incertissime. vt vult priscian⁹ Sʒ interdū recipiūt ꝑsonā. i. ſcāt certā rem. tūc. s. quādo ponunt in actuali demōstratōe ⁊ relatiōe

¶ Quero tibi. quare ꝓnoīa sunt inuēta Dico ꝓpter duas causas Una ē necessitatis. q̄ ē vt supponerēt ꝟbis p̄me ⁊ scđe ꝑsone. q̄ añ inuētionē ꝓnominū nō habebāt supposita Alia ē cā ꝯmoditatis. ne vnū nomē bis aut sepius ponat cū vno vel duob ꝟbis

¶ Si q̄ras quale incōueniēs hoc eēt. Dico duplex. vnū. qr generaret tediū in aurib audiētiū Aliud qr si idē bis poneret dubiū oriret si de eodem sermo fieret aut de pluribꝫ Nam cum dico Mercator venit de hyspania ⁊ mercator emit īfinitas merces. dubiū est an ne de eodē mercatore loq̄mur an de diuersis Sʒ si dicat ꝑ ꝓnomē relatiuū Mercator venit de hyspania et is vel idē vel ipse emit infinita bona. nullū erit dubiū.

	Ego	ipse		Meus	vester
Octo sunt	Tu	iste	Et septem.	Tuus	nostras.
primitiua.	Sui	hic	deriuatiua	Suus	vestras
	Ille	is		noster.	Uñ alexander

His octo species primaria dicitur esse

Deq̧ tribus primis septem fit origo supremis

¶ Quero tibi. q̄uo drñt ꝓnoīa p̄mitiua a deriuatiuis Dico p̄mo ꝙ p̄mitiua st q̄si substātiua. ⁊ iō ꝑ se sine substātiuo possunt reddere suppositum ꝟbo. vt ego scribo. tu scribis. ille ipe scribit Hoc vult Alexāder dicens

Hec et quasi fixa manebunt. i. substantiua

¶ Sed septem deriuatiua sunt adiectiua ⁊ nō p̄nt sine substantiuis reddere suppositū. vt non dr meus laborat. sed famulus meus laborat. Scđo differūt. nā p̄mitiua significāt solū possessorē. deriuatiua possessorē et rem possessam. iō in illa duo resoluunt. vt meū. i. aliquid mei. ꝑ aliquid significat res possessa. ꝑ mei possessor. ibi

Personas duplices hec designare videntur.

¶ Quero tibi. q̄t sunt de istis q̄ndecim relatiua Dico q̄ttuor q̄ referunt tm̄. vt is suus ipse sui Et vnū qđ refert ⁊ demōstrat. vt ille. vñ Alexāder.

Is suus ipse sui referūt sed cetera monstrant

Ille refert monstrat non facit hoc aliud

Quero tibi. quot sunt demonstratiua tantũ. Dico decē. vt sunt Ego tu. iste meus ⁊c. vnde versus
Hic ego tuq; meus noster vester tuus ille
Nostras ⁊ vestras demōstratiua vocantur

☞ Cōtra arguit. hec duo relatiua. is ⁊ ipse sepissime capiũtur demonstratiue. Et ex demōstratiuis hic ⁊ ipse. repiũt capi relatiue. qd ꝓbo per Priscianũ dicentē ꝙ ꝓnomina mutuo sua exercēt officia Dico ꝙ

Ista octo
: Ego ⁊ sua deriuatiua. Meus noster nostras
: Tu ⁊ sua deriuatiua. Tuus vester vestras.
: semper capiuntur demonstratiue.

Ista duo Sui ⁊ suus semper relatiue capiuntur.

Hec quinq;. ille. ipse. iste. hic ⁊ is tenent quandoq; relatiue. quandoq; demōstratiue. vt vult priscianus

¶ Quero tibi. quō diuersimode demōstrãt ⁊ referũt hec q̃nq; ꝓnoīa ꝑfata Dico hic ⁊ iste demōstrãt vel referũt substãtiuũ magis ꝓpinquũ Is ⁊ ille substãtiuũ magis remotũ Cui⁹ ignorãtia multos in errorē traxit testãte laurētio Exēplũ Jacob⁹ ciuitatē ꝑdidit Petrus sacrilegiũ ꝯmisit. hic captus ēet is vel ille euasit. Hic petrum. ⁊ is. Jacobũ demōstrat.

Quid si hic ⁊ iste simul ponãtur. Dico ꝙ hic propinquius demonstrat iste vero remotius Cōformiter de is ⁊ ille

¶ Notãdũ ē ſm. Laurētiũ ꝙ fere pro eodē licet his trib⁹ vti. hic is idem. Et ponit exempla Qui prefert virtutē vitijs is vel hic vel idē sane fortis ē Dic etiã ꝙ poete vtunt ille ꝓ is. qm̃ amborũ pene eadē significatiō ē Ut nō qui seipsum ꝯmēdat ille ꝓbatus ē ait scriptura. sed quē dñs ꝯmēdant ibi ille ꝓ is ponitur ⁊ licite

Pulcra elegãtia
: Hic demōstrat vel refert ꝑsonam de se loquētē. vel aliquã rem ꝑsone de se loquēti adiacētem
: Iste demõstrat vl' refert ꝑsonã ad quã fit ſmo vl' rē ei adiacētē
: Ille vero rem de qua fit sermo. vel rem ei ꝓpinquam. q̃ differentia summe notanda est

Ut.
: Hec ciuitas — significat illam in qua ego sum
: Ista ciuitas — significat illam in qua tu es
: Illa ciuitas — significat ciuitatem nō illam in qua ego sum. nec in qua tu es. sed in qua tertius ē. de quo fit sermo.

Ita quoq;.
: Hoc opus — hoc caput — de meo loquor.
: Istud opus — istud caput — de tuo loquor.
: Illud opus — illud caput — de illo ope ⁊ capite loq̃r de quo fit sermo

¶ Notandũ est ꝙ aduerbia ab his descēdentia habent eandem differētiã
Hic ſcat locũ in quo ego sum. Hinc. id est de hoc loco in quo ego sum. Huc. id est ad locum in quo ego sum.
Istic significat locũ in quo tu es Istinc. id est de loco in quo tu es Istuc. id est ad locum in quo tu es
Illic significat locũ in quo tertius ē. Illinc. id ē de illo loco in q̃ terti⁹ ē Illuc. i. ad locũ in quo tertius est

Ex quo sequit̃ q̷ male scriberet̃. Tu rome resides ⁊ multi nũcij illinc istuc veniũt. Sed scribendũ ē. ⁊ multi nũcij istinc huc veniunt

¶ Quero tibi q̃ differẽtia ē inter mei tui sui nostri vestri ꝑmitiua vt veniunt ab ego tu Et vt sũt deriuatiua veniẽtia a me⁹ tuus suus noster vester

Dico quando sunt primitiua significant passiue. Quando sunt deriuatiua significant actiue.

	Amor meus significat amorem quo actiue aliũ amo
Exempla sunt	Amor mei ſcat amorẽ quo passiue ab alio amor
	Dolor tuus significat te actiue habere dolorem.
	Dolor tui ſcat passiue dolorẽ q̃ ab alio habet̃ de te.

Ita odium meũ. i. qḋ habeo de alio. odiũ mei. i. qḋ habetur de me ab alio Preterea fastidiũ meũ. fastidiũ mei Cura mea. cura mei Cauẽdũ ē igit̃ ne dixeris dom⁹ mei. vinea mei. equus vel liber mei Sꝫ domus mea. equus meus. vt pulcre differit laurẽtius

¶ Notandũ ē etiã q̷ sui ⁊ suus sp̱ capiunt̃ reciproce ⁊ referũt suppositum principaliter agens. vt quisq̷ eget sui. fauet sibi ⁊ diligit se. Ibi vn⁹ ⁊ idẽ est qui fauet ⁊ fauet̃. diligit ⁊ diligit̃

Quãdo sunt diuersa antecedẽtia. tũc reciproce refert ꝑsonã principaliter agẽtem Exemplũ dñs interrogauit petrũ an se diligeret. ibi se ad dominũ. nõ ad petrũ refertur

¶ Quero tibi. quot sunt regule congruitatis de ꝓnoibus in quibus est sola ↄstructio nõ regimen. Dico due Una est de ꝓnoib̉ demõstratiuis q̃ petunt cũ re demõstrata cõuenire in tribus. in genere numero ⁊ casu Alia est de pronominibus relatiuis que petunt cum antecedente conuenire in duobus. in genere et numero. Uide has regulas supra inter decem regulas congruitatum.

Pronomina regunt genitiuum quandoq̷ abltm̃

Quero tibi. quot sunt regule de regimine ꝓnominũ Dico quattuor Due prime de ꝓnoibus regentibus gtm̃. due alie de ꝓnominibus regentibus indifferenter gtm̃ vel ablatiuum

Prima regula.

Ex vi possessionis

Ista quiq̷ pronomina maxime in neutro genere. illud ipsum istud hoc id possunt regere genitiuum Exemplũ Quid illud mali est Istud boni tibi prodest Id vini petro nocet Illud iuris ē pro te Terẽtius Quid hoc rei est Quid hoc morbi Quid hoc hoīs est Ex meo ꝓpinquo rure h̄ capio cõmodi Qua regula. Dico per regulam. Nomen significans possessum da gtõ. Ista em̃ pronoīa licet non sint nomina tamẽ capiuntur substantiue. ⁊ ponuntur loco nominum

Secunda regula

¶ Omnia ꝓnoīa possunt regere gtm̃ pluralem sub ↄueniẽtia generis sicut adiectiua partitiua Exemplũ de primitiuis

Hic virorū cantat		meus asinorū laborat
Hec feminarꝫ saltat	De possessiuis	tua filiarū mulget
Hoc aialiū portat		tuū mācipiorum dormit

Ex vi ptitōis — Sub partitiuis pronomina trina locabis.
Ut volucrum canit hec. gemit illa. tacens manet ista

Tercia regula

¶ Octo ꝑnoia q̄ demōstrant aut referūt totū integrale alicuiꝰ partis integralis possunt regere illā partē indifferēter in gtō vel in abltō. mediante adiectiuo laudis aut vituperatōis. ex vi demōstratōis essentie

Exemplum — Ego clandus pedis vel claudo pede nō recte ambulo tu vel ille hic aut is. magno capitis vel magno capite. parū habet sapientie.

Et sicut ꝑ noia substātiua dr̄ Uirgo ē sparso ore ꝛ adunco naso Ita loco nois ponat ꝑnomē demōstratiū. vt illa ē sparso ꝛ adunco naso. ibi.

Ex vi demonstrationis essentie — Toti da partem subiecto proprietatem

Si dicas regula itelligit de noib; Dico ꝙ ponūt loco noim substātiuorꝫ totiꝰ ꝛ subiecti. vt pꝫ ex diffinitōe ꝑnois. ḡ pn̄t regere casus illorꝫ noim

Quarta regula

Octo ꝑnoia ꝑmitiua q̄ demōstrāt aut referūt nomē substātiū aut subiectū alicuiꝰ ꝓprietatis pn̄t regere illā ꝓprietatē in gtō vel in abltō mediāte adiectiuo laudis vl' vituperatōnis. vt illa praui aī. vl' prauo aīo abutit

Terentius	Nō adeo ego inhumano sum ingenio	de ego
Item	Q; timui vt tu esses duro aīo vt olim.	de tu.
Scriptura	Tu modice fidei vel modica fide cur dubitasti	
Catho.	Tu esto forti animo cū sis damnatus inique	de tu
Salustius	Neq; illi corruptis morib; victorie tēperarēt	de illi.
Boetius	Illa placita vultu mihi meis q̄stib; mota est	de illo
Terentius	Res ipa indicat illū esse alieno aīo a nobis	de illa
	Sensisti eam amico aīo esse erga te	de ea

Nota ꝙ ꝑnoia ꝯponunt sex modis Primo ista duo. hic ꝛ ille cū aduerbio demōstrādi. vt hic cū ecce. ꝛ fit eccū eccā eccos eccas Et ille cū ecce et fit ellū ellā ellos ellas. de quib; dictū ē Scd̄o hec ꝑnoia iste ꝛ ille ꝯponūt cū h. vt isthic isthūc. i abltō isthoc In feīno isthec isthāc isthac In neutro. isthoc. in trib; casib; plr̄i isthec Ita q̄; de ille Tertio Me te se ꝯponūtur cū seipis. vt meme. tete. sese. de h apō poetas ꝛ oratores crebra sūt exēpla Quarto ꝑnoia in c ꝯponunt cū li cine. vt hiccine hūccine. heccine hāccine. hoccine ē humanū factū. ait Terētius. Quinto cū ne iterrogatiuo deponēdo e. vt men q̄ris. i. me ne q̄ris Egon feci hoc. i. ego ne feci hoc Sexto cum syllabicis adiacētibus ce. pte. met. vt huiusce. hisce. hosce. hasce. Item meapte suapte nostrapte vestrapte. Item egomet. tumet temet semet. ipsummet. ꝛc.

Dieta septima

Die lune hebdomade secũde Dieta septima

Capitulum quintũ de verbis.

¶ In ista dieta septima ponunt tres diuisiones ꝟboꝝ. et eoꝝ tria genera cũ casib9 suis ꝓprijs ⁊ cõib9. que bñ intellecta mirabile fundamentum grãmatice prestabũt Deinde sequunt qnq3 regule auree paruulis summe notande Postremo de nominatiuo vno recto ꝯgrue duab9 regulis. et de nominatiuis duob9 rectis ꝯgrue per appõnem In alia dieta octaua determinatur de ntõ recto figurate regulis quinq3

Tres sunt diuisiones verboꝝ ad regimen eorum ante ⁊ post seruientium

Prima diuisio

¶ Om̃e verbũ. aut est substantiuũ. vocatiũ vel adiectiũ. Vñ tria sunt verba substantiua. sum fio existo vel exto Et quinq3 ꝟba vocatiua. nuncupoꝛ appelloꝛ noioꝛ dicoꝛ vocoꝛ Et oia alia verba mundi sunt adiectiua Ad qd valet ista diuisio Dico. ad regimẽ ntĩ a pte añ. ⁊ a pte post

Secunda diuisio verborum

¶ Om̃e verbũ. aut ẽ psonale. aut impsonale Verbũ psonale est. qꝺ ꝯiugat p tres distinctas psonas in singulari ⁊ in plurali. vt ego scribo. tu scribis. ille scribit. nos scribimus ⁊c̃ Verbũ impsonale est. qꝺ solũ ꝯiugat p tercias psonas in singulari tm̃. vt iuuat iuuabat iuuit iuuerat iuuabit. Ita placet placebit ⁊c̃. Ad q̇d valet ista scꝺa diuisio Dico. ad regimẽ ntĩ ante verbum. qm̃ om̃e psonale finiti modi regit ntm̃ ante se. ⁊ impsonale nullum casum regit ante se. vt patebit

psonale ẽ
Verbũ
ipsonale

Tercia diuisio verborum

¶ Om̃e verbum psonale. aut est actiuum. aut passiuum. aut neutrale Verbũ actiuũ ꝺm ꝺcatõnem ẽ. qꝺ ꝺcat actũ p modũ transeunte in alteꝝ. Et h̄ ẽ duplex. actiũ i o. vt ꝟbero. in oꝛ. vt loquoꝛ Sz actiũ ꝺm vocẽ ẽ. qꝺ termiat in o ⁊ pt acciper r. vt lego legoꝛ Hoc mõ deponẽtalia nõ st actia

Verbũ actiũ

Passiuũ ꝟbũ ꝺm ꝺcatõem est qꝺ ꝺcat passionem ab extrinseco illataz vt verberoꝛ Sed passiuum ꝺm vocem est. quod terminatur in oꝛ ⁊ potest dimittere r. hoc modo vapulo nubo non sunt passiua

Verbũ passiuum est

Verbũ neutrale ꝺm ꝺcatõem ẽ qꝺ ꝺcat actũ manentẽ in suba vel passionem innatã Et hoc ẽ duplex. neutrale in o. vt sedeo sto. ⁊ in oꝛ. vt gradioꝛ orioꝛ Sz neutrale ꝺm vocẽ est. qꝺ terminat in o ⁊ nõ pt acciper r. Et hoc mõ deponẽtalia nõ sunt neutralia. Ad q̇d valet ista tercia diuisio ꝟboꝝ Dico ad regimẽ obliquoꝝ a pte post Et est pueris diligenter ⁊ summe notanda qm̃ vt videbitur maximũ pilare est totius grãmatice

Verbũ neutrale est.

☞ Cõtra istã terciã arguo sic. Donat9 ponit ꝟba eẽ qntuplicia Querit em̃. genera ꝟboꝝ quot sunt. ⁊ respõdet quinq3 Actiua passiua neutra cõia ⁊ deponẽtia Dico ꝙ lz distinguẽdo ꝟba penes termiatõem in o vl

in oꝛ ſint q̄ntuplicia. tn̄ diſtinguendo verba penes ſ̄catōnem. aut penes regimen obliquoꝝ caſuū a parte poſt. nō ſunt niſi triplicia

¶ Quid dicis. ergo ſm te nō ſunt niſi triplicia verba. ſcꝫ actīa paſſiua ⁊ neutralia Cōtra. ſunt etiā v̄ba deponētalia ⁊ cōia Dico. ꝙ v̄ba cōia ſ̄t nouem. vt patuit ſupra. ⁊ illa ſ̄cant actiue ⁊ paſſiue. ⁊ h̄nt idē regimen cū actiuis ⁊ paſſiuis. ideo illa cōpꝛehenduntur ſub iſtis

¶ Sꝫ nota diligēter. ꝙ v̄ba deponētalia ſunt valde multa de q̄bꝫ vide ſupra. q̄m oīa deponētalia ⁊ eoꝝ ſ̄cata illic fere poſita ſunt Et iſta ſunt duplicia. q̄dā pn̄t vulgarizari ꝑ worden. ⁊ illa ſunt vere actiua ſm ſ̄catōem. Et h̄nt idē regimen ſicut v̄ba actiua in o. ideo cōp̄hendunꝛ ſub actiuis. Quedam nō poſſunt vulgarizari per worden. ⁊ illa ſunt vere neutralia. ſm ſ̄catōem. ⁊ cōpꝛehenduntur ſub neutralibus.

☞ Nota. quicq̄d poſtea dicetꝛ de actiuis. hoc etiā intellige de deponentalibꝫ p̄mi modi. ſcꝫ q̄ pn̄t vulgarizari ꝑ worden Et quicq̄d dꝛ de neutralibꝫ. idē intellige de deponentalibꝫ ſecundi modi

Per quid cognoſcis verba actiua.

¶ Dico p̄mo ꝙ oīa v̄ba in o q̄ pn̄t vulgarizari ꝑ worden ſunt actiua Et iſta accipiūt lrām r. ⁊ faciūt ex ſe paſſiua. vt ſunt video videoꝛ. ſcribo ſcriboꝛ. mitto mittoꝛ Excipitꝛ facio cū ſuis cōpoſitꝭ. ſcꝫ frigefacio, calefacio ⁊c̄. q̄ nō faciūt ex ſe paſſiua in oꝛ. ſꝫ aſſumunt ſibi fio ꝓ paſſiuo

¶ Dico ſcd̄o. ꝙ oīa v̄ba deponētalia q̄ pn̄t vulgarizari ꝑ werden. etiāꝫ ſunt actiua. vt loquoꝛ lucroꝛ ſequoꝛ patioꝛ Ex q̄ ſeq̄tꝛ ꝙ actiua ſunt duplicia. ſcꝫ actīa i o. ⁊ actīa in oꝛ Et iſta duplicia actīa alio noīe dicunꝛ trāſitiua

Ad q̄d valet tibi noticia verboꝝ actiuoꝝ Dico ad regimē obliquoꝝ a ꝑte poſt Nā regūt accm̄ tāq̄ꝫ caſuꝫ ꝓpꝛiū. ⁊ tres caſus cōes. vt patebit

Per quid cognoſcis verba paſſiua

Dico paſſiua noſcunꝛ ex actiuis Quō. nā q̄dlibet v̄bū actiuū in o foꝛmat ex ſe paſſiuum in oꝛ. vt a video videoꝛ. a lego legoꝛ. ab audio audioꝛ. Et paſſiua iteꝝ pn̄t relinq̄re r. ⁊ facere ex ſe actiua in o Ex q̄ ſequitꝛ ꝙ tot ſunt paſſiua q̄t ſunt actiua in o. ⁊ ecōtra Sūt tn̄ circiter ſex paſſiua in o. vt exulo. vapulo. veneo. fio. nubo. liceo Ad quid valet tibi cognoſcere verba paſſiua Dico ad regimen obliquoꝝ a parte poſt Quō. nā paſſiua regunt ablm̄ mediante a vel ab. tanq̄ꝫ caſum ꝓpꝛiū. ⁊ cū illo caſu ꝓpꝛio caſus cōmunes ſi ſententia requirat

Per quid cognoſcis verba neutralia

¶ Dico p̄mo ꝙ oīa v̄ba in o q̄ nō pn̄t vulgarizari ꝑ werden. ⁊ q̄ nō pn̄t accipe r ſunt neutralia. vt ſto ſedeo viuo pugno Dico ſcd̄o. ꝙ oīa deponētalia q̄ nō pn̄t vulgarizari ꝑ werden ſunt neutralia Ut gradioꝛ lucroꝛ rixoꝛ oꝛioꝛ morioꝛ Ex q̄ ſequitꝛ. ꝙ neutralia ſunt duplicia. ſcꝫ neutralia in o ⁊ in oꝛ Et iſta duplicia neutralia alio noīe vocanꝛ abſoluta Ad q̄d valet tibi noticia v̄boꝝ neutraliū Dico ad ſciendū ꝙ v̄ba neutralia nō regūt poſt ſe aliquē caſum ꝓpꝛiū. ſꝫ regūt bn̄ caſus cōes oīm verboꝝ

Dieta septima

De casib⁹ proprijs et cõmunib⁹ verboꝝ

¶ Quero tibi. q̄t sunt casus ꝓprij ꝟboꝝ Dico duo. nã accũs ſcans rē patientē ē ꝓpri⁹ casus ꝟboꝝ passionē inferentiũ Nã vt aiũt logici. ꝓpriũ ē actõi ex se inferre passionē Et dr ꝓprius. q: oĩa ꝟba actiua regũt illũ. ꝛ nulla alia ꝟba Et abltũs mediante a vel ab ſcans causam efficientē est ꝓprius casus verboꝝ passiuorũ. qm̄ oĩa passiua regũt illum ablatiuum. ¶ Quero tibi. quot sunt casus cões oĩm ꝟboꝝ ꝛ oĩm ꝑticipioꝝ Dico tres. scz dtũs ꝛ accũs vel abltũs tpis Et abltũs ſcans instrumentũ materiã vł cãm actõis Et dicunꝰ casus cões. qm̄ oĩa ꝟba mũdi ꝛ oĩa ꝑticipia cuiuscũq3 tpis ꝛ ſcatõnis fuerint pñt illos cões casus regere. vt patebit. ☞ Cõtra. gtũs ē casus cõis oĩm noĩm substãtiuoꝝ. ḡ plures sunt Dico. ꝙ solũ sunt tres casus cões act⁹. i. ꝟboꝝ ꝛ ꝑticipioꝝ. s3 gtũs est casus substãtie vel substantiuoꝝ ꝛ etiã ꝓprius. ꝛ hoc scdo mõ ꝓprij.

Quinq3 auree regule

¶ Quero tibi. quot sunt regule auree de regimine grãmaticali actiuo Dico quinq3. q̄ in oĩ̄i sermone latino occurrũt Et qm̄ amplissime ꝛ infallibiles sunt. merito auree respectu aliaꝝ regulaꝝ sunt appellãde Et cũ materia pueris teutonica dabiꝰ dictãda ꝛ in latinũ vertenda ꝛ traducenda. debent p̄ceptores eã dare materiã q̄ ꝯformis sit ad has regulas aureas. vt in eis prompti fiant. ꝛ sic practicando copiosi reddanꝰ

Prima regula est de adiectiuis supradicta talis

¶ Oĩa adiectiua noĩalia ꝛ ꝑticipialia post q̄ in vulgari sonat aliq̄ istarũ septē p̄positionũ. cũ. de. ex. in. ꝓ. ꝑ. ꝓpter. h̄ ē. mit. von. vſ. in. vmb. pñt regere abltĩ̄ ſcantē subiectũ vel instrumẽtũ aut modũ ꝓprietat3 vel act⁹ Exẽpla sunt. vt mund⁹ corde ē ornat⁹ ꝟtute. tard⁹ igenio plerũq3 ē vtilꝰ ꝯcilio. De hac videanꝰ añ multa exempla Excipiunꝰ tñ adiectiua ꝑtitiã

¶ Secunda regula

¶ Oĩa ꝟba ꝑsonalia mũdi pñt regere ntĩ̄ ꝑticipialē a ꝑte post cuiuscũq3 tpis ꝛ plerũq3 noĩalē ꝑ regulã. Sepe vocans verbum.

De actiuo	Clamabant voce magna dicentes
De passiuo	Pueri custodiebanꝰ illesi in camino ignis
	Studere nos negamus vt ingeniosi videamur
De neutrali	Mulier accessit egra vt rediret sana
	Ibant ꝛ flebant mittentes semina sua

Tercia regula

¶ Oĩa ꝟba ꝑsonalia mũdi actiua passiua ꝛ neutralia pñt regere dtĩ̄ casum cõem oĩm ꝟboꝝ ꝛ ꝑticipioꝝ ꝑ regulã Damnum ſcans.

De actiuo	Ostendit nobis dñs misericordiam suam.
De passiuo	Dijs parentib⁹ ꝛ magistris nõ reddiꝰ equalens
De neutrali	Vigilanti nõ dormienti iura subueniunt

Die lune

Videantur infra multa exempla cum practica regule

Quarta regula

¶ Oia ꝟba mũdi pñt regere tp̃s in accõ vel in ablatio q̇ est casus cõis oim̃ verboꝝ ⁊ ꝑticipioꝝ ꝑ regulã alexandri. ibi. Ornatus verbum spacij more. Et ꝑ q̇ntã de ablatiuo. ibi Verbũ materiã spacuũ ⁊c. vt natꝰ sum annos decem. videantur infra multa exempla

Quinta regula

¶ Oia ꝟba mũdi post q̄ in vulgari intelligitᷣ aliq̃ istaꝝ septẽ ꝑpositionũ cũ. de. ex. in. ꝓ. ꝑ. ꝓpter. pñt regere ablm̃ sine ꝑpositõe ꝟcantẽ istrumentũ materiã. modũ. vel causam actus. de qua alexander facit decẽ regulas

De actiuo	Ut petrꝰ q̇ cantabat alta voce scripsit calamo
De passiuo	Que cantabant alta voce scribebantᷣ graphio.
De neutrali	Qui optimis moribꝫ viuũt mala morte nõ pereunt

Videantᷣ multa exempla cũ practica regule infra

¶ Iste regule licet bis aut ter ponantᷣ in diuersis locis. hoc ẽ ꝓpter earuꝫ magnã vtilitatẽ Quas diligẽs lector dꝫ vbiqꝫ practicare. iã cũ ꝟbis regẽtibꝫ gtm̃. iã cũ actiuis regẽtibꝫ accm̃ casum ꝓpriũ. ⁊ cũ passiuis regẽtibus ablm̃ mediãte a vlᷣ ab casuꝫ ꝓpriũ. ꝑterea cũ oibꝫ ꝑticipijs cuiuscũqꝫ tpis et cũ oibus fere adiectiuis noĩalibꝫ. saltem cõparabilibus

De verbis regentibꝫ ntm̃ sunt regule septem

¶ Quero tibi. quot modis nominatiuus ponitur in oratõne

Dico duobꝫ modis	Aut regitᷣ. vt deus negat
	Aut ponitᷣ absolute. vt si deus nobiscũ q̇s contra nos Item pax huic domui

¶ Quot sunt regule de regimine nominatiui casus Dico septem ꝟm ꝙ nominatiuus regitur septem modis

Primo ꝯgrue a parte ante. vt ego oro. tu oras

Scd̃o ꝯgrue a parte post. vt deus est iustus fortis ⁊ patiens

Tercio figurate ꝑ euocatõem. vt ego cornelius compono

Quarto figurate ꝑ ꝯceptõem. vt ego ⁊ petrus scribimus

Quinto figurate ꝑ ꝓlempsim. vt nos studemꝰ vnus bñ aliꝰ male ⁊cij.

Sexto figurate ꝑ zeuma. vt isti scribunt ⁊ ego

Septimo figurate ꝑ antithesim figuram nobis ꝓhibitam. vt omnis q̇ venit ad me non eijciam foras

¶ Prima regula est de ntõ cõgrue recto ante verbũ

¶ Quero tibi. q̄ ẽ ꝑma regula de regimine nti a ꝑte añ. Dico ista regula Omñe ꝟbũ ꝑsonale finiti modi. siue illud sit actm̃ siue passiuũ. siue neutrale. regit ntm̃ añ se explicite vel ĩplicite. vel aliq̇d positũ loco nti sub ꝯuenientia trium. scꝫ numeri. ꝑsone. ⁊ rectitudinis. Vñ dt alexander

Vult intransitio rectum supponere verbo
De personali tamen hoc intellige dici

81

Dieta septima

Ego studeo. tu studes. ille studet
De actiuis Nos studemus. vos studetis. illi student
Ego studui. tu studuisti. ille studuit &c.
Ego studebo. tu studebis. ille studebit &c.
Et ita semper assuescant pueri ɔiugare tria participialia tempora. Et cũ suis suppositis scz Ego tu ille &c.
Ego doceor. tu doceris. ille docetur
De passiuis. Nos docemur. vos docemini &c.
Ego doctus sum vel fui. tu doctus es vel fuisti.
Ego docebor. tu doceberis. ille docebitur
Ego viuo. tu viuis. ille viuit
De neutrali Nos viuimus. vos viuitis. illi viuũt
Ego vixi. tu vixisti. ille vixit &c.
Ego viuam. tu viues. ille viuet &c.
Et ita p duo tempora imꝑatiui Et per tria optatiui Et ꝗnqꝫ ɔiũctiui cũ istis suppositis Ego. tu. ille. nos. vos. illi.
¶ Et nota bene q̄ oĩa verba ꝑsonalia prime & scđe ꝑsone. q̄ sunt infinita. semꝑ habẽt ꝑ suppositis hec quattuor Ego tu nos vos Sꝫ verba tercie ꝑsone habẽt ꝑ suppositis oĩa noĩa substãtiua & ꝗnqꝫ ꝓnomina ille ipse iste hic is primitiua. & septẽ deriuatiua in recto oĩa ꝑticipia nti casus
Quare dicis in regula verbũ ꝑsonale Dico propter excludere verba imꝑsonalia. q̄ nullũ casum regũt añ se. vt currit in foro. placet studere
Quare dicis finiti modi Dico ꝓpter excludere vᵫba ĩfinitiui modi qm̄ illa regũt actm̃ añ se Exẽplũ. vt me te illũ studere bonũ ē. & nõ ego studere
Quare dicis vel aliq̄d positũ loco nominatiui. ꝓpter istas & similes orationes. Orare est bonũ. Peccare est malũ
Quare dicis explicite vel iplicite Dico ꝓpter verba ꝑme & scđe ꝑsone in q̄bꝫ suppositũ seu ntũs sepissime itelligit̃ Etiã ꝓpter vᵫba excepte actõis. vt tonat pluit. ningit. gelat. &c. in q̄bꝫ intelligit̃ iste ntũs deus vel natura.
Itẽ dicũt canũt. audiũt. laudẽt diuersa sequẽtes. vbi intelligit̃ homines.
Quare dicis sub cõueniẽtia triũ. s. numeri ꝑsone &c. Dico qm̄ si sit discõueniẽtia. vel in numero vel in ꝑsona vel in casu. tũc oratio illa nõ est simpl'r cõgrua. sed erit figura. vl' simpl'r incongrua Exẽplũ ego currit ē incõgrua Ego petrus curro est figura
Quero tibi. quot modis aliq̄d ponitur loco nominatiui. Dico
Primo infinitiuꝰ se solo. vt peccare est malũ Persius Scire tuũ nihil ē nisi te scire hoc sciat alter.
Scđo dictũ. id ē infinitiuꝰ cũ actõ ante se. vt deũ orare ē sanctũ. forte currere ē possibile
Quattuor modis Tercio attributũ. & ē infinitiuꝰ cũ obliquo a ꝑte post vt seruire deo est regnare. Unde Hieronimus. Sola libertas ē non seruire peccatis Sola noblitas ē clarere virtutibꝫ Scriptura Non ē bonum sumere panem filiorũ & mittere canibus
Quarto appellatũ. & ē oratõ suppositi & appositi q̄ vl' vt ꝑcedẽte. vt q̄ iusticia seruet̃ ē bonum

Die lune

☞ Notare debetis diligẽter vos pueri ꝙ om̄e appellatū potest resolui in dictū. ⁊ om̄e dictū in appellatū manẽte eadẽ sentẽtia. ſ3 nõ eadẽ elegantia qm̄ pulcrius ẽ loqui ꝑ dicta ꝓpter vitandã hanc dictõnem ꝙ

☞ Notandū ẽ ꝙ appellatis etiã ⁊ dictis vtimur an̄ verbū. ⁊ tūc supplẽt vicẽ nti. vt ꝙ curatus predicat. vel curatū p̄dicare audit᷑ a populo Etiam sepissime post ꝟbū. vt audiui ꝙ curatꝰ p̄dicabit. vel curatū p̄dicatū ire. et tūc supplẽt vicem accusatiui

Da mihi appellatū de presenti ante verbū

Q3 curatus predicat auditur a populo

Muta illud in dictū eiusdem temporis.

Curatum predicare auditur a populo.

Da appellatū de preterito ante verbū

Q3 curatus predicauit audiebatur a populo

Muta illud in dictū eiusdem temporis.

Curatū predicasse audiebatur a populo

Da appellatū de futuro

Q3 curatus predicabit audietur a populo.

Muta in dictū eiusdem temporis

Curatū p̄dicatū ire. vel curatū p̄dicaturū eē. audiet᷑ a populo

Sequitur de appellatis post verbū

Da appellatū de presenti post aliud verbū.

Audiui ꝙ papa dat summas gratias Muta in dictū eiusdẽ tẽporis.

Audiui papam dare summas gratias

Da appellatū de preterito post verbū

Audiui ꝙ papa dedit summas grãs Muta in dictū eiusdẽ tp̃is

Audiui papã dedisse summas gratias.

Ita de futuro Audiui ꝙ papa dabit summas gratias Mutat᷑ sic

Audiui papã datū ire vel daturū esse summas gratias.

Quare appellata sic mutãda sunt in dicta Rn̄deo tibi Nã p̄ceptū ẽ in elegantijs Sumoꝑe curandū ẽ vt a colloquijs nostris remoueamꝰ hãc ꝯiũctionẽ ꝙ. ſ3 hoc fit qñ appellatū mutat᷑ in dictū.

Quid dicis de ista Te decet laus ⁊ honor dt scriptura. ibi hoc ꝟbū imꝑsonale decet regit ntm̄. igit᷑. Dico ꝙ decet ibi nõ tenet᷑ ipsonal̄r. ſ3 ꝑsonal̄r

Quid de ista. Omnes inuidere clanculū. ego floccipẽdere. item ego sedulo negare factū. ait Terentius. ibi infinitiua regūt nominatm̄ ante se.

Dico ꝙ illa infinitiua ponunt᷑ loco p̄teritorū impfectorū idicatiui. vt oẽs inuidere. i. inuidebant. ⁊ ego floccipendere. id est floccipendebã Item ego negare pro negabam

Quid dicis. nūq̇d licet nobis ita loq̄ Dico nõ. qm̄ tūc liceret dicere qñ ego ludere. tu studere. loco istiꝰ qñ ego ludebã tu studebas

Quid dicis de istis Ait scriptura. plurima turba strauerūt vestimẽta sua Item sedit populus manducare ⁊ surrexerūt ludere Itẽ Virgiliꝰ. Pars gladios stringūt. pars missile ferrū corripiūt. Hic verba discõueniūt cū nominatiuis in numero

Quid dicis de istis Ait scriptura Sermonẽ quẽ audistis nõ ẽ meus Ait virgiliꝰ Vrbẽ quã statuo ẽ vestra. ait Terẽtiꝰ Eunuchū quẽ dedisti nob

quas turbas fecit Hic discōueniūt in rectitudine casus. Dico ꝙ ille et iste supradicte sunt orōnes impedimētales nobis ꝓhib ite. vt patebit hic in septima regula de antithesi. ꝛ ad locū in alio oꝑe

Quid dicis de istis Oīes gaudeamꝰ in dño. ibi ē discōueniētia in ꝑso na Itē ego ꝛ pater tuꝰ q̄rebamus te. Dico ꝙ in ꝑma ē euocatio iplicita. ꝛ in scđa ē ꝯceptio ꝑsonarū. vt iam patebit. q̄ nō sunt ꝓhibite ꜩ ꝑmisse.

Quid de vocatiuo

¶ Quero tibi An vtūs reddat suppositū ꝟbo. Dicūt noīales ꝙ sic. Nā cū dicitur. petre stude. ibi suppositū ꝛ appositū ꝯueniūt in numero ꝑsona et rectitudine casuali. sicut hic Petrus studet. Alij scꝫ reales dicūt ꝙ ois vtūs ē scđe ꝑsone. ꝛ bene ꝯstruitur cū verbo secūde ꝑsone. a quo non regit nec reddit suppositū Et dicūt isti ꝙ regit ab aduerbio vocādi o Sūt adhuc alij dicētes ꝙ vtūs nūꝗ regit ꜩ sꝑ ponit absolute. ꝛ h̄ vult grecista

Tu semꝑ quintū debes absoluere casum Cōcordat florista

Accipias quintū tu quemlibet esse solutū.

Et nō dicatur ꝙ ab vlla parte regatur

Cum igitur querat an ista sit ꝯgrua O dñe miserere mei O mater xp̄i ora ꝑ nobis. Dico sic. qꝛ ois vtūs ē scđe ꝑsone ꝛ petit aū se ꝯstrui cū aduerbio vocādi o si sit. ꝛ post se cū ꝟbo scđe ꝑsone Et si q̄rat q̄d tūc ē suppositū ad ꝟbū scđe ꝑsone Dico iste ntūs tu vel vos exꝑssus vł subintellectꝰ Quibus aūt opeprecīu sit videre materiā de vtō ad longū. an supponat vł nō videant in opere maiori

Secūda regula est de de ntō congrue recto a parte post.

¶ Secūdo capitur ntūs ꝯgrue a ꝑte post de quo ponitur talis regula Secūda regula Tria verba substātiua. sum. fio. existo. ꝛ quinꝗ verba vocatiua Nūcupor appellor nominor dicor ꝛ vocor Et oīa alia que habēt naturā ꝛ vim ꝟbi substantiui regunt ntm̄ casum post se. ibi

Sepe vocans verbum sibi vult apponere rectum

Et substantiuum vel quod vim seruat eorum.

Exēplū. vt deus est iustus. lex ē iusta. iudiciū ē iustū. stultoꝝ nūerus ē infinitus Itē ꝓmpta pecunia flos ē Ego vocor petrus. tu nominaris iacobꝰ Iste dormit nudus Ille sedet vestitus ꝛ apparet egrotus

¶ Que verba habēt naturā verbi substātiui Dico omnia personalia possunt habere. licet q̄dam clarius

Da exempla de actiuo passiuo ꝛ neutrali

De actiuo — Ego torcular solus calcaui

Virgilius. — Pan instituit primus ꝯiūgere plures calamos.

De passiuo — Pueri custodiebant ille si in camino ignis.

Phus in tho. — Studere negamꝰ vt ingeniosi videamur

Iste efficit credit existimat famat clamat reputatur videt facundus doctus liberalis pius clemēs

Jesus respondit eis dicens

De neutrali Mulier accessit egra. vt rediret sana.
Iste moritur robustus sanus diues ⁊ fortis

¶ Cōtra. dicit scriptura Preciū scorti vix ē vnius panis. ibi verbū substā tiuū regit gtm̄ post se Itē pax erit hominib⁹ bone volūtatis. ibi regit dtm̄ post se. igit̄. Dico regula fallit sepe

¶ Quero tibi. quot casus regit verbū substātiuū post se Dico omes pre ter vtm̄ Dic ergo mihi. p q̇d sciā qn̄ regit post se ntm̄ qn̄ gtm̄ ⁊ qn̄ alios ob liqs Dico q̄ v̄bū substantiuū regit post se ntm̄ qn̄ capit̄ copulatiue. Tūc q̄ro qn̄ capit̄ copulatiue Istud obscurū ⁊ difficile est pueris. dic plane

¶ Optima distinctio

Dicam plane p pueris ⁊ nouiter incipientib⁹ quos moneo vt dilig̅ter notent sex Quando. que sequūtur

Quando post verbū substantiuū sequit̄ adiectiuū. illud semp ponat̄ in ntō sub ꝯueniētia triū cū substātiuo p̄cedēte. vt populus ē bon⁹. gens est bona. vulgus ē bonū Ad istū modū reducit̄ qn̄ dictū vel attributū. vel ap pellatū reddit suppositū ad ē. fuit. vel erit. tūc sepe sequit̄ pnomē in neutro genere Unde scriptura. Scire tpa ⁊ mometa nō ē vestrū Sedere ad dex terā vel sinistrā nō ē meū

De appellato Terētius Ut omīa recte fiant tuū erit videre

Qn̄ post v̄bū substātm̄ sequit̄ nomē substantm̄. ⁊ in vulgari sonat. eyn nō curādo si ptineat ad idē cū substatiuo p̄cedente siue nō. semp ponetur in ntō Exempla sunt

Petrus est mercator Peter ist eyn kauffman
Johannes fuit grossa bestia Johannes waß eyn groff beyst
Ego sum vermis ⁊ nō hō. Ich bin eyn worm vnd nit eyn mensch

Quando post verbū substantiuū sonat. des vel der. tūc requirit post se gtm̄. Exempla sunt

Francia est regis. franckenrich ist des kunigß
Italia fuit imperatoris Italien ist gewesen des keysers
Regnū erit romanorū Das rich sol sin der romer

Qn̄ post ipm sonat den dem zu vel te. tunc reqrit post se dtm̄ casum p tertiā regulā aureā Uide supra de vulgari dtī Et sepe regit post se duos datiuos. vt patebit. Exemplum

Multa pax est iusto Uil fride ist dem gerechten
Hec sunt venditori Disse sind dem verkauffer
Incredibili damno. zu eyn vngleyblichen schaden
Tu fuisti mihi oneri Du bist mir zu last gewesen

Quādo post verbū substantm̄ seqtur tempus scz annus mensis sep timana dies hora. ⁊c. illud ponat̄ in actō vel abltō p quartā regulā aureā
Terētius Filius clam me pfectus ē mēses tres abest
Christus in terra fuit annos duos ⁊ triginta

Qn̄ post v̄bū substātm̄ sonat von. tūc distinguēdū ē. aut post von seq̄t pars alicui⁹ totius itegralis. vel pprietas alicui⁹ subiecti. tūc illa pars vl̄ pprietas ponat̄ in gtō vel in abltō. sz elegātius in abltō. mediāte adiecti uo laudis aut vituperatōis. vt teucer fuit indomabilis cordis. vel indo

mabili corde. Et rex frācie fuit ē ꝛ erit magne potestatꝫ vł magna ptāte.

Da exempla ex scripturis

Joseph was	von schonē angesicht	Joseph erat pulchra facie
Die syent	von betruptē hertzen	Hi sunt tribulato corde.
Selich syn	von reynen hertzen	Beati q̄ sunt mundo corde

Sꝫ si post von sequitꝛ locus ꝑsona vel silē. tūc ponatꝛ i abltō mediāte ꝑpo sitōne de. vt iste pannus est de anglia Judas fuit de societate apostoloꝝ

Aniaduertēdū ē diligēter. ꝙ oīa exēpla fere posita sup̄ in duabꝫ ꝑmis regul̄ de substātiuis regētibꝫ abltm̄ pn̄t h applicari Virgi. ait Ceruꝰ erit orma prestāti. Itē hec belua marina fuit pulchro pectore ꝛc. videatꝛ ibi.

De appositione

¶ Quero tibi. q̄d ē appositio. Dico. ē imediata associatio duoꝝ substan tiuoꝝ in silī casu positoꝝ ad eandē rem ptinentiū. vt magis cōe p̄cedat ꝛ minus cōe sequatur. vt aīal homo. dies festum. vn̄ alexander — Appositio ē.

Apponens duplices substantiuos sibi iunges

In casu simili poteritqꝫ genus variari

Tunc illos ad rem spectare decebit eandem

¶ Cōtra. petrꝰ apl̄s. paulꝰ doctor gentiū. ibi ē appositio. ꝛ tn̄ magis oe nō p̄cedit Dico. alexāder loquitꝛ de appōne strictissime capta. q̄ fit in r ꝓa substātia se hn̄tia vt veꝝ supius ꝛ inferiꝰ. sꝫ infinite sunt orōes cō grue ꝑ appōnem cōiter captā ꝛ ꝑ regulā petri helye. in q̄bꝫ magꝫ cōe non cedit. Vel sic. ꝙ licet ꝓpria noīa vniuoce capta nō sint magꝫ cōmu ia. tn̄ bn̄ quando capiuntur equiuoce

¶ Quero tibi. an appositio sit figura ꝯstructōis. Dico ꝙ nō. Qd̄ pbo. m̄ nō peccat ꝯtra aliquā regulā ꝯgruitatis Nec est ibi aliquod vicium ¶ Si dicas. ibi viciū ē ꝙ minus cōe exercet officiū noīs adiectiui. tūc q̄ ꝯtra quam regulam hoc peccat. ꝛ nō potes mihi dare. Si dicas suffi t mihi ꝙ ibi est vicium. scꝫ ꝙ minus cōe ꝛc.

¶ Cōtra. si exercere officiū alterius faceret figurā tunc hic esset figura Legere ē agere. qꝛ infinitiuꝰ exercet officiū nti casus Et hic. studui colo e. qm̄ ille gtūs exercet officiū aduerbij localis. sed nullus grāmaticorū i ponit figurā. ergo exercere officiū alterius nō facit figuram

¶ Quare igitꝛ Alexander determinat hic de appositōne si nō sit figura Dico iō. qm̄ ibi Vult intrāsitio. determinauit quō vnus ntūs regitꝛ cō gue a ꝟbo ꝑsonali. iā dubitaret aliq̄s an ne duo nti substātiuales sine cō nctōe possent regi ꝯgrue a ꝟbo. hoc dubiū remouet. ꝛ d̄r ꝙ sic ꝑ appo sionē. vel regulā petri helye. vt dominus petrus cantat

¶ Quero. an appositio solū fit ꝑ duos ntōs Et an substātiua erūt semp sdē nūeri Dico. ꝙ fit ꝑ oēs casus. Vide sup̄ de hoc exempla multa in ta q̄nta capitulo tercio de substātiuis pticularibꝫ ad idem

Die lune

De figuris

Definitio figure.

¶ Quero tibi. qd ē figura grāmaticalr. Dico. figura ē viciū rōe vl rōnib9 excusatū Quare dic9 viciū Dico ꝓpt orōes simplr ꝯgruas. vt ego curro Quare dicis ratōnib9 excusatū. Dico ꝓpter orōes simplr incōgruas. vt ego currit Ex q̄ sequit̄ ꝙ orō figuratiua. vt ego petr9 curro. ē mediū inter ꝯgruū ꝛ incōgruū qm̄ hȝ aliq̄d de ꝯgruo. ꝛ aliq̄d de incōgruo

Diuisio figure.

¶ Quero tibi. q̄tuplex ē figura Dico duplex. s. loquutōis ꝛ ꝯstructōis Figura loquutōis est q̄ nō peccat ꝯtra aliquā regulam ꝯgruitatis. sȝ cō tra cōem modū loquendi. vt affer mihi fontem. bibi magnum ciphum Figura ꝯstructōnis est que peccat ꝯtra aliquam regulam ꝯgruitat̄. vt petrus scribit ꝛ ego. q̄ peccat ꝯtra regulam suppositi ꝛ appositi.

¶ Quero tibi. quot sunt figure ꝯstructōnis. Dico. ꝙ in generali sunt quinqȝ figure iuxta dictum floriste

Plures structure non sunt nisi quinqȝ figure
Sintesis antithesis prolempsis zeuma silempsis.

Sed in speciali sunt octo figure ꝯstructōnis

Octo sunt figure	Euocatio	Prolempsis.
	Cōceptio ꝑsonaꝝ	Zeuma
	Cōceptio generꝝ	Synodoche
	Cōceptio nūeroꝝ	Antithesis

¶ Quero tibi. an oib9 istis figuris nobis liceat vti. Dico. ꝙ possumus oib9 vti ꝑter antithesim. q̄ est spēs aliotece. sub q̄b9 duab9 cōprehēdunt̄ oia impedimēta ꝯgruitatis quoꝝ vsus nobis ꝓhibetur

¶ Si q̄rat̄. q̄re antithesis nobis ꝓhibet̄ ꝛ aliotheca Dico p̄mo iō. qm̄ si liceret nobis illis vti nūq̄ȝ aliq̄s incōgrue loq̄ret̄ Nā cū diceret vir alba femina alb9. ego currūt. video canis. excusando diceret. ꝙ ibi gen9 pone retur ꝓ genere. ꝑsona ꝓ ꝑsona. nūer9 ꝓ nūero. casus ꝓ casu ꝑ antithesim

Scdo dico iō. qm̄ viciū antithesis nō excusat̄ duab9 rōnib9. scȝ breuita te ꝛ cōmoditate. licet em̄ ista Urbē quā statuo ē vestra. in se habeat metri cōmoditatē. nō tn̄ hȝ sermonis breuitatē. nō em̄ breui9 dr. vrbē ē vestra q̄ȝ vrbs ē vestra Ideo tales orōes nobis ꝓhibent̄ ꝛ cadūt sub grāmatica ꝓhibitiua Sȝ alie figure in se hn̄t duas rōnes excusantes breuitatē ꝛ cō moditatē Nā breui9 dr ꝑ ꝯceptōem. ego ꝛ pater tuus q̄rebamus te. q̄ȝ sine ꝯceptōe. ego q̄rebā te. ꝛ pater tuus q̄rebat te Ergo orōnes haꝝ sep tē figuraꝝ cadunt sub grammatica permissiua.

¶ Die Martis scde hebdomade Dieta octaua

¶ In ista dieta determinatur de regimine nti figurate quinqȝ regulis Et interponit̄ ꝯceptio generꝝ incidētalr Postea sequit̄ de absolutōe nti. Et quo pacto oēs casus ponant̄ absolute Et tres casus careant rectore

¶ Tercia ē regula de ntō figurate ꝑ euocatōem recto

¶ Tercio. ntūs regit̄ figurate ꝑ euocatōem de q̄ talis dat̄ regula Ntūs tercie ꝑsone qn̄qȝ regit̄ a v̄bo sub discōuenientia ꝑsone. nō ꝯgrue sed ꝑ fi guram q̄ dr euocatio. vt ego petrus scribo. Et oēs gaudeamus in dn̄o.

Dieta octaua

In primã est euocatio explicita . in secunda implicita
¶ Quero tibi. q̃d ẽ euocatio. Dico. ẽ immediata associatio duorũ suppo- sitorũ. diuersarũ psonarũ. ad v̾bũ p̃me vel scd̃e psone qd̃ cõformat se cũ pso na euocante q̃ semp est p̃me psone vel scd̃e. Unde Alexander — Euocatio.

Ista vocant rectos ad primam siue secundam

Pauper ego ludo cum tu diues mediteris

Nos tuti loquimur. cum vos timidi taceatis

Ego pauper ludo	Nos tuti loquimur
Tu diues mediteris	Uos timidi taceatis

Sunt quattuor exempla alexandri. in quolibet sunt duo nti' quorũ vnus regit̃ cõgrue' ex vi psone. ꝛ alius regitur figurate p euocatõem.

Scriptu.	Ego deus tuus viuo ait dñs.
	Uidete manus meas ꝛ pedes meos. qꝛ ego ipse sum.
Uirgili⁹	Ast ego q̃' diuũ regina incedo iouisq; Et soror ꝛ cõiũx ꝛc̃.
Idem	Troes te miseri ventis maria oĩa vecti. oram⁹ p̃hibe in- fandos ignes a nauib⁹ .i. nos miseri troiani vecti oram⁹
Terenti⁹	Fimus nos oẽs licentia deteriores .id est efficimur

Da exemplũ. vbi p̃ma psona euocat scd̃am. Dico nõ p̃t dari. qm̃ p̃ma ꝛ scd̃a psone ptinẽt ad diuersa. s; supposita in euocatõe debẽt ptinere ad idẽ

¶ Quero tibi. q̃d est viciũ in euocatõne. ꝛ quot sunt rõnes excusantes. Dico. viciũ est. q̧ psona euocata q̃ sp est tercie psone discõuenit cũ v̾bo in psona. Et hoc est cõtra regulam suppositi ꝛ appositi — Uiciũ in euo catione
Et sunt due rões excusantes. sc; breuitas sermonis ꝛ cõmoditas metri. q̃ rõnes sunt in oĩb⁹ figuris q̃b⁹ nobis lic; vti . ideo ille nõ repetent̃
¶ Quero tibi. an ista sit cõgrua. oẽs gaudeam⁹ in dño Dico. nõ ẽ simplr̃ cõgrua Quare h̃. Dico. qm̃ oẽs ẽ tercie psone ꝛ gaudeam⁹ p̃me Quid di cis. nunq̃d ẽ tũc incõgrua Dico nõ. s; ẽ ibi vna figura. sc; euocatio

☞ Contra. non est ibi persona euocans. Dico. q̧ subintelligitur. sc; nos. ꝛ est euocatio implicita
¶ Ista describo per modum dyalogi. dando modum quo pacto pueri q̃- rent. ꝛ respondebunt hic ꝛ in sequentibus.

¶ Quero tibi. q̃tuplex ẽ euocatio. Dico duplex. sc; explicita. ꝛ ẽ qñ pso na euocãs ꝛ euocata exp̃munt̃. vt ego petr⁹ disputo Implicita ẽ. qñ nisi psona euocata exp̃mit̃ ꝛ euocans subintelligit̃. vt ip̃e solus scribo. — Euoca. { Expli. / Impli. }

¶ Quot modis fit euocatio implicita Dico quinq; modis s̃m cõmu- nes grãmaticos. vt patet in figura sequente. — Quot modis fit euocatio implicita
Primo p adiectm̃ cõparabile vel denominatiuũ. Exẽplũ Piger sedeo.
Egrotus parum dormio

Scriptura	Nud⁹ egressus sum de vẽtre matris ꝛ nudus reuertar
Uirgilius	Ignariq; vie ciclopum allabimur oris

Die martis

Scđo ꝑ adiectiuũ distributiuũ oẽs.cuncti.quisq̃s. vniuersi
Scriptura Omnes gaudeamus in dño
Tullius Oẽs trahimur ⁊ ducimur ad scie cupiditatem
Uirgilius Non oĩa possumus oẽs Exemplũ de cũcti
Idem Et leti cũcti celebremus honorẽ De quisq̃s
Quisq̃s es armat⁹ q̇ ad nos venis De vniuersi.
Inuente crucis festa recolimus vniuersi.

Tercio per hoc relatiuum qui
Scriptura Gloria tibi dñe qui natus es de virgine
Uenite ad me om̃es qui ꝯcupiscitis me.
Uirgilius Sum pius eneas qui mecum fero penates.i.deos

Quarto ꝑ ꝓnomen ip̃e vel idem
Uñ q̇dam Si cõprandesco de cunctis ip̃e tacesco
Scriptura Ipsi non fecimus nos
Uirgilius Ipse vrbẽ repeto. Itẽ.ip̃e mortem manu inueniam
Idem ijdem venturos nepotes tollemus ad astra.
Intelligit̃ ibi nos. vt nos ijdẽ tollemus .i. extollem⁹ ⁊c̃.

Quinto ꝑ participiũ cuiuscunq̃ temporis
Scriptura Habentes victum ⁊ amictum his ꝯtenti sumus
Uirgilius Troiani dispersi iactamur gurgite vasto
Idem Huc delati portum intrauimus

¶ Quero tibi.an hec sit ꝯgrua Petr⁹ scribo Si dicas ꝙ sic. Cõtra.ẽ incõgrua Qđ ꝓbo.nã suppositũ ⁊ appositũ discõueniũt ĩ ꝑsona. Scđo,ꝓbo autoritate prisciani dicẽt ꝙ h.appolloni⁹ scribo.priscian⁹ scribis.ẽ soloecism⁹ Si dicas nõ. Cõtra.đt virgi. Eneas assuz libicis erept⁹ab vndis Itẽ đt Terẽti⁹. Uos valete ⁊ plaudite Calliopi⁹ recẽsui. Itẽ scrip. Peccatores te rogam⁹ audi nos ⁊c̃. De istis videat̃ in alio oꝑe ad lõgũ

¶ Quarta regula est de ntõ figurate ꝑ cõceptõem recto

Quarto ntũs regit̃ figurate ꝑ ꝯceptõem.de quo datur talis regula
¶ Quarta regula ꝙ ntũs regit̃ a ꝟbo sub discõuenientia ꝑsone figurate ꝑ ꝯceptõem ꝑsonaꝝ. vt Petrus ⁊ ego disputamus

Cõceptio ꝑsonarum

¶ Quero tibi.q̇d ẽ ꝯceptio ꝑsonaꝝ. Dico Cõceptio ꝑsonaꝝ.ẽ mediata associatio.duoꝝ suppositoꝝ.diuersaꝝ ꝑsonaꝝ ad ꝟbũ plis nũeri ꝑme vel scđe ꝑsone qđ ꝯformat se cũ ꝑsona ꝯcipiẽte ⁊ nõ ꝯcepta. Et ponit alexantria exẽpla. vt ego ⁊ tu dam⁹ Ego ⁊ frat̃ rogam⁹ Tu ⁊ frat̃ datꝫ. vñ alex.

Personas sibi dissimiles conceptio iungit
Ac per et in medio positum conceptio fiet
Concipiens simile sibi vult verbum retinere ⁊c̃.

¶ Quare dicis mediata associatio Dico.qm̃ supposita in ꝯceptõe ꝟcãt diuersa.ſꝫ ꝯiũctio vult copulare inter diuersa Quare dicis ad verbuꝫ pluralis nũeri Dico.qm̃ duo singularia copulata ꝑ et valẽt nũeꝝ pluralẽ

Dieta octaua

Da exemplũ sacre scripture ꝛ virgilij

Scriptura — Pater tuus ꝛ ego dolentes querebamus te
Virgilius, — Tu puerq; tuus egregiam laudẽ refertis
Idem — Ipithus ꝛ peleas me cũ diuellimur inde.

Ibi est ꝯceptio indirecta Sicut hic. Petrus mecum disputamus. id est petrus ꝛ ego disputamus

¶ Quero tibi. an ꝯceptio ꝑsonaꝝ posset fieri inter duas tercias ꝑsonas vt petrꝰ ꝛ paulꝰ p̄dicauerũt Dico q̄ nõ. ſ; ē simplr̄ ꝯgrua ꝑ q̄ntã regulã sup̄ positã. Duo singularia copulata ꝑ et ꝛc̄. Vel sic. ꝯceptio cõiter capta. bñ fit ꝑ duas t̄cias ꝑsonas. ſ; nõ ꝓprie capta. q2 illa fit int̄ dissiles ꝑsonas

¶ Quero tibi. an ꝯceptio posset fieri ꝑ vtm̄. Dico q̄ ista questio ē magꝭ curiosa q̄ꝫ necessaria Et iõ de illa ꝛ multꝭ alijs vide in alio oꝑe Tu tñ in breui dic q̄ nõ Rõ ē. q2 in ꝯceptõe ꝑsona ꝯcipiens ꝛ ꝑsona ꝯcepta debẽt reddere suppositũ ꝛ regi a ꝟbo Sz vtũs nõ reddit suppositũ nec regit̄ a ꝟbo. qđ ꝓbat̄. q2 vtũs sꝑ ponit̄ absolute. vt p3 ꝑ floristã ꝛ grecistã dicentes Tu semꝑ quintũ debes absoluere casum. sicut dictum est

De conceptione generum.

¶ Quero tibi. q̄d est ꝯceptio geneꝝ Dico. est mediata associatio duoꝝ substantiuoꝝ diuersoꝝ geneꝝ ad adiectm̄ pluralis numeri qđ ꝯformat̄ cũ genere ꝯcipiente ꝛ nõ ꝯcepto Vñ masculinũ genus ꝯcipit femininũ et neutrũ. ꝛ femininũ ꝯcipit neutrũ. ꝛ nõ econtrario Cõceptio generum

Et ponit Alexander tria exempla

Vir ꝛ vxor sunt iuncti thoro
Bos ꝛ iumentum sunt ligati ad presepe
Leges ꝛ plebiscita sunt coacte ꝑ vim — Vñ alexãder

At personarum generum conceptio fiet
Adiectiua tenet generis conceptio. masc;
Femineum recipit et neutrum. nec retrouerte

Scriptura — Iulianꝰ apostata occidit gladio sctõs patrẽ ꝛ mrẽm donat
Terentius — Quesiuit mihi q̄ꝫ p̄ridẽ. tc. wie lang. pat̄ ꝛ mr̄ mortui eẽnt
Ouidius — Mulciberi capti marsq; venusq; dolis. i. mars ꝛ venꝰ erãt capti dolis mulciberi. i. fabri iouis

¶ Quero tibi. q̄le viciũ ē in ꝯceptõe geneꝝ Dico. q̄ genꝰ ꝯceptũ discõueniat cũ adiectio i gñe. qđ ē ꝯ ꝑmã regulã ꝯgruitatꝭ Et rõ excusans vt sup̄ Viciũ in ꝯceptione geneꝝ

¶ Quero tibi. an ꝯceptio geneꝝ possit fieri ꝑ oẽs casus Dico sic. vt

Regnant	rex ꝛ regina	ꝑijssimi	in noĩatiuo.
Potentia	regis ꝛ regine	ꝑijssimoꝝ	in genitiuo
Seruio	regi ꝛ regine	ꝑijssimis	in datiuo
Honoro	regẽ ꝛ reginã	ꝑijssimos	in accusatiuo
O	rex ꝛ regina	ꝑijssimi	in vocatiuo
Gubernor	a rege ꝛ regina	ꝑijssimis	in ablatiuo

¶ An ꝯceptio generꝝ possit fieri ꝑ oĩa substãtiua diuersoꝝ generꝝ Ad h̄
dico ꝙ nõ. ſ; solũ ꝑ illa substãtiua diuersoꝝ generꝝ q̃ ſ̄ cant res aĩatas vel
sexatas Si aũt substãtiua diuersoꝝ generꝝ ſ̄cẽt res inaĩatas aut nõ sexa/
tas. tũc ex illis nõ p̄t fieri ꝯceptio generꝝ. ſ; aut zeuma. aut regula indiffe
rentie Exemplũ. vt nõ ē dicendũ. panis ⁊ vinũ sunt boni. ſ; sunt bona ꝑ
regulã indifferẽtie Aut panis ē bonꝰ ⁊ vinũ ꝑ scdaꝫ spẽm zeumatꝭ Aut
bonũ vinũ ē ⁊ panis ꝑ p̄mã spẽm. vel vinũ ⁊ panis ē bonus ꝑ terciam
☞ Ꝯtra Alexander ponit ꝯceptõem generꝝ inter substãtiua q̃ ſ̄cant
res inaĩatas ⁊ nõ sexatas Qꝺ ꝓbo. nã exemplificat Per vim sunt leges
et plebiscita coacte Dico. ꝙ alexander cepit hoc exemplũ a Lucano in
p̄mo q̃ dt. Leges ⁊ plebiscita sunt coacta ⁊ nõ coacte. igitur ⁊c̄.

¶ Quinta regula de ntõ figurate ꝑ ꝓlempsim recto.

¶ Quinta regula ē. ꝙ ntũs qñq; regiť a v̄bo sub discõueniẽtia nũeri ꝑso
ne ⁊ vtriusq; figurate ꝑ ꝓlempsim. vt nos studemꝰ. vnꝰ bñ aliꝰ male. ibi

Disiungit regimen quod iunxerat ante prolempsis

Hi metuunt alius dominos. aliusq; magistros

Definitio pro lempsis ¶ Quero tibi. q̃d ē ꝓlempsis Dico. ē ꝯgrua p̄acceptio totiꝰ grãmatica
lis cũ v̄bo vel adiectiuo. qꝺ postea ꝑ ꝑtes figurate diuidiť Exẽplũ textꝰ
Hi metuunt alius dños aliꝰ magistros Hoc ē ꝓlempsis fit. qñ ꝯgrue
p̄accipiunť suppositũ ⁊ appositũ in plurali. ⁊ sequunť duo ntĩ singulares

☞ Nota totũ grãmaticale ē dictio casualꝭ pluralꝭ nũeri. aut collectia sin
gularꝭ nũeri. ⁊ capiť cõiter vt se extẽdat ad genꝰ logicũ. ad totũ itegle ⁊c̄.
¶ Quod ē viciũ in ꝓlempsi Dico. viciũ ē ꝙ ꝑtes grãmaticales discon/
Viciũ in pro lempsi ueniũt cũ v̄bo vel adiectiuo in aliq̊ accñte respectiuo. hoc ē vel in nũero
vel in ꝑsona ⁊c̄. Rõnes excusantes sunt vt sup̄ Nota ꝙ ꝓlempsis etiã
fit respectu adiectiui sub discõuenientia generis numeri vel vtriusq;.

Scriptu. Vidit duos angelos. vnũ ad caput. alium ad pedes.
Ibi est disconuenientia in numero
Scriptu. Dic vt hi duo filij mei sedeãt. vnꝰ a dextris aliꝰ a sinistris
In numero
Virgiliꝰ Cõuenimꝰ ambo. tu calamos ĩflare leues. ego dicere v̄sus
In numero ⁊ ꝑsona
Terentiꝰ Curemꝰ equã vterq; ꝑtẽ. in numero ⁊ ꝑsona. i. tu curabis
vnam ꝑtem ⁊ ego alteram.

Et est ibi ꝓlempsis implicita. que fit qñ vel totũ vel ꝑtes vel ambo simꝉ
intelliguntꝛ Et est siľe in scriptura. vana loquuti sunt vnusquisq; ad ꝓxi/
mum suum Alter alterius onera portate.

¶ Quero tibi. an hic sit ꝓlempsis Orationum alia ꝑfecta alia imꝑfectᵃ
Sonoꝝ aliꝰ vox alius nõ vox Dico. ꝙ ē simpľr ꝯgrua ꝑ regulã sextã de
adiectiuis ꝑtitiuis Nã aliꝰ a um ē adiectiũ ꝑtitiũ ⁊ regit gtĩũ pluralem
sub ꝯuenientia generꝭ Ꝯtra. ibi ē ꝓlempsis. qꝺ ꝓbo. qm̃ ibi ē p̄acce/
ptio totiꝰ grãmaticalꝭ qꝺ postea ꝑ ꝑtes diuidiť. Dico. ꝙ tota definitõ nõ

Dieta octaua

ꝯuenit ei. nã ibi nõ ẽ ꝑacceptio totius cũ ṽbo vel adiectiuo. cũ ibi non sit ṽbũ vel adiectm̃. nec totũ diuidit̃ figurate. cũ ibi nõ sit viciũ Aliter pt di ci. ꝙ licet ibi sit ꝓlempsis loquutõnis. nõ tñ ꝯstructõnis

¶ Sexta regula de ntõ figurate ꝑ zeuma recto

¶ Sexta regula. ntũs casus qñq3 regit̃ a ṽbo sub discõuenientia nũeri vel ꝑsone vel vtriusq3 figurate ꝑ zeuma. vt ego scribo ⁊ petrus

¶ Quero tibi. q̇d ẽ zeuma Dico. est mediata reductio ṽbi vel adiectiui ꝯus ꝯgrue ꝯstructi ad casuz extra captum sub discõuenientia numeri vel ꝑsone. aut sub disconuenientia generis. numeri. vel vtriusq3 Exemplum Hi ꝓperant ⁊ ego. ibi **Definitio zeumatis**

Aut quod proposuit extra sumendo reducit

Hi properant et ego. tu ludis ⁊ ille sedendo

¶ Quero q̇d ẽ viciũ in zeumate Dico. qñ zeuma fit respectu ṽbi viciũ ẽ ꝙ casus extra capt⁹ discõuenit cũ ṽbo in nũero vel ꝑsona vel i vtroq3. q̇d ꝯtra regulã suppositi ⁊ appositi. vel ꝯtra regulã Uult intrãsitio Sz qñ fit respectu adiectiui viciũ ẽ. ꝙ casus extra capt⁹ discõueniat cũ adiectio in genere vel nũero vel in vtroq3. q̇d est ꝯtra regulã adiectiui ⁊ substãtiui Ratõnes excusantes sunt breuitas sermonis ⁊ cõmoditas metri **Viciũ in zeumate**

¶ Quero tibi. q̊t sunt spẽs zeumatis. Dico tres. vñ florista. Principio medio vel fine fit ista figura Prima spẽs zeumatis est. qñ ṽbũ vel adiectiuũ ponit̃ in ꝑncipio orõnis ita vt ꝯueniat cũ proximo casuali

De verbo	disputant socij mei ⁊ ego.
De adiectiuo	sanus est pater ⁊ mater.

¶ Scd̃a spẽs est. qñ verbũ vel adiectm̃ ponit̃ in medio

De verbo	socij mei disputant ⁊ ego.
De adiectiuo	pater est sanus ⁊ mater.

¶ Tercia spẽs est. qñ verbum vel adiectiuũ ponit̃ in fine. ita ꝙ sit ꝯueniẽs cum proximo casuali.

Exempla	socij mei ⁊ ego disputo
Eadem	pater meus ⁊ mater est sana

¶ Cũ quo casu verbũ vel adiectm̃ debet se ꝯformare in zeumate Dico casu magis ꝓpinquo Vñ florista Personã verbi des semꝑ ꝓximiori. pleni sunt celi ⁊ terra. pater ⁊ mater est sana

¶ Cõtra Ego sicut fenũ arui. ibi arui ꝯuenit in ꝑsona cũ remotiori: Dico. ꝙ fallit qñ fit cõparatio ꝑ sicut. quasi. vel nisi ⁊c̃.

Da exempla

Psal.	Montes sicut cera fluxerũt Ego sicut fenũ arui.
	Anima mea sicut passer erepta est
Teren.	Talem filium nulla nisi tu pareret
Scrip.	Nos quasi senes leuioris pugne cursum recipimus.

In q̇bꝫ exẽplis ṽbũ ⁊ adiectm̃ nõ ꝯueniũt cũ casu magꝫ ꝓpinq̊

Die martis

Da exempla p̄me spēi ex scripturis ⁊ poetis

	Qñ orabas tu ⁊ nurus tua sara obtuli ⁊c̄.	in ꝑsona
Scriptura	Erūt signa in sole ⁊ luna ⁊ i t̄ris p̄ssura gētiū	in numero
	Pleni sunt celi ⁊ terra gloria tua	in genere.
Psal.	Repletū ē gaudio os nostꝝ ⁊ lingua nr̄a	in genere.
In euāgelio.	Turbat⁹ ē rex herodes ⁊ oīs hierosolia cū eo.	in genere.
	Assumpto petro ⁊ duob⁹ filijs zebedei	in numero.
Virgilius	Egregiā ꝓo laudē reportas tu ⁊ puer tu⁹	in ꝑsona
	Tacet oīs ager pecudes picteqꝫ volucres.	

Da exempla scd̄e spēi

Scriptura	In duob⁹ mādatis tota lex pendet ⁊ ꝓph̄e	in numero.
	Sancti tui dñe florebūt sicut liliū	in numero.
Pau. i epl'a	Hebrei sunt ⁊ ego	in ꝑsona ⁊ numero.
Virgili⁹	O melibee caper tibi salu⁹ ⁊ hedi	in numero

Da exempla tercie spēi.

Scriptura	Caro ⁊ frater noster est	in genere.
	Tauri mei ⁊ altilia mea sunt occisa	in genere:
Virgili⁹	Dulces exuuie dū fata deusqꝫ sinebat	in numero.
Idem	Hic illius arma hic currus fuit	in numero.
Idem	Atqꝫ deos atqꝫ astra vocat crudelia mater	in genere
Cicero	Conseruate libros fortunasqꝫ vestras	in genere
Terenti⁹	Uxor ⁊ liberi inuenti sunt	in gñe ⁊ nūero.

Septima regula de supposito figurate per antithesim recto.

¶ Suppositū quādoqꝫ regit̄ a verbo sub discōuenientia rectitudinis figurate ꝑ antithesim. vt vrbē est vestra quam statuo. ibi accūs vrbem reddit suppositum ⁊ ponitur loco nti vrbs Unde florista.

Antithesim casum demit ponens alienum
Urbem quam statuo. simul omīs qui venit ad me
Per talem disce quodcunqꝫ cadens variare.

Antithesis ē ¶ Quero tibi. quid ē antithesis Ego distinguo Antithesis ꝓprie capta fit. quando casus ponitur ꝓ casu. vt vrbem quam statuo ⁊c̄. Sꝫ antithesis general'r capta fit quando vnum accidens ponit̄ ꝓ alio accn̄te. scꝫ genus ꝓ genere. numerus ꝓ numero ⁊c̄. Et sub ista ponunt̄ oīa impedimenta ꝯgruitatis. ⁊ omēs orōnes nobis ꝓhibite
Et quō noscam Dico. omēs ille in quibus est breuiloquium

Da exempla sacre scripture ⁊ poetaꝝ.

	Scriptura	Plurima turba strauerūt vestimēta in via
Numerus	Idem	Oīs israel plangebant eum
ꝓ numero	Virgilius	Pars gladios stringunt
	Terenti⁹	Uterqꝫ exempla in te edent.
	Scriptura	Sermonem quem audistis nō est meus

Dieta octaua

Jesum quē queritis nō est hic

	Scrip.	Ois q̄ venit ad me nō eijciam foras.
Casus	Psal.	In ꝯuertendo dn̄s captiuitatē syon ꝛc.
ꝓ casu	Virgi.	Vrbem quam statuo est vestra.
	Tereti.	Eunuchū quē dedisti nobis quas turbas fecit.
	Scrip.	Multa talia vidit oculus meus ꝛ fortia
		Horū gtūs ꝓ abltō his.
Genꝰ ꝓ gn̄e	Scrip.	Duodecim milia signati
	In Joh.	Gens hec q̄ nō nouit legē maledicti sunt
	Virgi.	Venerūt pars visuri eneydas .i. troyanos ꝛ ꝑs certare parati.
Perso. ꝓ ꝑso.	Scrip.	O aqua benedic dn̄o q̄ sup celos extat
	Virgi.	Nos pauidi trepidare metu. ꝓ nos pauidi trepidamus ex timore
Modus pro modo	Teren.	Ego sedulo negare factum ꝛ ille instat factū. pro ego negabam

Ita quoqꝫ tempus pro tpe. vnus gradus pro alio gradu

☞ Nota ꝙ oēs dicte orationes ꝛ ꝯsimiles sunt nobis ꝓhibite. vt patebit pulcre ad lōgum in alio opere

¶ Cōtra. poete vtūtur talibꝫ orōnibꝫ. ergo ꝛ nos possumꝰ vti. Dico. multa metrorū grā licuerūt poetis que nobis nō licent

¶ Cōtra etiā doctissimi viri in stilo soluto ꝛ nō ligato vsurpant has orōnes et dicūt eas elegātissimas q̄ sequūtur

Cicero	Nūquid quos ꝓtulit scipiones ꝛ metellos tāte fuerunt opinionis ꝛ glorie.
Quintilianus.	Timeo ne quos porrexerim cibos venena fiant.
Terentius	Quas credis esse has nō sunt vere nuptie

¶ Dico qn̄ relatiuū preponit suo an̄cedēti sicut in dictis exēplis. tūc orationes sunt elegātes ꝛ nobis imitāde. Qn̄ ꝟo ecōtrario an̄cedēs ꝑponit relatiuo sub discōueniētia eiꝰ cū ꝟbo sunt nobis ꝓhibite ꝛ fugiēde. sicut pꝫ in p̄ceptis elegātiarū. ꝛ supra in regula oratorū de supposito ꝛ apposito

¶ Quero tibi an hic sit antithesis Nūqꝫ putassem vt studiū meū ꝛ cura quā ꝓ tua salute suscepi magis in te possit cumulari. Et videt ꝙ sic, qꝛ relatiuū singulare videt poni ꝓ plurali. Dico nō. sꝫ ē ibi tercia spēs zeumatis respectu relatiui quā. qđ ꝯformat se cū substātiuo magis ꝓpinquo .s. cura. Et posset hoc idē dici ꝑ regulā indifferētie. ponēdo relatiuū in neutro genere ꝛ numero plurali. sic nunqꝫ putassem vt studiū. meū ꝛ cura q̄ ꝓ tua salute suscepi ꝛc.

¶ De absolutione sex casuum.

Inuenies rectum quandoqꝫ regente solutum

¶ Postqꝫ determinatū ē de regimine ntī septē regulis. scꝫ duabꝫ ꝯgrue ꝛ qnqꝫ figurate. Hic ostēdit q̄ pacto ntūs ponit absolute. hoc est sine regēte. Regula est ꝙ ntūs casus qnqꝫ ponitur in oratōe absolute. hoc est sine verbo ꝑsonali expresso. vt glīa tibi dn̄e. Pax vobis. Si querat. vn̄ reguntur

ibi glīa ⁊ pax Dico nō regūtur. sed ponuntur absolute Quare. qꝛ ibi non
est verbū ꝑsonale Quare nō ponit̄ ꝟbū. Dico ꝓpter breuitatē sermonis
¶ Sꝫ q̄ro. nōne possit ibi subintelligi ꝟbū Dico sic Qd̄ ē illud Dico ꝟbū
substātīm ē. fuit. erit. sit. ꝓut sentētia req̄rit Per quā regulā Dico alex. ibi

Multotiens verbū substantiuū petis extra

Ut gloria supple sit tibi dn̄e Pax supple sit vobis Qn̄qꝫ intelligitur aliud
verbū. vt benedicite Rn̄detur dn̄s. ibi intelligitur benedicat
Quid. nūquid nō ecōtrario in verbo intelligitur ntīūs. Dico sic.
¶ Primo in ꝟbis prime vel scd̄e ꝑsone intelligūtur ego nos tu vel vos
Scd̄o in verbis excepte actōnis intelligit̄ deus vel natura.
Tercio ī istꝭ ꝟbis aiūt. dicūt. vocāt. ꝑdicāt. famāt. ⁊ sīlibꝫ ītelligit̄ hoīes ⁊c̄.
¶ Quero tibi. an oēs casus pn̄t poni absolute Dico sic. qd̄ ꝓbo. qꝛ oē pri⁹
pt absolui a posteriori. sed sex casus sunt priores suo regimine. g̊ pn̄t ab il-
lo absolui Quot modis pn̄t poni absolute Dico duobꝫ modis scꝫ cā bre-
uitatis. ⁊ cā relatōis Cōtra. ntīūs ponit̄ absolute sex modis. vt ꝓbat̄ ꝑ
illa metra Absoluūt rectū dubiū bꝛuitasqꝫ relatū Atqꝫ sup̄scriptū numerū
titulū supadde ⁊c̄. Dico ꝙ ntīūs in generali nō ponit̄ absolute nisi duobꝫ
modis. sꝫ in speciali forte sex Uel dic ꝙ alij modi reducūt̄ ad cām bꝛuitatis

Exemplū de ntō.
Causa breuitatis. bona dies voƀ. pax huic domui.
Gloria tibi domine
Causa certe relatōis fiende vt Sanct⁹ petrus ipe fuit ꝓ-
mus summus pontifex

Exemplū de gtō
Causa breuitatis Ibo parisius. post natiuitatꝫ. an̄ pasce
subintelligit̄ ly festum
Cā certe relatōis fiēde vt ī purgatorio degētiū misereor eoꝝ

Exemplū de dtō
Causa breuitatis. vt pax vobis. gloria patri ⁊ filio ⁊ spi-
ritui sancto Pax hoibꝫ bone voluntatis
Causa certe relatōis fiende. vt habitātibꝫ in regione vm-
bre mortis lux orta est eis

Exemplū de actō
Causa breuitatis vt Ecce patrem. dij vestrā fidem
In scrip. Mentē sanctā spontaneam honorē deo ⁊c̄.
Teren. Ego ne illā. que illū. que me
Causa certe relatōnis. vt ver ⁊ estatē tu plasmasti ea.

Utīūs ſm grecistā ⁊ floristā semper ponitur absolute.

Exemplū de abltō
Causa breuitatis. vt q̄bꝫ ꝑtibꝫ ꝯstat oratio ꝑfecta Rn̄de-
tur duabꝫ. nomine et verbo In respōsione oīn estres abla-
tiui ponuntur absolute
Causa certe relatōis. vt summo bono fruendum est ipo

In omnibꝫ dictis ē absolutō cōmuniter dicta. nam explicite ponuntur ab-
solute ⁊ implicite possunt regi.
Nota ꝙ duo abltī positi in designatōe ꝯsequētie ponunt̄ absolute abso-
lutōe ꝓpꝛie dicta. vt sole oriēte dies fit. q̄ nec explicite nec īplicite regūtur.

De carentia rectoris.

¶ Quero tibi. q̄ ē dr̄ia inter casum q̄ ponit̄ absolute ⁊ q̄ caret rectore Di-
co. casus q̄ ponit̄ absolute ponit̄ casualiter ⁊ aptus nat⁹ ē regi ab aliq̊ sub-

Dieta octaua

intellecto. Sꝫ casus q̇ caret rectore nō ponit̄ casualr̄ sꝫ aduerbialiter. ꝛ nō est aptus natus regi. nec explicite nec implicite inq̄ꝫtū aduerbialiter ponit̄ Etiā absolutio fit ꝑ omnes casus. sed carentia rectoris ꝑ certos.

Tres casus carent rectore Gtūs actūs abltūs.

Quero tibi, an oīa nomina carent rectore in illis tribus casibꝫ Dico nō. pro quo nota regulam istam.

Regula generalis. Sola ꝓpria nomina ciuitatū villarū villagiorum ꝛ castrorū simplicis figure carent rectore

Aut in gtō. ꝛ hoc respectu verbi quietis in loco si sint prime vel scd̄e declinatōis singularis numeri. vt fui rome. studui louanij.

Aut in actō respectu ꝟbi motus ad locū. vt pater meus iuit romam ꝛ frater londoniū Aut in abltō respectu ꝟbi motus de loco. vel ꝑ locum vt dux noster venit louanio bruxellam.

Verba quietis in loco. et hoc interrogatiuū vbi requirūt in gtō ꝓpria noīa ciuitatū villarū villagiorū simplicis figure. si fuerint prime vel scd̄e declinatōis singularis numeri. Et req̄runt in gtō ista tria appellatiua domus humus ꝛ milicia. vt vult alexander. De carētia rectoris in gtō.

Et rectore caret gtūs sepe localis.

Cum nullum motum designat. dum preeuntis

Sit numeri nomen. et prime siue secunde

Exemplū. vt pater meus qui iam semꝑ est domi fuit rome ꝛ padue in ytalia. ꝛ londonij in anglia

Sꝫ si ꝓpria noīa villarū fuerint tercie declinatōis aut pluralis nūeri. illa caret rectore in abltō. vt plato studuit athenis. ꝛ nō athenarū. rex se tenet vernone. ꝛ nō vernonis. vt vult alex. ibi

Seruat idem verbum sine motu dum societur

Nomen plurale vel cui sit regula terne

Verba motus ad locū et hoc interrogatiuū q̇ req̄runt in actō ꝓpria nomina ciuitatū villarū villagiorū. Et ista quattuor appellatiua. rus. domus hum⁹ ꝛ militia. q̇ actūs caret rectore. vt q̊ pater tuus misit nūciū. q̊ eq̇tauit. q̊ nauigauit Rn̄det̄ venetias. romā. lōdoniū. traiectū vt dt̄ alexā De carentia rectoris in accusatiuo.

Sepe regente loci nomen caret vt babilonem

Rusq̄ꝫ domum vel militiam. rex vadit hummumq̄ꝫ.

Verba motus de loco et hoc interrogatiuū vnde requirunt in abltō ꝓpria noīa ciuitatū villaꝝ villagioꝝ. Et ista quattuor appellatiua rus domus. humus. ꝛ militia. q̇ abltūs carꝫ rectore Exemplū. vnde venit pater tuus Rn̄deatur colonia vel leodio. vt alexander dicit De carentia rectoris abltō

Atq̄ꝫ loci nomen quandoq̄ꝫ regente carebit.

Roma militia vel humo vel rure domoq̄ꝫ

Rex venit, atq̄ꝫ means ꝛc̄.

Die martis

Verba motus ꝑ locū et interrogatiuū qua reqrūt ꝓpria noīa in ablтō Sed melius ē illa ponere in actō mediante ꝑpositōne ꝑ ꝓpter ꝯfusionem vitandā. vt dux venit bruxella ꝑ mechliniam antwerpiam.

Cōtra. dt Terētiꝰ Nūqꝫ tā mane egredior neqꝫ domū vesperi reuertor qn te videā fodere. ibi vesperi caret rectore in dtō. Ita ꝛ Cicero. qd qcūqꝫ die dixerim. fecerim. cogitaueriꝫ. memorabor vespi Dico qꝫ vespi nō ē ibi dti. sed gti casus a vesp vesperi vespero. Qd ꝓbo ꝑ virgiliū primo georgicorū dicentem. qd vesper serus vehat. ibi nō serū sed serus in masculino Sed vesper tercie nō est mascu. sed neutri Et caret rectore ille gtūs vesperi sicut ille gtūs vespere positus in antiphona pascali De quo alexander ibi. Vespere pascalis hoc poni more videbis

Die mercurij secunde hebdomade Dieta nona

De verbis regentibus gtm̄

In ista dieta ponūꝛ sex regule de verbis ꝑsonalibꝫ regētibꝫ gtm̄. primo ponitꝛ materia ꝛ numerus ꝟborū impꝑsonaliū actiue ꝛ passiue vocis ꝛ eorꝫ regimen qnqꝫ regulis Postremo regimē dti a ꝟbis duabꝫ regulis cū ea ꝑ practica bene notanda Recapitulatio parua

De nominibꝫ substātiuis regentibꝫ gtm̄ suprapositaˈest vna regula

De adiectiuis regentibꝫ gtm̄ posite sunt regule quattuor

De ꝓnoībꝫ regentibꝫ gtm̄ posite sunt regule quattuor

¶ Quero tibi. qt sunt regule de ꝟbis regētibꝫ gtm̄ post se Dico qꝫ sꝫ sex

Prima regula

Verba recordatōis ꝛ verba obliuionis pn̄t regere gtm̄ vel actm̄ Exempla vt homo gratus recordari debetˈbeneficiorū sibi factorū. vel beneficia sibi facta. vnde Alexander

Additur oblitus memini memor atqꝫ recordor

Scriptura Reminiscere dn̄e miserationū tuarū
Sapiens Memento creatoris tui in diebꝫ iuuētutis tue
Scriptura Memento mei dn̄e dū veneris in regnū tuum
Gregorius Cū prioris vite recolo qsi post tergū oculꝛ ductꝫ suspiro
Augustinꝰ Percutitꝛ hac pena peccator. vt moriens obliuiscatur sui qui dum viueret oblitus est dei
Virgilius Nō me meminisse pigebit elisse. i. didonis. dū mēor ipe mei
Terentius Si quicqꝫ turbe feceris faciā vt huius loci. diei meiqꝫ semper memineris.

	Recordari atus sum	Memini verbū defectiuū
Pauca sunt	Reminiscor caret	Obliuiscor oblitus sum
	Recolo. ui	Memor aris atus sum

Quero tibi vn̄ reguntꝛ isti gti. aduenti. tpis. diei. quando dicit
Terentius Cum eius aduēti mihi venit in mentem.
Cicero Cum eius temporis mihi venit in mētem
Hieronimus Cū huiꝰ diei mihi in mētē venit nō solū nō ꝯmoueor. verū etiā toto corpe ꝑhorresco. ꝛ loquitꝛ de extremo iudicio
Dico fm ꝓscianū qꝫ ibi ē aliotheca vel antithesis. eo qꝫ gtūs ponitꝛ loco nti

Dieta nona

Secunda regula.

Uerba plenitudinis ꝛ ꝟba inopie pñt regere illã plenitudinẽ ꝛ inopiã in gtõ vel in abltõ. vt pauꝑ repletus calamitatũ vel calamitatibꝫ eget subsidiorũ vel subsidijs Jnde excipiť careo qđ solũ regit abltm̃. ibi

Plenus inops casum dant sextum siue secundum.

Pauper egenus inops vino vel panis egebit.

Sed careo iungo casu tantummodo sexto

Scriptura	Bonorũ meorũ nõ eges domine.
	Jtẽ horrea tua implebunť saturitate ꝛ vino
Salomõ.	Jpe delicijs affluit cũ principibꝫ q̃ replẽt domos auro ꝛ (argẽto
Uirgilius	Jmplentur veteris bacchi pinguisq; farine
Esopus.	Nemo sibi satis ẽ eget omnis amicus amico
Terẽtius	Quasi tu huius indigeas patris

Trãsitiua plenitudinis.	Jmpleo Repleo Refarcio Saturo Dito Locupleto	Trãsitiua inopie	Uacuo Spolio Denodõ Orbo Depaupero. Depopulor.
Neutralia. plenitudinis	Affluo Abundo	Neutralia inopie	Egeo Jndigeo

Tercia regula

Uerba accusatõnis. laudatõis. damnatõis ꝛ horũ ɔtraria pñt regere actm̃ cũ gtõ vel abltõ q̃ resoluunť ꝑ ꝓpter. vt arguo vel accuso petꝝ furti .i. ꝓpter furtũ. vt dicit alexander. ibi

Accusansq; modo damnans ve locatur eodem

Nota regula intelligiť de actiuis que regũt actm̃ cũ gtõ. Sz eorũ passiua ꝛ hoc verbũ ago regũt gtm̃ vel abltm̃. vt ioannes accusať a socio furti Jdeo agit iniuriarũ cõtra eũ

Scirptura	Morte turpissima ɔdemnabũt eũ.
Ouidius	Parce tuũ vatẽ sceleris dãnare cupido
Gualterꝰ	Muneris accepti iudex arguitur iniquus
Florista.	Arguo te sceleris accuso te leuitatis
Uñ quidã	Quid me insimulas auaricie. i. incusas. ingeris

Sunt circiter octodecim Damno. purgo. mulcto. ɔmẽdo. laudo castigo ago. punio. accuso. arguo. vitupero. incuso. reprehendo. ɔuinco. excuso. increpo insimulo

Quarta regula:

Jsta duo ꝟba deponẽtalia misereor ꝛ dominor ꝛ misaresco pñt regere gtm̃ vel dtm̃ Juxta illud. Sũt duo ꝟba quibꝫ gtm̃ siue dtm̃ Adiũgas veluti misereri seu dominari.

Scriptura Qui miseret pauperis feneratᷣ dño.i.lucrũ duplex capiet
Miserere mei deus
Quõ miseretᷣ pr̃ filioꝝ misertus ẽ dñs timentibus se
Sctã trinitas vn⁹ de⁹ miserere nob.
Virgilius. O ro miserere laboꝝ tãtoꝝ.miserere animi nõ digna fe-
rentis.i. nõ digna paciẽtis
Ouidius in epi. O virgo miserere mei.miserere meorũ
Virgilius O vos superi queso.archadij regis miserescite.
Eexemplũ de dominor.
Psal. Quis dominatᷣ tui in dijs dñe.ibi regit gtm̃
De dtõ Tu dominaris potestati maris
Differũt. Misereri secũde.misertus sum.regit gtm̃ vel dtm̃ Et ptinet ꝓ-
prie ad deũ.licet qñqꝫ ad hoies vsurpetur.
Miserari pme.atus regit solũ actm̃ ꝛ spectat ad hoies Virgili⁹ O sola
dido infandos troye miserata labores es Itẽ num miserat⁹ amẽtem ẽ
Miseret ipsonale misertũ ẽ.regit actm̃ cũ gtõ vt pauptatꝫ tue me miserꝫ

Quinta regula

Omnia ꝟba cõtractus ꝛ appreciãdi actiua.i.ꝙ significãt emere.vẽdere
taxare ꝛc̃.pñt regere actm̃ nõ cũ oib⁹ gtis ſꝫ solũ cũ istis q̃ttuor tãti quãti
minoris ꝛ pluris.ꝛ eoꝝ ꝯpositis.vt tãtidẽ tãtilibet quãtilibet.Et eorum
passiua regũt istos gtõs cũ suo casu ꝓprio.scꝫ cũ abltõ mediãte a vł ab Sꝫ
regũt precium certũ sꝑ in abltõ vt patebit
De actiuis.vt vẽdidi domũ tanti quanti nuper emi
De passiuis.vt a me domus venditᷣ tanti quanti empta est
Si queras qua regula alexandri.da mihi si habẽs.
Quero tibi.an ista sit ꝯgrua.quãto vẽdebas hũc librũ.quãto ꝯstat hec
papyrus Dico ꝙ nõ.ꝓbo qm̃ ꝟba ꝯtract⁹ aut ꝟba p̃ciãdi nõ regũt istas
dictões tãtũ quãtũ plus ꝛ minus in abltõ sine adiũcto.ſꝫ in gtõ.vt quãti
vẽdebas ꝛ quãti ꝯstat.vel cũ addito q̃nto p̃cio.quãta summa emisti hec
¶ Cõtra dicũt vulgatissima metra.Quãti vel quãto cõstat res q̃rere de-
bes Tanti vel tanto ꝯstat rñdeat alter Dico ꝙ illa metra nõ sunt autẽti-
ca.ꝛ ideo negãda Quare hoc.qꝛ ꝯtradicũt eloquẽtissimorũ ꝛ doctissimo-
rum scriptis.Que sunt illa.do tibi.
Scriptura Nonne multis passerib⁹ pluris estis vos
In actibus Petrus ait.Dic mihi mulier si tãti agrũ vẽdidisti
Augustin⁹ Regnũ celorũ tanti valet quanti es
Terentius Quanti empta ẽ Quanti dos est.ꝛ nõ quanto
Ouidius in epi. Nec priamus tanti totaqꝫ troya fuit
Iuuenalis Balnea sexcentis ꝛ pluris porticus empta est
Cicero. Nõ pluris vendo q̃ꝫ alia fortasse etiã minoris.
Quidam Homo locuples emit tanti quãti pithias voluit
Esopus. Quilibet est tanti munera quãta dedit.
Cicero Te tãtidem estimasse quantilibet sacerdotem

Ecce q̃ pacto iste dictões ꝑ se capte sꝑ ponũtᷣ a ꝓbatissimis viris i gtõ
et in abltõ qđ summopꝫ nobis imitãdũ ẽ.ꝛ h̃ respectu ꝟborũ ꝯtractus

Dieta nona

Verba appreciandi vel contractus sunt

Emo emi emptũ. kauffen Cõparo aui atũ. idẽ Mercor atus sum. idẽ
Vendo vendidi itũ. verkauffen Venundo venũdedi atũ. idem
Auctionari atus sum. verkauffen hoher zugeben
Veneo veni ui vel ij venũ. ich werd verkaufft
Exemplũ. vt quinqꝫ passeres asse veneũt. i. vendũtur
Taxare aui atũ. schetzen werden oder louen Estimare aui atũ. idem
Appreciare aui atũ. idem Appreciari atus sum. idem
Scriptura Appenderũt mercedem meã triginta argẽteis qb⁹ appreciat⁹ sum ab eis. teu. ich ward geschetzt vff dryssig pfennig
Licitari atus sum kauffstigen. Insto stiti itũ dingen. Inde institor
Conducere xi ctũ. lihen Inde conductõ ⁊ ꝯductor
Locare aui atũ. verlyhen Inde locatio ⁊ locator
Valere ui itũ. wert sin Inde valor precium incertũ
Cõstare stiti itũ. querit de precio. vt quãti ꝯstat. teu. wie kostlich oder hoch Aut cũ addito quanto precio constabit
Liceo sub o significat passiue. teu. ich werd gebrysen oder geerdt verbum neutrũ passiuum
Liceor sub or significat actiue. ich bryse oder ere Grecista Nõ licet esse mihi q̃ me nõ esse licetur Sũt adhuc Addico feneror paciscor pãgo. pepegi. ⁊ pauca alia sed pro pueris ista sufficiunt

¶ Quero tibi. verba appreciandi vel ꝯtractus in quo casu regunt preciũ Dico primo. ꝙ preciũ incertũ significatũ ꝑ tanti quãti minoris ⁊ pluris regũt in gtõ. vt supra ꝓbaẽ ꝑ multa exempla Dico secũdo ꝙ regũt preciũ certũ sꝑ in abltõ. Dico tercio ꝙ preciũ incertũ aliud a dictis quattuor. vt valor aurũ argentũ multũ paruũ precium summa ⁊ similia etiã regunẽ in abltõ. qd̃ probaẽ ꝑ quartã regulã alexandri ibi. Verbũ materiã causam spaciũ preciũ ve ⁊c. Et probaẽ autoritate sic.

Scriptura	Emamus ducentis denarijs panem
Scriptura	Hoc vngentũ potuit venũdari trecentis denarijs
Virgilius.	Exanimum corpus auro vendebat achilles
Scriptura	Empti estis precio magno.
Valerius	Magno vbiqꝫ precio virtus estimatur

¶ Quero tibi. si questio fiat in gtõ. vt quanti emisti libꝝ In quo casu debet respõderi. Dico. si respõdeaẽ preciũ incertũ. ponaẽ in gtõ. vt tanti emi vel pluris aut minoris emi Sed si respõdeaẽ certũ. illud semꝑ ponatur in abltõ respectu verbi. hoc probatur

Terentius	Quanti empti est Rñdet. xx. mnis vel denarijs
Oratius.	Quanti empte Paruo Quãti ergo. assib⁹ octo
Cicero	Quanti addictus est Rñdet mille nũmum. i. millenario nummorũ ꝑ syncopam.

¶ Arguiẽ dum queriẽ. quanti empta ẽ. ⁊ rñdetur assib⁹ octo. ibi interrogatiuũ ⁊ responsiuũ discõueniũt in casu. ergo nõ est cõgrua. Dico ꝙ illa regula de interrogatiuo ⁊ respõsiuo fallit qñ nomẽ vel ꝟbũ pt regere eam

dem dictionē in diuerso casu. sic est hic. nam ꝟba emēdi ⁊ vendēdi regūt preciū incertū in gtō. ⁊ preciū certum in ablatiuo.

Sexta regula

Ista q̄ttuoꝛ verba. facio pēdo curo ⁊ estimo possunt regere actm̄ cū istꝭ gtis tāti q̄ti minoris pluris Itē eq̄ boni flocci nihil magni pui multi ⁊c.

De facio — Terentius Certe chꝛeme istud equi boniꝗꝫ facio
Cicero Quāti quisꝗꝫ seipm facit. tāti fiat ab amicis

Dependo — Terētius Aut hoc tibi doleret. aut ego istud factū nihil pēderē Unde quidā comicus ait Irrideant vt libet. quos minoris pendo q̄ꝫ floccos indumēti mei

De curo — Terē. Tu forte q̄d de me fiat pui curas. dū illi ꝯsulas ⁊c.

Verbū impsonale

De impersonalibus

Quero tibi. q̄d ē ꝟbū impsonale Dico. qđ solū ꝯiugaꝛ p tercias psonas Et terminaꝛ in t vel in tur Exemplū vt placet placebat placuit placuerat placebit ⁊c. Legiꝛ legebaꝛ lectū ē vel fuit lectū erat vel fuerat legeꝛ ⁊c.

Quero tibi. an ꝟbū impsonale possit regere suppositū ante se. Dico q̄ nō. pbo. q2 suppositū ⁊ appositū volūt ꝯuenire in numero ⁊ psona. sed ꝟbū impsonale nō habet numerū neꝗꝫ psonā. Hec rō ē solubilis

¶ Secūa ratio. ꝟbū impsonale ē inuētū vt actus verbi exprimaꝛ sine supposito. ergo nō possunt regere ante se suppositum Consequētia probaꝛ. q2 hoc esset ꝯtra finē impsonaliū. nam sicut finis ꝟboꝝ psonaliū ē vt actus verbi exprimaꝛ cū supposito. vt iohānes pugnat in foro. ita finis ꝟborum impsonaliū ē vt actus exprimaꝛ sine supposito. vt pugnaꝛ in foro. laboraꝛ in agro. de isto patebit in opere maiori ad longum.

Diuisio verbi impersonalis

Quero tibi. q̄tuplex est ꝟbū impsonale Dico duplex. actiue vocis qđ terminaꝛ in t. ⁊ teutonizaꝛ p hat. ⁊ req̄rit īfinitiuū post se. vt placet studere. teuto. hat es dir geliebt zu studirē. Aliud ē passiue vocis qđ terminaꝛ in tur. ⁊ teutonizaꝛ p men. vel p der wurt nō sequēte īfinitiuo. vt pulsaꝛ cāpanas. teu. mē lut die glockē. vl' pulsaꝛ a custode. wurt gelut vō dē custoꝛ

De numero et regimine impersonaliū actiue vocis

Quero tibi. quot sunt impsonalia actiue vocis ⁊ quem casum regunt post se Dico circiter. xxxiiij. quoꝝ tria regūt gtm̄. xxij. regūt dtm̄. quattuoꝛ actm̄ tm̄. q̄nꝗꝫ actm̄ cū gtō De quib9 sunt regule quattuoꝛ De impsonalib9 passiue vocis regula bimembris vna

¶ Impersonalia actiue vocis regentia genitiuū

Inter est et iunge demas pronomina quinꝗꝫ
Interit regis vt regnum iure gubernet
Regineꝗꝫ refert vt viuat crimine pura
Est intellectum pro pertinet additur istis
Est patris matrisꝗꝫ pie succurrere nato.

Dieta nona

¶ Prima regula Ista tria ꝟba ĩpſonalia actiue vocis intereſt refert ⁊ ē regūt poſt ſe oēm gtm̄ mūdi p̄ter iſtos q̄nqȝ mei tui ſui noſtri ⁊ veſtri. loco q̄ꝝ regūt abltōs poſſeſſiuoꝝ feminini gn̄is. ſcȝ mea tua ſua nr̄a ⁊ vr̄a. Quot ſtȝ exēpla text⁹ Dico tria. Da illa Intereſt regẜ gubernare regnū.

Regine refert vt viuat pura crimine
Eſt patris ⁊ matris vt ſuccurrat nato ſuo.

Boetius. Diſertimi ingenij eſt ſemꝑ vti inuentis ⁊ nunq̄ȝ inueniendis

Quare nō p̄t dici mei tui ſui ⁊c̄. intereſt dicere grās. ſȝ mea vel tua intereſt dicere. quō ꝓbabis hoc. dico autoritate ⁊ exemplis poetarum ⁊ doctiſſimoꝝ virorum

Terentius	Mea nihil refert dum potiar modo. teutonicum
	Mich enruwet niet vff das ich ſye mag gebruchen.
Idem	Qđ tua nō refert ꝑcontari deſine.
Valerius	Mea nihil refert humi ne vel ſublime putreſcam.
Cicero	Si q̄d mea minus intereſt id te forte magis delectat

Qua rōe mouent̄ iſti Dico. optima rōe. ſȝ difficili q̄ pȝ in alio oꝑe maiori

De intereſt Cōtra. Joānes intereſt ⁊ interfuit lectōni. hic intereſt nō regit gtm̄. ſed dtm̄ poſt ſe. ergo regula falſa Dico. ꝙ intereſt nō capitur ibi impꝛſonaliter. ſed ꝑſonaliter

¶ Quot modis igit̄ capit̄ intereſt Dico q̄ttuoꝛ modis Primo ꝑſonalr̄ ꝓ p̄n̄s eē. ⁊ ſic regit an̄ ſe ntm̄ ⁊ poſt ſe dtm̄. vt ego interſum interfui p̄dicatōni doctoris Scđo ꝑſonaliter ꝓ diſtare vel differre. ſic etiā regit dtm̄ poſt ſe Therentius. Homini hō quid preſtat ſtulto intelligens quid intereſt. Tercio iſte infinitiuus intereſſe capit̄ ꝓ dāno. tunc ſupplet vicem nois. vt habeo magnum intereſſe Item ꝓ intereſſe ſoluet. x. ſcuta. Quarto capit̄ ĩpſonalr̄ ꝓ ꝑtinet. i. ꝓut ĩpoꝛtat ꝑtinētiā ſtat⁹ vel officij. vt clericoꝝ intereſt ꝓ populo oꝛare. ſed militū intereſt ꝓ patria pugnare.

De refert. Cōtra. nunci⁹ refert nobis multa noua Judas retulit triginta denarios. ibi refert nō regit gtm̄. Dico. ꝙ nō capit̄ ibi impꝛſonalr̄

¶ Quot modis capitur refert. Dico tribus modis

Primo ꝑſonaliter. ⁊ tunc tria ſ̄cat. narrare. retro trahere. ⁊ repoꝛtare. tunc eſt verbum actiuum ſeu tranſitiuum

Secundo impꝛſonaliter ꝓ pertinet. vt dicit ꝑtinentiam ſtatus vel officij. vt regine refert. id eſt ad ſtatum eius pertinet

Tercio impꝛſonaliter ꝓ diſtare vel differre. vt non parui refert.

¶ Nota ꝙ intereſt refert ⁊ eſt. multū elegāter ꝯſtruunt̄ cū iſtis gtīs magni parui tanti quanti nihili Et cū iſtis aduerbijs magis minus maxime minime multum plus plurimum parum modicum ⁊c̄.

De intereſt	Cicero	Intereſt magni eius qui vult dicere
De refert	Teren.	Illud permagni referre arbitroꝛ
De refert	Tulli⁹	Illud p̄mum parui refert.
De eſt	Teren.	Dij veſtram fidem quanti eſt ſapere.

¶ Quero tibi. quot modis capitur eſt. Dico quattuoꝛ modis.

Primo perſonaliter. ⁊ tunc regit ntm̄ ante ſe. Sed quem caſum regit poſt ſe. Dico om̄es caſus p̄ter vnum. Et quando regit ntm̄. quādo gtm̄ quando datiuum. dictum eſt ad longum ſupꝛa.

Scđo capiť ip̄sonalr̄ ꝓ ptinet.i.vt đt ptinentiā stat⁹ vel officiȷ̄.ꝛ tunc
regit post se oēm gtm̄ p̄ter istos q̄nq̄z.mei tui sui ꝛc̄.vt dictum est
Tercio imp̄sonaliter ꝓ differt.vt quanti est sapere
Quarto imp̄sonaliter ꝓ ꝯtingit.tunc regit dtm̄ post se.vt sancto pe-
tro fuit bene.sed traditori iude fuit ꝛ erit male
¶ Quero tibi.cū Uirgili⁹ đt Nostꝝ ē inter vos tantas cōponere lites
Et scrip.Scire tp̄a ꝛ momēta nō ē vestꝝ Cui⁹ casus ē nostꝝ vl' vestruz
Dico nti casus ꝛ regiť post est.ꝛ infinitiuus cū accō supplet vicē supposi-
ti.vt dictū est sup̄ Uult intransitio.Aliȷ̄ dicunt ꝙ p̄t esse gti pluralis.vt
nō est.hat nyt zu gehort.vestꝝ ꝛc̄.tunc est capereť imp̄sonaliter

¶ Impersonalia regentia datiuū

Contigit.euenit.accidit.et placet adde datiuo

Et libet atq̄z licet liquet et vacat additur istis

Alexāder ponit nisi octo ip̄sonalia vocis actiē regētia dtm̄ q̄ patet i textu
☞ Ꝯtra.florista adhuc addit tria.suppetit cōpetit expedit Et cōmu-
nis vsus addit bene vndecim.ergo alexander est multū diminutus
Quot ergo sunt imp̄sonalia vocis actiue regentia dtm̄ Dico.xxij.

Presens	Preteritū	Futurū	Teutonicum
Contingit	contigit	contingет	ist geschehen.oder
Accidit	accidit	accidet.idē	zu geuallen

Euenit breue.Euenit longum.Eueniet.hat gekommen.
Placet placuit placebit.het geliebt Libet libuit libebit.idem
Licet licuit licebit.het eß gezympt Liquet liq̄t liq̄bit.het eß offenbar
Uacat vacuit vacabit.anhangt.Suppetit suppetiuit.petet.vberflussich
id est supabundat Cōpetit cōpetiuit cōpetet.zu gehort.antrifft
Expedit expediuit expediet.nutz ist.
Fit factum est fiet.geschicht Constat ꝯstitit ꝯstabit.kuntlich
Est fuit erit.ist.Succedit successit succedet.nachget
Sufficit suffecit ciet.genug ist Apparet apparuit.ebit.het geduncket
Pertinet ptinuit.nebit.zugehort Dolet doluit.ebit.ruwen.druff wesen
Prestat p̄stitit.abit.vbertrifft Cōgruit ꝯgruit ꝯgruet.zympt
Cōuenit breue.ꝯuenit media lōga.ꝯueniet.het eß zymlich oder beq̄wē

Uacat capitur

Uno modo p̄sonaliter pro carere.mangelen oder ydel syn
tunc regit ablatm̄.vt bestie vacant ratōne.id est carent.
Alio° p̄sonalr̄ ꝓ intendere.an gedencken.oder anhangen.
tunc regit dtm̄.vt iste vacat studio.ille vero negocio.
Tercio imp̄sonaliter ꝓ ꝯuenit.tūc nullum casum regit an-
se.sed dtm̄ regit post se.ꝛ ita capitur in textu.

¶ Imp̄sonalia int regentia accusatiuū

His iunges iuuat decet delectat oportet

¶ Quattuor sunt v̄ba imp̄sonalia vocis actiue q̄ regūt accm̄ tantū.vt

iuuat.decet.delectat.oportet Exemplũ.vt sunt quos delectat lrãꝝ stu-
dio vacare.ꝛ sunt quos iuuat se negocijs oblectare Itẽ oportebat christũ
laborare ꝛ sudare.ergo nõ decet nos labores ꝛ sudores fugitare

Scriptu. Nõne oportebat christum pati ꝛ ita intrare ꝛc̃.
Terenti⁹ Sapientẽ decet oĩa ꝑus ↄsilio q̃ꝫ armis experiri
Iuuat iuuit iuuabit.hilfft Decet decuit decebit.zympt
Delectat delectauit.abit.gelust Oportz oportuit optebit.muß syn

☞ Cõtra.dt Terẽti⁹ Cũ decuit tibi tñ nõ licuit.ibi decet regit dtm̃
Dico.ꝙ hoc non est nobis imitandum

Penitet et tedet miseret pudet et piget ista

Accusatiuis iunguntur cum genitiuis

¶ Quinqꝫ sunt impsonalia in t q̃ regũt accm̃ cũ gtõ ↄiunctim vl'diuisim
vt non pigeat te visitare egrotos

Scriptu. Tedet animam meam vite mee
Sapiẽs. Teduit me vite mee videntem mala vniuersa
Terẽti⁹ Nonne te facti pudet
Idem Sic me dij beate ament.vt tuarum misertum est fortunarũ
Scriptu. Tedere incepit populum itineris ꝛ laboris
Salusti⁹ Ego liberi⁹ altiusqꝫ ꝓcessi.dũ me ciuitatꝫ moꝝ piget tedetqꝫ
Cicero Ut eos ptim scelez suoꝝ ptim ineptiaꝝ peniteret

Penitet penituit.tebit.ruwet Tedet teduit.ebit.verdiessen
Miseret.sertũ est.ebit.erbarmpt Pudet puduit.ebit.schampt
Piget piguit.ebit.idem sed in animo.

¶ Nota.ꝙ tedet etiam habet ptesum est vel fuit in p̃terito.hoc ꝓbaꝛ p
virgilium in quarto Si non ptesum thalami tedeqꝫ fuisset
¶ Nota.ꝙ pudet etiam habet puditum est.vt ibi Neqꝫ me mei.neqꝫ te
tui intus puditum est factis que facis
¶ Quero tibi.quõ drñt pudet ꝛ piget Dico.ꝙ pudet ptinet ad dedec⁹
et scandalũ Iñ pudor Sꝫ piget ptinet ad dolorem animi.vñ Terentius
Fratris me q̃dẽ pudet pigetqꝫ.i.verecũdor ꝛ doleo sup fratre meo

¶ Nota sub miseret intelligiꝛ miserescit.qđ caret p̃terito
Terentius Atqꝫ inopis te miserescat mei
☞ Arguo tibi.plura sunt impsonalia actiue vocis q̃ꝫ sup̃ dicta sunt.vt
tangit solet mouet latet ↄsuet ↄsueuit.vt solet monere me ꝛc̃. Dico ꝙ p-
sonalia ꝟba sepe transeũt de psonalitate in impsonalitatẽ.de q̃bꝫ nõ p̃t cer-
ta lex dari Sed quõ noscam Dico p duo signa Primo p regimen quã-
do non regunt ntm̃ ante se Secundo p teuto.het

¶ Impersonalia in tur.

¶ Quero tibi.q̃t sunt ĩpsonalia in tur.i.passiuę vocis Dico nõ sunt in
nũero certo Probaꝛ.qꝛ a q̃libet ꝟbo actiuo ꝛ a q̃libet ꝟbo neutrali paucꝫ
exceptꝫ venit vnũ ĩpsonale ĩ tur.sꝫ illa ꝟba actĩa ꝛ neutralia sꝫ ĩfinita.g̃ ꝛc̃
¶ Quero tibi.quẽ casum regũt a pte post Ego distinguo Si veniãt ab

actiuis ꝛ vulgarizant̄ ꝑ men. tūc regunt accm̄ cū vno vel duobꝫ aut tribꝫ casibꝫ cōibꝫ. sicut v̄ba actīa Cū aūt vulgarizant̄ ꝑ der werd. regūt ablm̄ mediāte a vel ab. cū casibꝫ cōibꝫ. Sꝫ si veniāt a neutralibꝫ regūt ablatm̄ mediāte a vel ab. cū vno casu cōi vel pluribꝫ Da regulā alexādri de accō.

Que sine personis sunt atqꝫ gerundia iunges
Si tamen a verbo quod transeat illa creabis
Matheum legitur. psalmos erit ante legendum

	Primi. vt matheum legit̄ Itē pulsabat̄ cāpanas duas horas canonicis ad ecclesiam venturis
Exemplū	Scdi. vt legit̄ a magistro scholaribꝫ Itē pulsat̄ a custode canonicis multo labore Ecce casus cōmunes
	Tercij. Itur dum scitur reditur quando nescitur

Cicero. duo sunt fundamenta iusticie. vnum ne alicui noceatur. aliud vt cōmuni vtilitati seruiatur.
De regimine gerūdioꝝ qd alexāder ibi tāgit. videat̄ infra in dieta. xi.

¶ De verbis regentibꝫ datiuum

¶ Hic resumende ꝛ cōmemorande sunt qnqꝫ terminatōes datiui in singulari. ꝛ tres in plurali. ſm quinqꝫ declinatōnes nominum.

	Prime in e vel is	Quarte in ui vel bus
Datiuus	Scde in o vel in is	Quinte in ei vel ebus
	Tercie in i vel ibus.	

Quero tibi. q̊t sunt regule de v̄bis ꝑsonalibꝫ regētibꝫ dtm̄ Dico due

¶ Regula aurea de datiuo

Ex vi acq̇sitionis. Damnum significans aut vtile pone datiuo
Patri si prosit illud quod subtrahis hosti

¶ Regula generalissima est Oia v̄ba mūdi tam actiua passiua qꝫ neutralia ꝛ impꝰsonalia in tur acq̇sitiue posita. regunt post se dtm̄ casum cōmunem oīm v̄boꝝ ꝛ ꝑticipioꝝ ex vi acq̇sitōnis. q̇ dtūs terminat̄ in e vel in is. in o vel in is aut in i vel in ibus ꝛc̄.

Et ponit duo exempla

Teucer repugnat et aduersatur	ecclesie sancte	spiritui sancto
	populo christiano	fidei catholice
	patri oipotenti	ꝑ qnqꝫ declinatōnes

¶ Quare dicis. oīa v̄ba mūdi regūt dtm̄ Dico iō. qm̄ dtūs ē casus cōis oīm v̄boꝝ ꝛ ꝑticipioꝝ Hoc ꝓbat̄ etiā ꝑ illa vulgarissima metra
Non est in mundo verbum quodcunqꝫ sit illud
Quin possit regere casum quandoqꝫ datiuum

Dieta nona

Da exẽpla de duplici actiuo. duplici passiuo. duplici neutrali
De actiuo in o. vt Ostende nobis domine misericordiam tuam.
Tres reges obtulerũt dño tria munera
Ego scripsi patri vnas litteras qui mihi nõ respõdit
De actiuis in or. Locutus est nobis deus per ꝓphetas.
Deus minatur superbis ⁊ humilibꝫ dat gratiam.
De passiuis in or. Dijs. parentibꝫ ⁊ magistris nõ reddit equiualens
Mundus mihi crucifixus est ⁊ ego mũdo
De passiuis in o. Hoc rogo fiat mihi ad salutem anime
Pisces veneũt. i. vendũtur petro tribꝫ assibꝫ
Soror mea nubit. nupsit. nubet filio prepositi
De neutralibꝫ in o. Pecunie obediunt omnia. Mihi viuere christus est
Vigilãti ⁊ nõ dormiẽti iura subueniũt Pueri hebreoꝝ obuiauerũt dño
De neutralibꝫ in or. Petrus aduersat ⁊ iniuriat fratri meo Scriptu.
Feneratur dño. teuto. er wuchert dem heren. qui miseretur pauperis

Verbo sepe duos dabis acquirendo datiuos
Hec mihi sunt lucro. vobis sunt cetera damno

¶ Secũda regula ẽ ꝙ verba sepe regũt duos dtõs. Et ponit duo exẽpla in textu. vt hec bona sunt mihi lucro. vel decano lucro. teuto. dem dechen zu eym gewinn Ita ꝙ vnus dtũs ꝑ dem. alius ꝑ zu exponit. ⁊ hoc si illi dti nõ sunt ꝓpriorũ noim. aut ꝓnominũ. vt sepe dictũ est

Da exempla scripture ⁊ poetarũ

Scriptura	Dñe nõ ẽ tibi cure ꝙ soror mea reliqt me solã ministrare.
Cicero	Ego aũt semꝑ ornamẽto te mihi fore duxi. fuistiqꝫ mihi presidio tristissimis meis temporibꝫ
Virgilius	Fistula quam dono mihi dedit amintas.
Idem.	Phebo sunt mea carmina cure
Idem.	Vitis ut arboribꝫ decori est. vt vitibꝫ vue ⁊c̃.

Ita nos dicimus Tu es mihi summo solatio ⁊ incredibili voluptati Sz laicus iste fuit ⁊ erit doctis viris dedecori ⁊ infamie. Petrus est cornelio in scribẽdo magno impedimẽto ⁊ oneri. Stultus ⁊ prauus filius ẽ patri magne tristicie ⁊ molestie.

¶ Nota ꝙ ntũs q̃ significat rem rõnalem fere semꝑ vulgarizatur ꝑ zu

¶ Pro practica et intellectu prime regule summe nota

Quare dicit in regula prima. acquisitiue posita Dico. si ꝟba nõ ponãtur acq̃sitiue nõ regũt dtm̃ Per q̃d sciã qñ ꝟba transitiua ⁊ alia capiantur acquisitiue Hic est difficultas non modica ꝓ pueris Rñdent aliq̃ tũc qñ regũt dtm̃ Et cũ querit qñ regũt dtm̃. iterũ rñdent qñ ponunt acq̃sitiue Tales nihil docent. sed petunt principiũ Dic ergo plane. qñ verba regunt dtm̃ Ad hoc sciendũ notanda sunt duo signa vulgaria. Vnũ signũ est si in teutonico tuo post verbum sonat vulgare datiui casus. q̃d est den dem oder ten. istud verbũ requirit datiuũ. Exemplũ. Deylt dy almusen den armen. Distribuite diuidite erogate pauperibꝫ elemosinas vestras.

Die mercurij

Bricht das broet dem hungerigen Frange panẽ esurienti

Sed h̃ nõ tenet in istis dtis. mihi tibi sibi nob vobis. ⁊ alijs pronoiã libꝫ. fallit ĩ dtis ꝓprioꝝ noĩm ⁊ oĩbꝫ q̃bꝫ adiungũť ꝓnoĩa. iõ ẽ aliõ signũ tale

Quotienscũq; alicui ṽbo in q̃stione teutonicali p̃ponitur aut posset preponi signũ interrogatiuũ vulgare dti q̱ est wen wem oder wynen. tunc illud verbũ reget dtm̃. Et propter diuersitatẽ ydeomatũ forte nõ placebit omnibꝫ istud signũ. Vos igiť alterius ydeomatis fingatis aptũ signũ ꝓ pueris vestris. sufficit nobis ꝓ nostris Da exempla

	Gunnest duť	Ego faueo paci	dem fryde
	Volgst duť	Tu ꝯsentis bello	dem strite
	Geuallen wir	Nos placemꝰ duci	dẽ hertzogen
wem	wem getruwen ir.	Vos ꝯfiditis dño	dem herren.
	Jst das kint vndertenig.	Filiꝰ obedit patri	dem vatter
	Versiecht got.	Deꝰ ꝓuidet iustis	den rehtuertigẽ
	Verzeicht got	Deus ꝑcit pctõribꝫ	den sunderẽ
	Dienen die knecht	Ministri seruiũt dñis.	den herren

Nota q̱ sunt aliqua ṽba que reperiunť cum dtõ ⁊ actõ in eodem sensu Que sunt illa Dico noceo. illudo. indulgeo ⁊c̃.

Cum dtõ ⁊ in frequentiori vsu. noces illi
Et si trãseat ꝑ ignẽ flãma nõ nocebit ei
Noceo. Cũ actõ Scriptura Judica dñe nocentes me
Cum dtõ Judei illuserũt christo Item in genesi.
Illudo. Neputet is me sibi velle illudere.
Cũ actõ Terentius Satis supbe illuditis me
Item dignã ne putas quã illudas
Indulgeo Cũ dtõ Catho Indulgere gule noli
Cum actõ Terẽtius Nimiũ me indulgeo
Prestolor Cum dtõ Cicero. qui tibi ad forũ p̃stolarenť
Cum actõ Terẽtius Quem prestolare
Cum dtõ Scriptura Bñdicat tibi dñs ex syon.
Benedico Cũ actõ Scrip. Benedicamꝰ patrẽ ⁊ filiũ cũ sctõ spũ ⁊c̃.
Intendo Cũ actõ. Psal. Intẽde dñe supplicatõnes nostras
Cũ dtõ Psal. Intende voci orõnis mee. intẽde suppli. ⁊c̃.
tibi. i. ne alius tibi malum inferat
Timeo. te. i. ne tu mihi malũ inferas Vñ Terẽtius Si illum scꝫ filiũ relinquo eius vite timeo. sin opitulor patris minas timeo. vbi timeo regit dtm̃ ⁊ actm̃ in diuerso casu
Tibi. i. do tibi ꝯsiliũ ich rat dir
Cõsulo. Te. i. peto ꝯsiliũ abs te ich frag rat von dir.
Versus Cõsulo te posco tibi ꝯsulo cõsiliũ do

Notãdũ ẽ pueris q̱ sum es ẽ capiť elegãť ꝓ habeo ⁊ tũc regit dtm̃ pꝰ se
Virgilius Est mihi pater domi. i. habeo patrẽ domi
Idem Sunt nobis mitia poma. i. habemus poma matura.
Idem Quibꝫ neq; mors neq; cultus erat. i. qui non habebant neq; mortem. neq; cultum.

Dieta nona

Verba que sepissime regunt dtm̄ sine accusatiuo pueris sepe legenda.

Licet bene dicatur	Amo audio voco diligo video laudo colo molesto duco	decanū in actō
Non tamē bene dicitur	faueo parco obedio assentio confido puideo assisto credo seruio	decanū sꝫ decano. in datiuo

Ergo v̄ba que sepius dtm̄ ⁊ v̄ba q̄ sepius actm̄ postulant. et signa vulgaria dictorū casuū summope pueris sint notanda.

Acquiesco zu frydē syn Aspiro zu fridē syn Assentio gunnen
Annuo gunnen Abnuo nit gunnē Appareo duncken.
Appropinq̄ nahen Adhereo ankleben Ausculto lusteren
Assisto by ston Asto idem Benefacio. wol thun
Cōfido getruwē Cōsetio mit volgē Cōtradico. widersprechē
Caueo hyeten Cedo wichen Credo globen
Derogo. verminderen Detraho idem Deseruio bedienen
Displiceo mißhagen Faueo gunnen Inseruio dienen
Incumbo nahen Indulgere verhengen Inuidere hassen
Intendere vff mercken Insurgo gegen vffstoen Inherere anhangē.
Innotesco bekāt werden Noceo. schaden Obedio. gehorsaz syn
Obtempero idem Occurro gegen lauffen Obuio idem
Obsisto gegen stoen Obsto idem Parco sparen
Pateo offenbar syn Pareo vndertenig sin Placeo wol gefallen
Preiudico schadē Prouideo vor sehen Proficio zunemen
Repugno wider strebē Resisto. widerston Succurro zu hilff komē
Subuenio idem Suffragari idem Satisfacere gnug thon
Seruio id est famulari. dyenen Sordeo stincken
Vaco ledig sin. vel intendere Et hoꝝ similia
Superius circa finem secūdi tractatus posita sunt circiter. xlij. deponentia q̄ sepius regūt dtm̄. illa videāt ⁊ legant pueri

Die iouis hebdomade secunde Dieta decima.

De verbis regentibus accusatiuum

In ista dieta ponuntur quattuor regule de verbis que regunt accusatiuum. vna scꝫ de illis que regūt actm̄ añ se ⁊ tres de illis q̄ regūt actm̄ post se. postea de verbis regentibꝫ abltm̄ ponunꝰ tres. Preterea quot modis verba passiua ⁊ neutralia regant actōs Postremo subiungiꝰ pulcra de regimine omniū verborū recapitulatio

De verbis regentibus actm̄ sunt regule quattuor

Hic meminerint pueri signorū acti casus. q̄ eadem sunt cum signis nti

que sunt. eyn dem vel das Etiā reminiscant᷑ signi interrogatiui ipsius acti
qđ ē wie oder was. Sciāt quoqȝ memoriter quattuor terminatōes accu
satiuorū in singulari ⁊ plurali ẜm quinqȝ terminatōes q̄ hic ponūtur

	Am vel as prime		Aulam aulas
Actūs termi	vm os a secūde		bonū bonos bona
natur in.	em im es a tercie	Uideo	felicē. ces felicia
	vm vs a quarte		fructū. tus. cornua
	em es q̄nte		speciē spēs

De regimine infinitiuorum ante se.

Infinitiuū sibi vult supponere quartum

Ait florista. Alexander. Infinitiui natura modi sociatur

Prima regula ē ꝙ oīs infinitiuus ꝟbi personalis siue actiuus passiu⁹ siue neutralis. regit actīm añ se q̄ actūs terminat᷑ in am vel as in um vel os in em vel es ⁊c. ẜm aliquā quinqȝ declinationū dictarū

De actiuis Scriptura. Quid me vis facere
Terentius. Meum natū rumor est amare

De passiuis. Maleficos acriter puniri est bonum
Virgilius. Lasciua puella se cupit ante videri

De neutrali. Tirannos viuere nocet reipublice
Virgilius. Phillida amo ante alias nam me discedere fleuit

In traductōne hax̄ orationū oportebit eas mutare in appellata. Ut dñe q̄d me vis facere. i. o dñe q̄d vis ꝙ ego faciā Uñ cū dico placet tibi studere. traducit᷑ sine mutatione Sȝ cū dico placet te studere. traducit᷑ de necessitate ꝑ appellatū vt dictū ē in primo capitulo

¶ Cōtra. dicit Terentius Ego sedulo negare Ego floccipendere. ibi infinitiua regūt ntīm ante se Dico ꝙ illi infinitiui ponunt᷑ loco p̄teritorū imꝑfectorū indicatiui. vt negare pro negabā. floccipendere ꝓ floccipēdebā. vt dictū ē supra in prima regula de regimine nti

¶ Cōtra. petr⁹ cupit esse poeta. ibi esse nō habet actīm sed ntīm añ se Dico ꝙ ille ntūs nō regit᷑ ab infinitiuo esse sȝ a verbo cupit.

Quero tibi. quē casum regūt esse ⁊ fieri post se Dico talē casum qualē habēt ante se. ideo qñ ntūs p̄cedit eē ⁊ fieri etiā ntūs sequet᷑. si gtūs precedit gtūs sequet᷑ ⁊c. vt patȝ in figura sequenti

Ego valde cupio	esse vel fieri	poeta
Ego petri cupientis	esse vel fieri	poete
Jubeo animo meo	esse vel fieri	ocioso.
Vellē ego meipm.	esse vel fieri	ociosum
Amor a patre cupiēte	esse vel fieri	virtuoso

Da exēplū de vtō. Dico nō p̄t dari qm̄ repugnat nature vti regi vl' cōstrui post ꝟbū Cōtra. dr Oraci⁹ Macte esto ꝟtute Dico ꝙ ī vi nti ponit᷑

¶ Cōtra. dicit scriptu' Nunq̄d parū ē vobis eē molestos hoīb; Et Cicero Sicnli mallēt eē desertos q̄ȝ ꝑ te esse defensos. ibi eē copulat inter dissimiles casus. Dico ꝙ implicite copulat inter similes. qꝛ in vna intelligit᷑ accusatiuus vos. ⁊ in alia se

Dieta decima

Quid si est fuit vel erit ponaꝛ cū eē vel fieri sine casu medio q̄s casus sequeꝛ esse Dico accūs. vt magnū onus est esse curatū. ⁊ nō curatus. pulchrum est eē doctū ⁊ eloquentē De esse fore ⁊ fieri plura essent dicenda. sed opusculi huius breuitas nō patiꝛ Videaꝛ in alio opere

De regimine actiuorum post se

¶ Quero tibi. quē casum regūt post se ꝟba actiua Dico regūt accm̄ ꝑcātem rē recipientē actū ꝟbi. tanq̃ casum ꝓpriū . Et cū illo regunt vnū vel duos aut tres casus cōmunes si sententia requirat. scꝫ dtm̄ casum. accm̄ vel abltm̄ tp̄is. ⁊ abltm̄ sine p̄positōne ꝑcantem instrumentum vel materiam ⁊c. vt patebit Unde de casu ꝓprio dicit Alexander

Accusatiuis data per vim transitionis
Si vox concordat actiua frequenter habebis

Scd̄a regula. q̄ oīa ꝟba actiua in o vel in or p̄nt regere vnū accm̄ post se. vt q̄ amat deū mereꝛ vitā eternā Que sunt actiua verba ⁊ quotuplicia sint. dictum est in principio huius quinti capituli. videatur ibi

¶ Quero tibi. quotuplicia sunt ꝟba actiua q̄ cōprehenduntꝛ hic Dico

Triplicia actiua

- Primo. actiua in o, ⁊ sunt q̄ p̄nt vulgarizari per werden. vt scribo mitto video
- Scd̄o. actiua in or. scꝫ deponētalia transitiua. ⁊ sunt q̄ p̄nt vulgarizari ꝑ werdē. vt lucror furor.
- Tercio nouē ꝟba cōia. vt largior experior ⁊c.

Da exempla de actiuis in o

Qui colunt adorant ⁊ amant deum saluabuntur
Qui me elucidant vitam eternam possidebunt
Psal. Arcū ꝯteret ⁊ ꝯfringet arma ⁊ scuta cōburet igni
Psal. Cogitaui dies antiquos ⁊ annos eternos in mente habui
Idem Iniquos odio habui ⁊ legem tuam dilexi.
In psalmista infinita sunt exempla
Terentius Obsequium amicos veritas odium parit

Da exempla de actiuis in or.

Qui machinantur sequuntur ⁊ opantur iniquitatem adipiscentur ⁊ patientur penam eternam
Scriptura Cur odis iustum. cur inuides bono . cur nō pateris simplicem. cur persequeris modestum
Qui sequiꝛ christū ⁊ deuote meditaꝛ eiꝰ passionē. pculdubio meretur regnum celorum In q̄bus habes decem deponentalia regentia accm̄

Da exempla de cōmunibꝰ.

Scriptura Fratres hortor vos in domino ⁊ moneo
Deus largitur penitentibus gratiam suam
Sicut filij suos parentes. ita discipuli suos magistros ⁊ preceptores tenentur venerari.

Verba actiua que sepius regunt accm̄ sine datiuo.

¶ Ista ṽba q̄ sequunt̄ sunt pueris sepe relegēda ⁊ memorie cōmēdāda
q̄ sepissime regūt accōs sine dtō. pn̄t tn̄ regere dtm̄ acquisitiue positum.
Amo. lieb hon Armo wapenē Adiuuo helffen Amitto. i. ꝑdere.
Ago egi. thon Ampliare. breyten Apparare. bereyt machen
Appetere. begeren Appellare. id est vocare. vſ heyschen
Aspicere. ansehen Audire. horen Augere. meren.
Calcare. i. suppeditare Confortare. stercken Cōtaminare. beschissen
Clamare. ruffen Cogitare. gedencken Colere. eren
Cedo cecidi. schlahen Cōtemnere. verschmaden
Cupere. begeren Capere nemmen Cōplere. volmachen
Cōperire. vinden Cogere. id est coartare.
Deuastare. verderben Desiderare. begeren Diffamare. zu schād machē
Diffidare. miſtruwen Deglutire. verschlinden
Deuorare idem Diligere. lieb haben Despicere. verschmaden
Decipere. betrigen Deiicere. vſ werffen
Extenuare. minderen Exq̄rere. erfaren Existimare. meynen
Exaudire. verhoren Extollere vber heben Efferre idem
Exterminare. i. occidere Expellere. vſ iagen
Eripere. erlosen Extinguere. vſ blasen
Fatigare. mied machen Fedare. vnsuber machen Fraudare. betrigen
Fugare. venari. iaghen Fugere. ylen Fouere. neren
Generare. geberen Gubernare. regieren Hereditare. erben Exheredo
Increpare. berafflen Jugulare. wurgen Inuestigo. erfaren.
Inquirere idem. sicut exquirere Inuenire. finden
Interficere. zu dot schlahen Iuuare. helffen
Laudare. loben Liberare. erlosen Libare. schmachen
Molestare. myen. qwelen Necare. dotten Noscere. kennen
Occidere. dotten Oppugnare. beuechten Optare. begeren
Predare. berauben Precipitare. stirtzen Percutere. schlahen
Stipare. vmb stecken Supare. vberwinden Sumere. nemen
Suscipere. enpfahen Submergere. erdrincken Spernere. verschmahē
Tangere. tasten Trucidare. dot schlahē Terrere. erschrecken
Torq̄re pinigen Verberare. schlahē Vocare. id est clamare Vertere.
vmb keren. Vitupare. lesteren Vulnerare. id est sauciare
¶ Omnia dicta ṽba ⁊ multa alia sunt actiua qm̄ vulgarizari pn̄t ꝑ wer
den. regentia accm̄ ꝑ dictam regulam sine dtō. pn̄t tn̄ si sententia requi/
rat regere accm̄ cum datiuo ⁊ aliis casibus cōmunibus
Videant iuuenes in fine ꝓmi tractatꝰ in dieta septima deponētalia ṽba
sup̄ centū. q̄ sunt vera actiua qꝺ ꝑ vulgare actiuoꝝ cognosces. ⁊ hec q̄dē
magis frequenter regunt accm̄ sicut actiua in o p̄dicta

De verbis vehementissime transitionis

Postulo posco peto doceo rogo flagito zelo
Exuo cum vestit monet induo calcio cingo

Dieta decima

Accusatiuos geminos hec verba requirunt

¶ Tercia regula. ꝙ ꝟba in textu posita ⁊ eoꝝ synonima regūt duos di/uersos accōs a parte post sine ꝯiunctione media. vnum ꝓcantem rem recipientem actum verbi. ⁊ alium ꝓcantem obiectum circa quod versaꝛ act⁹ Et sunt triplicia. vt patet in figura sequente

Primo Oia ꝟba rogādi. p̄ter supplico qꝺ regit rē rōnalē ī ꝺtō. vt sꝫ ista in textu Postulo posco peto rogo flagito. q̄bꝫ addunꝛ oro obsecro p̄cor.

Scꝺo ꝟba docēdi. vt doceo moneo. ⁊ eoꝝ ꝯtrariū. celo. as. are. nā q̄ celat nō docet. q̄bꝫ addunꝛ instruo erudio imbuo introduco instituo

Tercio verba vestiendi. vt exuo induo vestio calcio cingo. quibus ad/duntur amicio camisio togo ꝛc̄.

Scriptura	Venite filij timorem domini docebo vos
	Induit eum dominus loricam fidei
Virgilius	Ait dido ad sororē Tu modo posce deos veniam

☞ Cōtra. ꝺt scrip. Postulaui p̄ri meo ⁊ dedit mihi gētes ī hereditatē

Dico. ꝙ illa grāmatica nō ē nobis imitāda nec apꝺ doctissimos vsitata

☞ Contra. dicit Virgilius Cui me fortuna precari voluit

Dicit q̄ꝫ Terēti⁹ Credo q̄ mihi sic oret. ibi p̄cari ⁊ orare regunt ꝺtōs

Dico. ꝙ illud est antiquum nobis minime imitandum Et cadunt sub grammatica prohibitiua

Quero tibi. an ista sit ꝯgrua Doceo petrū logicā Dico sic ꝑ regulā dictā

¶ Cōtra. h̄ sunt duo substātia ꝑtinētia ad diuersa. ⁊ neutꝝ ē gti casus qꝺ ē ꝯ regulā pueroꝝ. ⁊ ꝯ illā Nomē ꝓcās Dico. illa regula ītelligiꝛ de substātiuis q̄ꝝ vnū regit aliꝺ. sꝫ h̄ vnū nō regit aliꝺ q̄m ābo regūꝛ a ꝟbo

¶ Nota ꝙ hoc argumētū p̄t argui ī multꝭ orōnibꝫ. scꝫ vbi ꝟbū regit duos ꝺtōs Et vbi regit duos abltōs Vel ꝺtm̄ cū accō. aut abltm̄ cū accō

Regula aurea de tempore

Ornatus verbum spacij moreq̄ꝫ gubernant
Accusatiuos vocum que talia signant
Verbum materiam causam spacium precium ve
Aut tempus signans ꝛc̄. vt nocte morans tota

Quarta regula de ꝟbis regētibꝫ accm̄ ē aurea talis Oia ꝟba mūdi ꝑ/sonalia ⁊ impꝑsonalia actiua passiua ⁊ neutralia. p̄nt regere tp̄s in accō vꝉ in abltō. sꝫ eleganti⁹ in accō Et hoc ꝑ duas regulas dictas Et iste ē ca/sus tp̄is cōmunis casus oīm verboꝝ ⁊ ꝑticipioꝝ.

Da exempla de accō

De actiuis	Teren.	Noctes atq̄ꝫ dies me ames me desideres
De passiuis		Troya a grecis decem obsidebatur annos
De neutralibꝫ	Teren.	Fili⁹ clā patre ꝑfect⁹ menses tres abest
	Virgi.	Facilis descēsus auerni Noctes atq̄ꝫ dies pa/tet atri ianua ditis
	Idem	Centum errant annos volutantq̄ꝫ ꝛc̄.

Exempla de ablatiuo

Scriptura	Symon apl'us anno cētesimo vigesimo etatis sue cru/cis tormento interijt
Scriptura	Js sanctus fuit tpibꝫ decij. defunctus est terciodecimo kalendas februarij vel februarias . intelligitur ante
Psal.	Vespe ꝛ mane ꝛ meridie annūciabo laudem tuam
Virgilius	Lac mihi nō estate nouū nec frigore defit.

☞ Cōtra.tp̄s etiā regiť in gtō. Qđ ꝓbo.nam scribiť de sctō Symone Mirabať iudex ꝙ centū ꝛ viginti annoꝝ crucis patibulum ꝑtulisset Jtē đt alexāder Etatē iūgo velut annoꝝ puer octo Dico. ꝙ licet tp̄s a noīe bn̄ regať in gtō.tn̄ a ṽbo sp̄ regiť in accō vel abltō

☞ Replicať.đt scriptura Cū iesus factus esset annoꝝ duodecim . ibi tēpus a verbo regiť in gtō .De isto vide in oꝑe maiori.

¶ Quero tibi.an ꝯgrue interrogetur.quot annoꝝ es tu Si dicas non Cōtra.cōis vs⁹ita hꝫ Dico.nō ē vsus.ſꝫ abus⁹ Et nō potes dare regulā nec poetā ꝓ te Si dicas ꝙ sic Cōtra.tp̄s sp̄ regiť a ṽbo in accō vel ablatiuo.vt ꝓbať ꝑ regulas ꝛ autoritates dictas Dico.ꝙ ē incōgrua ꝛ in/epta questio Sꝫ dꝫ sic queri Quot annos nat⁹ es.aut quot annos agis vel habes Jtē quot menses dies vel horas studuisti. scripsisti ꝛc̄.

¶ Quero tibi.q̊t accōs regūt ṽba vehemētissime trāsitōis post se.vt sꝫ postulo posco peto rogo ꝛc̄.Dico tres.scꝫ duos ꝑ terciā.ꝛ vnū ꝑ quartā regulā Exēplū.vt magister ioānes docuit filiū meū poeticam tres annos Si arguas.ibi sunt tria substātiua ꝛ nullū poniť in gtō Dic vt prius

De verbis regentibꝫ abltm̄ sunt regule tres

De regimine passiuorum

¶ Quero tibi.quē casum regūt ṽba passiua post se Dico abltm̄ mediā/te a vel ab.ꝑcātē rē agentē tāq̄ꝫ casuꝫ ꝓpriū ꝛ cū illo vnū vel duos aut tres casus cōes sepe dictos si sentētia req̄rat De casu ꝓprio đt Alexander.

Jste datur casus passiuis ab preeunte

Cernitur hic a me.quandoq̄ꝫ videbor ab illo

Prima regula Oia ṽba passiua mūdi pn̄t regere abltm̄ mediāte a vľ ab ꝑcantē rē agentē aut efficientē passionis.tāq̄ꝫ casum ꝓpriū.ꝛ qn̄q̄ꝫ dtm̄ re/solubilē in talē abltm̄ Et ponit alexander duo exempla in textu

¶ Quotuplicia passiua comprehenduntur hic Dico quadruplicia Primo.omnia passiua in or que deponendo r transeunt in actiua.vt vir/gilius legitur a magistro.similis amatur a simili

Secundo nouem verba cōmunia.vt omne bonum largitur a deo

Tercio.omnia deponentalia actiua in passiua ꝑcacōne capta . vt aurum furatur a latrone.pecunia lucratur a scriptore

¶ Quarto.sex verba in o que passiue significant.vt exulo.vapulo.veneo fio nubo liceo.vt filius malus a patre vapulabit . id est verberabitur.

Opus malum non fit ab opifice bono.

Dicta decima

☞ Cõtra. multa ṽba actiua ⁊ neutralia regũt ablt̃m mediãte a vel ab
ergo ablatiuus nõ est ꝓprius casus verboꝝ passiuoꝝ. ꝓbatur
Scriptura. A verbis tuis formidauit cor meum.
A testimonijs tuis non declinaui Redime me a calumnijs hominum
De neutris Scriptura A fortitudine manus tue ego defeci
Item. astitit a dextris tuis Et multa similia
Dico vno mõ. ꝙ abltũs mediante a vel ab ẽ casus ꝓpri⁹ ṽboꝝ passiuoꝝ
scdo mõ ꝓprij. hoc ẽ. oĩa passiua regũt talẽ ablatm̃. ƨ nõ sola passiua Alia
solutio. ꝙ nõ oĩs abltũs mediante a vel ab ẽ ꝓpri⁹ casus passiuoꝝ. ƨ ille so
lus q̃ ꝑcat causam efficientẽ passionis q̃ p̃t eẽ suppositũ ṽbi actiui. qñ ora
tio passiua mutatur in actiuã. sic nõ est in dictis orationibus
☞ Nota diligẽter. ꝙ oĩs orõ passiua p̃t mutari in actiuam ⁊ ecõtrario
Et tũc solũ tria mutanꝛ. scƺ passiuũ in actiuũ. abltũs i ntm̃. ⁊ ntũs in accm̃
Et si sint casus cões manebũt intacti Exemplũ. vt Terẽtius legiꝛ a ma
gistro scholaribꝫ suis multa diligẽtia Mutaꝛ in actiuã sic. magister legit
Terentiũ. ⁊ sequunꝛ casus cões scholaribꝫ suis multa diligẽtia. ⁊ ecõtra
rio ista actiua oratio iteꝝ p̃t mutari in passiuam sub eodem sensu ⁊c.

Quinqƺ modis verba passiua regunt accm̃

¶ Licet verba passiua non regant accm̃ transitiuũ. id est accm̃ ꝑcantem
rem recipientẽ actum verbi. possunt tñ regere alium accm̃ quinqƺ modis
Primo ꝑ sinodochen. nõ oĩa passiua. ƨ illa q̃ ꝑcãt passionẽ alicui⁹ ptis in
tegralis extrinsec⁹ illatã. vt mulier q̃ fucaꝛ faciẽ meretricaꝛ mentẽ Virgi.
Dido abscisa flauẽtes comas. ter qƺ quaterqƺ manu ꝑcussa ẽ pect⁹ decoꝝ
Scdo passiua verboꝝ regentia duos accõs. vt sunt postulor. poscor
doceor Scriptura Sacerdotes tui induanꝛ iusticiam Item apollo po-
tens in scripturis doctus eram viam domini
Tercio regunt accm̃ tpis. vt campane pulsabantur tres horas
Quarto ꝑ cõpõnem Virgili⁹ Interea magnũ siml' circũuoluitur annũ.
Item Consilio om̃es animis volentibus hanc vrbem afferimur
Quinto ꝑ transsumptõem. id est qñ sumiꝛ ꝓ ṽbo actiuo. vt capre pa
scuntur siluas. id est corrodunt Regule sunt in de neutralibus

Vel si susceptum quod signat siue recessum
Sic a te disco libros a teqƺ recedo

¶ Scda regula. ꝙ ṽba suscipiendi aliq̃d ab alio. ṽba recedẽdi. distandi
et seꝑandi. etiã pñt regere ablt̃m mediante a vel ab ꝑcantẽ locũ tp̃s vel ꝑ
sonã a quo vel a qua suscipiꝛ recediꝛ vel seꝑaꝛ Et nõ ꝑcat cãm efficienteƺ
passionis sicut in p̃cedenti regula Et ponit duo exempla in textu. vt pu-
er discit libros a magistro suo. Ego recessi a palacio regis.

Verba
Suscipiendi sunt. disco recipio accipio capio sumo
Recedendi sunt. abcedo discedo reuertor egredior
Seꝑandi sunt. amoueo remoueo aufero eripio abijcio
abripio abigo expello extraho libero ⁊c.

Die iouis

Regula aurea de ablatiuo a verbis recto.

¶ Regula pulcherrima ē τ aurea. Oia ꝟba mundi actiua passiua τ neu
tralia post q̄ in vulgari intelligitᷣ aliq̄ istaꝝ septē ꝑpositionū. cū de ex in ꝓ
ꝓpter p. hoc ē. mit. von. awꝭ. vmb. ꝑnt regere abltm̄ sine ꝑpōne ꝭcantē in
strumentū vel materiā aut modū vel cām act⁹ Si q̄ras regulā alexādri
Dico. ꝙ alexāder de ista regula facit decē ꝯfusas τ ꝓlixas in xiij. ꝟsib⁹. ibi

Remqꝫ notans fieri regit id quo res ea fiet

Ut vir bellicus vincit armis. ibi intelligitᷣ ista ꝑpositio cū. teutonice mit.

Verbum materiam causam spacium precium ve

Aut tempus signans.

Ibi ponit q̄nqꝫ regulas Exēpla sunt. vt petr⁹ fabricat frenū ere. intelli
gitᷣ ex. teuto. was Ista pudore tacet. intelligitᷣ ꝓpter. teuto. vmb τc̄.

Nomen cis adiunge modum quod signat agendi

Ut ꝓferre solem⁹ multa acuto accētu. ꝭcat modū act⁹ τ itelligitᷣ cū. tᵉ mit

Mobile vel verbum designans proprietatem

Aut instrumentum vel cause nomina iunge τc̄.

¶ Ibi ponit tres regulas. vt modest⁹ fulget ꝟtute. ꝓperat pede. ibi itel
ligitᷣ cū. teu. mit ☞ Arguo tibi Nōne incōgrue dr̄. nūci⁹ venit curia.
venit ꝑncipe. sꝫ dici dꝫ. nūci⁹ venit de curia. de ꝑncipe. τ tn̄ post h̄ ꝟbum
venit in vulgari intelligitᷣ de. ḡ regula falsa Dico regula itelligitᷣ qn̄ re
gunt abltm̄ ꝭcantē instrumētū vl' materiā τc̄. sꝫ dicti ablti nō ꝭcāt instru
mentū vel materiā. qn̄ ꝟo ꝭcāt ꝑsonā vel locū ꝑpositio dꝫ exꝑmi Locus
tn̄ interdū regitᷣ sine ꝑpositōe Si dicas. petr⁹ magna cū beniuolētia sceꝑ
ꝑsit. magno cū honore suscept⁹ est. ibi exꝑmitᷣ ꝑpositio Dico. ꝙ illi ablti
etiā nō ꝭcant instrumentū sꝫ comitantiā. vt dt̄ Laurētius vallensis. τ tūc
ꝑpositio ꝑt exꝑmi Etiam possent regi sine ꝑpositōne

Da exempla regule de actiuis passiuis τ neutralib⁹

De actiuis Scripsi calamo Fecit sartor tunicā panno
In cano. ioā. Filioli nō diligam⁹ ꝟbo neqꝫ ligua. sꝫ diligam⁹ ope τ ꝟitate
De in or Iste prauo corde machinatur malum
De passiuis Penitentes absoluuntᷣ autoritate summi pontificis. ibi in
telligitᷣ ista ꝑpositio de Virgilius Nullis ille mouetᷣ fletib⁹. intelligitᷣ de.
Idē Jupiter oīpotens ꝑcib⁹ si flecteris vllis. aspice nos
Terenti⁹ Dū in dubio est anim⁹ paulo momēto huc vel illuc impellitᷣ.
De neutralib⁹ Egrotus viuit modico cibo τ potu
Item Corde τ aīo christo canamus gloriam
In legenda quadā dr̄. dū filij debe- soluta capite
bant decapitari venit mater scissis vestibus
vberibusqꝫ ostēsis alt

Dieta decima

¶ Hec pulcherrima regula semꝑ in vsum venit
Ideo multis exemplis declaratur

Da exempla vbi intelligitᷣ cum. teuto. mit

Vñ sapiens in parabolis sic ait

	Graditᷣ ore ꝑuerso	mit eym verkerten mund
	Annuit oculis	wincket mit den augen
Homo apostata vir inutilis	Terit pede	zerribt mit dem fieß
	Digito loq̇tur	redt mit dem finger
	Machinatᷣ malū	der arbeit boses
	Prauo corde	mit bosem hertzen

Jurgia seminat om̄i tp̄e. hic intelligitur in Sed in omnibꝫ alijs intelligitᷣ cum. ꝛ ablatiui ſcant instrumentum naturale.

Sequitur ex legenda sancti Ludouici.

	Uirginitate purissima floruit.
Sanctus Ludouic⁹	Arsit incendio feruentissime charitatis.
	Portabant eum voce magna clamantes
	Gloria ꝛ honore coronasti eum domine

Exponuntur dicti ablatiui per cum vel in

Da exempla vbi intelligitur de. teuto. von

Uirgilius. Lamentis gemituqꝫ ꝛ femineo vlulatu tecta fremunt magnis resonat clangoribus ether

Idem At socijs gelidus sanguis subita formidine diriguit

Da exempla vbi intelligitᷣ ꝓpter. teuto. vmb

Tullius Ea ratōne ad studium scientiaꝝ accessimus. vt bonarum artium virtutem consequamur.

Non p̄ce aut p̄cio. nō amore aut inuidia. sed iusticie zelo iudex iudicabit

Causa damni vitandi ꝛ gr̄a lucri ꝑcipiendi hoīes negociantur

Paulus Gratia dei sum id quod sum

Bonis artibus atqꝫ scientijs quisqꝫ sublimatur

Tali pacto. taliqꝫ conditōne ad intentum veniemus

Ait sacerdos Auctoritate mihi cōmissa absoluo te ꝛc.

Da exempla vbi intelligitur in

Psal. Vespe ꝛ mane ꝛ meridie annūciabo laudem tuam

Uirgi. Montibꝫ ꝛ siluis studio iactabat iani. i. cātabat carmina vano labore. itelligitᷣ cū Montibꝫ ꝛ siluis. intelligitᷣ in. Terra mariqꝫ dn̄atᷣ de⁹.

Idem Tunc gelidus toto manabat corpore sudor

¶ Nota Sum fio ero. ꝟbū generalissimū sepissime regit hos ablatiuos

Teren.	Non adeo inhumano sum ingenio	per von
Idem	Quantū timui vt esses duro ingenio vt olim	per von
Scrip.	Juxta est deus his qui tribulato sunt corde	
	Multi ingenio tardo ꝛ corpore imbecilli sunt	per von.

Tullius Quis hominū est his moribus. qui non diuitijs ꝛ sumptibus

nõ ꝓbitate neqꝫ industria. cum maioribus suis contendat
Primus abltũs scꝫ his moribꝫ traducitur ꝑ von Alij quattuor ꝑ mit
¶ Quero tibi. quot sunt deponentalia regentia abltm̃ Dico sex. scꝫ di/
gnor intellectũ in ly dignus. potior. fungor. vescor ⁊c̃. ibi

Dignus cum potior fungor vescor fruor vtor
Et careo iungo casu tantũmodo sexto

Exẽplũ. vt in hac vita tꝑali nos vtimur dei creatura. sꝫ in eterna vita frue
mur visione diuina Exẽplũ de dignor. vt bonꝰ nõ dignatꝛ malũ sua ꝯuersa
tione ⁊ societate Virgi. Nec deus hũc mẽsa. dea nec dignata cubili est.
☞ Contra. dt Therentius Tute illoꝝ officia fungere Et in leuitico
Offerebat duos passeres viuos quos vesci licitum erat. ibi regũt accm̃
Dico. ꝙ est antiqua grãmatica nobis non imitanda

De regimine verboꝝ neutralium

De regimine ꝟboꝝ neutraliũ post se.

¶ Reducendũ est ad memoriã. ꝙ oĩa ꝟba in o vt sto viuo. ⁊ oĩa deponẽ
talia in or. vt gradior iniurior. q̃ nõ pñt vulgarizari ꝑ werdẽ. sunt ꝟba neu
tralia ⁊ absoluta. vt sepe dictũ ẽ. de q̃ videatꝛ i ꝑncipio huiꝰ capl̃i de ꝟbis
¶ Quero tibi. quẽ casum regũt post se ꝟba neutralia Dico. nullũ casum
regũt ꝓpriũ. sicut actiua ⁊ passiua. sꝫ regũt tres casus cões sepe dictos. s.
dtm̃ accm̃ vel abltm̃ tꝑis. ⁊ aliũ abltm̃ sine ꝓpositõe. ꝟcantẽ instrumẽtũ
vel materiã vel modũ aut cãm actus Da exempla
De neutralibꝫ in o. vt sanctus paulꝰ vigilauit laborauit ⁊ vixit populo
christiano annos multos duris penis ⁊ laboriosis ꝑdicatõnibus
Itẽ vilescũt mihi anino ⁊ viluerunt multis annis que habentur in terris
¶ De neutralibꝫ in or Impijssimꝰ teucer cũctos annos vite sue ĩiuriatꝛ
ꝯtumeliatꝛ ⁊ aduersatꝛ christiano noĩ bello truculẽtissimo. ibi dicti ablati/
ui nõ ꝟcãt instrumentũ vel materiã. sꝫ modũ actus. Et reguntꝛ datiui ꝑ
terciã regulã aureã. acci tempis ꝑ quartam. ⁊ ablatiui ꝑ q̇ntã. Ita pueri
assuescant assignare regulas. vt arte non casu loquantur

Septem modis neutralia regunt accm̃

Licet ꝟba neutralia nõ pñt regere accm̃ transitm̃. i. accm̃ ꝟcantẽ rẽ reci/
pientẽ actũ ꝟbi. tñ pñt regere alium accm̃ septem modis
Primo regũt accm̃ ꝑ synodochen. nõ oĩa. sꝫ illa q̃ ꝟcãt passionẽ innatam
alicuiꝰ ꝑtis integralꝛ. regũt illã ꝑtẽ in accõ ꝑ regulã Sepe qđ ẽ ꝑtis. vl' in
abltõ ꝑ regulã aureã q̇ntã Exẽplũ. vt multi frigẽt pedes vel pedibꝫ q̇ tñ
calent manus vel manibus
¶ Scđo regunt accm̃ virtute ꝑpositõuis cum qua cõponũtur. ibi Ver
bo composito ⁊c̃. vt postq̃ꝫ exiui domum accessi ecclesiam
☞ Cõtra. dt Virgiliꝰ. Quid facerẽ neqꝫ me seruitio exire licebat.
Ouidius Cũ foribꝫ velles ad troyam exire paternis Et Alexander dt.
Exire penates De isto vide in oꝑe maiori Dic. ꝙ exire cõpositũ ab ex/
tra ⁊ eo regit accm̃. sed cõpositum ab ex regit ablatiuum

Dieta decima

Scriptura Hi sunt q̇ transgrediuntur leges dn̄i. virtute trās
Virgilius Junonem victrix affatur voce supba. virtute ad
Idem Oppugnat ille celsam vrbem molibꝫ. virtute ob
Tercio verba neutralia sumpta foris. hoc est extra suam significationem pro verbo actiuo. ibi Verbaqꝫ sumpta foris. vt bonus vir ardet amorem christi. ardet. i. ardenter amat
Scriptura Exultabit lingua mea iusticiā tuā ꝓ exprimere.
Virgilius. Sonitū pedū vocemqꝫ tremisco pro timeo.
Quarto regūt actm̄ spacij. ibi Ornatus ꝟbū spacij. vt ꝑgis septem milia id est miliaria.
Quinto regunt accusatiuum temporis sicut omnia verba mundi per regulam alexandri. Ornatus verbum. Et per regulam auream quartam Virgilius Noctes atqꝫ dies patet atri ianua ditis
Sexto regunt actm̄ significantem modum vite. ibi. Sepe regente caret. vt bone vir viue deum. ne viuas bestiā. i. est viue deifice. ne viuas bestialiter. iste modus rarissimus est
Septimo regunt actm̄ proprie significatōnis. vt frater meus postqꝫ vixit vitam. obijt mortem.
Scriptura Peccauit populus iste pctm̄ maximum
Terentius Scio dauū mea gaudia solide gauisurum
Quidam ad istum modum reducunt verba plangendi. versus.
Sunt lachrime verba tibi cuncta regentia quartum.
Qui causam signat. fleo patrem. lugeo matrem

¶ Breuis recapitulatio illorum que dicta sunt de regimine verborum ante se ⁊ post se.

De regimine ꝟboꝝ ꝑsonalium ante se

Quem casum regūt ꝟba ante se Ego distinguo Verba sunt duplicia ꝑsonalia ⁊ impꝑsonalia. Jam dico ꝙ impꝑsonalia nullū casum regūt an̄ se vt tenet cōis realiū opinio Sed ꝟba ꝑsonalia ꝯgrue regūt ntm̄ an̄ se. sub cōueniētia nūeri ꝑsone ⁊ rectitudinis. sꝫ figurate ⁊ sub discōueniētia regūt ntm̄ quinqꝫ modis. s. ꝑ euocatōem. ꝑ ꝯceptionem. prolemsim ⁊c̄.

De regimine ꝟboꝝ post se.

Quē casum regūt ꝟba post se. Ego distinguo. Verba sunt duplicia impꝑsonalia ⁊ ꝑsonalia Jam dico ꝙ impꝑsonalia iterū sunt duplicia
Actiue vocis. ⁊ talia sunt circiter. xxxij. q̊ꝝ tria regūt gtm̄. xxij. dtm̄. q̄tuor actm̄ tm̄. quiqꝫ actm̄ cū gtō Et impꝑsonalia passiue vocis regūt actm̄ si veniūt ab actiuis. vel regūt abltm̄ mediāte a vel ab. a quocūqꝫ venerint
Quid de ꝑsonalibꝫ. Dico ꝙ sunt triplicia. sꝫ actiua in o ⁊ in or. passiua in or ⁊ o. ⁊ neutralia in o ⁊ in or. Jam dico
Actiua in o ⁊ in or regunt actm̄ trāsitiuū tanqꝫ casum ꝓpriū. ⁊ tres casus cōmunes si sentētia reqrat. sꝫ dtm̄ casum. actm̄ vel abltm̄ tꝑis ⁊ aliū abltm̄ sine prepositōne ꝑ tres regulas aureas supradictas
Passiua in or ⁊ pauca in o regūt abltm̄ mediāte a vel ab ꝑsōatem rem agētem tanqꝫ casum ꝓpriū ⁊ cū illo tres casus cōes si sententia requirat
Neutralia in o ⁊ in or nō regūt casum ipsis ꝓpriū. sed pn̄t regere casus cōmunes sepe dictos
¶ Sꝫ notādū ꝙ sub neutralibꝫ ꝯtinēt tria ꝟba substātia ⁊ qnqꝫ vocatia q̄ regūt ntm̄ pꝰ se. qn̄qꝫ gtm̄ dtm̄ ⁊c̄. vt pꝫ circa illū textū Sepe vocās ꝟbū

Die veneris

De regimine infinitiuorum a parte post.

Regula trimēbris ē. Infinitiua sunt triplicia. q̄dā sunt actiua. vt scribere mittere loq̇ polliceri. ⁊ illa regūt actm̄ post se casum ꝓpriū. ⁊ tres casus cōes. Quedā sunt passiua. vt scribi mitti vapulare nubere. ⁊ illa regūt ablatiuū mediāte a vel ab casum ꝓpriū. ⁊ tres casus cōes. Quedā neutralia vt sedere viuere rixari luctari. ⁊ ista nō regūt casum ꝓprium. ſʒ casus cōes possunt tn̄ septē modis regere actm̄. vt supra dictum est

	Magister vult legere	virgiliū scolarib9.
Exemplum.	Uirgilius debet legi	a magistro scolarib9
	Petrus cupit ire	domino suo ꝓ vino

De regimine gerundiorum post se sunt regule due.

¶ Quero tibi. quē casum regūt post se gerūdia. Dico ꝑ regulā generalē eundē casum quē sua verba a quib9 descendūt. vt supra ꝑ floristā. sed ꝑ regulam specialem dico ꝙ gerundia sunt duplicia actiua ⁊ neutralia. De actiuis. dico ꝙ possunt dupliciter ꝯsiderari. vt sequitur.

Actum siue pati signari gerundia possunt
Atqȝ supina per hoc datur his constructio duplex.
Si tamen a verbis veniant siguantibus actum.
Hec delectatur in spectando quasi pulchra

Regula prior est ꝙ gerūdia verborū actiuorū vt mittendi. do. dū pn̄t dupliciter ꝯsiderari Uno mō vt veniāt ab actiuo scʒ mitto. tūc habent significatōem actiuā. ⁊ regūt actm̄ ⁊ tres casus ꝯmunes. Alio modo vt veniant a passiuo scʒ mittor. tūc habēt passiuā significatōem ⁊ ſm Alexandrū floristā ⁊ alios plerosqȝ regūt ablm̄ mediāte a vl' ab ⁊ casus ꝯmunes Sed laurenti9 dicit ꝙ gerūdia non regūt passiue sed actiue. Item florista addit ꝙ tercio possunt ꝯsiderari vt veniāt ab impſonali passiue vocis. ⁊ tūc regūt actm̄ vel ablm̄ mediāte a vel ab Unde florista

Omne gerundiuum quod ab actiuo fit abortum
Claudere naturam dic structure triplicatam
Impersonalis simul actio passio monstrat

	mittendi		mitto actiuo.
Ut hec gerūdia	mittendo	veniunt a	mittor passiuo
	mittendū		mittitur impſonali

Et ſm hoc regūt alium ⁊ aliū casum. vt dictū est

Posterior regula Gerūdia verboꝝ neutraliū vt stādi. do. dū. pn̄t dupliciter ꝯsiderari Uno mō vt veniant a verbo neutrali sto Alio mō vt veniāt a verbo impſonali passiue vocis statur. ⁊ sp sunt absoluta a casu. ꝓprio. sed pn̄t regere casus communes

De constructione gerundiorū ante se

Quero tibi Quā ꝯstructōeʒ hn̄t gerūdia an̄ se Dico lʒ gerūdia eiusdē ꝟbi ꝯueniāt in regimine a ꝑte post, tn̄ multū dn̄t in ꝯstructiōe a ꝑte ante

Dieta undecima

In dī gerūdia sunt gtī casus ⁊ petūt ↄstructōem cū substātiuo p̄ceden te vt iam est tempus penitendi. orandi Item faciēdi plures libros nō est finis Q̄nqꝫ cum quibusdam adiectiuis. vt doctus. peritus. cupidus aui dus. audax. timidus. contentus.

In do gerūdia sunt datiui ⁊ ablti casus Et petūt ↄstructōnē cū verbo p̄cedēte De dtō. vt petrꝰ nō est bn̄ soluēdo De abltō. vt paulꝰ sedet scri bēdo Etiā sepe ↄstruunt̄ ante se cū istis p̄positionibꝫ in. de ex ꝓ cum. vt se det in scribēdo pro lucrando denario

In dum gerūdia sunt ntī et acti casus. qn̄ sunt ntī casus reddūt suppo situ huic ꝟbo est fuit erit. vt orandū est. ieiunādū erit Ouidius. vtēdum est etate. cito pede labit̄ etas. Sepissime sunt acti casus. tunc petunt con structionē cū prepositione ad. ob. propter. inter.

Notandum est tibi diligenter ꝓ ornate politeqꝫ loquendo. ꝙ gerūdia multo elegātius ↄstruunt̄ sine regimine cum gtis actis vel abltis a parte post sub ↄueniētia generis numeri ⁊ casus. q̄ꝫ cū regimine

Exempla sunt

Elegantius dr	legendi libri	vel legendorū librorū
Dgr̄ venit cā	legēde historie	vel legendarū historiarū
	legendi euangelij	vel legendorū euāgeliorū

q̄ꝫ si diceretur venit causa legendi librum historiam. euangeliū
Ita quoqꝫ vado ad emendū librū. emēdam papyrum. ad emēdos pisces ad emēda frumēta. q̄ꝫ cū regimine. vado ad emēdum papyrum. ad emen dum pisces ⁊ frumenta
Prete Rogatus sum pro scribēdo libro pro scribēda lectione

Quero tibi. quot casus habēt gerūdia. ⁊ cuius generis sunt. Dico ꝙ habēt omnes casus preter vtōs Unde florista
Atqꝫ gerundiuum cunctos retinet nisi quintum ⁊c̄.

Hocidem vult Laurentius vt modo patebit Et ſm eundem sunt oīs generis ⁊ habēt pluralē. vt legendus. da dū. pōt esse gerūdiū. ꝑticipium ⁊ nomē Tūc ē gerundiū qn̄ ſcat tempus p̄ns. tūc ꝑticipiū qn̄ significat futu rum Sed ē nomen qn̄ exponit̄ per dignus. vt dictū ē in p̄mo capitulo de traductione participiorum

¶ Quero tibi. q̄uo ↄueniūt ⁊ differunt gerūdia a participijs in dus. da. dum. Dico ↄueniunt ꝙ habent oēs casus nūeros ⁊ tria genera sicut ꝑti cipia Sed differūt. qm̄ gerūdia significāt actōnem vel passionē sine futu ro tp̄e Participia in dus ſcāt solā passionē cū tp̄e futuro Uirgiliꝰ. Voluē da dies attulit vltro. ibi voluenda gerundiū est. qm̄ nō tēpus futurū signi ficat. sed tempus. vt voluenda dies. i. que voluit̄ nō que voluet̄. ita vrit fe mina vidēdo. i. dum videtur in p̄nti Sed tu sedes cū viro coronādo. ꝑti cipiū ē. i. cum viro qui coronabitur

Ex laurentio

	Fruendi principatus
Ut delectatio	Fruende prouincie
	Fruendi imperij

Ita in plurali. Modestia educandorū filiorum. locandarum filiarum locandorum prediorum

Die veneris

Dicit Laurẽtius ꝙ hic gtũs gerũdij regit aliqñ post se actm̃ casum.
Cicero Efferor ego studio patres nostros quos colui videndi

Da exempla de gerũdijs in do datiui casus

	Agro colendo	vel agris colendis
Uaco	vinee pastinande	vel vineis pastinandis.
	nemori succidendo.	vel nemoribꝫ succidẽdis

Item petrus est male soluẽdo. qđ nõ patiť secũ substãtiuũ Istud gerũdiũ datiui casus nõ regit post se casum

Da exemplũ de gerũdijs in dum sine regimine

	Ad salutãdũ fratrẽ	vel salutandos fratres
Uado.	Ad salutãdã sororẽ	vel salutãdas sorores
	Ad salutãdũ sydus	vel salutanda sydera

Hic actũs gerũdij sepe regit casum post se sed minus elegãter. vt vado ad salutãdũ fratres. ad salutãdũ sorores. ad salutandũ sydera

Da exemplũ de gerũdijs in do sine ꝑpositione aliqua

Fit iniuria	defringendo ramo
dño fundi.	vel incidendo ligno

Dicit Laurẽtius. ꝙ hic abltũs qñqꝫ sine ꝑpositõne regit casum

Ut fit iniuria	defringendo ramum.
domino	incidendo lignum.

Aliud exemplũ. hos accusando. illos occidendo. totã ciuitatẽ labefecit
Ita dicimus. sedet petrus scribẽdo libros. Etiã cũ ꝑpositõne regit casum. vt in tribuendo vnicuiqꝫ ius suum

¶ Nota ꝙ laurentius facit difficultatẽ. de gerũdijs in do cũ istis ꝑpositionibꝫ. ex. e. a. vel. ab. an eis liceat dare regimẽ Dicit preterea ꝙ cauẽdũ est ne verbũ cũ quo poniť gerũdiũ in do ꝑcedẽte a vel ab significet motũ. qm̃ nõ dici debet. reuertor ab arãdo, vel arãdo agro. nec diceť redeo a spectando. vel a spectãdis ludis Sꝫ dicẽdũ erit. reuertor ab aratõe, vel ab aratione agri. redeo a spectaculo vel a spectaculis ludorũ

Quero tibi. ꝑ qđ ꝯgnoscis qñ gerũdia ꝟborũ actiuorũ capianť actiue qñ passiue Ad hoc respodet Laurentius. qñ gerũdia sociata sunt substãtiuis passiue capiunť Disiuncta vero. i. quando nõ sozianť substãtiuis. tũc capiunť actiue Si a neutris veniãt neutraliter. Et addit qñ sine substãtiuis capiunť. etiã qñqꝫ passiue teneNť. ꝛ hoc qñ sine ꝑpositõe ꝛ genere in casu abltõ absolute ponũť Hic quattuor dicunť q̃. ꝑ pueris satis sunt difficilia. ideo exemplis veniũt declaranda

Uirgilius	Supanda oĩs fortuna ferẽdo est. i. dum fertur
Idem	Uoluenda dies attulit vltro. i. q̃ voluiť Et est voluenda gerũdium nti casus. ita ꝛ supanda esse potest
[illegible]	Urit videndo feĩa. i. cum videtur femina
Uirgilius	Frigidus in prat꜡ cãtãdo rũpiť anguis. i. dũ cãtatur
Idem	Uitiũ crescit tegẽdo. i. cũ tegitur vitium
Idem	Et egrescit eger medendo. i. cum medeť curatur eger
M. fa.	Memoria excolendo augeť. i. cum excolitur
Laurentius	Iniuria fit dño defringẽdo ramo. incidẽdo ligno expoñit passiue. i. cũ defringiť ramus. cũ incidiť ꝛc.

Dieta undecima

Dixit scdo qn̄ gerūdia disiuncta sunt.i.sine substantiuis.tūc actiue ca-
piunt᷑.sed si a neutris.neutraliter ꝟcant.vt anima sedendo ⁊ quiescendo fit
prudens.i.cū sedet cū quiescit.
Et rephēdit ibi laurēti⁹ illū q̇ dixit.Iā vrbs in piculo capiēdi ē.eo ꝙ ca-
piēdi cepit.passiue vt sit sensus.vrbs in piculo capiēdi ē.p eo ꝙ ē vrbs in
piculo ē vt capiat᷑.q̇ sensus nō ē ibi cū sp gerūdiū siṅ substātio capiat᷑ actie
¶ Sed quid diceret quis ad ista Iudex tribuēdo cuiq₃ ius suū bene facit
id est dum tribuit
Lucius silla labefecit totā ciuitatē hos accusando illos occidēdo.id est
cū hos accusaret.⁊ illos occideret.actiue Et tn̄ gerūdia capiunt᷑ cū substā-
tiuis .Dico ꝙ non capiuntur absolute.q₂ regūt actōs post se.⁊ tūc sem-
per capiunt᷑ actiue siue cum substantiuis.aut sine substantiuis sumantur
Replicatur de istis
Dauid pcutiendo vicit goliam.i.cū pcutiebat .actiue
Iudas tradendo damnauit se.i.dū tradebat . actiue
Deus saluando miseret᷑ nostri.i.dum saluat.actiue
Hic gerundia in casu ablatiuo ponunt᷑ absolute cū substātiuis.⁊ tn̄ nō
pn̄t traduci passiue.qm̄ actiue significant.igitur
Dico ꝓbabiliter.ꝙ gerundia sine regimine post se.sunt exponēda fe-
re sp ſm exigentiā sentētie.vt diues venit cā vestiendi.venit ad vestiendū
p vestiendo.traducunt᷑ actiue Sʒ paup venit cā vestiendi ad vestiendū
p vestiendo.traducunt᷑ passiue.hoc ꝓbat᷑.nā dr̄ Laurētius.ꝙ gerundiū
in dū cū ꝓpositōne nō solū actiue accipi solet.vt tu es idoneus ad discen-
dum.sʒ etiam passiue.vt hec res est facilis ad discendum
Sʒ qn̄ regūt post se accm̄ sp actiue.qn̄ ablm̄ mediāte a vel ab sp passi-
ue capiunt᷑.ideo sup̄ in p̄mo capitulo ducunt᷑ grā vendēdi.⁊ ad vēdendū
traducunt᷑ passiue.q₂ ita sententia reqrit Melius tn̄ casus a pte post ex-
p̄merent᷑.sʒ ꝓpter defectum spacij qnq₃ omissum est
¶ Nota male dr̄ Nō ē opus nunc respōdēdi.sʒ dicet᷑ nō est opus respōde-
re.vt infinitiuus sit suppositum ad est Etiam male dicitur
Mādatū ē mihi a dn̄o capiendi te.sʒ cape te.q₂ mādatū ē.h̄ p̄teritū ē
a mādat᷑ cū q̊ gerundiū in di nō p̄t ꝯstrui Sʒ habeo a dn̄o mādatū capi-
endi te.latine dr̄ De ista materia qđ restat videat᷑ in ope maiori.

De constructione supinorum.

¶ Quero tibi.quō differūt p̊ora supina a posteriorib₉.hoc ē supina in tuʒ
et sum.a supinis in tu ⁊ su Dico p̊ora supina petūt ꝯstructōem cū verbo
ꝟcante motū ad locū.vt vado auditū missam.sʒ posteriora supina ꝯstruū-
tur cū q̇busdā adiectiuis.vt hoc ē facile dictu.i.vt dicat᷑.vel ad dicenduʒ
sʒ difficile factu.i.vt fiat Et exponunt᷑ sp supīa in tu ⁊ su.p suū ꝟbū passi-
uuʒ.vl' ei⁹ gerūdiū in dū. vt h̄ ē mirabile visu.i.cū videt᷑ vl' ad videndū
Que sunt huiusmodi adiectiua Dico que sequuntur
Facile.difficile.dignū indignū absurdum triste iocundum rarum turpe
fedum horridum suaue credibile incredibile mirabile stupendum opti-
mum miserabile abhominabile ⁊ similia

Die veneris

¶ Cōtra .dicit Terentius Quid ais dabit ne illa pāphilo nuptū. Idē ait Pāphilum intromittamus ꝯmessatū. ibi priora supina ꝯstruunt cum verbis ꝗetis Dico ꝙ dare ⁊ intromittere important quendā motū latentem. vt vult laurentius

Arguo ꝯtra scdm. Priscianus alexander ⁊ tota grāmaticoꝝ scola dicunt posterius supinū debere ꝯstrui cū verbo significante motū de loco vt venio lectu. venio auditu missam. igit Dico ꝙ in ista materia magis credendū est Virgilio. terētio. tullio. ⁊ multis alijs doctissimis ꝗ sp vtuntur posteriorib; supinis cū quibusdam adiectiuis

Virgiliū dicentē Nec facil' visu. nec dictu affabil' vlli.
Idē i tertio Et dictu video mirabile mōstꝝ. ⁊ multa silla
Terētiū dicentē. Sū extra noxam sꝫ nō ē facile excusatu
Itē hec fabula nō solū auditu iocūda sꝫ ⁊ scitu digna vi(detur
Audi — Tulliū ꝗ ait Nō facile dictu est ꝗnto ope
cōciliet aīos comitas affabilitasꝗ sermonis
Salustiū Optimū factu rat⁹ ē fortunā bello tentare
Idē Que sibi ꝗsꝗ facilia factu putet. equo aīo accipit

Sequitur ex dictis ꝙ sequentes orationes nō solum barbare sed ⁊ incongrue sunt ⁊ ineptissime

Maneatis sessum — sed dicet maneatis sedentes
si plures sint. aut maneas sedens si vnus sit
Ego venio lusu — sed dicet venio de ludo
Incongrue dicetur — Reuertor. nō aratu. non ab arando. sed ab aratione. vt
testatur laurentius
Ego fui lusu — sed dicat fui ludens
Petrus est lusum — sed dicet petrus iuit lusum
Petrus est vias — sed dicet petrus est absens

De regimine supinorum

¶ Quero tibi. quē casum regūt post se supina Dico ꝙ posteriora supina nullū habēt regimē. sꝫ ꝯstruunt cū ꝗbusdā adiectiuis. vt dictū est

Priora supina habent regimē Quem casum regunt ergo. Dico. ꝙ de illo sunt due regule

Prior regula Supina in tum vel sum verboꝝ actiuoꝝ. pñt dupliciter cōsiderari Uno modo. vt veniunt ab actiuis in o vel in or. ⁊ tunc regunt actm̄ casum ꝓprium. ⁊ cū illo duos vel tres casus cōes sicut verba actiua Alio modo vt eadē supina in tum vel sum veniāt a passiuis. ⁊ tunc regūt abltm̄ mediāte a vel ab casum ꝓpriū. ⁊ cū illo casus cōes. si sentētia reqrat sicut eorū verba passiua

	Celeri passu	Abltūs casus communis
	Domino ꝑposito	Dtūs casus communis
Vado emptū	Pisces marinos	Actūs casus proprius
	Tribus ducatis	Abltūs casus communis.
	A piscatorib; vel seruis	Abltūs casus ꝓprius
Pisces portant emptū	Dño ꝑposito	Dtūs casus cōmunis
	Celeri passu	Ablatiui casus
	tribus ducatis	communes

13

Dieta vndecima

¶ Scda regula Supina in tum vel sum ꝟboꝝ neutraliū sp sunt absoluta. q2 nō regūt accm̄ transitiū. ſ3 casus cōes. pñt tn̄ regere aliū accm̄ septē modis. sicut sua ꝟba neutralia Uirgilius Haud grecis matribꝰ ibo seruitū ego dardanis. i. ego creusa neptis dardani nō ibo seruitum

Exercitus magnus	duci nr̄o ꝯtra regem	datiuus cōmunis
vadit pugnatum	fortissimis animis	ablatiui casus
	spe ꝛ gr̄a victorie	cōmunes

Capitulū quintū de ꝑticipijs.

¶ Quero tibi. ꝑ qd cognoscis ꝑticipia Dico ꝑ terminatōem ꝛ ꝑ teutonicū Oia em̄ ꝑticipia terminanꝛ in ans vel ens. in tus sus xus vel. aut in us vel dus S3 hoc nō sufficit. ideo cum illo datur aliud signum

Oia ꝑticipia
Aut vulgarizanꝛ in fine ꝑ ende. vt sunt pñtꝭ tpis i ans et ens. vt rogans. bittende. legens. lesende
Aut vulgarizanꝛ in ꝓncipio ꝑ ist ge. vt sunt preterita in tus sus. vt lectus. ist gelesen. visus ist gesehen
Aut ꝑ ist aut ver. vt itoxicatꝰ. ist vergebē. cōpletꝰ ꝟfult
Aut teutonizanꝛ ꝑ sol. vt sunt futuri tpis in rus ꝛ dus. vt lecturꝰ ē. sol lesen. legendus est. sol werden gelesen
Hec signa quanq̄ȝ grossa sint pueris tn̄ seruiunt.

¶ Quero tibi. quot sunt tempora in participio Et vnde formantur. Dico tria. p̄sens. ꝑteritum ꝛ futurum
Participia p̄sentis temporis terminantur in ans ꝛ in ens. ibi

Participans quod in ans vel in ens fit dicito presens

Et formanꝛ a p̄terito imperfecto mutando bam vel bar in ns. vt ab amabam amans. a loquebar loquens

De ꝑticipijs in ans et ens.

Participia p̄teriti tpis terminanꝛ in tus sus vel xus. ibi

Tus sus xus dat preteritum

Et formantur ab vltimo supino addendo s. vt a lectu lectus A visu visus A nexu nexus ꝛc̄.

De ꝑticipijs in tus et sus

Participia futuri tpis in rus etiam formantur ab vltimo supino addendo rus. vt a lectu visu. lecturus visurus.
Participia futuri tpis in dus formanꝛ a gt̄o ꝑticipij pñtꝭ tpis mutādo tis in dus. vt legēs legētis. tis in dus fit legendꝰ Vn̄ dt̄ Alexāder ibi

Rus dusq3 futurum

¶ Notandū q̄ singula ꝑticipia veniunt ꝛ formanꝛ a ꝟbis. ꝛ iō oino hn̄t ... men suoꝝ ꝟboꝝ a q̄bꝰ veniunt. q̄propter multū necessarium est scire ... ꝑticipia veniant a verbo actiuo. quot a passiuo ꝛc̄.

De ꝑticipijs in rus et dus

¶ Quero tibi. quot participia veniunt a verbo actiuo Dico duo. p̄sens in ans vel in ens. ꝛ futurum in rus. vt a lego legens lecturus. a video videns visurus Unde Alexander. ibi

Die veneris

Quere per actiua presens in rusq; futura
¶ Quot veniunt a verbo neutrali Dico. eadem que ab actiuo. p̄sens &
futurum in rus. vt a sedeo sedens sessurus. ibi.

Que dedit actiuum dabit hec eadem tibi neutrum
Quot veniūt a passiuo Dico duo. p̄teritū in tus vel sus. ꝛ futuꝝ in dus
vt a legoꝛ lectus legend⁹. a videoꝛ visus vidend⁹ Vn̄ alexander. ibi.

Sunt per passiua tibi cetera significanda
Quot veniunt a ꝟbo deponētali neutrali. i. absoluto nō transitiuo. Dico
tria. pn̄s p̄teritū. ꝛ futuꝝ in rus. vt a rixoꝛ. rixās. rixatus rixaturus Ab
aduersoꝛ aduersans aduersatus aduersaturus Vn̄ alexander. ibi

Deponens terna
Quot veniūt a ꝟbo cōi ꝛ a ꝟbo deponētali actiuo Dico q̄ttuoꝛ. p̄sens
p̄teritū. ꝛ duo futura. vt a largioꝛ largiēs. largit⁹ largitur⁹ largiendus. a
loquoꝛ loquens loquutus loquuturus loquendus Vn̄ Alexander

Tibi dat commune quaterna.
☞ Cōtra. totū grāmaticoꝝ vulg⁹ dr̄. ꝙ a ꝟbo deponētali nō veniunt
nisi tria ꝑticipia Dico. veꝝ est a deponentali absoluto. ſ; deponentalia ac
tiua seu transitiua sunt vera verba cōmunia. vt ꝓbatum est supra

De regimine participiorum.

¶ Quero tibi. quot sunt regule de regimine ꝑticipioꝝ post se Dico. est
vna generalis ꝛ quattuoꝛ speciales.

Regula generalis
¶ Regula generalis ē. ꝙ oīa ꝑticipia regunt eundē obliquū casum a pte
post quē sua ꝟba a q̄b; descendūt. vt etiā dictū ē sup̄ Vn̄ alexander

Que iunges verbo iunges et participanti
Sed ista regula est nimis generalis. ideo ponuntur quattuoꝛ speciales.

Regule speciales quattuoꝛ optime

Prima regula Oīa ꝑticipia pn̄tꝭ tp̄is in ans ꝛ in ens. ꝛ oīa futuri ī rus
q̄ veniūt a ꝟbis actiuis in o. ꝛ ab actiuis in oꝛ q̄ sunt cōia ꝛ deponētalia
trāsitiua pn̄t regere accm̄ casum ꝓꝓriū. ꝛ cū illo vnū vl̄ duos vl̄ tres casus
cōes. ſcʒ dtm̄ ꝛ accm̄ vl̄ abltm̄ tp̄is. ꝛ abltm̄ sine p̄positōne si sn̄ia req̄rat
Et p̄ter istos casus pn̄t regere accm̄ vel ablatm̄ mediante p̄positōne
¶ Et nota ꝙ sub ista regula cōpꝛehēdunt triplicia verba. ſcʒ actiua in o
vt video vinco. deponētalia trāsitiua ꝛ cōia in actiua ſ̄catōe capta. q̄ duo
quasi idē sunt

Exemplū de ꝑticipijs

Ab actiuis in o. vt mgr̄ ē legens vel lecturus virgiliū suis
scholarib; multa diligentia lucri causa

Que veniūt A deponētalib; actiuis seu trāsitiuis. vt parētes sunt lucrā
tes vl̄ lucraturi victū ꝛ amictū suis liberis multꝭ laborib;.
A cōib;. de⁹ ē largiēs vl̄ largitur⁹ penitētib; grām sua pie
tate saluādi gratia.

Dieta vndecima

Virgilius — O credo eūdē eneā medijs supplicia hausurꝫ scopulis et
noīe dido sepe vocaturum

Ubi ꝑticipia regūt accōs cū ablatiuis

Terentius — Quid credebas dormienti tibi hec ꝯfecturos deos
Ouidius — Expectabo ego illum qui me nunqꝫ visurus abijt.
Idem — Remigiūqꝫ dedi quo me fugiturus abires

Secunda regula

Oīa ꝑticipia pn̄tꝭ tp̄is in ans ꝛ ens. ꝛ futuri in tus q̄ veniūt a ꝟbis neutralibꝫ in o ꝛ neutralibꝫ in or q̄ sunt deponētalia nō trāsitiua nō regūt casum ꝓpriū. ſꝫ regūt duos vel tres casus cōes sepe dictos Et p̄ter istos sepissime regūt accm̄ vel ablt̄m̄ mediāte ꝓpositōne Et itē pn̄t regere aliū accm̄ septē modis. sicut eorꝫ ꝟba neutralia — Exempla sunt

Que veniunt — A neutralibꝫ in o. vt dux noster ē regnās ꝛ regnaturus. viuens ꝛ victurus subditis suis. annos duos ꝛ viginti multa clementia
A neutralibꝫ in or. vt ip̄ijssimꝰ teucer ē iniuriās iīuriatꝰ et aduersans vel aduersaturꝰ populo christiano noctes atqꝫ dies. crudelissimo bello. spe delēdi nomē christi

Tercia regula.

Oīa ꝑticipia p̄teriti tp̄is in tus ꝛ sus Et futuri tp̄is in dus q̄ veniunt a ꝟbis passiuis in or q̄ faciūt ex se actiua in o. Et q̄ veniūt a passiuis in or q̄ nō deponūt r. regūt post se ablt̄m̄ mediāte a vel ab casuꝫ ꝓpriū. ꝛ cū illo pn̄t regere duos vel tres casus cōes sicut eorꝫ ꝟba passiua Et p̄ter hos casus pn̄t regere accm̄ vel ablt̄m̄ mediāte ꝓpositōe Item pn̄t etiā regere aliū accm̄ qnqꝫ modis vt dictū ē sup̄. — Exemplum

De — ꝑticipijs passiuorꝫ in or q̄ faciūt actiua in o. vt duo capones sūt missi vel mittendi a patre meo. domino decano multo fauore. suis optimis meritis

De — ꝑticipijs ꝟborꝫ cōmuniū in passiua ſ̄catōne captorꝫ. vt gr̄a est largita vel largienda nobis a deo sua pietate

De — ꝑticipijs ꝟborꝫ deponētaliū in passiua ſ̄catōe captorꝫ. vt victꝰ et amictus sunt lucrati vel lucrādi a parentibꝫ filijs suis pluribus penis ꝛ laboribus.

Quarta regula

Oīa ꝑticipia p̄teriti tp̄is in tus ꝛ sus q̄ veniūt a ꝟbo cōi. ꝛ a deponētali trāsitiuo captis in actiua ſ̄catōe regūt accm̄ sicut verba actiua. ꝛ cum illo vnū vel duos vel tres casus cōes. — Exemplū

De — ꝑticipijs in tus ꝛ sus ꝟborꝫ cōmunium. vt deus largitus est nobis suam gratiam ꝛc̄.

De — ꝑticipijs ī tus ꝛ sus ꝟborꝫ deponētaliū. vt sanctꝰ petrꝰ ē secutꝰ iesum Ego lucratꝰ suꝫ p̄ri meo duos ducatos Virgi. Mater cōplexa miserabile corpꝰ sui nati vocat deos ꝛ astra crudelia.

☞ Hic nota. ꝙ licet ꝑticipia in dus sꝑ capiant passiue ⁊ habeāt regimē ꝟboꝝ passiuoꝝ. tñ ꝑticipia in tus vel sus q̄ veniunt a cōib⁊ ⁊ deponētali/bus transitiuis qñq̧ capiuntur passiue. quandoq̧ actiue Unde florista.
Dus solum patitur per tus vtrūq̧ notatur.

Quando participium fit nomen

Quero tibi. q̄t modis ꝑticipiū fit nomē Dico q̄ttuor modis Uñ alexā.

Dum mutat regimen fit participans tibi nomen
Dum perdit tempus. dum comparat associamus
Istis compositum dum simplex sit tibi verbum

Primo qñ mutat regimē. hoc est qñ ꝑticipia in ans vel in ens ⁊ in tus vl' sus regūt gtīn ex vi act⁹ ꝯuersi in habitū. vt perit⁹ ⁊ erudit⁹ poetice facultatis ē lrāꝝ amans ⁊ libroꝝ cupiēs. vt dictū ē sup̄ Sūtq̧ regēdo pares Scd̄o qñ ꝑdit tp̄s. q̄ sunt Dico ꝑticipia in dus. qñ exponunt̄ ꝑ dignus q̄ retinēt regimē suū Uñ florista Per dign⁹ nomē ꝑ debet ꝑticipans est Tercio qñ cōꝑat̄. vt doct⁹ doctior doctissim⁹. amās amātior amātissim⁹ Quarto qñ ꝑticipiū ē cōpositum ⁊ verbum simplex. vt indoctus quod est nomen. quia non dicit̄ indoceor

De constructione participiorum

¶ Quero tibi. an ꝑticipia regāt casum añ se Dico nō. qꝛ sola ꝟba regūt casum añ se. ſʒ ꝑticipia nō sunt ꝟba. igit̄ Ratio maioris patet alibi
Quā ꝯstructōem hñt ꝑticipia añ se Dico. ꝙ ip̄a ꝑticipia in q̄cūq̧ casu ponant̄. ꝯstruunt̄ cū noib⁊ substātiuis añ se. sub ꝯuenientia triū. scʒ generis numeri ⁊ casus. vt sol visus. stella visa. celum visum. vt dictum est in prima regula congruitatis
¶ Quero tibi. an ista sit ꝯgrua. Sole oriente dies fit. Inclinato capite emisit sp̄ūm Dico sic. nā ibi sunt duo abltī positi absolute in ꝟcatōe ꝯsequentis. q̄ sic se hñt ꝙ vnus sit noīalis ⁊ alter ꝑticipialis ꝑ alexandrum

Sunt ablatiui plures rectore soluti
Discere discipuli debent doctore legente.

¶ Quō se debent habere ablatiui positi absolute Dico. ꝙ erunt sꝑ duo explicite vel implicite. quoꝝ vnus sit noīalis vel ꝓnoīalis ⁊ alter ꝑticipialis vel resolubilis in ablatiuum ꝑticipialem
¶ Quot modis variantur ablatiui absolute positi Dico. sex modis. vt patet in figura sequenti
Primo quando vnus est nominalis cum ꝑticipiali Exemplum. vt cane latrante fugiunt latrones ⁊ fures
Scd̄o qñ vnus est ꝓnoīalis. vt eo relicto fugierunt discipuli
Tercio qñ neuter ē ꝑticipialis. ſʒ vnus ē resolubilis in ꝑticipialē. vt deo duce. i. deo ducente. vita comite. i. vita comitante. poeticis operam dab

Dieta vndecima

Quarto qñ intelligit̃ abltūs ꝑticipialis. vt videbim⁹ deū facie ad faciē .i. facie existēte ad faciē. petr⁹ venit se tercio .i. se tercio existēte

Quinto vnus abltūs ꝑticipialis vbi intelligit̃ noialis. vt pluente intrandum est domū .i. natura vel deo pluente.

Sexto vn⁹ abltūs ꝑticipial' descendēs a ỽbo impsonali. vt dicto de noie .i. dictō e facta. pranso vel cenato veniā ad vos .i. prandio vel cena facta

¶ Quero tibi. qñ nobis vtendi sunt abltī positi absolute. Dico ꝑ hanc regulam. Omnis oratō indicatiua optatiua vel ɔiūctiua precedente aliq̄ istarū dictionū cū dum qñ si qꝛ postq̄ʒ quāqʒ. elegāter mutat̃ in duos ablatiuos absolute positos quorū vnus sit noialis vel ꝓnoialis. ꝛ alter ꝑticipialis Et tunc seruandū est vt oratō actiua mutet̃ in ꝑticipiū suū p̄sentis tp̄is. eo ꝙ ab actiuo nō veniūt ꝑticipia preterita. vt qñ caput egrotat mēbra eius dolent .i. egrotante capite dolent eius mēbra Item oratō passiua mutet̃ in ꝑticipiū preteriti tp̄is. vt qñ thesauri apiebant̃ aut fuerūt apti .i. thesauris aptis obtulerūt tria munera

Regula de modo vtendi ablatiuis absolute positis

¶ Quero tibi an oīa ꝑticipia possunt poni absolute in abltō Dico nō. sʒ sola presentis temporis ꝛ preteriti

De presenti
Veniente sponso intrauerunt cū eo ad nuptias
Cū hec dixisset videntib⁹ illis eleuatus est
O dn̄e, dante te colligent. apiente te manū tuā implebūt̃

De preterto
Aptis thesauris suis obtulerūt tria munera
Rn̄so accepto in somnis ꝑ aliā viā reuersi sunt
Antiq̄ philosopi acq̄sitis nccarijs īceperūt philosophari

¶ Quero tibi. quo pacto traducuntur isti ablatiui Dico duobus modis traducūtur participia presentis temporis scʒ per ende in fine. aut per qñ si qui a. teuthonice als wan ꝛc̄.

Exemplum. Sponso veniente. der brutgemer komende ist. oder als wan der brutgemer kompt

Ita ablatiui de preterito duobus modis exponūtur Vno modo per synde in fine. aut per quando si quia

Vt apertis thesauris So die schetz vff gthon synde. oder alß dyr schetz off gethon waren

De isto videatur in primo capitulo de vulgari participiorum

☞ Notandū est ꝙ ablatiui positi absolute si debite sumant̃. orōnes nostras plurimū exornāt atqʒ dilucidant. tum etiā cū grata venustate breuitatem sermonis afferunt.

Grammaticus sine elegantia dicit.

Cū xp̄s nascebat̃ ꝛ augustus cesar regnabat. tūc pax erat in toto orbe

Postq̄ʒ fluxissent dies pauci ꝛ tres reges hierosolymā venissent. summus timor inuasit herodem

Quando vero stella ꝑdita videbatur. ꝛ rex regum christus inueniebatur. offerebant tria munera

Orator cum elegentia diceret

Christo dei filio nascēte augustoqʒ cesare regnāte pax erat in vniuerso

Die veneris

Paucis dieb9 fluentib9 tribusq3 regibus hierosolimā venientib9 summus herodem timor inuasit

Stella vero quam perdiderant reuisa regeq3 regum inuento christo tria munera obtulerunt

Simile exemplū est in septimo elegātiarū p̄cepto Cū roma florebat ꝛ scipio affricanus regnabat. respublica bn̄ gubernabat. Hoc elegātius dicit. Roma florente. scipioneq3 affricano regnāte. respublica bn̄ gubernabat. vt deatur ibi Et hec de abltis dicta sufficiunt

Quero tibi. quare pticipia sunt inuenta Dico ꝓpter duo. s. orōnis breuitatē ꝛ sermonis venustatē. Nā p pticipia facimus orōnes nostras breuiores elegātiores ꝛ splēdidiores Pro quo nota Per pticipiū qn̄q3 tacetur ista ꝯiūctio ꝛ. qn̄q3 hoc nomē q̇. interdū aduerbia. qn̄ cū dū. plerūq3 iste dictōnes quāq3 si quia postq3 ꝛ similia

De et	Sedens scribit	ꝓsedet ꝛ scribit
De qui	Laborās fatigatur	p qui laborat fatigatur
De qn̄	Sole oriente dies fit	p qn̄ sol oritur dies fit
De quāq3	Mortuo hoie aia viuit	p quāq3 hō moriat aia viuit

Nota q̄ ista breuitas sermonis nō solū fit per ntōs ꝛ ablatiuos absolute positos. sed per omnes obliquos.

Da exempla de participio p̄nti per omnes obliquos

Justus laudat	qui laudat deum	.i. laudās deum
Misereor tui	qui cares veste	.i. carentis veste
Parco tibi	q̄ iniuriaris mihi	.i. iniuriāti mihi
Amo parētes	qui me pascunt	.i. pascentes me
Amor a magistro	qui me docet	.i. docenteme

Da exempla de participijs futuri in rus

Justus laudat	qui colet deum	.i. culturus deum
Misereor tui	qui carebis veste	.i. cariturí veste
Parco tibi	qui iniuriaberis mihi	.i. iniuriaturo mihi
Amo patrem	qui me pascet	.i. pasturum me

Ita suo modo practicabitur de participijs preteriti ꝛ futuri in dus verborum passiuorum

Notandū est etiam q̄ participia p̄ntis tpis plerūq3 trahunt ad omnē differentiam temporis pro diuersitate verborum quibus adiūguntur.

Aiunt em̄ logici q̄ pticipia fcāt cū tpe limitabiliter Exemplū vt sum scribēs. fui scribēs. ero scribēs. In primo scribēs est p̄ntis. in scdo p̄teriti. in tercio futuri tpis. vt patebit in q̄stione sequēti De elegātijs gerūdiorum supinorū ꝛ pticipiorū videat in p̄ceptis elegātiarū

De vtilitatib9 participiorū in ans et ens

¶ Quero tibi. ad q̄t valēt pticipia p̄ntis tpis in ans ꝛ ens Dico ad duo Primo valent ad hoc. Si q̄s ignoret ꝯiugatōes v̄borū actiuorū ꝛ neutralū in o ꝛ in or. in p̄nti ꝛ in oib9 temporib9 inde formatis. tūc p pticipiū presentis tpis illius verbi et p verbū substātiuū sum fui ero p̄t suum conceptum exprimere. in p̄senti p̄terito ꝛ futuro. per omnes modos quē conceptū alius p ipsum verbum exprimeret

Da exemplum

	Ego lego	.i.ego sum legens
In pñti.loco	Tu legis	.i.tu es legens
	Ille legit	.i.ille est legens

Sic in plurali.loco nos legimus.vos legitis. illi legunt dicitur Nos sumus legentes.vos estis legentes ꝛc.

	Ego legi	.i.ego fui legens
In pterito.loco	Tu legisti	.i.tu fuisti legens
	Ille legit	.i.ille fuit legens

Ita in plurali.loco Nos legimus.vos legistis. illi legerũt.dicitur.nos fuimus legentes.vos fuistis legentes ꝛc.

	Ego legam	.i.ego ero legens
In futuro.	Tu leges	.i.tu eris legens.
	Ille leget	.i.ille erit legens.

In plurali.loco Nos legemus.vos legetis.illi legent. dr̃ Nos erimus legentes.vos eritis legẽtes.illi erũt legẽtes Ita suo modo in aliis modis Vñ scriptura Nõ simus ꝯcupiscẽtes malorũ.loco huius futuri optatiui Non concupiscamus mala

¶ Scdo valẽt pticipia pñtis tpis ad breuiorẽ ꝛ elegãtiorẽ sermonẽ faciẽdum sicut ꝛ alia pticipia Exẽplũ vt cũ dr̃ p ꝛ Rusticus laborat ꝛ sudat.Hbreuius dr̃ p pticipium sic Rusticus laborãs sudat

Per qui Ut lucrat qui laborat.i.laborãs lucratur

Per qñ dũ si qꝛ ꝛc.vt dũ petrus scribit iohãnes ludit Si tu nõ laboraueris nõ mãducabis Iste orões breuius ꝛ elegãtius dicũtur p abltõs positos absolute sic Petro scribẽte ioẽs ludit Te nõ laborãte nõ mãducabis

Quero tibi.ad quot valent participia preteriti temporis in tus ꝛ sus Dico ad tria vt sequitur

Primo ad ꝯiugandũ triplicia verba.s.passiua deponẽtalia ꝛ cõia in pterito pfecto ꝛ temporibꝫ inde formatis Quo hoc.qꝛ illa vba nõ habẽt propria pterita.sed circũloqmur ea p participia pteriti tpis.ꝛ p hoc vbum sum vel fui.vt videor hꝫ visus sum vel fui.polliceor pollicitus sum vel fui Scdo valent ad circũloquẽdũ futuꝝ infinitiui tã actiui ꝙ passiui Exẽplũ vt legere hꝫ in futuro lectũ ire. Et legi audiri habet lectũ iri.auditũ iri. Tercio valent ad breuiorẽ ꝛ elegantiorẽ oratõem ꝯponendã Qñ aũt coniungunt duo vba pteriti temporis p hec signa.qñ dũ cũ qꝛ si ꝛc.tũc actũs mutabit in abltm̃ noialem ꝛ appositũ in abltm̃ pticipialẽ temporis pteriti Exempla sunt. Qñ antiq phi acquisiuerũt sibi necessaria vite inceperunt philosophari Dum accepissent respõsum p aliam viã reuersi sunt.breuius dicitur Accepto respõso per aliam viam ꝛc. Qñ vł dum accepissent lampades nõ acceperũt oleũ secũ.i.acceptis lampadibꝫ ꝛc. Dum fecissent monopoliũ respublica vastabatur.breuius ꝛ elegantius dicitur Facto monopolio ꝛc.

De vtilitatibꝫ participiorũ in tus et sus

Quero tibi.ad quot valẽt participia in rus Dico ad duo Primo ad circũloquendũ futurũ infinitiui verbi actiui in o ꝛ in or.ꝛ verbi neutralis in o ꝛ in or.vt legere hꝫ in futuro lectũ iri vł lecturũ esse.loqui locuturũ eẽ currere cursurum esse.vel cursum ire

Scdo valent ad breuitatē ꝛ elegātiā sermonis Pro q̄ nota diligenter ꝙ eadē sentētia exp̄mit̃ p ꝟbū actiuū ꝛ neutrale in o ꝛ in or futuri tēporis Etiam dicet̃ breuius ꝛ elegantius p pticipium in rus Exemplum Dux noster illustrissimus mittet romā nūciū. Eleganti⁹ dr. missurus ē romam nūciū Qui qn̄ reuertet̃ audiet respōsum Elegātius dr Quo reuertente respōsum audiet Magister noster incipiet virgiliū ꝛ declarabit elegātias pulcrius dr Magister noster virgiliū incepturus elegātias nobis declarabit Hoc nō solū p ntōs sꝫ etiā p oēs obliquos practicabis

Misereor paupis	qui me rogabit	.i.me rogaturi
Faueo petro	qui tibi seruiet	.i.tibi seruituro
Laudo sorores	que deum orabunt	.i.deū oraturas
Ecclesia sororum	que deū rogant	.i.deum rogantiūm.
Preces sororum	que deum rogabunt	.i.deū rogaturarum

Traducuntur iste orationes per sol.

De vtilitate pticipiorum in dus.

¶ Quero tibi.ad qd valent participia futuri tpis in dus Dico ad vnum scꝫ ad elegātiā sermonis Pro quo nota ꝙ eadē sentētia q̄ exprimit̃ p verbū passiuū futuri tpis.etiā p̄t exprimi p participiū futuri tpis i dus. Exēplū Nuncius ex illustrissimo principe mittet̃ q̄ a christianissimo romanorum rege magnifice recipietur.hoc elegātius dicetur

Nūcius ab illustrissimo duce mittendus a rege magnifice recipietur vel recipiēdus est Qm̄ terētiane comedie a magistro legent̃ ꝛ a nobis audient̃ eas mihi compabo Hoc sic p participia futuri tpis Qm̄ terētiane comedie a magistro legēde st̃ ꝛ a nobis audiēde eas mihi ꝯparatur⁹ suꝫ

Notandū est ꝙ participia in dus.da.dū.sepe ſcant necessitatē vt moriendū est.laborandū ē.comedendū est Aut ſcant dignitatē vel deliberatōnem.vt noua hec tibi scribenda vel notificāda putaui.i.digna scribi ꝛ notificari Hoc est ꝙ ista participia in dus sepe capiunt̃ nominaliter Et tunc exponūtur p dignus ꝛ teneant regimen sui verbi. vt tempus qm̄ p̄ciosum est nō est amittendū Hoc est.nō est dignū vt amittatur. Posset exponi p debet.tunc est participium

Die sabbati hebdomade secūde Dieta vltima.que etiam posset diuidi in duas

Capitulū sextū de aduerbijs.

Definitio aduerbij.

¶ Quero tibi.q̊t sunt ptes indeclinabiles vel minus p̄ncipales. Dico q̄ttuor.s.aduerbiū.ꝯiūctio p̄positō interiectio. Et dicunt̃ indeclinabiles qr nō declināt̃ sicut noīa ,pnoīa ꝛ pticipia.nec ꝯiugātur sicut verba

¶ Quero tibi.q̄d est aduerbiū ſm donatū Dico.est ps orōnis q̄ adiecta verbo ſcatōem eius explanat atqꝫ implet Hoc alibi dr Vel sic Aduerbiū est qd iuxta verbū ponit̃ ad determinādū eius ſcatōnem

¶ Quero tibi.ad q̄d nobis seruiūt aduerbia. Dico p̄ncipaliter valēt ad determinādū ꝟba ꝛ pticipia.ꝛ iō dicunt̃ adiectiua ꝟborū Quō hoc Nam sicut noīa adiectiua determināt nomina substātiua ꝛ ea plurimū exornāt

Dieta ultima

Ita ⁊ aduerbia maxime q̄litatꝫ ⁊ q̄ꝗtitatis determinãt ⁊ exornãt ṽba ⁊ ꝑticipia. vt fortissime pugnauit. ꝯsuluit prudẽtissime. rn̄dit doctissime

¶ De constructione aduerbioꝝ

	Aut ꝯstruitur cum verbo
Omne aduerbium	Aut ꝯstruitur cum nomine ꝓnoı̄e ꝑticipio
	Aut regit ip̄m nomen vel ꝓnomen.

¶ Quero tibi. quot sunt regule de ꝯstructōe aduerbioꝝ cū ṽbis Dico est vna generalis Que ē Om̄e aduerbiū p̄t stare iuxta ṽbū vel ꝑticipiū ad determinandū eius ſcatōem Et illa determinatio fit tot modis quot sunt ſcatōes in aduerbio. q̄ ſm donatū sunt vigintiq̄ttuor Nam dr̄ Aduerbia sunt. aut loci. aut tp̄is. aut numeri ⁊c̄. Regula gñal de aduerbijs

	Intro foras huc illuc	loci
	Heri nudiustercius pridie	temporis
Petrus	Semel bis decies sepius	numeri
cucurrit	Nequaq̄ minime nō	negandi
	Etiā certe ꝑfecto nimirū	affirmandi
	Fortiter velociter tarde celeriter	qualitatis

Que oēs stꝫ ꝯgrue ꝑ regulā dictā. ⁊ ē ibi ꝯstructō ⁊ nō regimē. vt pꝫ sup̄
Scd̄a regula. ꝙ ista aduerbia en ⁊ ecce possunt ꝯstrui cū n̄tō vel accō. vt ecce pater tuus vel patrē tuum Unde alexander

Ecce tibi rectum quartum ve solet dare casum

¶ Sed nota. ꝙ ecce in ꝓsa iungit̄ n̄tō. in ṽsu accō

Da exempla ex scripturis ⁊ poetis

Scriptura	Ecce agnus dei. dixit ioannes de christo
	Ecce homo. dixit pylatus de iesu
Tullius	Ecce statius noster
Virgilius	En priamus. en paridem hostem
Idem	En q̄ttuor aras Ecce duas tibi daphni duoq̄ altaria phebo

¶ Quero tibi. q̇d ſcāt ista aduerbia. Eccū eccā eccos eccas. ellū ellam ellos ellas Dico. ꝙ eccū eccā eccos ⁊ eccas demonstrāt hoı̄es p̄ n̄tes aspectui nostro. ⁊ ideo debent resolui ꝑ hic. cum subintellectōne viri vel mulieris de quo vel qua fit sermo

	Eccum. i. ecce hic virum de quo est sermo
Exemplum	Eccos. id est ecce hic viros
	Eccā. i. ecce hic feminā de qua est sermo
	Eccas. i. ecce hic feminas de q̇bus nos loquimur

Itē ellū ellos ellā ellas demonstrant homines absentes vel longe a nobis existentes. ideo resoluuntur per illic.
Terentius Eccū parmenonē Eccū me. i. ecce hic in p̄sentia ꝑmenonem ⁊ ecce hic me Sz ellū parmenonē. i. ecce illic absentē parmenonem

¶ Quero tibi. cū quot casib9 p̄t ꝯstrui o Dico. ꝙ o p̄t esse aduerbiū. p̄t
esse interiectio. ⁊ ꝯstruit̄ cū trib9 casib9. cū nt̄o. vt o festus dies hoīs. cum
accō. vt o lepidum patrem. cum vt̄o. vt o panphile salue

¶ Quero tibi. quā ōrām hn̄t multū paucū paululū modicū tantū q̄tuz
per um finita. a seipis ꝑ o finita Dico ꝑ um ꝯstruunt̄ cū v̄bis vel ꝑticipijs
vt multū scribit modicū q̄escit. Sed sub o ꝯstruunt̄ cū cōparatiuis. vt
multo fortior fuit hector Etiā cū istis dictōnib9 alius alter ante post sec9
Terentius Multo aliter euenit

Sȝ nota. ꝙ qn̄ multū modicū ⁊c. regūt gt̄m. poti9 sunt noīa q̄z aduerbia

De regimine aduerbioꝝ sunt tres regule

Quero tibi. q̊t casus pn̄t regere aduerbia Dico tres. scȝ gt̄m dt̄m ⁊ ab-
latiuū. ⁊ pn̄t ꝯstrui cū alijs trib9. s. nt̄o accō ⁊ vt̄o. vt dictū ē de ecce ⁊ o.

Prima regula

¶ Quadruplicia sunt aduerbia regētia gt̄m. Primo aduerbia tp̄is. vt
tūc tp̄is Nunq̄z dieꝝ meoꝝ dolui dētes Aliqn̄ dieꝝ visitabo parentes
Scd̄o aduerbia loci. vt vbicūq̄z locoꝝ. vbiq̄z terraꝝ. Cicero Ubinā gen
tiū sum9. q̄ in vrbe viuim9. Terēti9 Quocūq̄z hinc asportant̄ terraꝝ
Idē. Ego infelix hō sum frēm nusq̄z gentiū īuenio Cice. Proch dij īmor
tales vbi nā gētiū viuim9 Terē. Quē q̄to fuerit ꝑstabili9 vbiuis gentiū
agere etatem q̄z huc redire.

Tercio aduerbia q̄titatis. vt parū vini potaui. vel melius sunt sat et
satis. vt non satis pecunie habeo. Therentius. Non signi sat est.
Idem Is suaꝝ rerum sat agit. put sunt due dictōes

Quarto aduerbia suꝑlatiui grad9. vt sicut tulli9 oīm ornatissime ora
uit. ita virgilius oīm doctissime poetisauit.

¶ Nota. ꝙ interea quādoq̄z ꝯstruitur cum gtō loci. vt interea loci. quā
doq̄z cum gtō temporis. vt interea temporis

¶ Nota instar s̄m aliquos ē nomē. ⁊ s̄m alios aduerbiū silitudinis. ⁊ cō
struit̄ cū gtō post se Un̄ Seruius vult ꝙ instar s̄cat ad silitudinē. vt fece
runt equū instar montis diuina palladis arte Sȝ laurenti9 dt̄ ꝙ s̄cat ad
ēq̄paratōez vl̄ ad mēsurā. vt phebee lāpadis īstar In legēda sancti frācisci
legit̄ Nō fuit plaga humanit9 facta instar vulnerati lateris saluatoris

Secunda regula

¶ Omnia aduerbia qualitatis que descēdunt a nominib9 adiectiuis po
tentibus regere dt̄m regūt dt̄m. vt petrus scribit similiter henrico. filius
venit obuiam patri ⁊ magistro suo

¶ Nota sub ista regula ꝯtinent̄ triplicia aduerbia Primo aduerbia de
scendentia ab adiectiuis ꝓximitatis ⁊ ꝯrietatis. vt vicine ꝓpinque amice
aduersarie siliter equaliter ⁊c.

Secundo aduerbia que descendunt a verbalibus in bilis.

Tercio que descendunt ab adiectiuis importantibus damnum vel
vtilitatem. vt grate ingrate. fideliter infideliter. conuenienter conformi-
ter. contraria horum ⁊ multa alia.

Dieta ultima

Tercia regula

¶ Oia aduerbia cōparatiui grad⁹ q̄ sp terminant̄ in ius pñt regere ablatiuū sicut cōparatiui noīales. vt equus currit veloci⁹ asino. leo multo fortius pugnat lupo Uñ pħs ait Expt⁹ artifex certi⁹ opat̄ artifice nō expto
¶ Nota ꝙ ista aduerbia ṗdie. teuto. des vorderen dachs Et postridie des dachs dar nach. ꝯstruūt̄ cū istis gtis kalēdaꝝ nonaꝝ ⁊ yduū Et cū hoꝝ accis kalendas nonas ydus Exēplū. vt acta sunt hec ṗdie kalēdarum vel ṗdie kalendas. ita ṗdie nonaꝝ vel nonas. ṗdie yduum vel ydus Itē postridie kalendaꝝ nonaꝝ vel yduū Et postridie kalendas nonas ydus Sic ꝑ ista noīa tercio quarto quinto kalendaꝝ nonarū yduum. vł tercio ⁊ quarto kalendas nonas ⁊ ydus.

¶ De quattuor interrogatiuis locoꝝ ⁊ eoꝝ rñsiuis

¶ Quero tibi. quot sunt interrogatiua locoꝝ Dico. sunt quattuor simplicis figure. vt quo qua vbi ⁊ vnde Dico simplicis figure ꝓpter quorsum quousq̄ ⁊c̄ Unde alexander dr ibi

Per quo qua vel vbi fit questio siue per vnde

¶ Quo q̄rit ad quē locū q̄s vadit Qua q̄rit ꝑ quē locū q̄s vadit. Ubi q̄rit in quo loco q̄s q̄escit Unde q̄rit de quo loco q̄s venit Uirgi. Quo ve ire iubes. vbi ponere sedes da pater augurū Quo. i. ad quē locū iubes ire Et vbi. i. in quo loco iubes ponere sedes
¶ Notandū ē summe cū q̄bꝫ ṽbis hec interrogatiua debeāt ꝯstrui Pro quo nota diligēter Quo sp req̄rit ṽba motus ad locū. vt sunt vado eo ꝑgo curro ambulo gradior ꝓficiscor mitto duco porto eq̄to nauigo ⁊ silia Si ergo hic q̄ras. vbi vadis. vbi portas hoc. inepta ⁊ barbara questio ē Ubi sp req̄rit ṽba q̄etis in loco q̄ sunt infinita. ⁊ sunt fere oīa illa q̄ ꝑcant actū q̄ nō exercet̄ pedibꝫ. vt habito scribo audio studeo Si ergo hic q̄ras quo moraris. quo studes vel habitas eēt inepta questio Uñ req̄rit ṽba motus de loco Pauca sunt. vt venio redeo reuenio reuertor regredior et sic de alijs. Qua req̄rit verba motus ꝑ locum
¶ Quero tibi. quot modis rñdetur ad interrogatōem factam per quo Dico. quattuor modis. vt patet in sequentibꝫ — Rñsiua ad interrogatiuū q̄
Ad quo vadis. zu was stat oder platz gast du Rñdet̄. vno mō ꝑ hec aduerbia q̄ sunt huc illuc istuc. i. ad hunc illū istū locū. eo. i. ad eundē locū Intro. zu innē. foras zu vſnen. vt quo curris. rñdet̄ istuc. i. ad istū locum Alio mō ꝑ ꝓpria noīa ciuitatū villaꝝ villagioꝝ simplicis figure. ⁊ hoc in accō sine prepōne. vt quo misisti nunciū. rñdet̄ coloniam vel louanium Tercio mō ꝑ noīa appellatiua vel ꝑ noīa patriaꝝ aut ꝓuinciaꝝ. aut etiā ꝑsonaꝝ. ⁊ hoc sp in accō mediante prepōne ad. vt quo eq̄tabit pater tu⁹ rñdetur ad campū. ad franciā. ad ytaliā. ad regē. aut versus ducem Quarto ꝑ ṗora supina. vt quo vadis pergis curris. rñdetur vado pransum. curro allatum carnes
¶ Quero tibi. quot modis respōdetur ad interrogatōem factam ꝑ vbi. Dico tribus modis. vt sequitur — Rñsiua ad interrogatm̄ vbi.

¶ Ad vbi studuisti. vbi morat̃. vbi est fuit erit frater tuus Rñdetur
p̃mo ꝑ aduerbia q̃ sunt. h̃ illic istic. i. hoc illo isto loco Itẽ intus. in wenig
foris. vꝭnen. vbiqꝫ. in allen platzen. vt vbi ẽ deus. rñdet̃ hic ⁊ vbiqꝫ
Scdo ꝑ ꝓpria noia ciuitatũ villaꝝ villagioꝝ. ⁊ hoc dupl'r
Aut sunt p̃me vel scd̃e declinatõis singularis numeri. tunc rñdebit̃ in
gtõ. vt vbi est dux Respondet̃ mechlinie. gandaui. antuerpie ⁊c.
Aut sunt tercie declinatõis vel p̃me pluralis numeri. tunc rñdebitur
in abltõ. vt rex est vernone Plato studuit athenis
¶ Tercio ꝑ noia appellatiua vel noia patriaꝝ ⁊ ꝓuinciaꝝ tũc sp̄ rñdebit̃
in abltõ mediante p̄põne in. vt vbi sunt fratres. vbi pisces. rñdet̃ in claustro. in mari. vbi ẽ rex. rñdet̃ in francia. in anglia. in bello

¶ Ad vnde venis respondetur

Rñsiua ad interrogatm̃ vñ

Primo ꝑ aduerbia que sunt hinc illinc istinc. id est de hoc illo isto loco:
Intus. von inwenig. foris. von vꝭ wenig
Scdo ꝑ ꝓpria noia ciuitatũ villaꝝ ⁊ villagioꝝ simplicis figure. ⁊ h̃ in ablatiuo sine p̄põne. vt vñ venit frat̃ tu⁹. Rñdet̃ roma colonia tornaco
Tercio ꝑ noia appellatiua vl' noia ꝓuinciaꝝ ⁊ hoc in abltõ mediãte p̄posítione de. vt vñ portant̃ pisces. vñ frumẽta Rñdet̃ de mari. de francia

¶ Ad qua venisti Respondetur.

Rñsiua ad interrogatm̃ q̃.

Primo ꝑ aduerbia q̃ sunt hac illac istac. i. ꝑ hunc illum istum locum. vt veni ad forum illac, id est ꝑ illum locum.
Scdo ꝑ ꝓpria noia ciuitatũ villaꝝ ⁊ villagioꝝ. ⁊ h̃ in abltõ sine p̄põne
Sz ego ꝯsulo. vt ad q̃ rñdeat̃ in accõ mediãte ꝑ. ꝓpter ꝯfusionẽ vitandã.
Tercio ꝑ noia appellatiua vel noia patriaꝝ. ⁊ hoc sp̄ in accõ mediãte per
vt qua venisti de hyspania ad brabantiã Rñdet̃ ꝑ britaniã. ꝑ franciã.
¶ Pro cautela nota Si in his responsiuis nõ fueris bñ doct⁹. tibi ꝯsulo vt rñdeas sp̄ cũ prepõne. scz ad quo respondeas ad. ad qua per. ad vbi in. ad vnde respondeas de. nam ita apud doctissimos inuenitur
Cicero ait. ea die verres ad messanam venit

¶ De significatione aduerbij

¶ Faciant petitões iuuenes in ꝭcationib⁊ aduerbioꝝ. Da mihi aduerbia loci ꝭm donatũ Tũc querant. Da loci q̃ addunt̃. ita de alijs suo mõ
Da aduerbia loci. vt hic vel ibi illic inde intro foras Da q̃ adduntur.
int⁹ foris istic alibi vbiqꝫ nullibi Huc illuc istuc. hac illac istac. hinc illinc
istinc Aliunde orsum sursum subtus palam quoad vsqꝫ nusqꝫ quoqꝫ ꝓtenus ꝑ e. cominus eminus aliquo
Da tp̄is. vt hodie heri nũc nuꝑ cras aliqñ olim tũc cũ dũ iã sp̄ mane
modo Da q̃ addunt̃. dudũ iãdudũ p̃dẽ iãpridẽ p̃die perendie postridie
mox diu donec sero diluculo cito. nunqꝫ vnqꝫ tandẽ. vbi ꝓ postqꝫ ⁊ vbi ꝓ
qñ. quoad noctu posthac ante alias interim interea interdum interdiu ꝓpediem quatenus ꝑ e. hactenus eatenus impresentiarum.
Da numeri. vt semel bis ter quater. Addunt̃ q̃nquies sexies decies
vigesies centies millesies infinities totiens quotiens sepe multotiẽs aliquotiens bifariã trifariã multifariam plerumqꝫ

Dieta ultima

Da negādi. vt haud nō neqꝫ. Addūtur quaqꝫ nequaqꝫ neutiqꝫ minime
Da affirmādi. vt etiā quin ni certe Addūtur sic immo ita sane iure nēpe quippe quidni porro nimirꝫ vtiqꝫ profecto equidē etiā amen. scꝫ videlicet nec iniuria nec immerito Da demōstrandi. vt en ecce Addūtur eccū eccā eccos eccas. ellū ellā. ellos ellas Da optandi. vt vtinam osi
Da hortandi. vt eya age ad vnū. agite ad plures. agendū vtroqꝫ modo
Da ordinis. vt deinde deinceps Addūtur ꝓmitus ꝓncipio ꝓmū ceterū de cetero postqꝫ postea posteaqꝫ post depost amplius añ prius nouissime
Da interrogādi. vt cur q̄re quā obrem ꝑsertim Adduntꝛ An ne nū nūqd vtrꝫ an ne necne nōne itane q̇dita siccine qñ qualiter quotiēs quomō
Da silitudinis. vt quasi ceu tanqꝫ velut veluti. sic sic sicuti. Addūtur vt vti acsi ita iteqꝫ quēadmodū ꝑinde eque equeac ꝑindeac ꝑindeatqꝫ
Da qualitatis. vt docte pulcre fortiter bene male. Addūtur infinita in e a scd̄a declinatiōe vt sane valide egre dure ⁊ duriter. infinita in ter a tercia declinatiōe. vt faciliter grauiter prudēter Da quātitatis. vt multū parū modicū minimū minime valde Adduntꝛ tātū q̄ꝫtum paulū paululū apprime nimis abūde sat satis aliquatenus aliquantulum.
Da dubitādi. vt forsan forsitan fortassis fortasse fortuitu Adde his an forte
Da ꝑsonala. vt mecū tecū secū nobiscū vobiscum
Da vocādi vt heus he ho Da respondendi vt heus
Da separādi. vt seorsuꝫ retrorsuꝫ Addūtur secus aliter alias seorsum singillatim separatim Da iurādi. vt perpol edepol castor hercule mediussidius. que potius vt ait hieronymus sunt portenta q̄ꝫ nomina
Da eligendi. vt potius immo Adde magisqꝫ. Da ꝯgregandi. vt simul vna pariter Addūtur inuicē adinuicē mutuo ꝯiūcte ꝯmuniter
Da ꝓhibēdi. vt ne Adde neu. i. vt nō. Da euentꝰ vt forte fortuitu forte fortuna Da ꝯparādi. vt magis minꝰ vel tā maxime minimū minime Addūtꝛ q̄ꝫplus fortiꝰ doctiꝰ satiꝰ meliꝰ Infinita alia ꝯparatia ⁊ suꝑlatia
¶ Addūtur extra numerū donati Da intēsitiua. vt prorsus penitus oīno ꝓtinus ꝑ i. subito illico adeo ꝯtinuo admodū valde apprime statim cōfestim repēte ꝯtinēter Da remissiua. vt paulatim fere pene ferme pedetētim passim sensim ꝓpe ꝓpemodū Da exclusiua. vt tm̄ tātūmō dumtaxat ꝑcise Da ꝯcessiua ꝑ ironiā vt esto sane. i. sit ita vt vis Da modificatiua. possibiliter ꝯtingēter impossibiliter necessario ꝟo falso. q̄ possent contineri sub qualitate

¶ De coniunctione

Coniunctio ẜm donatum

¶ Quero tibi. q̇d ē ꝯiūctio ẜm donatū Dico. est pars orōnis annectēs ordinā̄sqꝫ sentētiā Hoc alibi dr̄. Coniūctio ē q̄ ꝯiūgit ceteras ꝑtes in orōne
¶ Quero tibi. quē casuꝫ regit ꝯiūctō Dico. q̄ ꝯiūctō nec regit nec regitꝛ Vñ florista Interiectio ꝯiūgensqꝫ carebit vtroqꝫ
☞ Nota q̄ ꝯiūctō copulat inter siles casus ⁊ modos. ideo de ipa data ē vna regula ꝯgruitatis supra capitulo secūdo.
¶ Quot sunt potestates spēs aut ẜcatōes ꝯiūctōis Dico ẜm donatum qnqꝫ Copulatiua disiūctiua. expletiua. causalis. ⁊ rōnalis Alij rōnalem vocāt collectiuā vel illatiuā. q̄ addūt sextā spēm scꝫ aduersatiuā

Da copulatiuas. vt ꝛ etq̃ at atq̃ ac ast q̃ quoq̃ Et dicũtur copulatiue
qm̃ dictões ꝯiũgũt inter se. ꝛ ad vnum terciũ Da disiunctiuas vt aut
ve vel ne nec an neq̃ Addũtur seu ꝑ s. siue neue Quare dicunt̃ disiũctiue
q2 dictiones iungũt inter se. sed disiũgũt sensum. i. in ordine ad vnũ terciũ
Da causales. vt si etsi etiãsi siquidem quãdo qñquidẽ. q̇n quinetiã qua/
tenus sin seu siue neue nam namq̃ ni nisi nisisi ne sed interea q̃obrem pre
sertim item itemq̃ ceterum alioquin preterea. Addũt q̇daʒ Cũ q̃ vt neu
nedũ sin eo quatenus ꝓpterea nempe q̇ppe scʒ videlʒ. que ꝛ rõnales ꝛ cau/
sales ꝯgrue dici possent Da rõnales. vt ita itaq̃ em̃ etem̃ enimuero q2
quaꝓpter qm̃ qm̃q̇dem. q̇ppe nempe ergo ideo igit̃ scʒ videlicʒ ꝓpterea id
circo Alij loco rõnalis ponũt collectiuã ꝛ illatiuã Da collectiuas vl' ex
premissis illatiuas. vt quare ergo itaq̃ ideo igitur proin ꝓinde q̃obrem
quocirca quapropter Da aduersatiuas. sed at ast vel saltẽ tũ ceterum
quãq̃ q̃uis licet etsi veꝝ modo tam etsi etiãsi alioq̇n Et dicũtur aduersa
tiue. q2 rei de qua loq̇mur ꝯtrariari vident̃. vt hoc est, auꝝ sed nõ puꝝ. ser
uasti ꝑceptũ licet vel q̃uis coacte Da expletiuas vel ꝯpletiuas. quidẽ
eq̇dem saltẽ videlʒ quã q̃uis quoq̃ aũt porro licet tamen verũtamẽ sin/
autẽ finaliter Alij ponũt sic. Da expletiuas. vt quoq̃ vero autẽ q̇dem
eq̇dem scʒ videlʒ Et dicunt̃ ꝯpletiue. q2 nulla ßcationis necessitate sʒ solũ
ornatus vel metri gratia ponuntur.

☞ Notãdũ est q̃ multe ꝯiunctões cũ sub vna voce diuersas habeãt ßca
tiones plerũq̃ in aduerbia transeũt. ita quoq̃ ꝑ̃positiones vt patebit

¶ Possunt hic pueri formare q̃stiones suas q̊t modis capit̃ cũ. q̊t modis
qñ hic ne ꝛc̃. Cũ p̃t esse aduerbiũ tp̃is. tũc capit̃ ꝓ qñ. p̃t eẽ ꝯiũctio cã
lis. tũc capit̃ ꝓ q2. p̃t esse ꝑ̃positio ꝓut importat circũstãtiã instrumenti.
teuto. mit. tũc nõ exprimit̃. vt pugnauit gladio Sed cũ dictioni comitem
significãti iũgit̃ exprimit̃. vt cũ honestate cũ bonis viris ambulare debes
Qñ p̃t esse aduerbiũ tp̃is Etiam potest esse ꝯiunctio causalis pro q̃
Quintilianus. Qñ igitur orator ẽ vir bonus is citra virtutem intelligi
nõ p̄ot. qñ pro qm̃ ibi capitur.

¶ Alias est aduerbiũ tp̃is. vt alias. i. alio tp̃e. Etiã est aduerbiũ separã/
di. vt alias. i. aliter Hic ꝓ nũc aduerbiũ tp̃is Hic ꝓ in hoc loco. aduer/
biũ loci Hic ꝓ iste ꝓnomen est Ne ßm priscianũ in. xvi. preposita est ad
uerbiũ ꝓhibendi. vt ne facias hoc Sed postposita ẽ ꝯiũctio causalis. vñ
ne capit̃ ꝓ an Tereñ. Rogat velit ne. an nõ vxorẽ. ꝓ an Etiã ꝓ vt Teren.
Timeo ne nõ impetrẽ. ibi ꝓ vt capit̃. Tercio ꝓ ne nõ Ibi. id paues ne du
cas. i. vt nõ ducas Quarto ꝓ vt nõ Vñ grecista Ne pro nõ dicas pro vt ꝛ
non conuenienter ꝛc̃.

¶ Vt capit̃ q̃tuor modis. Primo vt ẽ aduerbiũ silitudinis ꝓ sicut vti
velut quasi. Scd̃o est aduerbiũ optãdi. ꝓ vtinã. ibi. vt inuidos dij deeq̃
oẽs ꝑdant. Tertio capit̃ ꝓ ne nõ Terenti⁹ Dies hic vt mihi satis sit ve/
reor. ibi vt ꝓ ne nõ Etiã est ꝯiunctio causalis ꝛc̃.
Ceterũ est aduerbium ordinis Etiã est ꝯiunctio aduersatiua
O est aduerbiũ vocãdi. est aduerbiũ optandi. ꝛ est interiectio Lõgũ foret

hic de iſtis determinare ꝛ doctoꝝ exēplis ꝓbare. ſed reqritur ſpēalis tra-
ctatus de elegantijs dictionum.
Ex iſtis hāc capias doctrinā. ꝙ ſi vnā dictōem poſitā inuenias inter ad-
uerbia in diuerſis locis. aut inter aduerbia ꝛ ꝯiunctōes. hoc ē nō vniuo
uoce ſed equiuoce pro diuerſis ſignificatis

De prepoſitionibus

Prepoſitio ſm donatū ē

¶ Quero tibi. qd eſt ꝑpoſitio Dico ſm donatū Et ꝑſ orōnis q̄ ꝑpoſita
alijs ꝑtib in orōne ſcatōem eaꝝ aut cōplet aut mutat aut minuit Da ex
emplū vbi ꝑpoſitio cōplet ſcatū illi9 cui ꝑponiꝛ. vt facio ꝑficio. oro exoro
Da vbi mutat ſcatū. vt rideo derideo. ſtruo deſtruo. iuſtus iniuſtus
Da vbi minuit ſcatum. vt rideo ſubrideo
¶ Nota. ꝙ ꝑpoſitio qn̄qꝫ mutat genus ꝟbi tm̄. vt ſperno aſpernoꝛ. qn̄qꝫ
regimen verbi cum genere. vt venio inuenio, rideo derideo Quandoqꝫ
tollit regimen a verbo cui preponitur. vt facio ſufficio
☞ Cōtra. iſta definitio donati nō ꝯuenit oīb ꝑpoſitōib. g̊ nō ē bona
Añs ꝓbaꝛ. qꝛ ꝯuenit ſolū ꝑpōnib ꝑ cōpoſitōem poſitꝭ ꝛ nō ꝑ appōnem
vt ad patrē apud villā Ideo qdā alij dicūt. Prepoſitio ē ꝑſ orōnis inde-
clinabilis que extra compoſitōnem caſui ſeruit. ꝛ in compoſitōne ſcatio-
nem aut cōplet aut mutat aut minuit

Definitio prepoſitōnis ſm alios

¶ Quero tibi. q̊t ſunt ꝑpoſitōes in toto Dico. qnquagintadue. q̄rū tri-
ginta ſm donatū ſeruiūt accō tm̄. vel regūt accm̄ iſtrumētaliꝛ. qb addunꝛ
due. retro ꝛ ꝟſus Et illaꝝ qndecim regūt ablm̄ tm̄ ſm donatū qbus
addiꝛ vna. ſ. ꝓcul Et q̄ttuoꝛ q̄ regūt accm̄ ꝛ ablm̄. vt in ſub ſuꝑ ꝛ ſubꝛ
vel ſubt9 De iſtis vide ſuꝑ in nona ꝛ decima regul' ꝯgruitatū caplo ſcdo
Quot ꝑpoſitioni accidūt Dico duo Caſus ꝛ ordo Quot caſus duo
accuſatiuus ꝛ ablatiuus
☞ Cōtra. ꝑpoſitio nō ē ꝑs caſualis. qm̄ nō declinaꝛ ꝑ caſus ſicut noīa
ꝓnoīa ꝛ ꝑticipia. g̊ caſus nō accidit ꝑpoſitōi Dico. ꝙ caſus capiꝛ dupl'r.
Uno mō vt ē finalis inflexio dictōis caſualis ſub q̄ regiꝛ ab alia dictōne
et hic caſus nō accidit ꝑpoſitōni Alio mō capiꝛ caſus. vt eſt accn̄s vl' ꝑn
cipiū ꝑ qd ꝑpoſitio retorquet dictōem caſualē ad actū ꝟbi. hic caſus ac-
cidit ꝑpoſitōni Et differunt ſicut actiuum ꝛ paſſiuum
¶ Quero tibi. q̊t caſus hꝫ ꝑpoſitio Dico duos. accm̄ ꝛ ablm̄ Quō itel-
ligis hoc Prepoſitio hꝫ duos caſus Dico. i. ꝑpoſitio hꝫ in ſe accn̄s vl' po
teſtatē ꝑ quā retorquet duos caſus. ſcꝫ accm̄ ꝛ ablm̄ ad actū verbi
☞ Cōtra. ꝑpoſitio etiā retorquet gtm̄ ad actū ꝟbi Uel ſic Prepoſitō
etiā ſeruit gtō. vt ten9 crurū. g̊ hꝫ tres caſus Dico. ꝙ iſta ꝑpoſitio ten9 li-
cet reperiaꝛ cū gtō hoc ē more grecoꝝ q̄ carēt ablō Sꝫ more latinoꝝ te
nus dꝫ regere ablm̄ Ideo dt donatus. tenus pube. quod nos dicim9 ēē
pubetenus. quod nobis imitandum erit

¶ Notandū ē tn̄. ꝙ qdā periti aſſerūt tenus poſſe regere ablatm̄ ꝛ gtm̄
ſub tali dꝛña Ten9 regit ablm̄ ſingularē. vt pube ten9. titulo ten9 Vir-
gilius Capulo tenus abdidit enſem. i. vſqꝫ ad pubē titulū ꝛ capulū. Et

regit gt̄m pluralē q̄ ē rerū geminaꝝ. vt auriū tenus. vel q̄ caret singulari ꝛ
postponit̄ semꝑ vt athenarum tenus

Da exempla ex poetis ꝛ oratoribꝫ de tenus cū gtō

Virgilius	Et crurū tenus a mento palearia pendēt
Quintilianus	Vt auriū tenus invsum lingua percepit
Celius	Illi rumores de comitijs cumaꝝ tenus coluerūt
Curtius	Pauci hostiū tenus exacta penetrauere ad portū

¶ Quero. an ordo ꝑpositioni accidat Dico sic Nā quedā sunt prepositi
ui ordinis. vt cis trans apud Quedā īterpositiui vt queādmodū quāob
rem. qua de re. quo in loco Quedā sunt postpositiui ordinis. vt te sine. q̄s
vltra neq̄t ꝯsistere rectū. Vñ cū ꝛ de sepissime postponūt̄ abltō de q̄ vt q̄
cum. qui cum qua cū. q̄bus cū. quo de loquit̄. qua de re agitur
¶ Nota ꝙ iste tres ꝑpōnes ten⁹ vsq̄ ꝛ ꝟsus. fere sꝑ postponūt̄ suis casibꝫ
vt auriū ꝛ oculorū tenus De vsq̄. vt romā vsq̄ ꝑduxit. vadit hispaniam
vsq̄ De ꝟsus. vt vadit meridiē ꝟsus
¶ Quero tibi. quot casus regit prepositio Dico duos. actm̄ vel abltm̄
vel vtrūq̄ vt sepe dictū est
¶ Cōtra. sꝫ aliq̄ ꝑpōnes q̄ nullū regūt casuz. vt digniores vadūt ante Et
sepe dicim⁹. arguo ꝯtra. ibi an̄ ꝛ ꝯtra nullū casuz regūt Dico qn̄ ꝑpositō
nō regit casuz. aut nō deseruit casui. tūc aduerbiascit .i. fit aduerbiū. Vñ
florista Voces ꝑposite nequnt sine casibꝫ esse Si careāt illis debeāt aduer
bia dici Da exemplū de hoc ex scripturis ꝛ poetis

Scrip. Melior est vicinus iuxta q̄ꝫ frater ꝓcul
Psal. Iuxta est dn̄s his q̄ tribulato sūt corde Idē. Prope ē dn̄s īuocā. eū
Terē. I presequar. Virgi. Et lōgo post tempore venit
Plaut⁹ Post ꝑncipio paulo post Hic petitōes faciāt iuuenes q̄d ꝑcet
ad. q̄d apud. q̄d cis citra. q̄ drñā ē inter illa ꝛc̄. Ad capit̄ ꝓ iuxta. vt assi
deo. teu. by vl' an sitz ē Etiā capit̄ ꝓ ꝯtra vt pugno ad illū. i. ꝯtra Etiā ad dt
causam. vt ad q̄d venisti. Pro circiter. vt ad tria milia venerūt. i. circiter
Apud ꝑcat ꝑsonā. vt libri plures apud mgr̄m sꝫ. Significat locū in q̄. vt
ꝑdicat̄ apd iacobitas. ꝛ req̄rit sꝑ ꝟbū q̄etis. iō barbare dr̄ vado apd deca
nū. vl' domū An̄ recipit tꝑs. locū. ꝑsonā. vt an̄ horā ꝑmā. an̄ eccl'iaz. ante
xp̄m iohēs nat⁹ ē Etiā capit̄ ꝓ ꝑus. citi⁹. vt modico vl' multo an̄ me venit
Virgi. An̄ leues ergo pascent̄ in ethere cerui. tūc ē aduerbiū ꝯꝑandi Ad
uersuz vel aduersus. ꝛ amiciciā ꝛ īimicitiā recipit. vt ꝑncipes ꝯuenerūt in
vnū ꝛ aduersus xp̄m eius Itē aduersuz te grās habeo Cis ꝛ citra idē ꝑca
tione. sꝫ h̄ interest. ꝙ cis iūgit̄ ꝓprijs noibꝫ fluuioꝝ ꝛ mōtiū. vt cis renū cis
alpes Citra ꝟo alijs noibꝫ. vt citra tēplū Etiā capit̄ ꝓ sine Quintilianus
qn̄ igit̄ orator ē vir bon⁹ is citra ꝟtutē itelligi nō pt̄ Circū locale tm̄ Vir
gili⁹ Que sit circū me copia lustro Idē Circū vbera nati. Circa templū
iungit̄ dictioni tꝑis vel loci Cōtra hostes. inimiciciā notat Erga ꝟo ami
citiā Intra ad numerū ꝛ spaciū refert̄. vt ītra decē dies. intra muros vrb
ergo male dr̄ infra decē dies Infra refert̄ ad locū. vt sum infra tectū. i. sub
ter tectū. vñ ꝯtrariū ad intra est extra Etiā ad ꝯtemptū dignitatis refer
tur. vt vir doctus infra indoctū est Cōtrariū suū ē supra Ob ꝓ circuz
vt obsigno. ꝓ ꝓpter. vt ob merita. ꝓ ꝯtra. vt obuius. ꝓ ad vt obire mortē

id est ad mortē ire Pone.i.iuxta. vt pone tribunal. etiā est retro. vide sup
Per.i.p mediū.teuto.durch. vt plucidū.ppluo. īterdū capit̃ p ꝓpt̃. vt p
etatē aut occupatōem hoc facere nō potui. seruit etiā adiuratōib⁹ ⁊ obte-
stationib⁹. vt p has lachrymas te obtestor Per cōpositū est perfectiuum.
vt perficio peroro. per etiam ponit̃ pro de. vt p noctem. id est de nocte
Scdm capit̃ p iuxta. vt fm nasuz est oculus. interdū fcat put. vt fm
me iudica. p in. vt fm quietē. p post. vt fm deū hoies erunt vtiles hoib⁹
p autoritate. vt fm euāgeliū Trans noib⁹ fluuioꝝ iūgit̃. raro āt alijs
Ultra ꝟo iungit̃ alijs reb⁹. vt vltra montē. vltra pontem
Preter capit̃ p vltra. vt erāt pter mille. p sine. vt debeo tres ducatos pter
sex grossos. omnes ludunt preter me
Supra denotat ꝯtiguitatē loci ⁊ locati. vt sedeo supra lapidē. nō sup
Nā sup distātiā denotat rei a re. vt nubes sunt sup nos. interdū tñ sup idē
est qd supra. vt ambulo sup terrā Itē subter ꝯtiguitatē locati cū loco no-
tat. vt subter aquā nato Vñ Titus liuius. vbi circa muros supra subter
q3 terram p dies. xx. pugnatū est Circiter iungit̃ dictōni tpis. vt circi-
ter kalendas. ⁊ dictōni numeri. vt annos natus est circiter viginti. debes
mihi circiter duos ducatos Etiā ad locum refertur. vt circiter medium
Male dr circa horā nonā. s3 circiter dōm ē Penes dominiū ⁊ potesta-
tem fcat vt penes arbitros. i. in potestate eoꝝ est. pecunia penes diuites.
id est in eoꝝ potestate A ab e ex de idē fcant. vt audiui a patre meo. au-
diui ex patre meo. audiui de patre meo. sic vocaui te a via. e via. de via
Cum nō iungit̃ abltō fcanti instrumentū. s3 comitē. ideo pcussi gladio.
nō cū gladio. video te oculis. nō cū oculis dicendū est S3 qñ dr cū hono-
re acceptus est. cū beniuolentia loquutus est. nō instrumentū s3 comitem
fcat Pro fcat fm vel ꝯtum. vt p se quisq3. p virili. p virib⁹. p mea cō-
suetudine. i. fm vires ⁊ ꝯsuetudines. vñ p vna die librū mihi comoda ma-
le dicit̃. s3 ad vnū diē bñ. qm dies libro nō indiget. Pro futuro anno hec
facio male dr. s3 in futurū siue in sequentē annū dicendū est In qñ cō-
ponit̃ fcat valde. vt inualescit increpuit. capit̃ p nō. vt iniustus infirmus
p inter. vt bñdicta in mulierib⁹. p ꝯtra. vt in hostes Sup iūgit̃ accō nō
abltō p ea fcatōe q est. feci cōmentariū sup grāmaticā sup scdam ptem.
nō sup scda pte. ⁊ fcat distantiā rei ad rē. vt celū sup nos est ⁊c. Sup etiā
vltra fcat. vt sup mediā noctē vel nocte sup media studui Etiā denotat
in. vt sup cenā venit. i. in Sup oēs. añ alios. preter ceteros hec nōnunq3
compatiuū ⁊ suplatiuum patiuntur Contrarium desuper et subter.

¶ De interiectione

¶ Quero tibi. qd ē interiectio Dico fm Donatū Interiectio ē q inter-
iacet ceteris ptib⁹ in orōne Uel aliter sic Interiectio ē pforōnis mentis
affectū fcans voce incognita Nota greci ponūt interiectōem inter ad-
uerbia. nec distinguūt eā ab aduerbijs Et pscian⁹ ponit eā distinctā. sed
immediate post aduerbia. ⁊ hoc ꝓpter magnam vicinitatem aut silitudi-
nem quam habet cum aduerbijs in determinatōnib⁹ ꝟboꝝ. Sed dona-
tus ponit in fine ꝯsiderans eorum differentiam

Definitio interiectionis

Interiectõni quot accidũt Dico vnũ. vt ꝑcatio Quot sũt ei⁹ ꝑcatões
Dico ſ͡m donatũ q̃ttuor. nã aut leticiã mẽtis ꝑcam⁹. aut dolorẽ. aut ãmi
ratõez. aut metũ Sʒ sunt alie q̃ ad istas reducunť. vt pʒ in figura sequẽte

Dis interiectio

Aut ꝑcat leticiã mentis. vt euax euge yo heya
Ad que ridentis vt ha hahe reducuntur
Aut dolorem. vt heu heu heu. O ah hey
Aut timorem vel metum. vt atatat
Aut ammiratõnem. vt pape hem hohe
Aut indignatõem. vt ve vah proh nefas infandum
Aut blandientis. vt sodes amabo. media breui
Aut plorantis. vt au ohiohi. ⁊ si qua sunt similia

☞ Arguiť Interiectio nõ ẽ ꝑsorõis ab aliꝫ distincta. g̃ nõ deberet enu
merari inter eas Añs ꝓbo. q꞉ pe. hyspa. nõ posuit eam in ꝑmo tractatu.
Solo Pe. hys. in ꝑmo tractatu nõ ꝯsiderat oẽs ꝑtesorõis. sʒ solũ illas
q̃ sibi valent ad ꝯstitutõem ꝓpõnis. sʒ ad hoc nõ deseruiunt nisi nomẽ et
ꝟbũ eo ꝙ nõ ꝯsiderat oẽm sermonẽ queãdmodũ grãmatic⁹. sʒ solũ sermo
nem verꝫ vel falsum qui sermo est ipa ꝓpositio seu enunciatio
¶ Cõtra Grãmatic⁹ nõ ꝯsiderat interiectõem. g̃ ista solutio est insuffi
ciens. ꝓbo añs. q꞉ Priscian⁹ eã nõ posuit. ergo nec ẽ ponenda inter alias
Solo. dõm ꝙ locus ab autoritate nõ tenet negatiue sʒ solũ affirmati
ue. vt dicit Petrus hyspanus in quinto tractatu
☞ Cõtra. ex hoc seq̃reť ꝙ ꝑscian⁹ nõ tradidisset nobis cõpletã grãma
ticã qđ falsum est cũ sit ꝑnceps oĩm grãmaticoꝝ. sicut Aresto. pħoꝝ. seq̃
lam ꝓbo. q꞉ nõ ponit oẽs ꝑtes. sʒ totum nõ est cõpletũ nisi ꝑ oẽs partes.
Dõm. ꝙ priscianus cõprehendit interiectõem sub aduerbio
¶ Queriť. quare tũc Priscian⁹ ponit eã sub aduerbio. ⁊ aliꝫ grãmatici di
stinguunt eã Solo. q꞉ diuersimode loquunť de ea Nã priscian⁹ ꝯside
rat eã ſ͡m ꝙ ordinať ad ꝯstructõnez. ⁊ q꞉ vt sic nõ distinguiť ab aduerbio
eo ꝙ hʒ determinare ꝟbũ sicut aduerbiũ Sʒ aliꝫ grãmatici q̇ eã distin
guunt ab aduerbio loquunť de ea absolute q̃tũ ad suũ ꝓpriũ modũ ꝑcan
di qui est ꝑcare affectum mentis. ⁊ q꞉ oẽs alie ꝑcant ꝯceptum mentis ꝓ
tanto distinguitur ab aduerbio ⁊ aliꝫ
☞ Cõtra Ex illo seq̃reť ꝙ nõ eẽt ꝑsorõis grãmaticalis. g̃ a nullo grã
matico hʒ poni Seq̃lã ꝓbo. q꞉ oĩs orõ grãmaticalis ẽ ordinata ad finem
grãmatice scie q̇ ẽ exꝑmere mẽtis ꝯceptũ. sʒ orõ nõ ꝑcat mẽtis ꝯceptum
nisi ꝑtes sic ꝑcent. q꞉ ꝑtes dant ꝑcatiõem toti orõni. vt đt Aresto. primo
perihermenias Solo. ꝙ interiectio vt interiectio ꝑcat ĩmediate affectũ
et motũ appetitus ꝯcupiscibilis vel irascibilis ex quo ꝓcedit ⁊ ista ꝓprie
nõ ẽ interiectio vt intrat orõnem. sʒ ẽ poti⁹ ꝑcatũ interiectõis q̃ ẽ ꝑs distin
cta Et hoc ꝑʒ. q꞉ illa vox ꝓcedẽs ex tali affectõe ⁊ vehemẽtia passionis
ẽ naturalis ⁊ ꝑcatiua naturaľr. sʒ grãmatic⁹ nõ ꝯsiderat sicut ⁊ logic⁹ nisi
voces ꝑcatiuas ad placitũ. sʒ alia ẽ vox q̃ ꝑcat hmõi ĩpetũ passionis ⁊ illa
ꝑcat ad placitũ Exemplũ de hoc ẽ de illa interiectõe vach q̃ nõ ẽ naturaľr
ꝑcatiua sʒ ad placitũ. q꞉ illũ affectũ quẽ ꝑcat eque bñ ꝑcasset illa vox buch
vel baff. si placuisset ĩponẽti. ꝑcat eñ illã vocẽ indignatõis quã q̇s neduz

deridendo. ſ; etiã q̃ſi calũniando ꝓnũciat ex inuidia. vt pfudich vꝉ pfuch ſicut iudei dixerũt vach q̇ deſtruis templũ ⁊ in triduo reedificas illud

☞ Cõtra Ex illo ſeq̄ret ꝙ donatꝰ minor male definiret interiectõem dicendo. ꝙ interiectio ē ꝑ ſ orõnis ſ̄ꝑcans affectũ mentis voce incognita. ſ; illa vox incognita ꝓ tanto dr̄. q̄ꝛ impfecta; adeo ꝙ etiam lr̄is ſcribi nõ p̄t. Dõm duplr̄ Primo ꝙ donatꝰ loq̄tur de interiectõe potiꝰ vt ē vox ſ̄ꝑca⸗tiua naturalr̄. q̄ꝛ ꝓpter vehementiã paſſionis qua q̇s afficiť indeliberate ꝓrumpit in vocē. ⁊ ſic nõ debite ſ; impfecte formať. ſicut ex magno gaudio q̇s dicit Ju vel Johea ⁊c̄. vel ex triſticia ach. vꝉ ex timore uwe owe ⁊c̄. q̄ tñ h̄nt voces alias. ſicut euax heu attatat q̄ illas impfectas voces ſ̄ꝑcant Vel dõm. ꝙ oĩs interiectio ꝓ tanto dr̄ impfecta vox. q̄ꝛ ſ̄ꝑcat vocē impfectam ex hm̄õi paſſione ꝓlatam. ⁊ q̄ꝛ ita impfecte ſunt ꝙ nõ poſſunt ſcribi ſic vt ſigni ⁊ ſignati ſit correſpondentia etiam imponimus talibus noĩa rariora. ſicut proch hey. ⁊ ſic de alijs

¶ Notandũ eſt. ꝙ interiectio dr̄ ab inter ⁊ iacio. q̄ꝛ ſermonibꝫ nr̄is ē in⸗teriecta ad affectũ mentis ſ̄ꝑcandũ inuenta Per interiectõem poniť q̄nq̄ꝫ ꝟbũ. vt amabo. interdũ ꝑticipiũ vt infandũ. nõnũq̄ꝫ integra orõ De ꝑticipio Virgi. Nos tua ꝓgenies nauibꝫ ĩfandũ amiſſis ꝓdimur De orõe Terẽtius Hoccine ē officiũ pr̄is. proh deũ atq̄ꝫ hoĩm fidē. q̇d ē ſi nõ contumelia ē. q̄ nõ ꝯceptũ ſ; affectũ animi indicãt Sile ē Tanta ē infanduz dei blaſphemia. heu nos infeliciſſimos vt ferre debeat nemo. Luant ne amabo penas blaſphemi. luent vtiq̄ꝫ Nec audient illud interiectõis leticie Euge ſerue bone. in modico fidelis. ſuꝑ multa te ꝯſtituã. intra ĩ gau⸗diũ dñi tui Ad q̄ nos eternaliter ꝑfruenda ꝯducat q̇ ſuꝑ oĩa bñdictꝰ. cũ glorioſiſſima matre ſua in ſeculorũ ſecula regnat. A M E N.

¶ Finit tractatus ſecundus exercitij puerorꝫ grãmatica⸗lis. in quo de regimine et cõſtructione oĩm dictionũ ſ̄m ordinem octo partiũ orõnis ꝓceſſum eſt ꝑ regulas ⁊ queſtiuncu⸗las adeo lucidas. faciles atq̄ꝫ breues doctiſſimorꝫ virorꝫ exẽ⸗plis creberrimis roboratas. vt quiſq̄ꝫ ſine p̄ceptore eas diſcere. ſcire ⁊ intelligere poſſit In quo ſi qui grãmatici ſtudioſi cuiuſcũq̄ꝫ ſtatus fuerint pueri. fratres. ſorores. mercatores ceteriq̄ꝫ ſeculares aut religioſi legerint. ſtuduerint atq̄ꝫ ſe oblecta⸗uerint. finē grãmatice. auſim dicere. breuiſſime ſine magno labore conſequentur. Qui iam de nouo examuſſim caſtigatus ſiue correctus eſt. ⁊ in nõnullis regulis nouiſſime pro intelli⸗gentia faciliori extẽſus. Impreſſus Colonie ꝑ honeſtũ virũ Henricũ Quentell emendatiſſime Anno ſalutis. M. cccc. xcix. ſexto martij.

¶ Clerici fructuose proficere volentes. deuotissime implorare debent intemeratam virginem Mariam p̄cipue Rosario. quod ei acceptissimum est.

¶ Informatio pulchra ac fide digna de rosario gloriose virginis marie

Inter cetera pietatis opera quib9 altissimū placare credimus id arbitramur acceptum vt christifideliū mentes ad dei om̄ipotentis gloriose q̄ genitricis sue virginis marie laudē ꝛ honorē suis oratōnib9 fundendis pijs ꝛ salutarib9 operib9 salubriter excitemus desiderijs Cum igit̄ iuxta ꝓpheticum sermonē dn̄m in sanctis suis laudare deceat In illa potissimū q̄ celi ꝛ terre gestauit opificem ꝯuenit Et si sanctos imo ꝛ fraternitates laudabiles ad ipoꝝ laudē et honorē institutas maximo nō īmerito venerari debeamus. vtpote qui eoꝝ pijs patrocinijs pariter ꝛ auxilijs plurimū indigem9 Singularissime tn̄ dei matrē virginē mariā om̄i laude dignissimā quā etiā fili9 nihil negans honorat eiusq̄ fraternitatē summa affectōe. summo studio āplecti venerariq̄ tenemur Sine ea. deuoto teste Bernardo. nihil possumus. sine ea miseri sumus Et q2 magna in rosario salus ꝛ gr̄a latet. ꝛ maior q̄3 hucusq̄ sciuimus Igit̄ ad deuotōem fideliū frequentandā aliqua de eo cōpendiose scribere decreuimus. deuotissimeq̄ supplicamus dei ꝛ sue genitricis amatorib9. quatenus se deuote in illo exerceant. atq̄ diuulgēt hominib9 hm̄oi institutōem ꝯfirmatōem ac indulgētiaꝝ ꝯcessionē. vt laus dei ꝛ gloriose virginis crescat

¶ Institutio confraternitatis rosarij

Anno incarnatōis dn̄ice. M. cccc. lxxv. Laudabilis fraternitas rosarij in alma vniuersitate coloniensi p doctores sacre pagine predicatoꝝ ordinis ad maximā laudē ꝛ gloriā iesu christi. ꝛ pijssime virginis marie matris eius necnō multoꝝ edificatōem salubriter instituta. immo potius renouata ē. q2 p beatissimū patrē Dominicū legit̄ p̄dicata. licet ad temp9 fuerit neglecta ac obliuioni tradita. fundata dūtaxat in sola quarūdam orationū liberali cōmunicatōne Oratio q̄ in ea p̄ncipaliter cōmunicat̄ est salutatio angelica vna cū oratōne dn̄ica inter cūctas oratōnes preponenda. Itaq̄ volens huius fraternitatis numero confratrū associari. debet om̄i hebdomada semel tria rosaria. id est centū q̄nquaginta Aue maria ꝛ quindecim Pater noster dicere Et suā intentōez ad oēs ꝯfratres referre Et p̄t illa legere q̄ncunq̄ ꝛ vbicūq̄ placet Nullū em̄ tēporale dandū est de ingressu eius Nullos cuiuscunq̄ status vel cōditionis excludit. diuites pauperes religiosos ꝛ seculares recipit. immo ꝛ mortuos admittit ꝛ facit participes dum assit viuus q̄ p eis leget ea que scripta sunt Non oportet p illis legere q̄ dum viuerent ipsius fraternitatis ꝯfratres fuere Si quis aūt in aliqua hebdomada ex negligētia certo ꝓposito aut aliqua occupatōne neglexerit in toto aut in parte. nō opor3

in alia hebdomada repetere. nec de sua omissione conscientiā facere. quia nulla est hic obligatio culpe. sed illius dūtaxat pene. qui nō legit nō meretur ⁊ priuatur illa hebdomada participatōne omniū alioꝝ rosarioꝝ que ab alijs fratribus dicuntur. dum aūt iterum legerit iteruꝫ meretur vt prius
¶ Item pro omnibꝫ ⁊ singulis de hac fraternitate defunctis post quattuor festa beate virginis marie. scꝫ Purificatōnis Annūciatōnis Natiuitatis. et Assumptōnis quattuor anniuersaria cum vigilijs ac missa de requiem ordinata sunt fieri in conuentu coloniensi ordinis p̄dicatorum et alijs cōuentibus ordinis nostri pluribus

¶ Confirmatio fraternitatis Rosarij cū indulgentijs.

¶ Item Vrbanus papa quartꝰ addidit ad angelicam salutatōem hāc clausulā Jesus christus amen. Largiens omībus vere penitentibꝫ contritis ⁊ confessis ipām deuote dicentibus quotienscunqꝫ ⁊ quandocūqꝫ xxxa. dies indulgentiaꝝ Quas ioannes vicesimussecundus successor eiꝰ confirmans adhuc xxx. dies supaddidit Concilium auinionense dat omnibus angelicā salutatōem deuote dicentibꝫ quinquaginta dies indulgentiarum Hoc est de quolibet rosario quindecim annos ⁊ xxv. dies.
¶ Sixtus quartus anno. lxxviij. eandem fraternitatē confirmans ⁊ auctoritate apostolica approbans in singulis Annūciatōnis Assumptōis et Natiuitatis festiuitatibꝫ septē annos ⁊ totidē q̄dragenas omībus cōfratribus ꝯcessit ¶ Item p̄fatus Sixtus vniuersis christifidelibꝫ psalterium marie. id est tria rosaria die qualibet dicētibus quindecim annos et totidem quadragenas indulgentiarum relaxauit.
¶ Innocentius octauus. anno. lxxxiij. concessit omnibꝫ qui sunt ⁊ erūt de fraternitate rosarij. ⁊ dicūt per hebdomadā psalteriū btē virginis. id ē tria rosaria plenariā remissionē oīm pctōꝝ semel in vita ⁊ semel ī mortis articulo. ¶ Alexander ep̄s forliuiensis legatus a latere ad instantiam serenissimi imperatoris Frederici tercij fraternitatē p̄tactā approbauit ⁊ confirmauit. anno lxxvi. omībus vtriusqꝫ sexus dicte fraternitatis cōfratribus rosarium legentibus in quinqꝫ p̄cipue beate marie festiuitatibꝫ. s. annūciatōnis. visitatōis. natiuitatis. assumptōnis ⁊ purificatōis centum dies indulgentiaꝝ in qualibet festiuitatum die. atqꝫ quotienscūqꝫ rosariū legerint. xl. dies indulgentiaꝝ dedit pro qualibet vice In capitulo generali fratꝝ ordinis p̄dicatoꝝ. omēs vtriusqꝫ sexus christifideles q̄ nunc sunt. vel in futurum fuerint de fraternitate rosarij ad gratiam ordinis sunt accepti anno lxxxvij. Que est tam in vita q̄ꝫ in morte gaudere ꝑticipatōe omniū missarū orationū p̄dicationū vigiliaꝝ ieiunioꝝ ceterorumqꝫ bonorum spiritualiū que per fratres ⁊ sorores totius ordinis fiūt Item valde gratum foret virgini marie si fratres post cuiuslibet rosarij cōpletionē in honorem matris virginis marie sanctissime anne vnū Pater noster annecterent. quia ipā est mestorum precipua consolatrix Concludentesqꝫ rosarium dicendo Benedictum sit dulce nomen domini nostri iesu christi. ⁊ gloriosissime ꝟginis marie matris eiꝰ ⁊ tota celestis curia

sit benedicta in eternum ⁊ vltra. Et benedicta sit sanctissima mater tua
anna de q̄ tua ꝓcessit caro virginea amen Qui hec legerit habet a Clemē
te iiij. tres annos Et a Sixto quarto xl. dies indulgentiarum Salutemꝰ ma
riā rosario ⁊ certe resalutabit nos benedictio ne gratia ⁊ ꝯsolatōe Et con
fidenter dicimꝰ ꝙ ille q̄ ex corde seruit marie ⁊ in hac fraternitate se obtu
lerit finaliter nō peribit Vñ Richardus de sancto victore exponens il-
lud ecclesiastici xxiiij. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Ait.
Nunqȝ in eternum damnabitur qui nunc in presenti laudes marie preco
niaqȝ sectatur Hylarius Quātumcūqȝ quis obnoxius fuerit peccato.
si marie deuotus existit. nunqȝ in eternum peribit Ignatius Nunqȝ fi-
nem malum habebit qui marie deuotus ⁊ sedulus inuenitur. Crisosto-
mus O dulcis virgo non est fas te illum posse deserere. qui spem suam
fiducialiter in te ponit. Anselmus Sicut a te auersus necesse est vt inte-
reat o virgo. sic ad te conuersus impossibile est vt pereat. Ad virginem
conuerti est eam frequenter ⁊ deuote salutare. Bernardus Celum ridet
angeli exultant demones fugiunt infernus tremit quotiens cum reuerē
tia dicimus aue. Est tibi o virgo quasi osculum hunc versum audire
Aue maria. Totiens o virgo oscularis quotiens per aue salutaris. Er-
go fratres charissimi ad imaginem eius accedite genua flectite oscula im
primite. Aue maria dicite. Hec ille. Efficiamur ergo tante virginis con
fratres vt ei dicere valeamus illud genes. xij. Dic obsecro te ꝙ soror mea
sis vt bene sit mihi propter te et viuet anima mea ob gratiā tui. spes mea
tota in sola virginis gratia.

O virgo miserere mei miserere meorum
Effice me meritis tempus in omne tuum

¶ Epigrāma

Accipe libricola roseum crinale Marie
  Quod mox expendas dulcis in orbe libens
Allice terrigenas ad amorem virginis alme
  Atq3 Anne matris sacre. vt vtrāq3 colant
Semper in ore tuo resonet laus semp honorq3
  Maxima virginee gloria christifere
Te roseum crinale sacre rogo plecte Marie
  Crede tibi dignas pensitet illa vices
Nam qui christere roseum crinale Marie
  Obtulerit. matrem sentiet esse suam
Quod parer eximius diuus Dominicus ipse
  Instituit. sacro flamine premonitus
Annam quisquis amat felicia tempora habebit
  Et modo succedant fata secunda sibi
Quisquis in aduersis sanctam pulsauerit Annam
  Deuotis precibus. is bene tutus erit
Nullius Anne preces vnq3 dimisit inanes
  Sed tulit optatam candida semp opem
Anna parens Jesu christi genitricis aueto
  A nobis petimus omne repelle nephas